



HRVATSKA NARODNA BANKA

**POLUGODIŠNJE IZVJEŠĆE ZA
1. POLUGODIŠTE 2007. GODINE**

**Zagreb
prosinac 2007.**

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Međunarodno okružje	5
3. Gospodarska aktivnost	8
3.1. Potražnja	8
3.2. Proizvodnja	10
Industrija i građevinarstvo	10
Nefinancijske usluge	12
3.3. Recentni pokazatelji ekonomske aktivnosti	13
4. Tržište rada	15
4.1. Zaposlenost i nezaposlenost	15
4.2. Plaće i troškovi rada	17
4.3. Recentna kretanja na tržištu rada	18
5. Cijene	20
6. Tečaj	27
7. Monetarna politika i novčana kretanja	30
7.1. Instrumenti monetarne politike i tokovi kreiranja i povlačenja primarnog novca	31
7.2. Kretanje monetarnih i kreditnih agregata	35
8. Tržište novca	40
8.1. Kamatne stope na tržištu novca	41
8.2. Kamatne stope na tržištu kratkoročnih vrijednosnih papira	43
8.3. Kamatne stope poslovnih banaka	45
9. Tržište kapitala	49
9.1. Tržište vlasničkih vrijednosnih papira	50
9.2. Tržište dužničkih vrijednosnih papira	52
10. Međunarodne transakcije	59
10.1. Račun tekućih transakcija	59
10.2. Robna razmjena	61
10.3. Račun kapitalnih i financijskih transakcija	63
10.4. Inozemni dug	65
10.5. Likvidnost u međunarodnim plaćanjima	66
11. Državne financije	68
11.1. Obilježja fiskalne politike u prvom polugodištu 2007. godine	68
11.2. Prihodi konsolidirane opće države	69
11.3. Rashodi konsolidirane opće države	70
11.4. Operativni saldo i transakcije u nefinancijskoj imovini te financijskoj imovini i obvezama	71
11.5. Saldo konsolidirane opće države na gotovinskom i modificiranom obračunskom načelu	72
11.6. Državni dug	72
11.7. Kretanja u srpnju i kolovozu 2007. godine	74

12. Pokazatelji poslovanja bankarskih institucija	76
12.1. Banke	76
12.1.1. Struktura banaka u Republici Hrvatskoj	76
12.1.2. Tritorijalna raširenost poslovne mreže banaka i koncentracija u bankarskom sektoru	77
12.1.3. Bilanca banaka i izvanbilančne stavke	82
12.1.4. Kapital banaka	87
12.1.5. Račun dobiti i gubitka banaka	92
12.1.6. Pokazatelji profitabilnosti banaka	95
12.1.7. Izloženost banaka kreditnom riziku	101
12.1.7.1. Izloženost banaka valutno induciranom kreditnom riziku	104
12.1.8. Izloženost banaka riziku likvidnosti	105
12.1.9. Valutna usklađenost imovine i obveza banaka	109
12.2. Stambene štedionice	110
12.2.1. Bilanca stambenih štedionica	111
12.2.2. Račun dobiti i gubitka stambenih štedionica	113
12.2.3. Izloženost stambenih štedionica kreditnom riziku	114
Metodološka objašnjenja pokazatelja poslovanja bankarskih institucija	116
Prilog I. Popis bankarskih institucija po grupama usporedivih značajki	
Prilog II. Grupe banaka	
Financijska izvješća Hrvatske narodne banke na dan 30. lipnja 2007.	128
Račun dobiti i gubitka	129
Bilanca	130
Izvješće o promjenama u kapitalu	131
Izvješće o novčanom toku	132
Bilješke uz financijska izvješća	133
1. Temelji za izradu financijskih izvješća	133
2. Kamatni i srodni prihodi	133
3. Kamatni i srodni rashodi	134
4. Neto rezultat trgovanja vrijednosnim papirima	134
5. Neto negativne tečajne razlike	135
6. Ostali prihodi	135
7. Troškovi poslovanja	136
7.1. Troškovi za zaposlenike	136
8. Povećanje/smanjenje rezervacija	136
9. Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka	137
10. Depoziti kod drugih banaka	137
11. Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	138
12. Krediti	138
13. Sredstva kod Međunarodnoga monetarnog fonda	139
14. Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire	139
15. Obračunate kamate i ostala imovina	140

16. Materijalna i nematerijalna imovina	141
17. Novčanice i kovani novac u optjecaju	141
18. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	141
19. Obveze prema državi i državnim institucijama	142
20. Obveze prema Međunarodnome monetarnom fondu	142
21. Obračunate kamate i ostale obveze	142
22. Kapital i pričuve	143
23. Sustav trezorskih zaliha	143
24. Novac	143

1. Uvod

Godišnja stopa realnog rasta bruto domaćeg proizvoda od 6,8% ostvarena u prvom polugodištu 2007. znatno je veća od stope u istom razdoblju protekle dvije godine. Navedeno kretanje odraz je zamjetnog porasta osobne potrošnje te je u skladu s pozitivnim pomacima na tržištu rada i s jačanjem potrošačkog optimizma. Zamjetan je bio i doprinos investicijske potrošnje, pri čemu su visoke stope rasta zabilježene i kod javnih i kod privatnih investicija, a rast je državne potrošnje bio umjeren. Istodobno, povoljna su kretanja na hrvatskim izvoznim tržištima potaknula rast izvoza robe i usluga, koji je bio snažniji od uvoza, pa je u promatranom razdoblju znatno smanjen negativan doprinos neto inozemne potražnje ukupnome gospodarskom rastu. Promatrano sa stajališta proizvodnje, u prvih šest mjeseci tekuće godine ostvaren je snažan godišnji rast bruto dodane vrijednosti. Pritom je taj rast bio nešto izraženiji kod uslužnih djelatnosti, osobito kod financijskog posredovanja te kod hotela i restorana, a kod pojedinačno najznačajnijeg područja gospodarstva, industrije, zabilježen je tek neznatno sporiji rast.

Pozitivna kretanja u realnom sektoru gospodarstva nastavljena su i početkom trećeg tromjesečja 2007., pri čemu dostupni mjesečni pokazatelji upućuju na ipak nešto umjerenije stope gospodarskog rasta. Tako je industrijska proizvodnja, prema sezonski i kalendarski prilagođenim podacima, rasla gotovo upola sporije nego na početku godine, a građevinska se aktivnost održala na gotovo istoj razini kao i u drugom tromjesečju. S druge strane, budući da je potrošački optimizam na početku drugog polugodišta ostao na visokoj razini, u srpnju i kolovozu došlo je u trgovini na malo do izraženog ubrzanja realnog rasta prometa, a u istom su razdoblju ostvareni i dobri rezultati u turizmu.

Visok i stabilan rast gospodarske aktivnosti rezultirao je pozitivnim trendovima na tržištu rada. Tako je u prvih devet mjeseci zabilježeno smanjenje razine i stope registrirane nezaposlenosti te je nastavljen trend rasta ukupne zaposlenosti. Ukupno gledajući, stopa registrirane nezaposlenosti smanjena je sa 16,7%, koliko je zabilježeno u prosincu 2006., na 14,1% u rujnu 2007. Razdoblje od siječnja do lipnja, ali i početak drugog dijela 2007. godine obilježio je godišnji rast realnih bruto plaća, a prosječne su realne neto plaće rasle nešto sporije zbog djelovanja porezne progresije. Budući da je u istom razdoblju rast proizvodnosti rada u industriji bio znatno viši, cjenovni pritisci koji su dolazili s tržišta rada nisu bili osobito snažni.

Godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena, koja je na kraju 2006. iznosila 2,0%, snizila se do kraja drugog tromjesečja na 1,9%, ali se u trećem tromjesečju njezin rast znatno ubrzao, te je ona u rujnu dosegla 3,9%. To ubrzanje uglavnom je bilo posljedica šokova u ponudi, odnosno rasta cijena poljoprivrednih i industrijskih prehrambenih proizvoda, do kojeg je došlo zbog nepovoljnih vremenskih prilika, odnosno suše koja je utjecala na smanjeni urod poljoprivrednih kultura u Hrvatskoj. Uz to, zabilježeno je i ubrzanje rasta cijena dobara i usluga koje ulaze u košaricu za izračun temeljne inflacije, pri čemu je najsnažniji bio doprinos rasta cijena kruha i proizvoda od žitarica, duhana, obuće te usluga čije se cijene slobodno formiraju na tržištu (ponajprije turističkih aranžmana). Tijekom prvih devet mjeseci ove godine došlo je i do ubrzanja godišnjeg rasta administrativno reguliranih cijena (s 2,0% u prosincu prethodne na 2,4% u rujnu tekuće godine), čemu je najviše pridonio rast cijena naftnih derivata. Uzrok tomu je povećanje cijena sirove nafte na svjetskom tržištu, čije je pritiske na rast domaćih cijena naftnih derivata donekle ublažila aprecijacija tečaja kune prema američkom dolaru kao i odluka Vlade RH kojom su od svibnja ove godine smanjene trošarine na sve vrste bezolovnih motornih benzina. Osim toga, pritisci uvezene inflacije na

rast domaće inflacije tijekom prvih devet mjeseci ove godine dolazili su i od porasta cijena drugih sirovina na svjetskom tržištu (ponajprije žitarica i uljarica).

S druge strane, stabilan tečaj kune imao je povoljan utjecaj na kretanje inflacije potrošačkih cijena u domaćem gospodarstvu. Kretanja po tromjesečjima pokazuju da je tečaj domaće valute prema euru tijekom prvog tromjesečja deprecirao, u drugom i trećem tromjesečju je jačao, a početkom četvrtog tromjesečja ponovo je počeo blago slabjeti. Aprecijacijski pritisci prisutni u većem dijelu promatranog razdoblja najvećim su dijelom rezultat sezonskog priljeva deviza od uspješne turističke sezone i ponude deviza pristiglih na osnovi pojačanog zaduživanja poduzeća u inozemstvu. Tim čimbenicima valja pridodati i priljev deviza ostvaren dokapitalizacijom banaka te pojačanu potražnju za kunama zbog ulaganja u izdanja vrijednosnih papira na domaćem tržištu. Ukupno gledajući, tijekom prvih deset mjeseci ove godine ostvarena je blaga aprecijacija tečaja kune prema euru (0,3%).

Kako bi ublažila aprecijacijske pritiske, središnja je banka ukupno u tri navrata, u srpnju i listopadu, intervenirala na deviznom tržištu otkupom deviza od poslovnih banaka. Ukupno djelovanje mjera monetarne politike u prvih devet mjeseci ove godine podržavalo je snažan rast BDP-a uz smanjivanje inozemnog duga banaka i usporavanje njihove kreditne aktivnosti. Tako je u prvih devet mjeseci ove godine inozemna pasiva banaka ukupno smanjena za 14,6 mlrd. kuna što je, uz djelovanje mjera monetarne politike, prije svega omogućeno snažnim rastom domaće štednje te nastavkom priljeva sredstava na osnovi dokapitalizacije. S ciljem usporavanja kreditne aktivnosti poslovnih banaka i ublažavanja vanjskih neravnoteža kojima je zemlja izložena, središnja je banka instrumentarij monetarne politike u 2007. godini upotpunila Odlukom o upisu obveznih blagajničkih zapisa. Prema toj odluci poslovne banke, čiji rast plasmana u obračunskom razdoblju premašuje onaj definiran Odlukom, imaju obvezu upisa blagajničkih zapisa HNB-a u iznosu od 50% vrijednosti prekoračenja rasta plasmana po vrlo niskoj kamatnoj stopi te na rok od 360 dana. Kako bi se rast plasmana zadržao u okvirima planiranih i za gospodarski rast dostatnih 12% na godišnjoj razini, Odluka je nekoliko puta tijekom godine bila prilagođavana. Godišnja stopa rasta plasmana banka nebankarskom sektoru tako je smanjena s 22,9%, koliko je iznosila na kraju 2006. godine, na 17,4% na kraju rujna. Budući da je dosadašnja primjena monetarnih mjera namijenjenih ograničavanju kreditnog rasta polučila željene rezultate, očekuje se da će se rast plasmana i na razini cijele 2007. godine zadržati u zacrtanim okvirima.

Cilj usporavanja rasta plasmana banaka ublažavanje je vanjskih neravnoteža bez jačih negativnih utjecaja na privredni rast te pridonosi usporavanju rasta ukupne zaduženosti gospodarstva kao cjeline. No, dok je veza između ukupne zaduženosti stanovništva i plasmana banaka stanovništvu vrlo jaka, veza između ukupne zaduženosti poduzeća i plasmana banaka poduzećima vrlo je slaba. U takvim uvjetima ograničavanje rasta plasmana banaka određuje ne samo rast kredita banaka stanovništvu nego i rast ukupne zaduženosti stanovništva, kao i rast potrošnje stanovništva. Poduzeća, za razliku od stanovništva, imaju veliku mogućnost supstitucije zaduživanja kod domaćih banaka zaduživanjem u inozemstvu ili na domaćem tržištu kapitala, pa sporiji rast plasmana banaka poduzećima rezultira većim zaduživanjem poduzeća iz drugih izvora. Usporavanje rasta plasmana banaka poduzećima stoga ne dovodi do bitnog smanjenja ukupne zaduženosti poduzeća, pa zato i nema jaki izravni utjecaj na smanjenje proizvodnje. Tako je tijekom prvih devet mjeseci ove godine ostvaren sporiji rast ukupnih kredita, ponajviše zbog sporijeg rasta kredita odobrenih poduzećima, uz vrlo blago usporavanje godišnjeg rasta kredita odobrenih stanovništvu, ali to nije dovelo do usporavanja privrednog rasta jer su poduzeća potrebe za financiranjem realizirala iz nebankarskih izvora.

U prvom polugodištu kao i u nastavku godine u bankarskom je sustavu zabilježena dobra kunska likvidnost. Slabije izraženi pritisci na aprecijaciju tečaja kune u odnosu na prethodnu godinu, a time i manji broj deviznih intervencija ostavili su prostora za aktivnije korištenje operacija na otvorenom tržištu kojima je središnja banka kreirala potrebnu likvidnost i uspješno ublažavala privremene neravnoteže na novčanom tržištu. Na tom su tržištu tako u prvom polugodištu 2007. zabilježene relativno niske i stabilne kamatne stope. Međutim, krajem lipnja i početkom srpnja došlo je do neuobičajenog porasta njihove razine i kolebljivosti, pa su se prekonocne kamatne stope na novčanom tržištu u tom razdoblju dnevno kretale u širokom rasponu. Slijedilo je razdoblje nižih kamatnih stopa izrazito visoke kolebljivosti, a u rujnu su, zbog snažnog porasta potražnje za primarnim novcem pod utjecajem pripreme ulagača za javnu ponudu dionica T-HT-a, kamatne stope ponovo snažno porasle. Kako dostupni podaci upućuju na to da je likvidnost bankarskog sektora i dalje dobra, takvo se kretanje kamatnih stopa može velikim dijelom pripisati i nadalje plitkom novčanom tržištu koje se u kratkom roku teško prilagođava većim priljevima ili odljevima sredstava bez znatnijih promjena kamatnih stopa.

Za razliku od povremenih neravnoteža na tržištu novca, kretanja na tržištu kapitala u prvom su polugodištu 2007. bila pozitivna. Tako je u tom razdoblju zabilježen najveći polugodišnji promet dionica uz znatno povećanje broja transakcija te najviša vrijednost burzovnog indeksa CROBEX. Iznimno snažnom rastu cijena dionica, uz očekivani rast imovine institucionalnih ulagača i priljev rizičnoga kapitala iz inozemstva, uvelike je pridonio i porast zanimanja šire javnosti za izravna ulaganja u dionice na domaćem tržištu kapitala. Osim tržišta vlasničkih vrijednosnih papira, dinamična kretanja obilježila su i prvih šest mjeseci 2007. na hrvatskom tržištu dužničkih vrijednosnih papira. Posebno značajan događaj za hrvatsko tržište kapitala bio je i konačni dovršetak procesa pripajanja Varaždinske burze Zagrebačkoj u ožujku 2007.

U prvoj se polovini 2007. manjak na tekućem računu platne bilance povećao za 3,6%, na godišnjoj razini, što je znatno manje od rasta ostvarenog u prvom polugodištu prethodne godine. Sporiji rast manjka na tekućem računu najviše je odraz blažeg rasta manjka u međunarodnoj trgovini robom. Pozitivan doprinos došao je i od međunarodne razmjene usluga, čija su ostvarenja znatno povoljnija nego u prvom polugodištu 2006., i zbog daljnjeg rasta prihoda (poglavito prihoda od pruženih usluga u turizmu), i zbog pada rashoda za ostale usluge iz inozemstva. Na računu faktorskih dohodaka također su zabilježena pozitivna kretanja (pad negativnog salda), i to najviše zahvaljujući povećanju prihoda domaćih sektora. Na računu tekućih transfera nastavio se negativan trend, odnosno daljnje smanjenje pozitivnog salda.

U promatranom je razdoblju ukupan robni izvoz na godišnjoj razini uvećan za 9% (prema platnobilančnim podacima) što je gotovo upola manje od povećanja ostvarenog godinu dana prije. Na to je uvelike utjecao manji izvoz energenata (zemnoga i industrijskog plina te električne energije), ostale transportne opreme (većinom brodova) te nafte i naftnih derivata, a kod električnih strojeva, aparata i uređaja te odjeće zabilježeni su dobri izvozni rezultati. Slična su se kretanja robnog izvoza nastavila u srpnju i kolovozu kada se dodatno povećao izvoz brodova, zatim žitarica te električnih strojeva, aparata i uređaja.

Rast robnog uvoza također je usporen, pa je on u prvom polugodištu 2007. iznosio 10,4%, čemu je najviše pridonio sporiji rast uvoza nafte i naftnih derivata te zemnoga i industrijskog plina. Ipak, to je umnogome nadomješteno pojačanim uvozom željeza i čelika, industrijskih strojeva za opću upotrebu te cestovnih vozila, zbog čega se godišnji rast ukupnoga robnog

uvoza i nadalje zadržao na relativno visokoj razini. Robni je uvoz razmjerno snažno nastavio rasti i tijekom srpnja te kolovoza, i to uglavnom zbog pojačanog uvoza cestovnih vozila, ali i ostale transportne opreme te raznih gotovih proizvoda.

Na kapitalnom i financijskom računu u prvoj polovini 2007. zabilježen je ukupno manji neto priljev financijskih sredstava nego u prvom polugodištu prethodne godine. To je uglavnom posljedica manjeg neto zaduživanja domaćih sektora tijekom toga razdoblja, odnosno smanjenja neto priljeva sredstava s osnove ostalih ulaganja (obuhvaćaju kredite, trgovinske kredite te gotovinu i depozite). U istom se razdoblju neto priljev s osnove inozemnih izravnih ulaganja povećao, uglavnom zbog dokapitalizacija pojedinih banaka u stranom vlasništvu.

Godišnji rast inozemnog duga RH usporio se u prvoj polovini 2007. u odnosu na isto razdoblje 2006., i to većinom zato što su banke tijekom toga razdoblja, pod pritiskom mjera središnje banke, smanjivale svoje inozemne obveze. Ipak, u istom su razdoblju poduzeća nastavila snažno povećavati svoje obveze, i prema inozemnim bankama, i prema svojim povezanim poduzećima u inozemstvu. U trećem se tromjesečju takav trend zaduživanja poduzeća dodatno pojačao, no istodobno je zabilježeno znatno smanjenje obveza banaka, koje su za to iskoristile povećan priljev deviza od turizma u bankarski sustav, pa se na kraju rujna ukupan inozemni dug čak nešto smanjio u odnosu na stanje na kraju drugog tromjesečja.

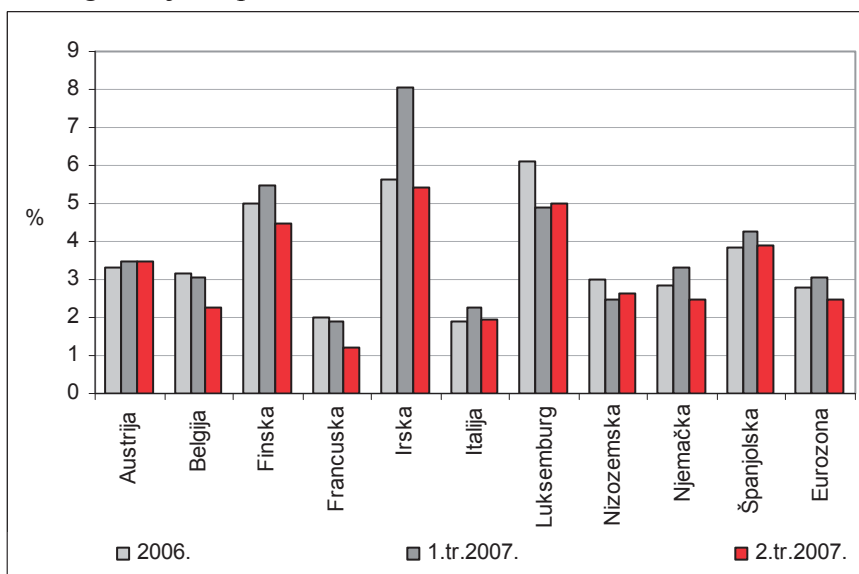
Tijekom prvog polugodišta 2007. godine ostvarena su uglavnom pozitivna fiskalna kretanja. Kao rezultat snažnog rasta gospodarske aktivnosti zabilježen je visok godišnji rast prihoda (13,1%), koji je bio dvostruko brži od rasta rashoda (6,7%), a istodobno se nastavila snažna investicijska aktivnost države odražavajući, među ostalim, nova ulaganja u cestovnu infrastrukturu. Takva su kretanja rezultirala znatnim smanjenjem manjka konsolidirane opće države, a posljedica toga bila je i manje izražena potreba za zaduživanjem. Pritom je svoje financijske potrebe država uvelike namirila na domaćem financijskom tržištu nastojeći tako smanjiti svoju eksternu izloženost i pridonijeti stabilizaciji udjela inozemnog duga RH u bruto domaćem proizvodu. U preostalom dijelu godine očekuje se nastavak pozitivnih kretanja u području državnih financija uz nešto brži rast rashoda i kapitalnih investicija, pa bi manjak na razini cijele godine trebao iznositi 2,6% BDP-a za 2007.

2. Međunarodno okružje

Razmjerno snažan realni rast svjetskoga gospodarstva nastavio se i u prvoj polovini 2007. godine kad je stopa prešla 5%¹. Tome rastu i nadalje najviše pridonose zemlje s tržištima u nastajanju (engl. *emerging markets*) te zemlje u razvoju, koje predvodi Kina s godišnjim rastom većim od 11%, a snažna je ekonomska aktivnost zabilježena i u Indiji (9%) te Rusiji (gotovo 8%). Iako njihov snažan rast ima pozitivne učinke na gospodarstva zemalja koje ih okružuju, on istodobno potiče i porast cijena energenata i sirovina na svjetskom tržištu. U razvijenim je zemljama uglavnom ostvaren nešto umjereniji rast nego u 2006. godini, što se najviše odnosi na SAD i Japan, a gospodarski rast zapadnoeuropskih zemalja i ostalih članica Europske unije bio nešto dinamičniji.

U eurozoni je u prvoj polovini 2007. godine zabilježen stabilan i relativno snažan gospodarski rast. Unatoč stanovitom usporavanju u odnosu na prvo tromjesečje, godišnja stopa realnog rasta BDP-a u drugom tromjesečju 2007. bila je još razmjerno visoka i iznosila je 2,5%, a dostupni pokazatelji upućuju na to da su povoljna kretanja gospodarske aktivnosti nastavljena i u ljetnim mjesecima. Glavni pokretač rasta BDP-a bio je i nadalje rast investicija, a pozitivan doprinos dali su i neto izvoz te osobna potrošnja, iako je njezin rast bio nešto umjereniji. U skladu s pozitivnim trendovima u gospodarstvu, stopa nezaposlenosti u eurozoni tijekom prva tri tromjesečja 2007. kontinuirano se smanjivala te je u rujnu pala na razinu od 6,9%, što je njezina najniža ikad zabilježena razina.

Slika 1. BDP u odabranim zemljama eurozone
realne godišnje stope rasta



Izvor: Eurostat

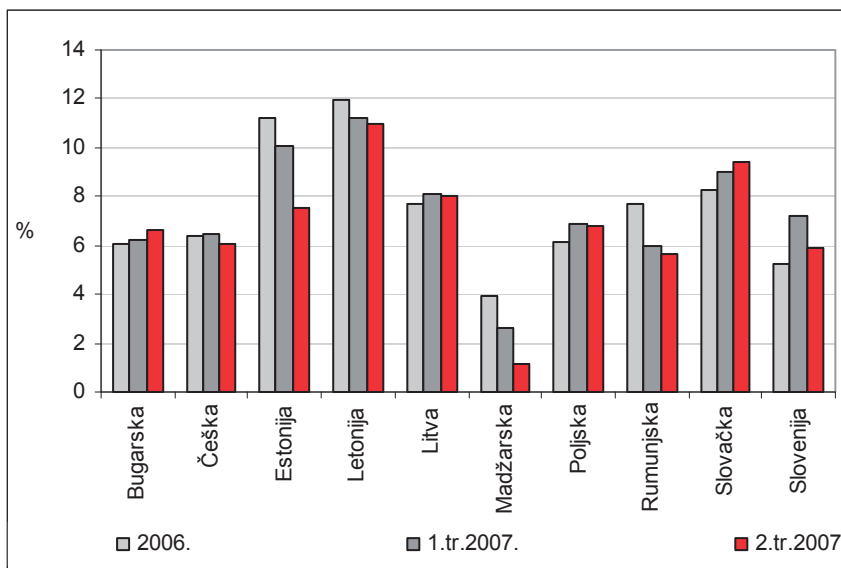
Kad je riječ o kretanju cijena, u prva tri tromjesečja 2007. u eurozoni se zadržala relativno niska i stabilna inflacija. Nakon što se u prvih osam mjeseci stopa inflacije mjerena harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena (engl. *harmonised index of consumer prices* ili, skraćeno, HICP) kretala ispod zacrtane vrijednosti (za srednjoročno razdoblje) od 2%, u rujnu je ipak zabilježen njezin porast (na 2,1%), što je prije svega posljedica niske stope u baznom razdoblju (pada cijena energenata u rujnu prošle godine) te najnovijega snažnog rasta cijena

¹ Prema *World Economic Outlook (MMF)*, listopad 2007.

nafta i poljoprivrednih proizvoda na svjetskom tržištu. U takvim uvjetima očekuje se da će se i u preostalom dijelu 2007. godine stopa inflacije u eurozoni zadržati iznad 2%. Inflatorni pritisci prisutni u prvom polugodištu 2007. godine potaknuli su Europsku središnju banku (ESB) na nastavak pooštavanja monetarne politike. Tako je ESB u 2007. dvaput povećao referentnu kamatnu stopu (engl. *minimum bid refinace rate*), i to za ukupno 0,5 postotnih bodova. Premda se prvotno očekivalo i daljnje podizanje kamatnih stopa, zbog najnovijih turbulencija na financijskom tržištu koje su potaknute krizom na američkom tržištu hipotekarnih kredita, u trećem je tromjesečju referentna kamatna stopa ESB-a ostala nepromijenjena (iznosila je 4%).

U srednjoj i istočnoj Europi u prvoj je polovini 2007. godine zabilježen nastavak snažne gospodarske aktivnosti, uz ostvarenje godišnjih stopa rasta realnog BDP-a većinom iznad 6%. Najbrži gospodarski rast ostvaren je u baltičkim zemljama te Slovačkoj i Poljskoj, a izraženije usporavanje u odnosu na prethodnu godinu zabilježeno je jedino u Mađarskoj. Visok gospodarski rast u regiji potaknut je snažnom inozemnom potražnjom, ali i učincima inozemnih izravnih ulaganja. Takvim je kretanjima pridonio i porast domaće potrošnje koji je rezultat podizanja životnog standarda i strukturnog smanjenja nezaposlenosti zabilježenog u većini zemalja iz srednje i istočne Europe.

Slika 2. BDP u odabranim zemljama iz srednje i istočne Europe realne godišnje stope rasta



Izvor: Eurostat

Američko je gospodarstvo u prvom polugodištu 2007. godine ostvarilo rast od 2,3%. Rast je posebno bio osjetan u drugom tromjesečju kad su zabilježeni vrlo dobri izvozni rezultati, a poticaj gospodarskom rastu davala je i investicijska aktivnost te državna potrošnja. Za razliku od toga, osobna je potrošnja osjetno oslabjela, i zbog visokih cijena energenata, i zbog izrazito nepovoljnih kretanja na tržištu hipotekarnih kredita visokog rizika. Naime, iznimne mogućnosti zarade privukle su u američki sektor građevinarstva brojne domaće, ali i, posredstvom sekuritizacije, strane ulagače. Nerazmjerno velika ponuda kuća za stanovanje tražila je kupce, pa su, osim kućanstvima primjerene kreditne sposobnosti, hipotekarni krediti, bez velike provjere, bez depozita te s početnom niskom, ali gotovo u pravilu promjenjivom kamatnom stopom, odobravani i kreditno manje sposobnim osobama (engl. *subprime mortgage loans*). S kupljenom nekretninom kao zalogom, znatan dio spomenutih kućanstava

ušao je u nove dugove i realizirao nove kredite. Većina odobrenih kredita sekuritizirana je i prodana američkim i stranim investicijskim fondovima i bankama. Korekcije cijena stambenog prostora, pooštreni uvjeti odobravanja kredita te sve veći broj dužnika koji nije bio u stanju otplaćivati preuzete obveze rezultirali su padom američkoga hipotekarnog tržišta s dosad još uvijek nesagledivim posljedicama ne samo za financijska tržišta nego i za gospodarski rast svjetske privrede u cjelini. Kako bi stabilizirao stanje na tržištu nekretnina i ublažio negativne posljedice za šire gospodarstvo, Fed je u rujnu spustio referentnu kamatnu stopu (engl. *US Federal funds target rate*) za 0,5 postotnih bodova. Isto tako, neke središnje banke odustale su od očekivanog povećanja kamatnih stopa.

Japansko je gospodarstvo, nakon prilično snažnog rasta u prvom tromjesečju 2007. koji je potaknula jaka domaća potražnja i povećan izvoz, u drugom tromjesečju ostvarilo slabiji rast. Ipak se ne predviđa njegovo daljnje slabljenje s obzirom na to da su pokazatelji poslovnog povjerenja, posebno u segmentu poslovanja izvoznika, i nadalje relativno povoljni. Unatoč višegodišnjem stabilnom gospodarskom rastu, inflacija potrošačkih cijena još je zatomljena – nakon naznaka oporavka u 2006., tijekom prve polovine 2007. ponovo se bilježe njezine negativne godišnje stope promjene. Tome među ostalim pogoduje razmjerno spori rast plaća, koji prati rast proizvodnosti rada, a i inflatorna su očekivanja, nakon više godina deflacije, i nadalje usidrena i niska.

Inflacija je u većini razvijenih zemalja i tijekom prve polovine 2007. godine ostala relativno stabilna, dok su kod zemalja u razvoju koje ostvaruju jači gospodarski rast cjenovni pritisci bili nešto izraženiji. Prilično stabilnu inflaciju podržavale su i cijene sirove nafte na svjetskom tržištu, koje su u prvoj polovini 2007. u prosjeku bile niže nego u prethodnoj godini (prosječna cijena barela sirove nafte smanjila se sa 64,3 USD u 2006. na 61,7 USD u prvom polugodištu 2007. godine). To se smanjenje uglavnom odnosi na prvo tromjesečje kad je zbog neuobičajeno toplog vremena potražnja za sirovom naftom bila razmjerno slaba. U drugom se tromjesečju, uz nastavak političke nestabilnosti i jačanje potražnje rastućih svjetskih gospodarstava, rast cijena nafte ponovo intenzivirao (u drugom tromjesečju cijene nafte u prosjeku su dosežale 66,1 USD za barel). Tijekom prve polovine 2007. slabili su i cjenovni pritisci vezani uz cijene nekih drugih sirovina, poglavito obojenih metala te željezne rude, čiji se godišnji rast uočljivo usporio. S druge strane, inflaciju u nekim zemljama poticao je rast cijena poljoprivrednih sirovina, poglavito žitarica i uljarica, što je rezultiralo poskupljenjem prehrambenih proizvoda. Rast cijena te skupine proizvoda uvelike se povezuje s nepovoljnim vremenskim prilikama, rastom cijena energije i gnojiva te snažnim rastom potražnje za prehrambenim proizvodima u većini zemalja u razvoju, posebice u Kini.

Tijekom trećeg tromjesečja 2007. cijene sirove nafte povremeno su prelazile rekordnih 80 USD za barel. Tako visoka razina cijena sirove nafte odraz je prilično sporog rasta proizvodnje nafte, u uvjetima i dalje snažne potražnje za njom, posebice u azijskim gospodarstvima koja se ubrzano razvijaju. Spomenutim čimbenicima treba pridodati i utjecaj slabljenja američkog dolara na svjetskom deviznom tržištu, što zemlje izvoznice nafte nastoje nadoknaditi višim cijenama svojih izvoznih proizvoda, ne bi li tako održale svoju kupovnu moć.

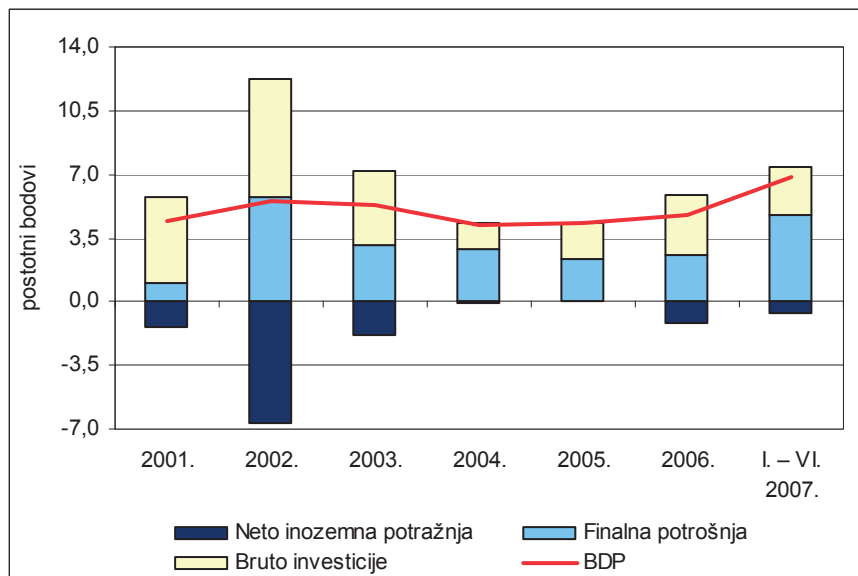
Stalna tendencija postupnog rasta cijena sirove nafte i drugih sirovina tijekom posljednjih nekoliko godina te brzi rast cijena poljoprivrednih proizvoda u 2007. godini zbog nepovoljnih vremenskih prilika, kao i učinci ekspanzivne monetarne politike praćeni dosad globalno niskim kamatnim stopama kreirali su bojazan od ubrzanja svjetske inflacije.

3. Gospodarska aktivnost

3.1. Potražnja

Gospodarski je rast, nakon blagog ubrzanja s 4,3% u 2005. na 4,8% u 2006. godini, tijekom prvog polugodišta 2007. bio još dinamičniji. U prvih šest mjeseci tekuće godine realna godišnja stopa rasta BDP-a tako je dosegla 6,8%², pri čemu je ubrzanje uglavnom odraz snažnog rasta osobne potrošnje. Zamjetna investicijska aktivnost privatnog sektora u prvoj polovini 2007., posebno na samom početku godine, rezultirala je velikim doprinosom investicija u fiksni kapital realnom rastu BDP-a. Tijekom prve polovine tekuće godine ostvaren je i realni rast državne potrošnje i istodobni porast javnih investicija. Povoljna kretanja na hrvatskim izvoznim tržištima u drugom tromjesečju 2007. potaknula su ubrzanje dinamike vanjskotrgovinske razmjene i pridonijela bržem rastu izvoza robe i usluga u odnosu na njihov uvoz. Ipak, promatrano na polugodišnjoj razini, neto inozemna potražnja i nadalje negativno pridonosi realnom rastu BDP-a.

Slika 3. Doprinosi domaće i inozemne potražnje rastu BDP-a



Izvor: DZS

Realni rast najznačajnije komponente agregatne potražnje, osobne potrošnje, ubrao se s 4,1% u posljednjem tromjesečju prošle na 7,1% u prvom tromjesečju ove godine, a u drugom tromjesečju zabilježen je njezin ipak nešto umjereniji rast, od 6,5% na godišnjoj razini. Jačanje osobne potrošnje u ovoj godini u skladu je s podizanjem razine potrošačkog optimizma i stabilnim, razmjerno snažnim rastom raspoloživog dohotka stanovništva. Navedena kretanja većinom su posljedica povoljnih kretanja na tržištu rada. Naime, ubrzavanje rasta ukupne gospodarske aktivnosti, započeto još sredinom 2006. godine, potaknulo je otvaranje novih radnih mjesta i pridonijelo ubrzanom rastu zapošljavanja tijekom 2006. i početkom 2007.³ što je, uz relativno stabilan rast realnih neto plaća, podržalo i rast

² DZS-ovi podaci o BDP-u za 2005., 2006. i 2007. godinu su privremeni i zasnivaju se na procjeni tromjesečnog obračuna BDP-a (nisu usklađeni s godišnjim obračunom).

³ Godišnje povećanje broja prijavljenih slobodnih radnih mjesta pri HZZ-u u trećem i četvrtom tromjesečju prošle te u prvom tromjesečju ove godine premašilo je razinu od 30,0%, a rast tijekom drugog tromjesečja ipak je bio znatno umjereniji. Broj osiguranih osoba pri HZMO-u u prvom polugodištu 2007. upućuje na stabilan rast zaposlenosti tijekom promatranog razdoblja, što će vjerojatno potvrditi i konačni podaci DZS-a o zaposlenima

mase primarnih dohodaka kućanstava u prvoj polovini ove godine. Također, rastu ukupno raspoloživih sredstava stanovništva tijekom promatranog razdoblja pridonijeli su i državni transferi (uključujući povrat duga umirovljenicima) te snažan rast bankovnih plasmana. Godišnja stopa realnog rasta potrošačkih kredita u prvoj polovini 2007. iznosila je 17,2%, pri čemu je najsnažnije relativno povećanje prirasta ovih sredstava zabilježeno na samom početku godine.

Državna potrošnja kontinuirano raste nakon razdoblja fiskalne konsolidacije (od sredine 2003. do početka 2005. godine). Njezin realni rast od 2,7% u prvoj polovini ove godine bio je nešto veći i od rasta ostvarenog u baznom razdoblju i na razini cijele 2006. godine. Ipak, realna dinamika ove kategorije i njezin doprinos formiranju ukupnoga BDP-a i nadalje zaostaju u usporedbi s ostalim kategorijama agregatne potražnje, što je pridonijelo stabiliziranju udjela državne potrošnje u BDP-u (državna potrošnja čini 1/5 BDP-a). Naknade zaposlenima u javnoj upravi, uključujući i isplaćene otpremnine, prosječno su rasle tijekom prve polovine godine brže od izdataka za korištenje dobara i usluga. Ipak, umjereni rast broja zaposlenih u javnom sektoru (oko 1,0% na godišnjoj razini) u promatranom razdoblju pridonio je ujednačavanju doprinosa kategorije troškova za zaposlene te materijalnih i ostalih rashoda ukupnoj realnoj potrošnji države.

Značajan obujam investicijskih projekata krajem prethodne godine, kontinuirani rast bruto dobiti te stalna poboljšanja poslovne i investicijske klime poticali su poduzetničku aktivnost i nastavak snažnih kapitalnih investicija privatnog sektora i tijekom prve polovine 2007. godine. Navedena kretanja podržavala su zamjetnu potražnju trgovačkih društava za bankovnim kreditima, iako su oni u ovoj godini nešto umjerenije rasli u usporedbi s 2006. Ipak, valja imati na umu da su poduzećima dostupni i alternativni izvori financiranja (izravno zaduživanje u inozemstvu te mogućnosti koje nudi domaće tržište kapitala). Prema originalnim podacima Ministarstva financija o nabavi nefinancijske imovine konsolidirane opće države (ugrađeni su učinci ovogodišnjeg rebalansa proračuna i izmijenjenih financijskih planova izvanproračunskih korisnika), u promatranom razdoblju došlo je i do porasta javnih investicija, čiji rast nije znatno zaostajao za rastom privatnih investicija. Tako su ukupne investicije u fiksni kapital tijekom prvog polugodišta 2007. realno bile za 8,3% veće nego u istom razdoblju lani. Pritom je mnogo snažniji rast investicija u fiksni kapital ostvaren na samom početku godine, a usporavanje stope njihova rasta tijekom drugog tromjesečja prikrivalo je smanjenje obujma investicija kako se bližila sredina 2007. godine pod utjecajem kratkoročnog slabljenja građevinske aktivnosti⁴.

Početak 2007. obilježio je vrlo umjereni intenzitet međunarodne razmjene, nakon njezine zamjetne dinamike ostvarene u 2006. godini. Tako je usporavanje godišnjeg rasta izvoza robe i usluga s 11,2% u posljednjem tromjesečju 2006. na 3,0% u prvom tromjesečju ove godine bilo praćeno istodobnim usporavanjem uvoza robe i usluga s 5,0% na 3,7%. Ubrzanje inozemne potražnje slijedilo je već u drugom tromjesečju, pod utjecajem povoljnih kretanja na izvoznim tržištima, te je ukupni izvoz porastao za 8,9% na godišnjoj razini. Istodobno, rast ukupnog uvoza zaostajao je za navedenim rastom izvoza za 2,5 postotnih bodova, dodatno ublažavajući vanjsku neravnotežu. Ipak, promatrano na razini prvog polugodišta, i nadalje je

po djelatnostima (revizija privremenih podataka očekuje se u travnju iduće godine), kao i anketni podaci koji su međunarodno usporedivi (rezultati ankete o radnoj snazi za drugo tromjesečje očekuju se krajem studenoga ove godine).

⁴ Građevinski radovi čine više od polovine ulaganja u dugotrajnu imovinu, pa pozitivne tendencije u navješćujućim indikatorima građevinske aktivnosti dodatno ohrabruju što se tiče buduće dinamike investicijske potražnje.

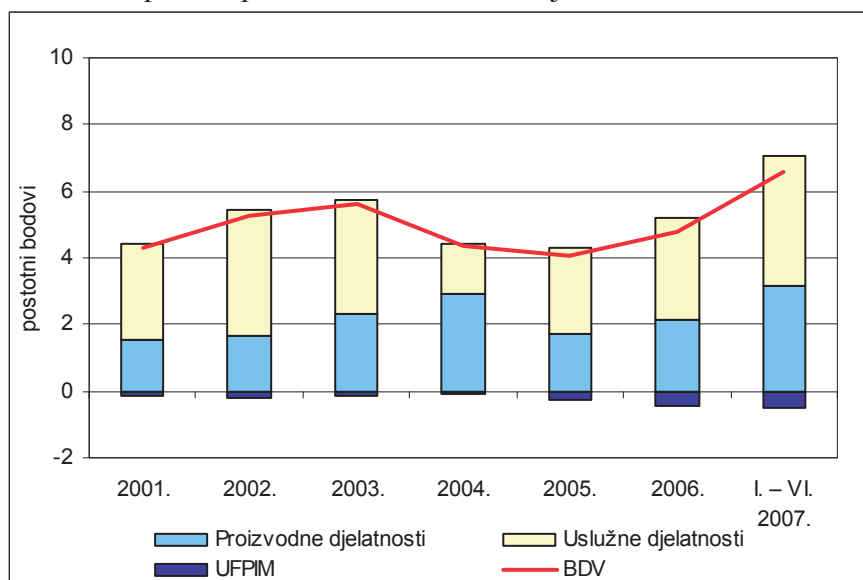
prisutan negativan doprinos neto inozemne potražnje realnom rastu BDP-a (−0,6 postotnih bodova).

3.2. Proizvodnja

Proizvodna metoda obračuna BDP-a upućuje na stabilnu strukturu izvora gospodarskog rasta ostvarenog u prvoj polovini 2007. u odnosu na prethodne dvije godine. Ovogodišnjem nastavku ubrzanja rasta ukupnog BDV-a, koje je započelo u 2006. godini, ponajprije je pridonio rast BDV-a u uslužnim (za 3,9 postotnih bodova), a potom u proizvodnim djelatnostima (za 3,2 postotna boda). Ukupni BDV je tako u prvom polugodištu bio za 6,6% veći u odnosu na isto razdoblje lani, pri čemu je rast tijekom drugog tromjesečja bio nešto sporiji nego na početku godine (6,3% naprama 6,9%).

BDV ostvaren tijekom prve polovine 2007. godine u proizvodnim je djelatnostima u prosjeku rastao brže nego u uslužnim djelatnostima zbog očekivano niskog rasta BDV-a javnog sektora, u kojem se stvara približno četvrtina ukupnog BDV-a. Promatrano pojedinačno, u prvom polugodištu najsnažniji realni rast BDV-a u usporedbi s istim razdobljem lani ostvaren je u djelatnostima financijskog posredovanja (8,9%), ugostiteljstva (8,8%) te prijevoza i veza (8,7%). Približno jednakim intenzitetom rastao je u promatranom razdoblju i BDV, pojedinačno najznačajnijeg područja gospodarstva, industrije (8,5%), a rast BDV-a trgovine od 7,8% tek je blago zaostajao u odnosu na dinamiku BDV-a već spomenutih djelatnosti. Istodobno, najslabiji rast BDV-a zabilježen je u poljoprivrednom i javnom sektoru, iako je i kod ovih gospodarskih djelatnosti riječ o ubrzanju rasta BDV-a u odnosu na prosjek prethodne godine.

Slika 4. Doprinosi proizvodnih i uslužnih djelatnosti rastu BDV-a



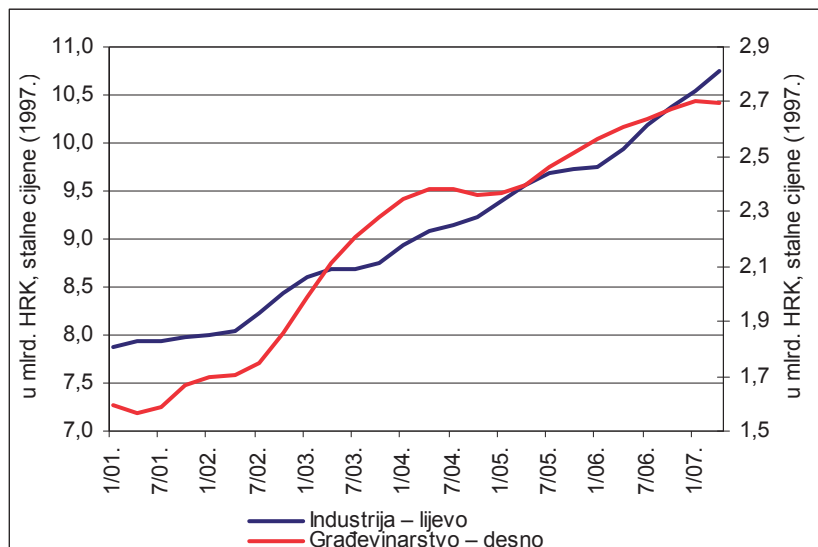
Izvor: DZS

Industrija i građevinarstvo

Godišnji rast BDV-a industrije ubrzao se s 5,9% u posljednjem tromjesečju 2006. na 8,0% u prvom tromjesečju 2007. godine, a potom se njegov rast blago usporio kako se bližila sredina

godine te je u drugom tromjesečju iznosio 7,5%. Znatno ubrzanje godišnjeg rasta BDV-a industrije tijekom prvog polugodišta 2007. (promatra li se kumulativno, navedeni je rast u tom razdoblju iznosio 8,5%), i u odnosu na drugo polugodište 2006., i u odnosu na prosjek cijele prethodne godine, utjecalo je i na zamjetan porast doprinosa ove djelatnosti realnom rastu ukupnog BDV-a. Industrija je tako u promatranom razdoblju dala najveći doprinos realnom rastu ukupnog BDV-a (2,4 postotna boda), a povećavanje njezina doprinosa primjetno je još od 2004. godine kada se izgubio učinak brzog rasta prometa u distributivnoj trgovini pod utjecajem širenja velikih trgovačkih lanaca na domaćem tržištu.

Slika 5. Bruto dodana vrijednost industrije i građevinarstva, trend-ciklus



Izvor: DZS

Sezonski i kalendarski prilagođeni podaci⁵ o kretanju fizičkog obujma industrijske proizvodnje otkrivaju tendenciju njegova kontinuiranog rasta tijekom prvog polugodišta ove godine te upućuju na znatno blaže usporavanje godišnjih stopa promjene fizičkog obujma proizvodnje tijekom drugog tromjesečja, kao i ostvarenog BDV-a ovoga područja gospodarstva, u usporedbi s onim što pokazuju originalni podaci. Navedeni rast ponajprije odražava pozitivne trendove u prerađivačkoj industriji, koja čini glavninu industrijske proizvodnje. Proizvodnja u tom području industrije tijekom prvih šest mjeseci ove godine rasla je prosječno po stopi većoj od 10,0% u odnosu na isto razdoblje lani, pri čemu se posebno isticao doprinos prehrambene, tiskarske i metaloprerađivačke industrije. Nakon jednogodišnjeg razdoblja negativnih kretanja u području opskrbe energentima, proizvodnja u ovom segmentu industrije stabilizirala se početkom ove godine. Tijekom drugog tromjesečja vidljiv je porast proizvodnje u opskrbi energentima, a u prvom je polugodištu 2007. obujam proizvodnje u ovom području industrije smanjen, za prosječno 5,2% na godišnjoj razini. U području rudarstva i vađenja tijekom prve polovine 2007. zabilježena su negativna kretanja, što se može povezati sa smanjenjem obujma građevinskih radova tijekom promatranog razdoblja.

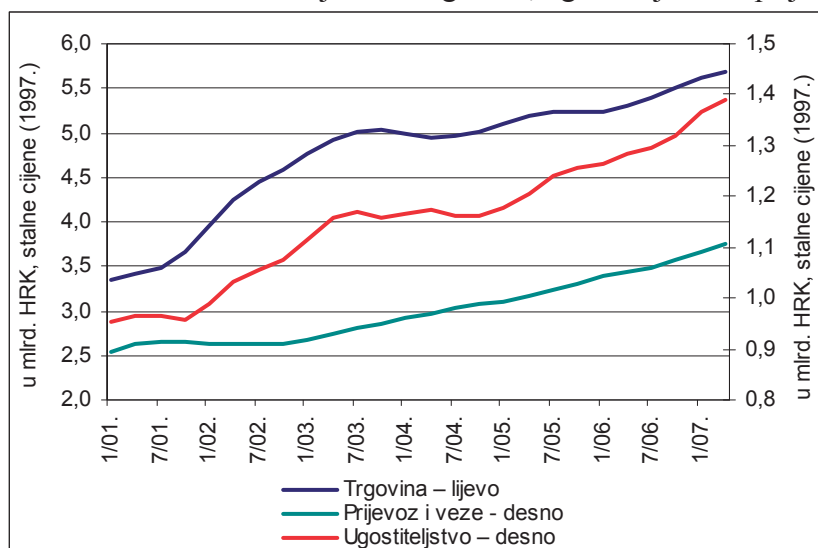
⁵ Sezonskim prilagođavanjem podataka isključuju se kratkotrajni učinci regularnih unutargodišnjih pojava ekonomskoga i neekonomskoga karaktera na promatrane vremenske serije (npr. blagdanska potrošnja). Kalendarsko prilagođavanje podrazumijeva eliminiranje razlika u broju radnih dana koje donekle mogu objasniti razlike u razinama proizvodnje koje nastaju zbog smanjenja broja izvršenih radnih sati. Za razliku od učinaka sezonskih faktora, potonji učinci mogu ostati prisutni i u godišnjim originalnim podacima.

Usprkos navedenim kretanjima, godišnje stope promjena fizičkog obujma građevinskih radova te proizvodnje u području rudarstva i vađenja još uvijek su pozitivnog predznaka zbog izrazito visoke razine građevinske aktivnosti dostignute krajem prethodne godine. Ta je aktivnost generirala snažnu potražnju za repromaterijalom te poticala zamjetan rast proizvodnje u području rudarstva i vađenja, kao i kontinuirani rast uvoza tih proizvoda. Građevinski radovi, mjereni sezonski prilagođenim odrađenim satima na gradilištima, bili su tako za 3,4% veći u odnosu na bazno razdoblje. Pritom je nešto brži rast radova bio ostvaren na zgradama nego na ostalim građevinama, osobito u cestogradnji. Navedena kretanja odrazila su se i na ostvareni BDV građevinarstva, pa je godišnji rast BDV-a te djelatnosti u prvoj polovini ove godine ipak bio nešto manji nego u drugom polugodištu 2006. (4,9% naprema 6,5%).

Nefinancijske usluge

Zamjetan rast osobne potrošnje tijekom prve polovine ove godine i dobri rezultati u turizmu, na koje upućuju fizički i financijski pokazatelji dostupni za to razdoblje, potaknuli su ubrzanje stope rasta BDV-a djelatnosti trgovine. U prvom polugodištu ove godine ta je stopa bila za 7,8% veća nego u istom razdoblju lani (i to za 8,2% u prvom i 7,5% u drugom tromjesečju), što je njezin najsnažniji rast od 2003. godine. Iz nominalnih podataka DZS-a o distributivnoj trgovini vidljivo je da je tijekom prve polovine 2007. znatan rast prometa istodobno obilježio kretanja u veleprodaji i maloprodaji, a potaknuo je i porast poslovnog optimizma trgovaca početkom godine. Godišnji rast realnog prometa u trgovini na malo u tom je razdoblju iznosio 6,8%, pri čemu je znatno brži bio rast prometa ostvaren u prodaji motornih vozila nego u ostalim segmentima trgovine na malo.

Slika 6. Bruto dodana vrijednost trgovine, ugostiteljstva te prijevoza i veza, trend-ciklus



Izvor: DZS

Prethodno opisane promjene u domaćoj potražnji, uz znatno više dolazaka i noćenja turista tijekom prve polovine 2007. godine u odnosu na isto razdoblje lani (7,0%, odnosno 12,0%), odrazile su se i na brzi rast BDV-a hotela i restorana. BDV te djelatnosti porastao je u prvih šest mjeseci ove godine za 8,8% u odnosu na lanjska ostvarenja, što također nadmašuje njegovu dinamiku iz prethodnih nekoliko godina. Međutim, budući da ta djelatnost ima malen udio u ukupnom BDV-u gospodarstva, njezin doprinos rastu BDV-a od 0,3 postotna boda bio

je među najnižima u usporedbi s ostalim uslužnim djelatnostima. Ipak valja istaknuti kako kretanje BDV-a djelatnosti hotela i restorana samo dijelom odražava važnost turizma za cjelokupnu privredu s obzirom na to da postoje znatni izravni i neizravni učinci turizma na druge gospodarske djelatnosti.

Tako su, među ostalim, navedena kretanja u turizmu pridonijela da se izuzetno brzi rast BDV-a prijevoza i veza, inače već godinama jedne od najpropulzivnijih djelatnosti gospodarstva, nastavi. Godišnji rast BDV toga područja NKD-a ubrzao se sa 7,7% u posljednjem tromjesečju 2006. na 8,9% u prvom, a potom blago usporio na 8,4% u drugom tromjesečju 2007. godine. Desezonirani podaci potvrđuju da je kod prijevoza riječ o nastavku prošlogodišnjih pozitivnih trendova, s tim da je tijekom prve polovine 2007. godišnji rast prijevoza putnika bio nešto izraženiji nego rast prijevoza robe. Tijekom prvog polugodišta ove godine kod telekomunikacijskih je usluga očekivano zabilježen izuzetno snažan realni rast usluga u mobilnoj telefoniji, a u fiksnoj telefoniji bili su primjetni negativni trendovi.

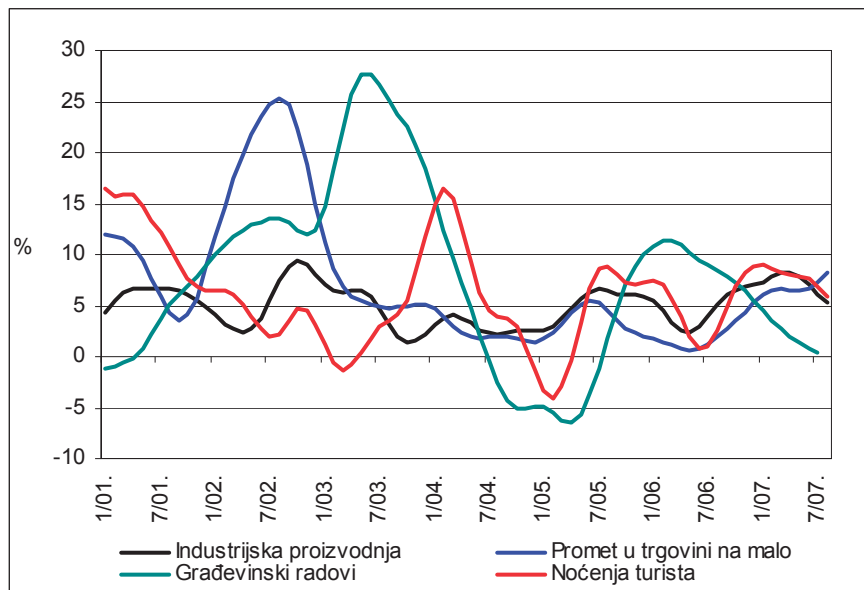
3.3. Recentni pokazatelji gospodarske aktivnosti

Pozitivna kretanja u realnom sektoru gospodarstva nastavljaju se i početkom trećeg tromjesečja 2007. godine. Jačanje domaće potražnje za proizvodima namijenjenim finalnoj i investicijskoj potrošnji tijekom srpnja i kolovoza poticalo je rast uvoza tih proizvoda i pomoglo nastavku procesa dekumuliranja njihovih zaliha u gospodarstvu. Usmjeravanje domaće potražnje prema postojećim zalihama gotovih proizvoda, uz stabiliziranje inozemne potražnje, odrazilo se na umjereniji godišnji rast ukupne industrijske proizvodnje u tom razdoblju u odnosu na prvo polugodište. Industrijska proizvodnja bila je tako, prema sezonski i kalendarski prilagođenim podacima, za 4,6% veća nego u istom razdoblju prošle godine.

Indikatori investicijske potrošnje na početku trećeg tromjesečja 2007. naznačuju nastavak njezina rasta u tom razdoblju, iako nešto umjerenijim tempom u odnosu na početak godine. To se može povezati sa stabiliziranjem građevinske aktivnosti sredinom godine, dok porast vrijednosti neto narudžbi građevinskih radova i izdanih građevnih dozvola u lipnju nagovještava dinamiziranje aktivnosti u ovom segmentu gospodarstva u preostalom dijelu godine. Takva kretanja dodatno potvrđuju i podaci o snažnom rastu stambenih kredita odobrenih u srpnju i kolovozu te porast planiranih ulaganja stanovništva u stambeni fond koje bilježi HNB-ova anketa pouzdanja potrošača u travnju i srpnju u odnosu na početak godine.

Potrošački optimizam zadržao se na općenito visokoj razini na početku drugog polugodišta. U srpnju i kolovozu došlo je do izraženog ubrzanja rasta realnog prometa u trgovini na malo (prema desezoniranim podacima navedeni rast prometa u maloprodaji na godišnjoj je razini iznosio 9,0%), pri čemu se posebno isticao rast prodaje motornih vozila. Navedena kretanja u trgovini na malo dijelom su bila potaknuta i dobrim ostvarenjima u glavnoj turističkoj sezoni. Broj dolazaka i noćenja turista tijekom srpnja i kolovoza ove godine bio je za 6,1%, odnosno za 5,8% veći u odnosu na isto razdoblje prethodne godine.

Slika 7. Kretanja u realnom sektoru gospodarstva, godišnje stope promjena iz vrijednosti trend-ciklusa



Izvor: DZS

4. Tržište rada

U skladu s gospodarskom aktivnošću, u prvom polugodištu 2007. godine na tržištu rada ostvarena su pozitivna kretanja. Registrirana je nezaposlenost smanjena, ponajprije zahvaljujući smanjenom priljevu u evidenciju HZZ-a, a ukupna je zaposlenost, i prema privremenim podacima DZS-a o zaposlenosti i prema podacima o broju osiguranika HZMO-a, povećana u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Nakon osam mjeseci kontinuiranog smanjenja registrirana je nezaposlenost tijekom rujna nešto malo povećana, što se odrazilo i na blago povećanje stope registrirane nezaposlenosti na kraju toga mjeseca.

Prvo polugodište i treće tromjesečje 2007. godine obilježio je i realni rast bruto i neto plaća isplaćenih u tom razdoblju, koji je bio rezultat nominalnog rasta bruto i neto plaća, dodatno pojačanog usporavanjem rasta indeksa potrošačkih cijena. Zbog djelovanja porezne progresije rast je prosječne realne neto plaće i u prvom polugodištu i u trećem tromjesečju bio sporiji od rasta prosječne realne bruto plaće.

4.1. Zaposlenost i nezaposlenost

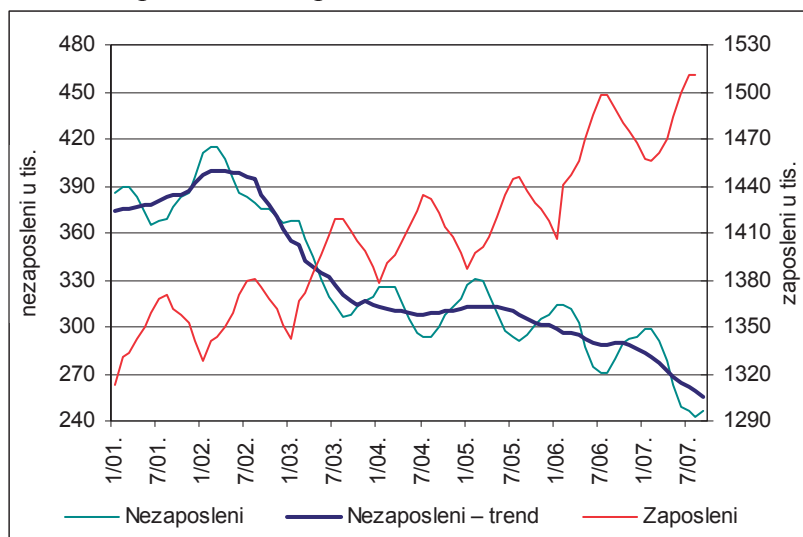
Broj registriranih nezaposlenih osoba se tijekom prvog polugodišta, osim u siječnju 2007., kontinuirano smanjivao, i na mjesečnoj i na godišnjoj razini. Tako je na kraju lipnja u evidenciji nezaposlenih bilo registrirano 249,5 tisuća nezaposlenih u odnosu na 293,2 tisuće nezaposlenih osoba registriranih u prosincu 2006. godine, ali ako promatramo prvo polugodište 2007. godine u cjelini, registrirana nezaposlenost smanjena je prosječno za 20,4 tisuće ili 6,8% u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Navedeno smanjenje bilo je izraženije tijekom drugog tromjesečja 2007. godine nego na početku godine.

Smanjenju registrirane nezaposlenosti u prvom polugodištu 2007. godine najviše je pridonijelo smanjenje priljeva u evidenciju HZZ-a. U tom se razdoblju u evidenciju nezaposlenih prijavilo 90,8 tisuća osoba što je za 1,2 tisuće (7,2%) manje nego u istom razdoblju prošle godine. Znatnije smanjenje priljeva zabilježeno je tijekom drugog tromjesečja, posebice u lipnju kad su se ukupno prijavile 11,2 tisuće osoba, što je najmanji broj novoprijavljenih od 1997. godine. Smanjenju registrirane nezaposlenosti su, uz smanjenje priljeva, pridonijeli i pojačani odljevi iz evidencije, osobito zapošljavanje iz evidencije, pa je tako u prvom polugodištu zaposleno ukupno 85,4 tisuće osoba što je za 0,4 tisuće (2,8%) više nego u istom razdoblju prošle godine. Uz zapošljavanje iz evidencije, odljevi iz evidencije HZZ-a uključuju i brisanje iz te evidencije zbog drugih razloga osim zapošljavanja, na primjer, zbog neredovitog javljanja, nepridržavanja zakonskih odredaba, odjave iz evidencije, odsluženja vojnog roka, umirovljenja, promjene statusa i sličnoga. Broj brisanih iz evidencije zadržao se tijekom prvog polugodišta 2007. godine na niskoj razini, koja se nije znatnije promijenila još od kraja 2004. godine.

U skladu s podacima o broju zaposlenih iz evidencije HZZ-a, podaci DZS-a o broju zaposlenih i podaci o broju osiguranika HZMO-a upućuju na rast ukupne zaposlenosti u prvom polugodištu 2007. godine. Broj osiguranika HZMO-a, koji je dobar kratkoročni pokazatelj zaposlenosti, rastao je u tom razdoblju po godišnjoj stopi od 2,7%, dok je istodobno prema privremenim podacima DZS-a bilo u prosjeku 1.471,2 tisuće zaposlenih osoba, pa je godišnja stopa rasta u tom razdoblju iznosila 1,4%. Potrebno je spomenuti da je godišnja stopa rasta proizašla iz revidiranih podataka o zaposlenosti za razdoblje do siječnja 2007. godine i privremenih podataka za razdoblje nakon toga, pa je vjerojatno da će poslije

revizije privremenih podataka o zaposlenosti za 2007., koja se očekuje u travnju 2008. godine, ona biti povećana. Glavni čimbenik rasta ukupne zaposlenosti bili su zaposleni u pravnim osobama, koji čine gotovo 80% ukupno zaposlenih. Broj zaposlenih u obrtu i slobodnim profesijama u promatranom je razdoblju na godišnjoj razini uvećan za 0,4%, dok je broj individualnih poljoprivrednika, koji su aktivni osiguranici HZMO-a, nastavio padati te je tako poništio mali, ali pozitivan doprinos rasta zaposlenih u obrtu i slobodnim profesijama dinamici ukupne zaposlenosti. Promatrajući razdiobu ukupne zaposlenosti po djelatnostima NKD-a, najveći je rast zaposlenosti ostvaren u djelatnostima poslovanja nekretninama, iznajmljivanja i poslovnih usluga (5,2 tisuće ili 5,4%), građevinarstva (5,3 tisuće ili 4,2%) te financijskog posredovanja (1,0 tisuća ili 3,0%). Negativna godišnja stopa promjene zaposlenosti u prvom polugodištu 2007. godine ostvarena je kod djelatnosti opskrbe električnom energijom, plinom i vodom te u usko definiranoj javnoj upravi. Unatoč tome, u industriji je ostvaren pozitivan godišnji rast zaposlenosti (od 0,6%) kao i u javnoj upravi (od 1,0%, uključujući obrazovanje te zdravstvenu zaštitu i socijalnu skrb).

Slika 8. Zaposleni i nezaposleni

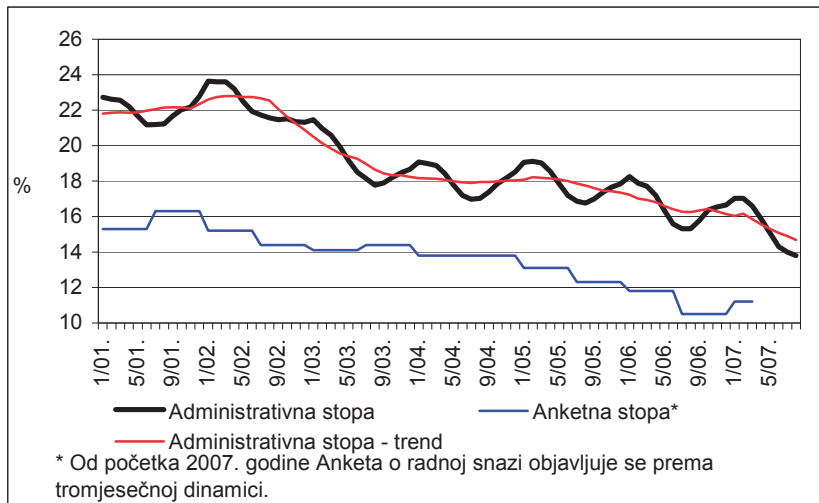


Izvori: DZS; HZZ

Tijekom 2006. godine DZS je osigurao preduvjete za poboljšanje Ankete o radnoj snazi u metodološkom i provedbenom smislu kako bi se dobili precizniji rezultati i potpunije provelo usklađivanje s pravnom stečevinom Europske unije. Stoga se od 2007. anketa provodi kontinuirano, tj. kućanstva se anketiraju neprekidno tijekom cijele godine, što znači da je svaki tjedan referentni i anketni odnosno provedbeni. Prikupljeni podaci redovito se dostavljaju DZS-u, koji obrađuje i objavljuje rezultate u tromjesečnoj dinamici od početka 2007. godine. Spomenute promjene onemogućuju usporedivost s postojećim anketnim podacima o zaposlenosti i nezaposlenosti koji su dostupni na polugodišnjoj razini. Podaci iz Ankete o radnoj snazi za prvo tromjesečje 2007. godine, objavljeni u srpnju ove godine, govore o 197 tisuća nezaposlenih osoba. Promatrajući cijelu 2006. godinu, prosječno je bilo 198,5 tisuća nezaposlenih osoba. Stopa anketne nezaposlenosti iznosila je 11,2% u prvom tromjesečju 2007. godine, jednako koliko iznosi i prosječna stopa anketne nezaposlenosti za cijelu 2006. godinu. Prema anketnim izvorima u prosjeku je bilo 1,56 milijuna zaposlenih, a stopa anketne zaposlenosti iznosila je 42,8%. Promatrano na razini cijele 2006. godine bilo je zaposleno prosječno 1,59 milijuna osoba.

Anketni pokazatelji za drugo tromjesečje 2007. nisu raspoloživi jer se objavljivanje tih pokazatelja očekuje u studenome 2007. godine. Međutim, pokazatelji zaposlenosti i nezaposlenosti za drugo tromjesečje 2007. godine najvjerojatnije će potvrditi trendove smanjenja nezaposlenosti, povećanja zaposlenosti te smanjenja stope nezaposlenosti (s 16,9% u prvom na 15,1% u drugom tromjesečju), na koje upućuju administrativni pokazatelji HZZ-a i DZS-a.

Slika 9. Administrativna i anketna stopa nezaposlenosti

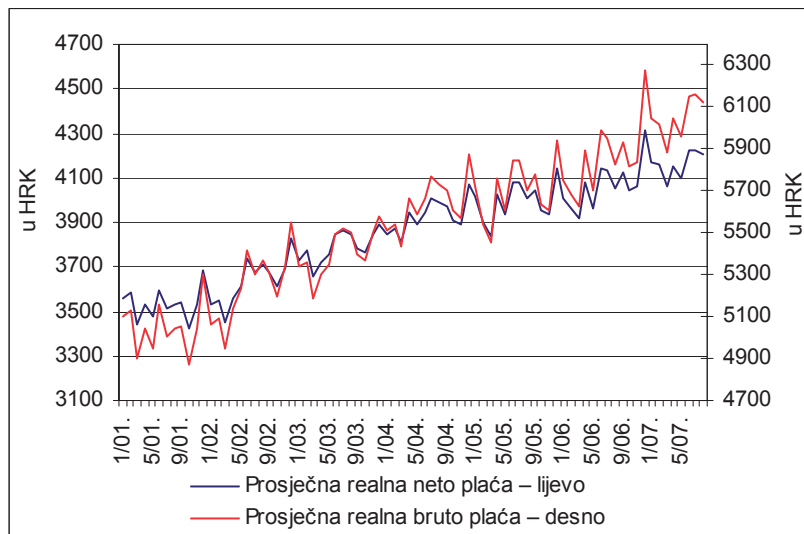


Izvor: DZS

4.2. Plaće i troškovi rada

Nakon ubrzanja godišnjeg rasta prosječne realne bruto plaće isplaćene u prvom tromjesečju 2007. godine i ostvarenja visoke godišnje stope rasta od 5,4%, u drugom je tromjesečju došlo do usporavanja njezina godišnjeg rasta na 3,3%. Promatrajući na razini prvog polugodišta, ostvarena godišnja stopa rasta u tom je razdoblju bila za 2,2 postotna boda viša od pokazatelja za isto razdoblje prošle godine. Istodobno, prosječna je realna neto plaća, zbog djelovanja porezne progresije, rasla po nižoj godišnjoj stopi – 3,3% u prvom polugodištu 2007. (4,3% u prvom tromjesečju i 2,4% u drugom), što je također ubrzanje u odnosu na godišnju stopu promjene za prvo polugodište 2006. godine. Dinamika prosječne realne bruto i neto plaće isplaćene u promatranom razdoblju bila je određena dinamikom prosječne nominalne plaće, a tek manjim dijelom godišnjim rastom indeksa cijena potrošačkih dobara zabilježenim u istom razdoblju.

Slika 10. Prosječne realne plaće
godišnje stope promjene



Izvor: HZZ

Najznačajniji pozitivan doprinos rastu prosječne realne bruto plaće u prvom polugodištu 2007. godine dala je prerađivačka industrija (1,0%) zbog veličine svoga udjela. Više godišnje stope rasta zabilježene su u djelatnosti poljoprivrede (7,6%) i građevinarstva (6,6%). Godišnji rast realnih bruto plaća isplaćenih u prvom polugodištu u javnoj upravi (uključujući obrazovanje, zdravstvenu zaštitu i socijalnu skrb) iznosio je 5,6% što je za 4,1 postotni bod više nego u istom razdoblju prošle godine. Takav je rast, među ostalim, rezultat sporazuma o povećanju osnovice za izračun plaća u javnim službama za 2007. godinu za 6% u odnosu na osnovicu koja je primjenjivana u 2006. godini. Isto tako, godišnji se rast prosječne realne bruto plaće u industriji ubrzao u drugom u odnosu na prvo tromjesečje što je rezultiralo visokom godišnjom stopom rasta u prvom polugodištu od 5,4%. Rast proizvodnosti rada u industriji, mjereno dinamikom BDV-a industrije, u stalnim cijenama, po zaposlenom, ubrzao se sa 7,5% u prvom tromjesečju 2007. na 8,3% u drugom tromjesečju, promatrano na godišnjoj razini. Dinamika realnih plaća i proizvodnosti rada pokazuje da cjenovni pritisci koji dolaze s tržišta rada nisu bili jako izraženi.

4.3. Recentna kretanja na tržištu rada

Razina registrirane nezaposlenosti je, nakon sedam mjeseci uzastopnog mjesečnog smanjivanja, u rujnu 2007. godine povećana u odnosu na kolovoz, te su tako na kraju rujna bile registrirane 246,2 tisuće nezaposlenih osoba. Do povećanja razine registrirane nezaposlenosti došlo je zbog povećanja broja novoprijavljenih osoba u evidenciju HZZ-a, što je pratilo usporavanje odljeva iz te evidencije. To blago povećanje razine registrirane nezaposlenosti na kraju rujna ipak nije bilo dovoljno da bi se odrazilo na povećanje registrirane nezaposlenosti na godišnjoj razini. Tako je u trećem tromjesečju zabilježen najveći pad broja nezaposlenih u 2007. godini (u trećem je tromjesečju bilo za 28,7 tisuća osoba ili 10,5% manje nezaposlenih u odnosu na isto razdoblje prošle godine). Stopa registrirane nezaposlenosti u rujnu je iznosila 14,1% i bila je za 1,7 postotnih bodova manja nego u istom mjesecu 2006. godine.

Ukupna zaposlenost, prema podacima DZS-a o zaposlenosti, raste već sedmi mjesec uzastopce, te je na kraju kolovoza ove godine dosegla 1.511 tisuća osoba. U srpnju i kolovozu ostvarena je godišnja stopa rasta zaposlenosti od 0,9%, jednako koliko i u drugom tromjesečju 2007. godine. Valja istaknuti da je riječ o privremenim podacima, koji će u travnju 2008. godine biti revidirani.

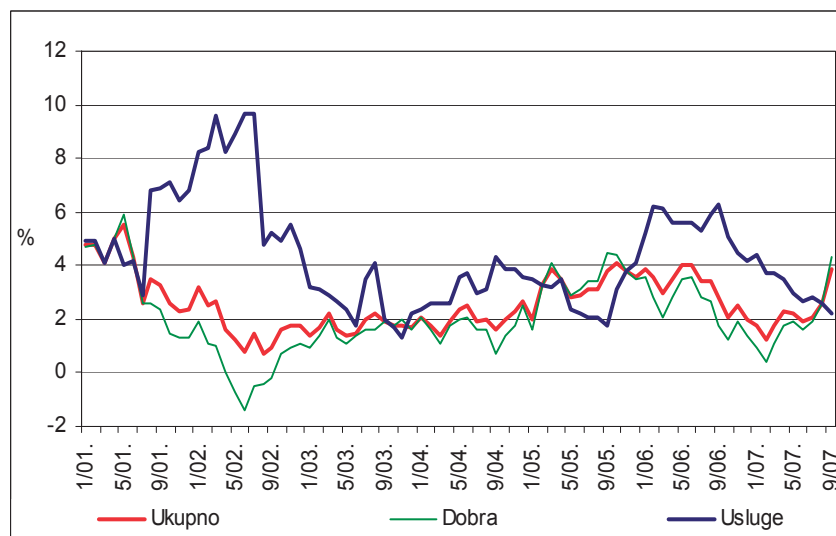
Godišnji rast realnih bruto i neto plaća nastavljen je i tijekom trećeg tromjesečja 2007. godine. Prosječna realna bruto plaća isplaćena u razdoblju srpanj – rujna porasla je na godišnjoj razini za 3,6%, što je ubrzanje od 0,3 postotna boda u odnosu na rast godišnje stope ostvaren u drugom tromjesečju, dok je prosječna realna neto plaća u tom razdoblju imala nižu stopu rasta (2,4%, jednako koliko i u drugom tromjesečju) zbog djelovanja porezne progresije.

5. Cijene

Tijekom prve polovine 2007. godine zabilježeno je vrlo blago usporavanje inflacije potrošačkih cijena, dok se u trećem tromjesečju ona znatno ubrzala. To je uglavnom bilo posljedica porasta cijena prehrambenih proizvoda koji su prouzročile nepovoljne vremenske prilike, odnosno suša. Ostali pokazatelji o kretanju cijena u Hrvatskoj također potvrđuju ubrzanje njihova rasta. Tako je tijekom prvih devet mjeseci ove godine zabilježeno ubrzanje temeljne inflacije, a porasle su i cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima.

Uvozni inflatorni pritisci na rast domaće inflacije tijekom prvih devet mjeseci ove godine ogleдали su se u porastu cijena sirove nafte i nekih drugih sirovina (ponajprije prehrambenih proizvoda) na svjetskom tržištu. Te su pritiske ublažavale aprecijacija tečaja kune prema američkom dolaru, ali i odluka Vlade RH kojom su snižene trošarine na sve vrste bezolovnih motornih benzina. Na kretanje inflacije potrošačkih cijena u domaćem gospodarstvu povoljno je utjecala i blaga aprecijacija kune prema euru. Takvo kretanje tečaja stabilizira inflacijska očekivanja i cijene potrošačkih i intermedijarnih dobara te sirovina koje se uvoze iz eurozone. Nadalje, prema posljednjim dostupnim podacima rast proizvodnosti rada u domaćem gospodarstvu nadmašivao je rast prosječnih nominalnih neto plaća u prvih osam mjeseci ove godine u odnosu na isto razdoblje 2006., tako da inflatorni pritisci iz toga izvora nisu bili izraženi.

Slika 11. Indeks potrošačkih cijena
godišnje stope promjene



Izvor: DZS

Godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena, koja je iznosila 2,0% na kraju 2006., smanjila se na 1,9% u lipnju 2007., dok je u rujnu dosegla 3,9%. Tijekom posljednja dva mjeseca trećeg tromjesečja zabilježen je izrazit rast potrošačkih cijena – u kolovozu za 0,6% i u rujnu za 1,2% u odnosu na prethodni mjesec. To je prije svega bilo posljedica šoka na strani ponude, odnosno rasta cijena poljoprivrednih i industrijskih prehrambenih proizvoda zbog suše koja je smanjila urod poljoprivrednih kultura u Hrvatskoj. Cijene poljoprivrednih proizvoda tako su porasle na godišnjoj razini s -1,3% u prosincu 2006. na 20,5% u rujnu 2007.

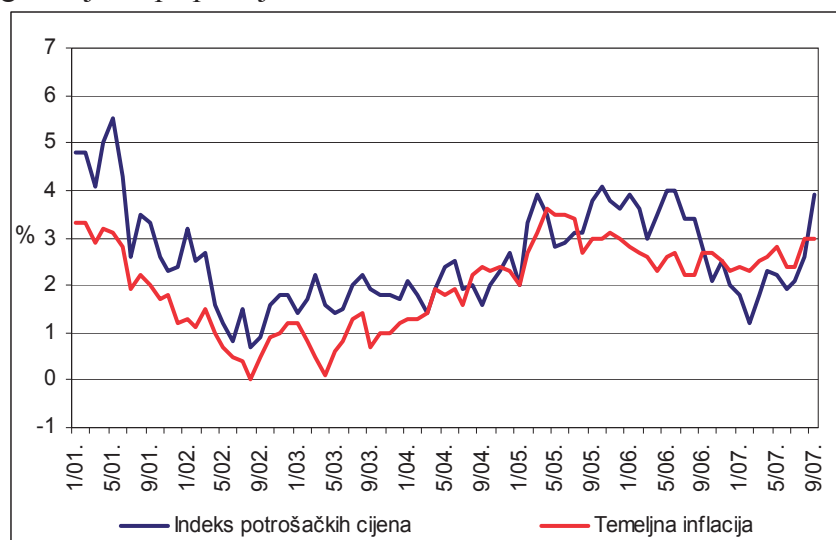
Tablica 1. Indeks potrošačkih cijena
godišnje stope promjene

	Ponder 07.	XII.06.	III.07.	VI.07.	VII.07.	VIII.07.	IX.07.
Ukupno	100,0	2,0	1,8	1,9	2,1	2,6	3,9
Prehrana i bezalkoholna pića	30,5	0,8	0,2	0,8	1,4	3,1	6,7
Alkoholna pića i duhan	5,5	1,9	1,3	2,7	4,0	4,0	4,1
Odjeća i obuća	8,5	3,2	5,2	5,5	5,3	5,8	4,9
Stanovanje, voda, energija, plin i dr.	14,5	5,4	3,0	1,6	1,3	0,8	1,7
Pokucstvo, oprema za kuću i dr.	5,4	2,5	2,0	1,6	1,4	1,8	1,9
Zdravstvo	2,9	1,9	1,9	2,6	2,7	1,3	1,3
Promet	11,5	1,1	2,1	3,0	2,0	1,8	2,8
Komunikacije	4,4	-0,1	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2	-0,3
Rekreacija i kultura	6,3	0,9	2,5	1,3	1,9	3,1	3,1
Obrazovanje	1,0	0,2	0,0	0,0	1,2	1,3	2,3
Ugostiteljske usluge	3,6	2,3	2,4	1,6	2,7	2,3	1,9
Ostala dobra i usluge	5,9	2,9	3,4	3,6	3,6	3,8	3,4
Dobra	76,4	1,4	1,1	1,6	1,9	2,6	4,3
Usluge	23,6	4,2	3,7	2,7	2,8	2,6	2,2

Izvor: DZS

Vlada je u nastojanju da smanji pritiske na porast cijena donijela odluku kojom je u kolovozu uvedena izvozna carina na kukuruz i odobren bescarinski uvoz kukuruza. U rujnu je uvedena i izvozna carina na pšenicu. Porast cijena žitarica prelio se na rast maloprodajnih cijena kruha i proizvoda od žitarica. Na rast cijena kruha također su utjecale visoka razina cijena energenata i rast cijena žitarica na svjetskom tržištu. Pojeftinjenje voća u kolovozu bilo je manje od sezonski uobičajenog, dok su u rujnu ti proizvodi poskupjeli. Zbog suše, odnosno porasta cijena žitarica, u rujnu su se ostvarile i najave proizvođača o poskupljenju drugih prehrambenih proizvoda (ponajprije mesa, mlijeka, jaja, ulja i masti).

Slika 12. Indeks potrošačkih cijena i temeljna inflacija^a
godišnje stope promjene



^a Temeljna inflacija izračunava se tako da se iz košarice dobara i usluga formirane za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena isključuje cijene poljoprivrednih proizvoda i cijene proizvoda koje su administrativno regulirane (među ostalim, tu su svrstane cijene električne struje i naftnih derivata).

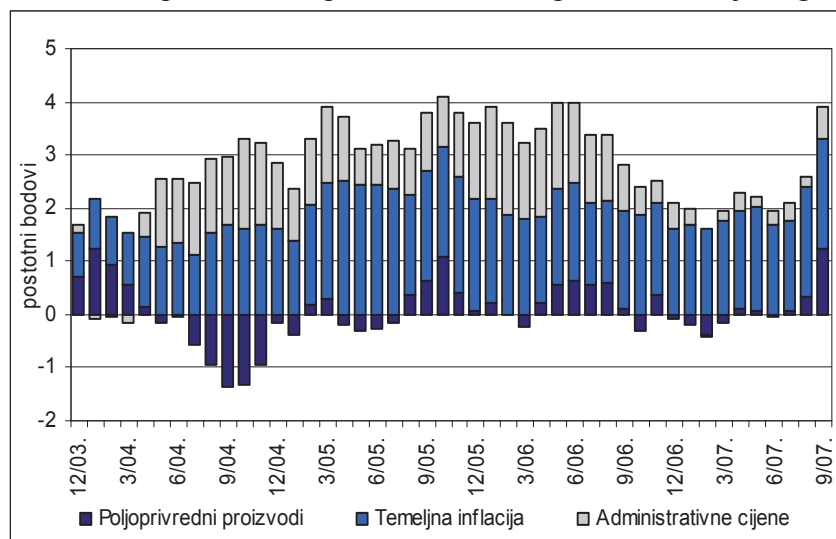
Izvor: DZS

Temeljna inflacija (pokazatelj iz kojeg su isključene cijene poljoprivrednih proizvoda i cijene proizvoda i usluga administrativno regulirane) porasla je na godišnjoj razini s 2,3% u prosincu 2006. na 2,4% u lipnju te na 3,0% u rujnu 2007. Budući da je utjecaj rasta cijena

poljoprivrednih proizvoda na kretanje inflacije u rujnu bio znatan, godišnja stopa rasta temeljne inflacije u tom je mjesecu bila manja od godišnje stope rasta ukupne inflacije potrošačkih cijena. Najveći doprinos ukupnom porastu temeljne inflacije tijekom prvih devet mjeseci 2007. dali su rast cijena kruha i proizvoda od žitarica, duhana, obuće te usluga čije se cijene slobodno formiraju na tržištu (prije svega turističkih aranžmana).

Tijekom prvih devet mjeseci ove godine ubrzao se i rast cijena koje se administrativno reguliraju, a njihova godišnja stopa promjene porasla je s 2,0% zabilježenih u prosincu 2006. na 2,4% u rujnu 2007. Tome je najviše pridonio rast cijena naftnih derivata na domaćem tržištu. Uzrok je toga rast cijena sirove nafte na svjetskom tržištu, čije su pritiske na rast domaćih cijena naftnih derivata ublažavale aprecijacija tečaja kune prema američkom dolaru kao i odluka Vlade kojom su od svibnja ove godine smanjene trošarine na sve vrste bezolovnih motornih benzina kako bi se osiguralo da cijena litre Eurosupera 95 ne prijeđe granicu od 8,00 kuna.

Slika 13. Doprinosi^a komponentata indeksa potrošačkih cijena godišnjoj stopi inflacije



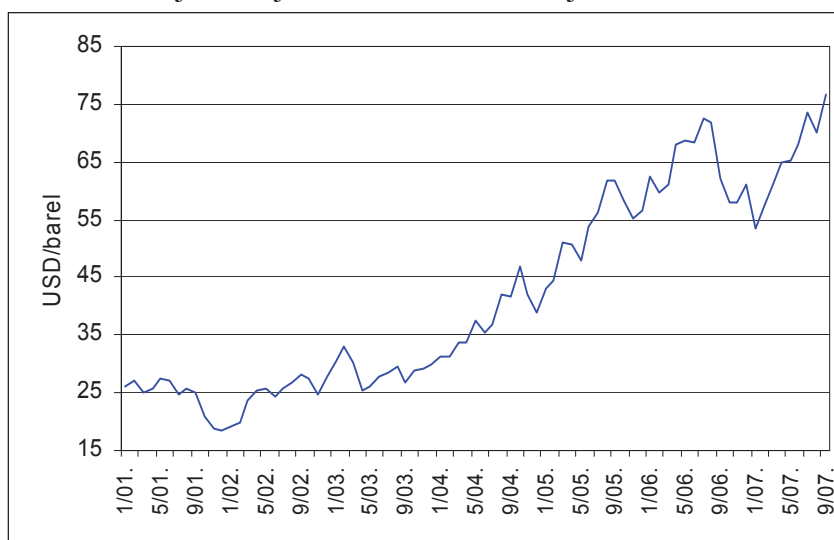
^a Doprinos se definira kao relativna važnost određene komponente indeksa potrošačkih cijena u ukupnoj inflaciji. Zbroj doprinosa svih komponentata izraženih u postotnim bodovima u određenom mjesecu daje iznos godišnje stope inflacije potrošačkih cijena.

Izvori: DZS; izračuni HNB-a

Cijene su sirove nafte na svjetskom tržištu rasle, i to brže nego u istom razdoblju prethodne godine. Prosječna cijena barela sirove nafte na svjetskom tržištu porasla je sa 61,0 USD u prosincu 2006. godine na 76,8 USD u rujnu 2007. (ukupno za 25,9%). Iskazan u kunama taj je rast u istom razdoblju iznosio 12,5% zbog nominalne aprecijacije tečaja kune prema američkom dolaru. Na rast cijena sirove nafte, koji je posebno bio vidljiv u ljetnim mjesecima ove godine, utjecali su činitelji na strani ponude i potražnje. Među najvažnijima jesu rast proizvodnje sirove nafte u zemljama koje nisu članice OPEC-a, a koji je bio sporiji od očekivanoga, kratkoročni poremećaji vezani uz smanjenu ponudu sirove nafte iz Sjevernog mora zbog tehničkih problema na cjevovodu te snažan rast potražnje američkih rafinerija za sirovom naftom. Nestabilna politička situacija u Nigeriji i napetosti između SAD-a i Irana bili su činitelji koji su također pridonijeli održavanju cijena sirove nafte na visokoj razini. Spomenutome treba pridodati i slabljenje američkog dolara na svjetskome deviznom tržištu. Naime, analitičari smatraju da je deprecijacija dolara prema euru pridonijela održavanju cijena nafte na visokim razinama, čime zemlje izvoznice nafte nastoje održati kupovnu moć. Nakon pada u kolovozu cijene su sirove nafte tijekom rujna snažno porasle. Kao glavni razlog

za to analitičari ističu neočekivani pad iskorištenosti kapaciteta američkih rafinerija te zaliha sirove nafte i benzina u SAD-u, napade na naftna postrojenja u Meksiku te zabrinutost tržišta zbog mogućih vremenskih nepogoda u Meksičkom zaljevu. Nastojeći spriječiti daljnji rast cijena nafte, zemlje članice OPEC-a na svom su sastanku održanom 11. rujna 2007. donijele odluku o povećanju ukupne dnevne proizvodnje sirove nafte za 500 tisuća barela, koja se trebala početi primjenjivati od 1. studenoga 2007. Međutim, pad zaliha sirove nafte u SAD-u te zabrinutost tržišta zbog napetosti na Bliskom istoku vezane uz mogućnost turske vojne intervencije usmjerene na sjeverno područje Iraka pridonijeli su ponovnom rastu cijena nafte na svjetskom tržištu pa je cijena nafte tipa WTI 17. listopada dosegla razinu od 87,4 USD po barelu, a tipa Brent 84,1 USD po barelu.

Slika 14. Prosječna cijena sirove nafte^a na svjetskom tržištu



^a Računa se kao prosjek sljedećih cijena nafte za promptnu isporuku: Dubai Fateh, UK Brent i West Texas Intermediate.

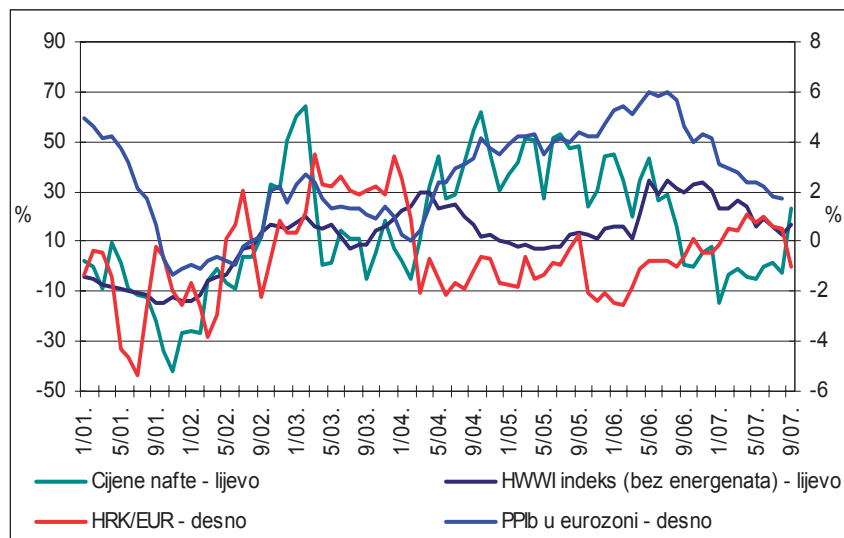
Izvor: Bloomberg

Inflatorni pritisci na domaću inflaciju koji proizlaze iz rasta cijena sirovina (bez energenata) na svjetskom tržištu ublaženi su tijekom prvih devet mjeseci ove godine. Tako se godišnja stopa promjene agregatnog indeksa cijena sirovina (bez energenata) HWWI smanjila s 30,7% zabilježenih u prosincu 2006. na 16,5% u rujnu 2007. U spomenutom se razdoblju znatno usporio rast cijena obojenih metala te željezne rude. S druge strane, u promatranom su razdoblju zamjetno porasle cijene prehrambenih proizvoda. Posebno je izraženo bilo povećanje cijena uljarica i ulja. Nadalje, tijekom prvih devet mjeseci ove godine zabilježen je i rast cijena žitarica na svjetskom tržištu, a njihova godišnja stopa promjene povećala se s 50,9% zabilježenih u prosincu 2006. na 51,1% u rujnu 2007. Analitičari ESB-a ističu da je velik rast cijena prehrambenih proizvoda na svjetskom tržištu uglavnom posljedica visokih cijena energije i gnojiva, niskih razina zaliha, manjeg uroda zbog nepovoljnih vremenskih prilika te snažnog rasta potražnje za prehrambenim proizvodima u većini zemalja u razvoju, posebice u Kini. Nadalje, visoke razine cijena energije te sve veći broj zemalja koje se odlučuju na proizvodnju alternativnih goriva, ponajprije etanola i biodizela, pridonose znatnom porastu cijena poljoprivrednih sirovina.

Posljednji dostupni podaci upućuju na prilično usporavanje inflacije proizvođačkih cijena u eurozoni. Tako se godišnja stopa promjene proizvođačkih cijena u eurozoni smanjila tijekom prvih osam mjeseci ove godine s 4,1% u prosincu 2006. na 1,7% u kolovozu 2007., uglavnom pod utjecajem usporavanja godišnje stope rasta cijena energije. Godišnja stopa rasta

proizvođačkih cijena trajnih proizvoda za široku potrošnju u eurozoni zadržala se na relativno niskoj razini: u kolovozu 2007. godine iznosila je 1,7%. S druge strane, u promatranom je razdoblju zabilježen rast godišnje stope promjene proizvođačkih cijena netrajnih proizvoda za široku potrošnju, koja je u kolovozu bila viša od prosjeka cijena svih industrijskih proizvoda te je iznosila 2,3%. Analitičari ESB-a ističu da je to ponajprije posljedica rasta proizvođačkih cijena prehrambenih proizvoda koji je pretežno rezultat rasta cijena tih proizvoda na svjetskom tržištu.

Slika 15. Uvezena inflacija: cijene nafte, HWWI indeks cijena sirovina^a, prosječni tečaj kune prema euru i cijene pri proizvođačima u eurozoni godišnje stope promjene



^a U Institutu za međunarodnu ekonomiju u Hamburgu (HWWI) konstruiran je agregatni indeks cijena sirovina na svjetskom tržištu, tzv. HWWI indeks. HWWI indeks je pokazatelj kretanja troškova za uvezene sirovine (obuhvaća ukupno 29 sirovina, a indeks bez cijena energenata 27) te se koristi u analizama utjecaja promjena cijena sirovina na svjetskom tržištu na kretanje cijena u industrijskim zemljama. Indeks se izračunava na temelju cijena sirovina izraženih u američkim dolarima.

^b Engl. PPI, Producer Price Index = indeks cijena pri proizvođačima

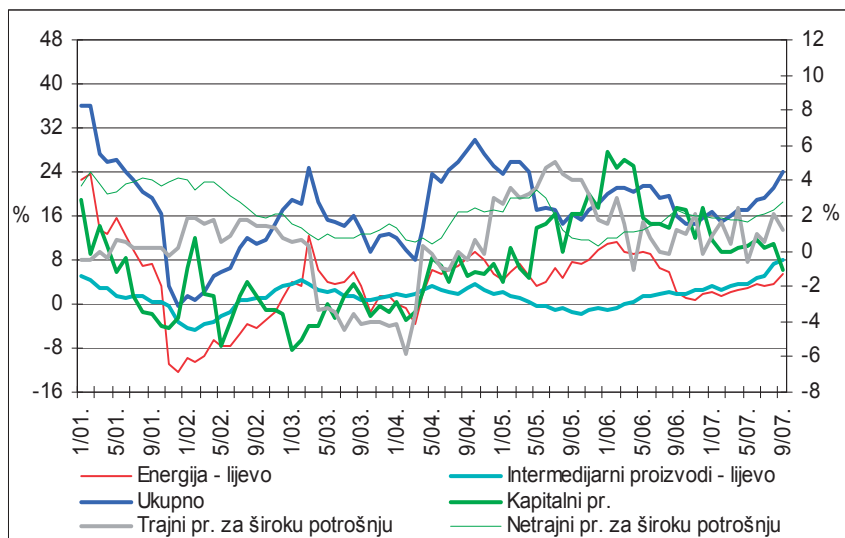
Izvori: Bloomberg; HWWI; Eurostat; HNB

Inflacija domaćih cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima ubrzala se tijekom prvih devet mjeseci ove godine, a njezina godišnja stopa promjene porasla je s 1,9% zabilježenih u prosincu 2006. na 4,5% u rujnu 2007. Rast proizvođačkih cijena tijekom prvih devet mjeseci ove godine ostvaren je u svim glavnim industrijskim grupacijama osim kod kapitalnih proizvoda. Najistaknutije je bilo povećanje cijena intermedijarnih proizvoda, pri čemu je najveći bio skok cijena u proizvodnji ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda te proizvodnji drva. Tijekom prvih devet mjeseci ove godine porasle su i cijene trajnih proizvoda za široku potrošnju. Valja pritom spomenuti da je u srpnju ove godine stupio na snagu Pravilnik o gospodarenju otpadnim elektroničkim i električnim uređajima i opremom, po kojemu su uvoznici i proizvođači dužni plaćati naknadu od dvije i pol kune po kilogramu proizvoda. Stoga bi u idućem razdoblju proizvođači mogli taj teret prelići na cijene svojih proizvoda. Rastu cijena energije tijekom promatranog razdoblja pridonio je rast proizvođačkih cijena naftnih derivata i rast cijena vodoopskrbe⁶. Nadalje, rast cijena industrijskih prehrambenih proizvoda i proizvođačkih cijena duhanskih proizvoda uvelike je pridonio rastu proizvođačkih

⁶ Rast cijena vodoopskrbe tijekom prvih devet mjeseci 2007. posljedica je isključivo snažnoga mjesečnog rasta tih cijena ostvarenog u siječnju ove godine.

cijena netrajnih proizvoda za široku potrošnju, kod kojih se godišnja stopa promjene povećala s 2,0% u prosincu 2006. na 2,8% u rujnu 2007.

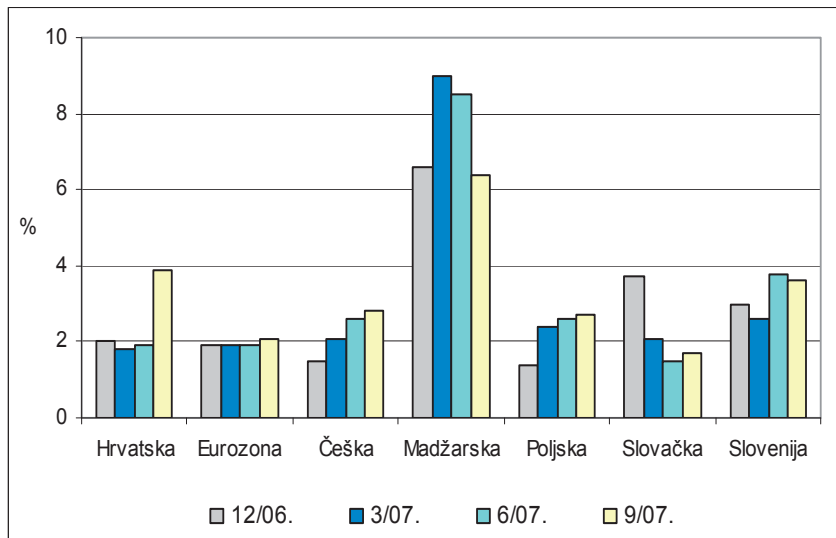
Slika 16. Cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima po glavnim industrijskim grupacijama godišnje stope promjene



Izvor: DZS

Dok je u prosincu 2006. domaća stopa inflacije potrošačkih cijena nadmašivala onu ostvarenu u eurozoni za samo 0,1 postotni bod, ta se razlika tijekom prvih devet mjeseci 2007. povećala, te je u rujnu dosegla 1,8 postotnih bodova (3,9% u Hrvatskoj prema 2,1% u eurozoni). Najvažniji je razlog za to povećanje razlike između doprinosa koje cijene prehrane daju ukupnoj godišnjoj inflaciji u Hrvatskoj te istih doprinosa ukupnoj godišnjoj inflaciji u eurozoni. Naime, u Hrvatskoj je tijekom prvih devet mjeseci ove godine zabilježeno znatno ubrzavanje godišnje stope rasta cijena prehrane, a u eurozoni blago usporavanje. Valja pritom spomenuti da je u rujnu u eurozoni također zabilježen rast cijena određenih prehrambenih proizvoda (ponajprije mlijeka, sira i jaja te kruha i proizvoda od žitarica). Međutim, zbog relativno manje važnosti prehrambenih proizvoda u ukupnim izdacima kućanstava u zemljama članicama eurozone rast cijena tih proizvoda nije se znatnije odrazio na rast ukupne inflacije potrošačkih cijena. Naime, dok udio cijena prehrane i bezalkoholnih pića u košarici za izračun indeksa potrošačkih cijena u eurozoni iznosi 15,6%, taj je udio u Hrvatskoj znatno viši te iznosi 30,5%.

Slika 17. Indeks potrošačkih cijena u Hrvatskoj i harmonizirani indeksi potrošačkih cijena u eurozoni i odabranim zemljama EU godišnje stope promjene

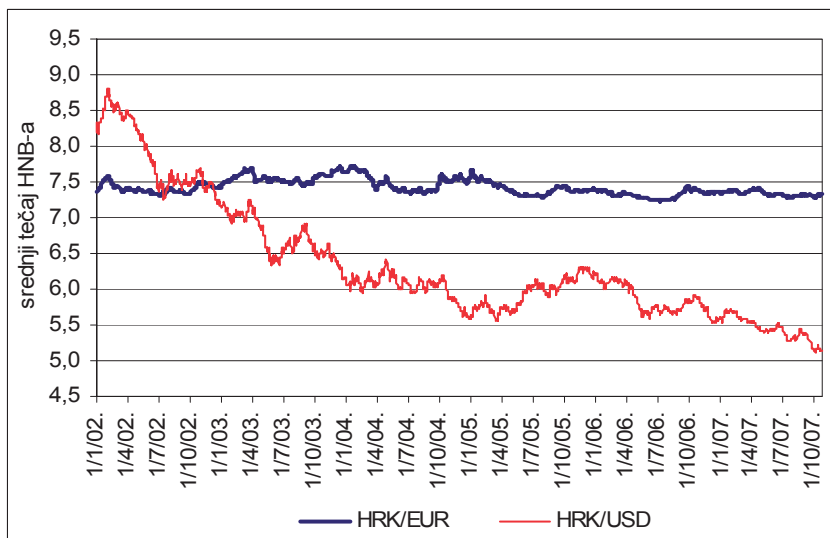


Izvori: DZS; Eurostat

6. Tečaj

Tijekom prvih deset mjeseci 2007. godine⁷ tečaj kune prema euru blago je aprecirao. Aprecijacijski pritisci u većem su dijelu promatranog razdoblja uglavnom bili rezultat sezonskog priljeva deviza od turističke sezone i ponude deviza na osnovi pojačanog zaduživanja poduzeća u inozemstvu. Tim činiteljima treba pridodati i priljev deviza ostvaren dokapitalizacijom banaka te povećanu potražnju za kunama zbog ulaganja u izdanja vrijednosnih papira na domaćem tržištu. Tijekom prvih deset mjeseci središnja je banka u tri navrata intervenirala na deviznom tržištu otkupljujući devize od poslovnih banaka u srpnju i listopadu. Banke su veće potrebe za likvidnošću podmirivale i na redovitim obratnim repo aukcijama. Kretanja po tromjesečjima pokazuju da je tečaj domaće valute prema euru deprecirao tijekom prvog tromjesečja, u drugom je i trećem tromjesečju jačao, dok je početkom četvrtog tromjesečja počeo blago slabjeti.

Slika 18. Nominalni dnevni tečaj kune prema euru i američkom dolaru



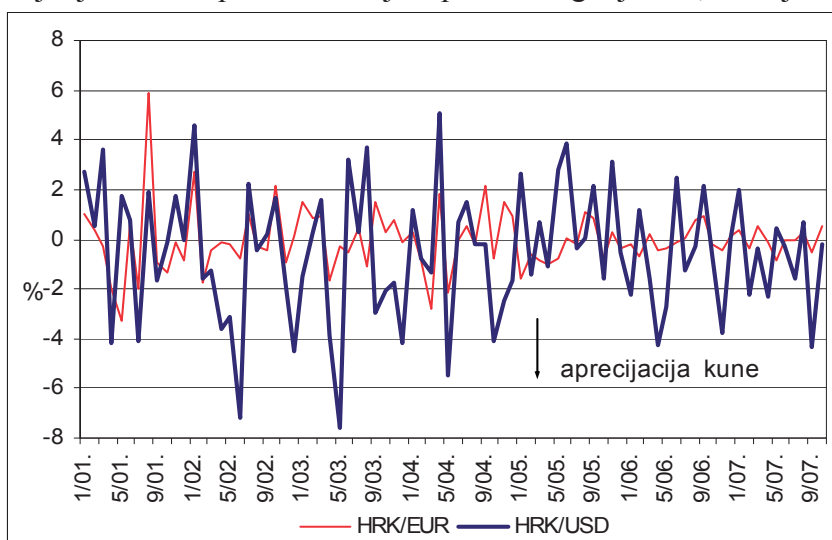
Izvor: HNB

Tijekom prvog tromjesečja 2007. godine tečaj kune prema euru blago je oslabio (0,5%), a vrijednost eura povećala se sa 7,35 HRK/EUR zabilježenih na kraju 2006. na 7,38 HRK/EUR na kraju ožujka 2007. Na ostvarenu deprecijaciju tečaja kune prema euru utjecala je, osim sezonski uobičajenog rasta potražnje za devizama u siječnju, i povećana potražnja poduzeća za devizama u ožujku. Blagi siječanjski deprecijacijski pritisci rezultat su rasta potražnje za devizama potrebnim za podmirivanje inozemnog duga države te plaćanje kratkoročnih inozemnih obveza poduzeća. Središnja je banka na deviznoj aukciji održanoj 28. prosinca 2006. od poslovnih banaka otkupila 177,0 mil. EUR, a njezin monetarni učinak (emisija 1,3 mlrd. kuna) ostvaren je u siječnju 2007. godine. Tečaj kune prema euru tijekom veljače bio je relativno stabilan i dobra se likvidnost sustava održala unatoč novom izdanju državne obveznice (8. veljače) u iznosu od 2,5 mlrd. kuna. Pritisci na deprecijaciju tečaja kune ponovili su se na domaćem deviznom tržištu u ožujku. HNB je tijekom prvog tromjesečja 2007. godine provodio devizne transakcije s državom te je MF-u neto prodao deviza u ukupnoj vrijednosti od 121,6 mil. EUR pa je na taj način iz optjecaja povučeno ukupno 0,9 mlrd. kuna.

⁷ Zaključno s podacima za 22. listopada 2007.

Tečaj kune prema euru aprecirao je tijekom drugog tromjesečja 2007. godine za 1,1%, s razine od 7,38 HRK/EUR zabilježene 31. ožujka na 7,30 HRK/EUR ostvarenih 30. lipnja. Na aprecijaciju tečaja kune prema euru, koja je bila nešto izrazitija tijekom prva dva mjeseca drugog tromjesečja, utjecale su pojačana potražnja za kunama vezana uz uskrсне blagdane i povećana ponuda deviza, kojoj je, među ostalim, pridonio dobar početak turističke sezone i odluke pojedinih banaka majki iz inozemstva o dokapitalizaciji banaka kćeri u Hrvatskoj. Osim toga, aprecijacijski pritisci na tečaj kune prema euru ostvareni su u uvjetima pojačane potražnje za kunama potaknute nastavkom kunske kreditne aktivnosti poslovnih banaka te pripremom ulagača za upis druge tranše desetogodišnje kunske državne obveznice koja je izdana u srpnju 2007. godine. Tijekom drugog tromjesečja, kao i tijekom prva tri mjeseca ove godine, nije bilo potrebe za intervencijom središnje banke na deviznom tržištu, a banke su potrebe za kunkskom likvidnošću podmirivale na redovitim obratnim repo aukcijama. U promatranom je razdoblju tečaj kune prema euru bio stabilan, što potvrđuje i smanjivanje njegove kolebljivosti koje je započelo početkom godine. Središnja je banka tijekom drugog tromjesečja neto prodala MF-u deviza u ukupnoj vrijednosti od 34,8 mil. EUR pa je tako iz optjecaja povučeno 0,3 mlrd. kuna.

Slika 19. Stope promjene nominalnog tečaja kune prema euru i američkom dolaru kraj mjeseca u usporedbi s krajem prethodnog mjeseca, srednji tečaj HNB-a



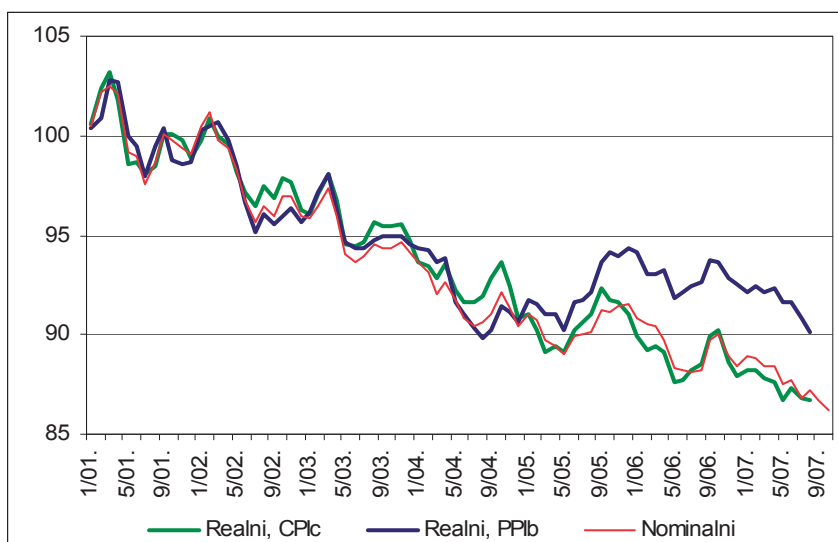
Izvor: HNB

Tijekom trećeg tromjesečja 2007. godine na domaćem su deviznom tržištu aprecijacijski pritisci na tečaj kune prema euru bili vidljivi. Uz uobičajeno pojačan priljev deviza u jeku glavne turističke sezone na aprecijaciju tečaja kune prema euru utjecao je i priljev deviza zbog nastavka zaduživanja poduzeća u inozemstvu, pri čemu valja izdvojiti zaduživanje Zagrebačkog holdinga d.o.o. na osnovi izdanja euroobveznica u iznosu od 300 mil. EUR. Osim spomenutoga na aprecijaciju tečaja kune utjecala je pojačana potražnja za kunama namijenjenima ulaganju u dionice T-HT-a, priprema ulagača za upis nove državne obveznice, kao i porast obračunate kunske obvezne pričuve koja povećava potražnju banaka za kunama. Središnja je banka na deviznom tržištu u srpnju, prvi put ove godine, intervenirala u dva navrata u namjeri da uspori intenzitet aprecijacije tečaja te je otkupila od banaka ukupno 139,0 mil. EUR. Tijekom trećeg tromjesečja ostvarena je, ukupno gledajući, blaga aprecijacija tečaja kune od 0,3%, pri čemu je vrijednost eura smanjena sa 7,30 HRK/EUR 30. lipnja na 7,28 HRK/EUR 30. rujna. U rujnu je HNB provodio devizne transakcije s MF-om, kojemu je prodao devize u vrijednosti od 3,3 mil. EUR, potrebne za otplatu kamata na osnovi

programskog zajma za prilagodbu (engl. *Programmatic Adjustment Loan* ili, skraćeno, PAL) dobivenog od Svjetske banke.

Krajem trećeg tromjesečja aprecijacijski su pritisci na tečaj kune bili izrazitiji, a uglavnom su bili potaknuti spomenutom pojačanom potražnjom za kunama tijekom upisa dionica T-HT-a. U takvim se uvjetima blago povećala i kolebljivost tečaja kune prema euru. Središnja je banka u nastojanju da ublaži aprecijacijske pritiske na tečaj i osigura dostatnu razinu kunske likvidnosti intervenirala na deviznom tržištu, otkupivši od poslovnih banaka na deviznoj aukciji održanoj 1. listopada ukupno 355,2 mil. EUR. Tom je intervencijom središnja banka u optjecaj pustila 2,6 mlrd. kuna, čime je znatno povećala kunsku likvidnost i time spriječila daljnje jačanje aprecijacijskih pritisaka na tečaj. HNB je 15. listopada prodao MF-u devize u vrijednosti od 10,9 mil. EUR potrebne za otplatu zajma za strukturnu prilagodbu (engl. *Structural Adjustment Loan*, SAL) dobivenog od Svjetske banke. Nakon intervencije tečaj kune prema euru počeo je lagano deprecirati, te je 22. listopada iznosio 7,32 HRK/EUR, što odgovara deprecijaciji od 0,6% u odnosu na tečaj zabilježen na kraju trećeg tromjesečja.

Slika 20. Indeks^a nominalnoga i realnoga efektivnog tečaja kune uz potrošačke cijene i cijene pri proizvođačima
2001. = 100



^a Pad indeksa upućuje na aprecijaciju kune.

^b Engl. PPI, Producer Price Index = indeks cijena pri proizvođačima

^c Engl. CPI, Consumer Price Index = indeks potrošačkih cijena

Izvor: HNB

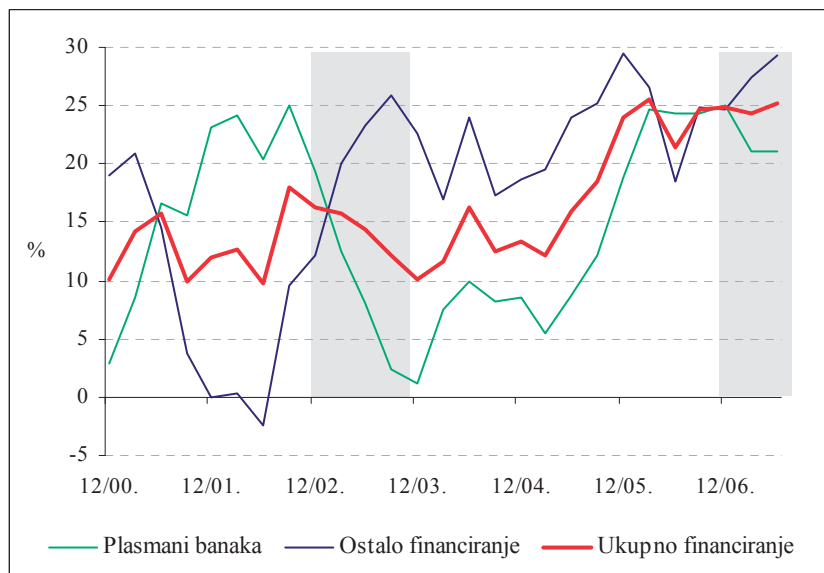
Pod pretežnim utjecajem snažne nominalne aprecijacije tečaja kune prema američkom dolaru te blage aprecijacije prema euru, kuna je prema košarici valuta nominalno aprecirala za 1,4% (vrijednost indeksa u kolovozu 2007. u usporedbi s vrijednošću indeksa u prosincu 2006.). Budući da je relativno brži rast potrošačkih cijena u SAD-u i Velikoj Britaniji ublažen sporijim rastom tih cijena u eurozoni i Švicarskoj u usporedbi s onima u Hrvatskoj, intenzitet realne aprecijacije efektivnog tečaja kune deflacioniranog potrošačkim cijenama bio je jednak nominalnoj aprecijaciji efektivnog tečaja kune. Nasuprot tome, domaće proizvođačke cijene rasle su tijekom prvih osam mjeseci ove godine brže od inozemnih (u Velikoj Britaniji, Švicarskoj, eurozoni) tako da je ostvarena realna aprecijacija efektivnog tečaja kune deflacioniranog proizvođačkim cijenama od 2,5%. To upućuje na blago pogoršanje cjenovne konkurentnosti hrvatskih izvoznika.

7. Monetarna politika i novčana kretanja

U 2007. godini središnja je banka nastavila koristiti se mjerama za usporavanje prekomjernog rasta kredita banaka domaćim sektorima da bi ublažavala vanjske neravnoteže. To se prije svega odnosi na visoku razinu inozemnog duga poslovnih banaka, kojim se ponajviše kreditira domaća potrošnja i tako produbljuje manjak u razmjeni robe i usluga s inozemstvom. Uz postojeći instrument granične obvezne pričuve od 55%, koji znatno poskupljuje sredstva pribavljena na osnovi inozemnog zaduživanja poslovnih banaka, te uz propisanu minimalnu deviznu likvidnost od 32%, središnja je banka uvela i novu mjeru: donijela je Odluku o upisu obveznih blagajničkih zapisa radi usporavanja godišnjeg rasta plasmana banaka. Odlukom se bankama čiji rast plasmana u 2007. godini prekoračuje 12% nameće obveza upisa blagajničkih zapisa HNB-a po vrlo niskoj kamatnoj stopi uz dospijeće zapisa od godinu dana. Vrijednost obveznog upisa blagajničkih zapisa iznosi 50% vrijednosti prekoračenja rasta plasmana. Odluka je tijekom godine bila u nekoliko navrata prilagođavana kako bi se na razini godine ostvario planirani rast plasmana.

Utjecaj ograničavanja rasta plasmana banaka na kretanje zaduženosti poduzeća prikazuje Slika 21., na kojoj je prikazano financiranje poduzeća kod banaka i ostalo financiranje koje uključuje financiranje iz inozemstva i financiranje od domaćih poduzeća za lizing. Usporavanje rasta plasmana banaka poduzećima dovodi do supstitucije bankarskih ostalim izvorima financiranja stoga ne može imati jak izravni učinak na proizvodnju. S druge strane, stanovništvo ima vrlo malu mogućnost supstitucije izvora financiranja, stoga usporavanje rasta kredita stanovništvu pospješuje smanjivanje potrošnje tog sektora.

Slika 21. Godišnje stope rasta zaduživanja poduzeća, po izvorima



* Osjenčano područje označuje razdoblje ograničavanja rasta plasmana (OBZ).

Izvor: Izračun HNB-a

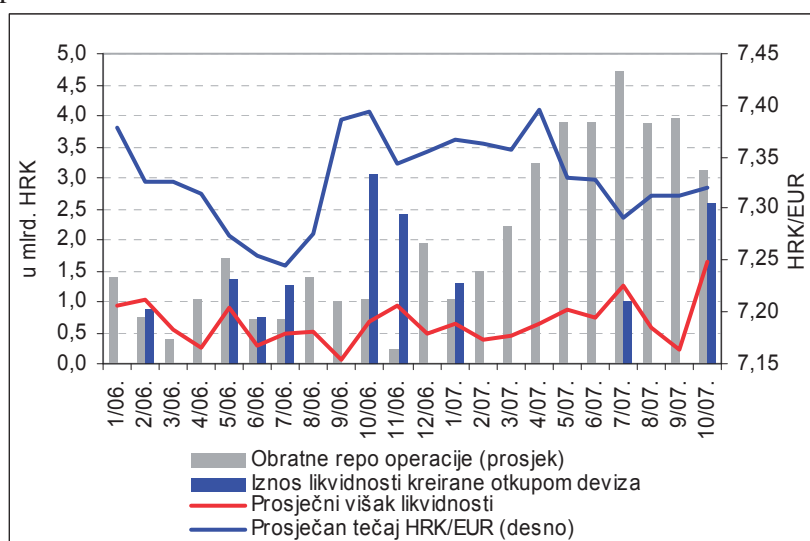
Opisanim mjerama središnja je banka pridonijela smanjivanju inozemnog duga poslovnih banaka i usporavanju njihove kreditne aktivnosti, a posebno treba istaknuti kako su spomenuti pozitivni pomaci ostvareni u makroekonomskom okružju, koje karakteriziraju iznimno dinamičan realan rast, dobra kunska likvidnost bankarskoga sustava i, unatoč visokom priljevu kapitala iz inozemstva, stabilan tečaj domaće valute. Štoviše, spomenuta ograničenja

središnje banke vezana uz inozemno zaduživanje potaknula su banke na promicanje i poticanje domaće štednje te rezultirala njezinim porastom. Ako se opisanim učincima pridoda i snažna dokapitalizacija banaka koja je bila potaknuta mjerama središnje banke iz područja supervizije, može se zaključiti kako je u prvom polugodištu i u trećem tromjesečju 2007. godine ukupno djelovanje instrumenata monetarne politike bilo uspješno.

7.1. Instrumenti monetarne politike i tokovi kreiranja i povlačenja primarnog novca

U prvoj polovini godine te posebice tijekom ljetnih mjeseci glavni instrument kojim su se kreirala i povlačila kunska sredstva bile su redovite tjedne obratne repo aukcije. Na tim aukcijama, na kojima poslovne banke pribavljaju kunska sredstva na temelju kolaterala trezorskih zapisa MF-a s dospijećem od tjedan dana, ostvaren je porast prometa u odnosu na 2006. godinu. Povećanom obujmu tih transakcija u 2007. godini, osim snažne potražnje za kunama, pridonio je i manji otkup deviza od poslovnih banaka na deviznim aukcijama, putem kojih su se obično kreirala znatna kunska sredstva. Naime, zbog stabilnog kretanja tečaja kune tijekom prvog polugodišta te slabijih pritisaka na jačanje tečaja tijekom ljetnih mjeseci u odnosu na isto razdoblje prošle godine, nije bilo potrebe za učestalim interveniranjem HNB-a na deviznom tržištu, što je otvorilo prostor za intenzivnije kreiranje primarnog novca obratnim repo aukcijama.

Slika 22. Kreiranje kunske likvidnosti obratnim repo operacijama i otkupom deviza od poslovnih banaka



Izvor: HNB

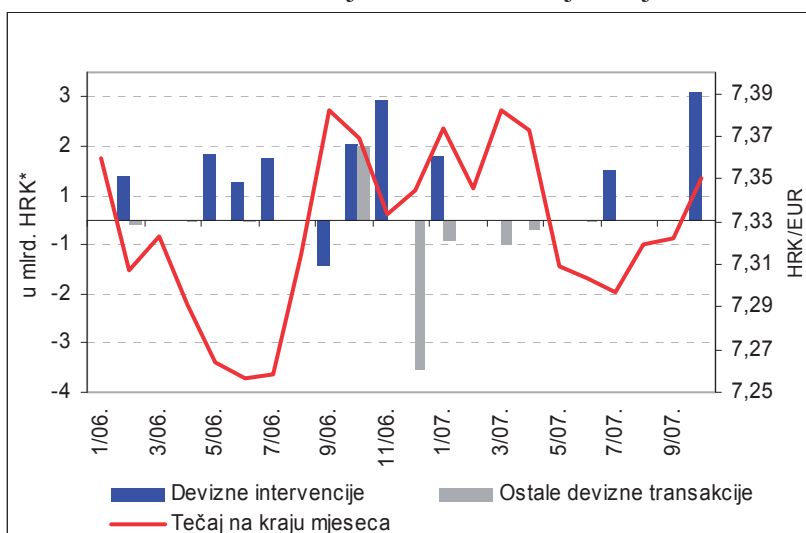
Prosječno stanje plasiranih sredstava na obratnim repo aukcijama u prvoj polovini godine iznosilo je 2,6 mlrd. kuna, dok se u trećem tromjesečju zbog pojačane potražnje za kunama taj iznos povećao na 4,2 mlrd. kuna. Najveća aukcija zabilježena je početkom listopada tijekom postupka javne ponude dionica T-HT-a kad je zbog velike potražnje za kunama iznos plasiranih sredstava dosegnuo 6,5 mlrd. kuna. Poslovnim su bankama, izuzmemo li jednu aukciju u lipnju i posljednje dvije repo aukcije u listopadu, odobravana sva tražena sredstva, pri čemu se granična repo stopa od 3,5% nije mijenjala. Osim redovitim operacijama HNB se u razdoblju od sredine lipnja do početka listopada koristio i operacijom fine prilagodbe,

kojom je bila osigurana likvidnost potrebna za premošćivanje financiranja isplate dijela duga umirovljenicima u iznosu od 1,2 mlrd. kuna.

U prvoj polovini godine zbog stabilnog kretanja tečaja kune prema euru nije bilo potrebe za intervencijama na deviznom tržištu, a pritisci na jačanje tečaja kune osnažili su se u glavnom dijelu turističke sezone. Da bi spriječila prekomjernu aprecijaciju, središnja je banka intervenirala dva puta u srpnju otkupivši od poslovnih banaka 139 mil. EUR, čime je kreirala 1,0 mlrd. kuna. Krajem trećeg tromjesečja tečaj kune ponovno je aprecirao, neuobičajeno za taj dio godine, zbog potražnje za kunama radi upisa ponuda za kupnju dionica T-HT-a. Zato je na početku listopada HNB kreirao dodatnih 2,6 mlrd. kuna otkupom 355 mil. EUR od banaka.

Provodeći devizne transakcije s MF-om, HNB je tijekom 2007. godine bio neto prodavatelj deviza, što je utjecalo na povlačenje kunske likvidnosti iz sustava. U većini je transakcija riječ bila o redovitoj prodaji deviza središnjoj državi za otplatu inozemnih obveza. Tako je u prvom polugodištu središnja banka neto prodala MF-u 156,4 mil. EUR čime je bilo povučeno iz sustava 1,2 mlrd. kuna, dok je u nastavku godine iznos prodanih deviza bio zanemariv.

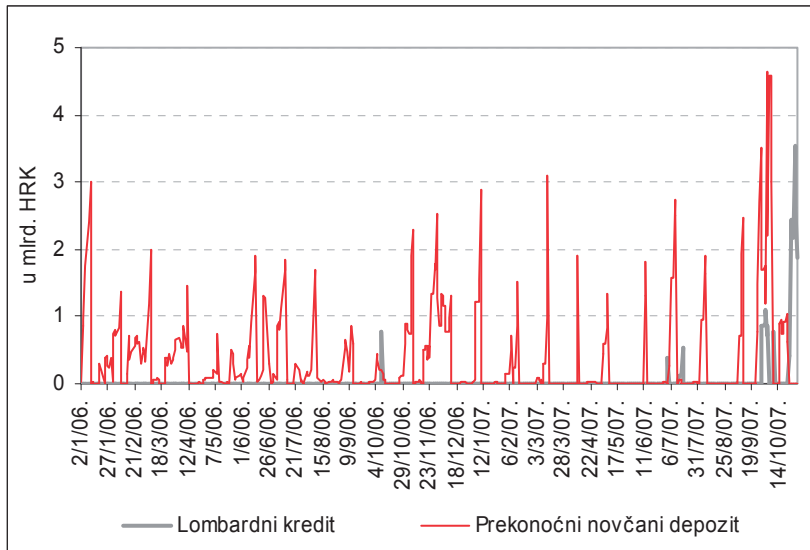
Slika 23. Devizne transakcije HNB-a i srednji tečaj HRK/EUR



* Pozitivne vrijednosti deviznih intervencija i deviznih transakcija odnose se na otkupe deviza od strane HNB-a.
Izvor: HNB

S obzirom na dobru likvidnost sustava osiguranu obratnim repo operacijama i deviznim aukcijama, poslovne su banke potrebe za likvidnošću tek u nekoliko navrata namirivale lombardnim kreditima, koje HNB može odobriti bankama po kamatnoj stopi od 7,5%. S druge strane, u razdobljima prekomjernog viška likvidnosti na svojim računima banke su se koristile i mogućnošću privremenog deponiranja sredstava u obliku prekonoćnog depozita kod središnje banke uz kamatnu stopu od 0,5%. Lombardni su krediti korišteni u iznosima do 1,1 mlrd. kuna, dok je najveća razina prekonoćnog depozita iznosila 4,7 mlrd. kuna.

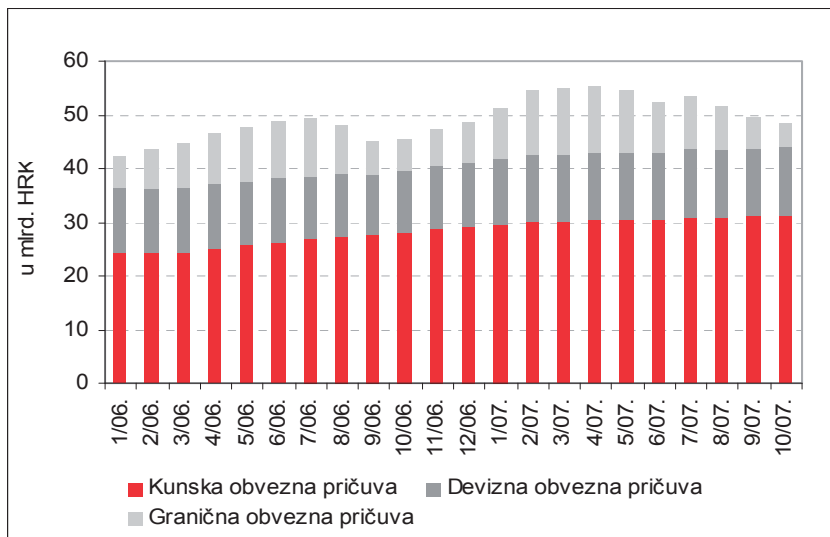
Slika 24. Korištenje stalno raspoloživih mogućnosti



Izvor: HNB

Nastavak povećavanja izvora sredstava poslovnih banaka, osobito domaćih depozita, utjecao je na porast osnovice za obračun kunske i devizne obvezne pričuve u prvom polugodištu te u nastavku godine. Stopa obračuna tijekom 2007. nije se mijenjala te je iznosila 17%. Taj je instrument monetarne politike i dalje glavni način steriliziranja likvidnosti. U prvih deset mjeseci kunska obvezna pričuva povećala se za 2,3 mlrd. kuna, pa je dosegla 31,4 mlrd. kuna. Istodobno se devizna obvezna pričuva povećala za 0,8 mlrd. kuna, te je pri obračunu u listopadu iznosila 12,6 mlrd. kuna.

Slika 25. Obračunata obvezna pričuva



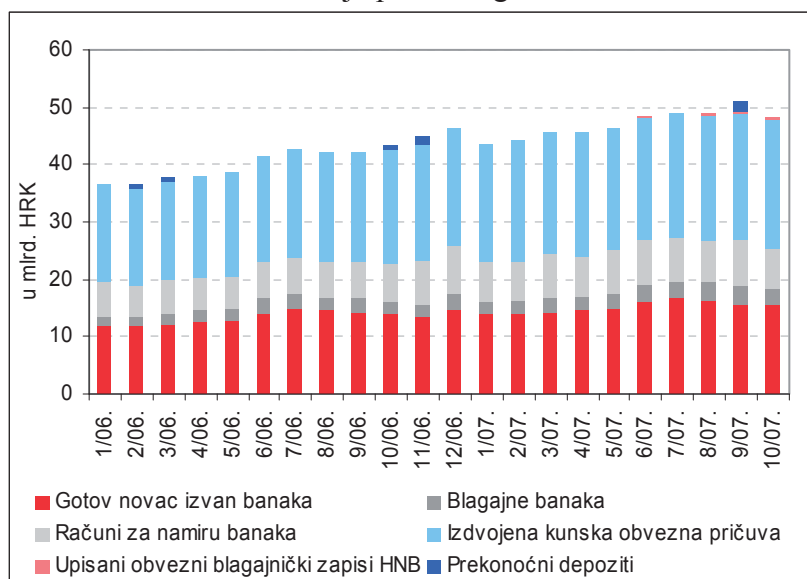
Izvor: HNB

U prvih devet mjeseci 2007. zabilježeno je veliko smanjenje granične obvezne pričuve (GOP). Naime, nakon rasta GOP-a tijekom prvog tromjesečja 2007., snažan pad inozemnog duga poslovnih banaka u nastavku godine rezultirao je velikim smanjenjem sredstava izdvojenih kod HNB-a na osnovi tog instrumenta monetarne politike. Opisana su kretanja izravni rezultat mjera monetarne politike, koje su, uz usporavanje rasta plasmana banaka i pojačanu dokapitalizaciju banaka, potaknule banke i na to da slobodna novčana sredstva

iskoriste za smanjenje inozemnog duga. Na pad inozemnog duga banaka utjecala su i uobičajena sezonska kretanja jer veliki priljev domaće štednje u vrijeme turističke sezone omogućava bankama smanjivanje njihovih inozemnih obveza. Osim toga, porast kamatnih stopa u eurozoni povećao je trošak inozemnog financiranja poslovnih banaka, što je povećalo učinkovitost GOP-a. U prvih šest mjeseci GOP je porastao za 1,8 mlrd. kuna, no tijekom iduća četiri mjeseca smanjio se za 5,4 mlrd. kuna. Na kraju listopada sredstva izdvojenog GOP-a iznosila su 4,2 mlrd. kuna.

Primarni novac (M0), najuži monetarni agregat, koji predstavlja potražnju za kunama, nastavio je rasti i u 2007. godini. U prvoj se polovini godine povećao za 2,1 mlrd. kuna, a u trećem tromjesečju za dodatnih 2,5 mlrd. kuna. Time je M0 dosegnuo 51,0 mlrd. kuna uz godišnju stopu rasta od 13,4%. Glavni činitelji rasta primarnog novca u dosadašnjem dijelu godine bili su porast gotovog novca izvan banaka i povećanje depozita banaka kod HNB-a zbog povećanja obračunate kunske obvezne pričuve. Osim toga, tijekom prvih devet mjeseci 2007. bila je primjetna sklonost banaka da raspoložu višom razinom slobodnih novčanih sredstava na transakcijskim računima kod središnje banke, što također povećava potražnju za kunama. Obvezni blagajnički zapisi upisani zbog prekomjernoga kreditnog rasta u pojedinim poslovnim bankama za sada nisu znatnije djelovali na povećanje primarnog novca. Njihovo stanje na kraju rujna iznosilo je 297 mil. kuna.

Slika 26. Struktura i kretanje primarnog novca



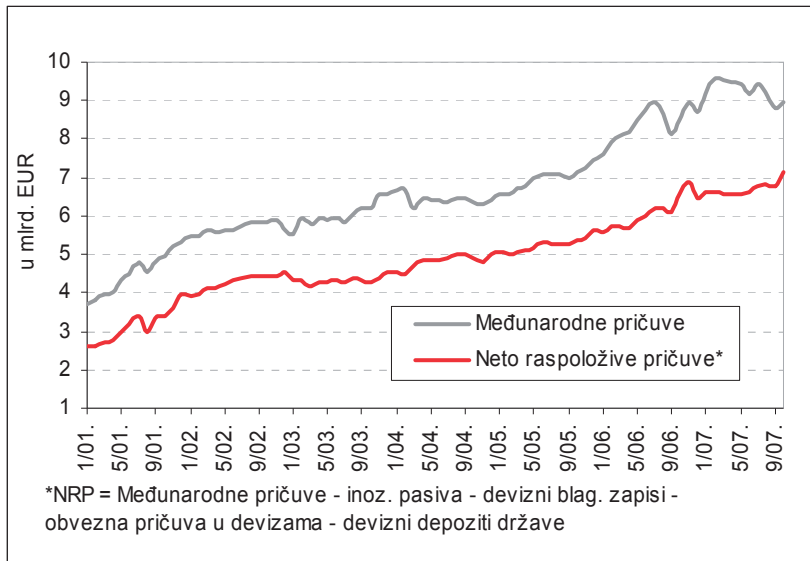
Izvor: HNB

Rast neto raspoloživih međunarodnih pričuva HNB-a u prvih devet mjeseci 2007. bio je nešto sporiji nego u istom razdoblju prošle godine. To je rezultat manjeg broja i iznosa intervencija HNB-a na deviznom tržištu, tj. manje kupnje deviza od poslovnih banaka i višestruko veće prodaje deviza MF-u. Neto međunarodne pričuve povećale su se u prvoj polovini godine za 138 mil. EUR, a tijekom trećeg tromjesečja za dodatnih 188 mil. EUR, te su krajem rujna iznosile 6,8 mlrd. EUR i bile za 10,9% više nego u rujnu 2006. Početkom četvrtog tromjesečja najveći ovogodišnji otkup deviza od poslovnih banaka u iznosu od 355 mil. EUR ponovno je intenzivirao rast neto raspoloživih pričuva.

Rast bruto međunarodnih pričuva bio je slabiji od rasta neto raspoloživih međunarodnih pričuva zbog velikog pada GOP-a tijekom trećeg tromjesečja. Na kraju rujna bruto

međunarodne pričuve tako su iznosile 8,8 mlrd. EUR, što čini porast od 8,1% u odnosu na rujan 2006. godine.

Slika 27. Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke (tekući tečaj)



Izvor: HNB

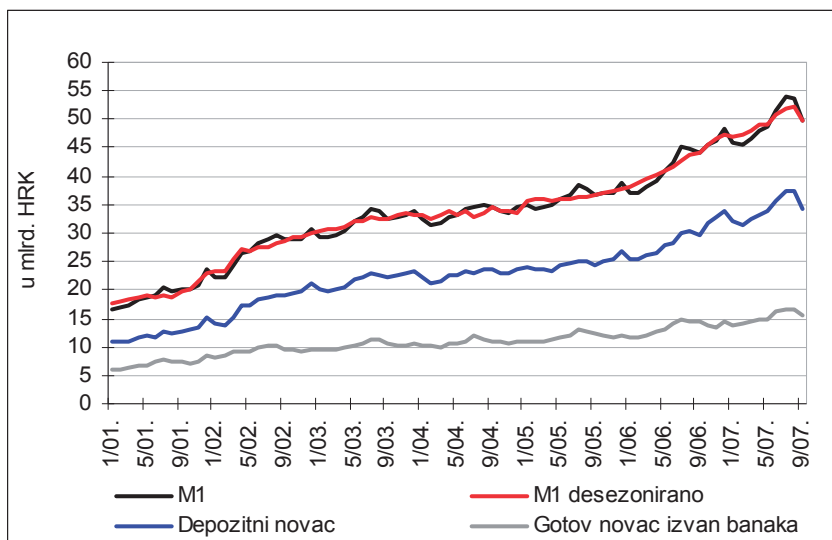
7.2. Kretanje monetarnih i kreditnih agregata

Glavna su obilježja monetarnih kretanja u prvom polugodištu i trećem tromjesečju 2007. bili usporavanje rasta plasmana banaka nebankarskom sektoru, smanjivanje njihova inozemnog duga te snažan rast domaćih izvora sredstava. Na takva kretanja monetarnih i kreditnih agregata utjecale su i mjere monetarne politike od kojih je najvažnija Odluka o upisu obveznih blagajničkih zapisa, kojom središnja banka nastoji usporiti kreditnu aktivnost poslovnih banaka. Tijekom ljetnih mjeseci rast štednih i oročenih depozita bio je osobito snažan, što je posljedica priljeva sredstava od turizma. S druge strane, zbog javne ponude dionica T-HT-a i velikog interesa građana za njihovu kupnju, potkraj trećeg tromjesečja došlo je do velikog privremenog pada depozita banaka, odnosno do pada monetarnih agregata. Riječ je o statističkom šumu jer se računi na kojima su se nalazila blokirana novčana sredstva namijenjena kupnji dionica T-HT-a ne uključuju u statističku definiciju depozita banaka i monetarnih agregata. Ograničeni depoziti banaka porasli su s 2,4 milijarde kuna na kraju kolovoza na 15,1 milijardu kuna na kraju rujna. Nakon završetka javne ponude T-HT-a stanje ograničenih depozita palo je na razinu sličnu početnoj.

U uvjetima ubrzane gospodarske aktivnosti u prvom polugodištu 2007. zabilježeno je povećanje novčane mase (M1). U tom se razdoblju M1 povećao za 3,0 mlrd. kuna ili 6,3%, čemu su podjednako pridonijele obje njegove komponente, i depozitni novac i gotov novac izvan banaka. U nastavku godine kretanje M1 bilo je velikim dijelom određeno sezonskim faktorima, a potkraj trećeg tromjesečja i javnom ponudom dionica T-HT-a. Novčana masa nastavila se povećavati sve do sredine kolovoza zbog uobičajenog jačanja potražnje za gotovim i transakcijskim novcem. Nakon završetka glavnog dijela turističke sezone te isteka roka za uplate građana za kupnju dionica T-HT-a uslijedio je snažan pad novčane mase tako da je ovaj monetarni agregat ukupno u trećem tromjesečju smanjen za 1,7 mlrd. kuna. Na

kraju rujna 2007. novčana masa iznosila je 49,9 mlrd. kuna, a njezina godišnja stopa rasta smanjila se s 25,0%, koliko je iznosila na kraju 2006. godine, na 13,3%.

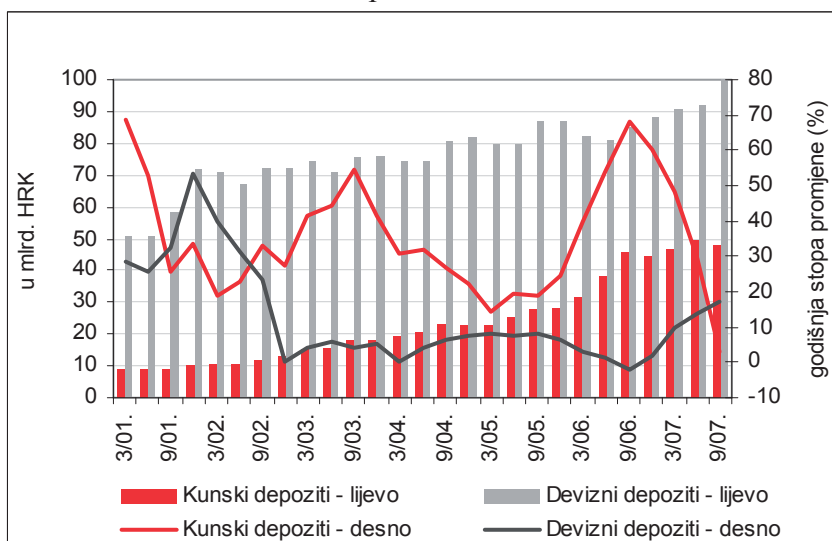
Slika 28. Novčana masa



Izvor: HNB

U prvom polugodištu i trećem tromjesečju 2007. zabilježen je snažan rast kunskih i deviznih depozita. Takvim kretanjima znatno su pridonijele i poslovne banke koje su, u nastojanju da inozemne izvore financiranja zamijene povoljnijim domaćim izvorima, od početka godine dodatno intenzivirale aktivnosti usmjerene na privlačenje domaće štednje. Tako su u prvom polugodištu kunski i devizni depoziti ukupno povećani za 8,8 mlrd. kuna. U trećem tromjesečju nastavio se rast štednje u domaćim bankama. Samo u srpnju i kolovozu depoziti su se povećali čak za 11,1 mlrd. kuna. Njihov snažan rast zaustavio se tek u rujnu kad je zbog financiranja kupnje dionica T-HT-a zabilježeno smanjenje od 5,8 mlrd. kuna. Unatoč spomenutom smanjenju, kunski i devizni depoziti ukupno su se u prvih devet mjeseci ove godine povećali za 14,1 mlrd. kuna ili 10,6%.

Slika 29. Kunski i devizni depoziti

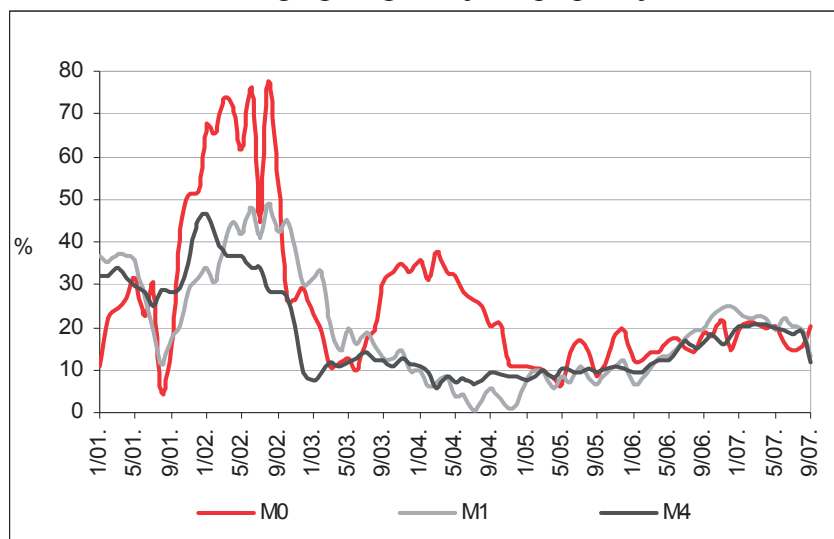


Izvor: HNB

Što se tiče valutne i sektorske strukture, najveći dio štednje kod poslovnih banaka i dalje se odnosi na devizne depozite, koji su na kraju rujna dosegli 99,7 mlrd. kuna, a njihova godišnja stopa rasta iznosila je 17,0%. Na kraju istog mjeseca kunski depoziti iznosili su 47,5 mlrd. kuna, a njihova godišnja stopa rasta, djelomično i zbog utjecaja baznog razdoblja, smanjila se na samo 3,0%. Snažan rast deviznih depozita ostvaren je zahvaljujući povećanju devizne štednje dvaju najvažnijih sektora, stanovništva i poduzeća, dok je usporavanje rasta kunskih depozita ponajviše posljedica smanjenja kunskih depozita stanovništva.

Ukupna likvidna sredstva (M4) kao najširi monetarni agregat, koji čine novčana masa, kunski i devizni depoziti te obveznice i instrumenti tržišta novca, povećala su se u prvom polugodištu 2007. za gotovo 12,0 mlrd. kuna. Rast M4 u tom razdoblju ostvaren je zahvaljujući povećanju svih njegovih komponenata. Tijekom trećeg tromjesečja ukupna likvidna sredstva porasla su za dodatnih 3,3 mlrd. kuna pa su na kraju rujna 2007. godine dosegla 197,7 mlrd. kuna, a njihova godišnja stopa rasta iznosila je 11,9%.

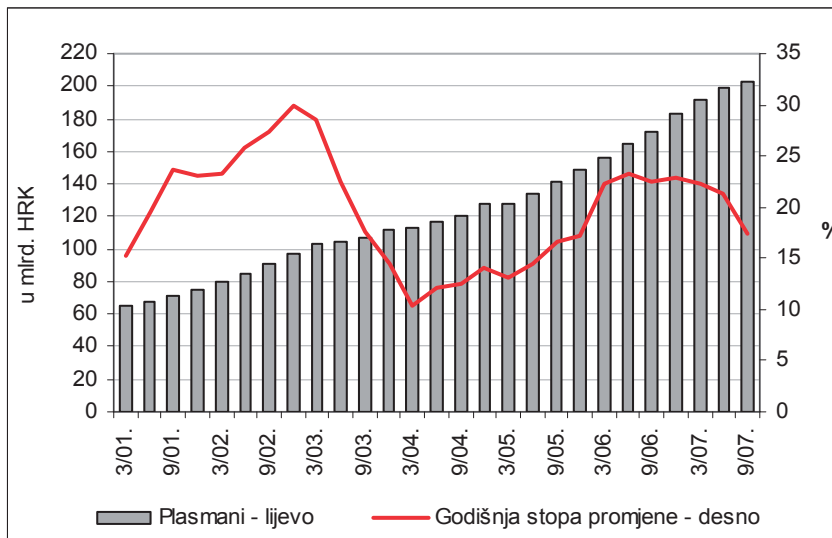
Slika 30. Monetarni agregati, godišnje stope promjene



Izvor: HNB

U prvih devet mjeseci 2007. godine usporio se rast plasmana banaka nebankarskom sektoru. Zaustavljanje trenda snažne kreditne ekspanzije ponajviše je rezultat djelovanja Odluke o upisu obveznih blagajničkih zapisa HNB-a donesene krajem 2006., kojom je rast plasmana banaka, na razini cijele godine, bio ograničen na 12%. Tako su u prvih šest mjeseci ove godine plasmani banaka nebankarskom sektoru porasli za 8,9%, a u istom je razdoblju prošle godine njihov rast iznosio 10,4%. Međutim, unatoč stanovitom usporavanju rast plasmana u prvoj polovini godine bio je veći od onog predviđenog mjerama monetarne politike. Stoga je HNB krajem lipnja dodatno pooštrio mjeru upisa obveznih blagajničkih zapisa uvođenjem mjesečnih podlimita od 0,5% na rast plasmana koji ne podliježe obvezi upisa. Novoj odluci prethodila je i promjena obuhvata plasmana za obračun osnovice, kojom je uvedeno zasebno praćenje bilančnih i izvanbilančnih stavaka, pri čemu jednu osnovicu čini porast plasmana, a drugu porast garancija, akreditiva, mjenica i druge izvanbilančne imovine.

Slika 31. Plasmani banaka nebankarskom sektoru



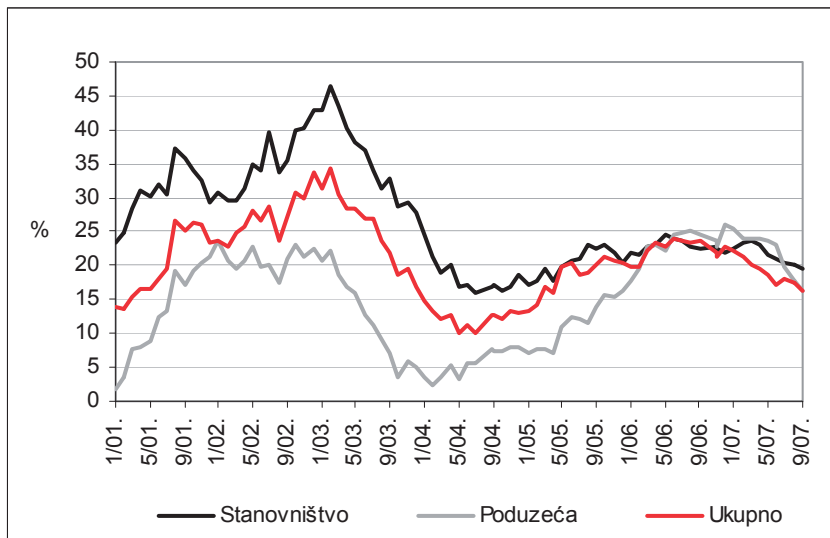
Izvor: HNB

Izmjena navedene mjere u nastavku je godine rezultirala dodatnim usporavanjem kreditne aktivnosti. Tako su tijekom trećeg tromjesečja plasmani banaka ukupno porasli za 1,3%. Godišnja stopa rasta plasmana od početka godine kontinuirano se smanjivala te je na kraju rujna iznosila 17,4%, što je za 5,5 postotnih bodova manje nego na kraju 2006. Ukupni plasmani banaka nebankarskom sektoru na kraju rujna 2007. iznosili su 202,3 mlrd. kuna. Budući da su dosadašnjom primjenom mjera namijenjenih ograničavanju kreditnog rasta postignuti željeni rezultati, očekuje se da će se rast plasmana i na razini cijele 2007. godine zadržati u predviđenim granicama.

Ako se promatra struktura plasmana po sektorima, u prvom polugodištu 2007. poslovne su banke podjednako snažno kreditirale i sektor poduzeća i sektor stanovništvo. U prvih šest mjeseci plasmani poduzećima porasli su za 9,1%, a plasmani stanovništvu za 9,3%, što je neznatno sporije nego u istom razdoblju prethodne godine. Međutim, nakon spomenute izmjene mjere u lipnju banke su se postroženim uvjetima prilagođivale ponajprije smanjivanjem kreditiranja sektora poduzeća. U trećem je tromjesečju naime zabilježen pad plasmana poduzećima od 2,3 mlrd. kuna. Istodobno je ubrzano izravno inozemno zaduživanje poduzeća kojih je dio, uz potporu banaka u inozemnom vlasništvu, preusmjerio svoje financiranje s domaćih na inozemne banke. Na kraju rujna plasmani banaka poduzećima iznosili su 88,7 mlrd. kuna, a njihova godišnja stopa rasta smanjena je s 24,4%, koliko je iznosila na kraju 2006. godine, na 15,5%.

S druge strane, kretanje kredita stanovništvu u trećem tromjesečju bilo je slično kao i u prvoj polovini godine. U strukturi kredita stanovništvu i dalje su najbrže rasli stambeni krediti, a snažan i postojan rast (oko 20% na godišnjoj razini) zabilježen je i kod najveće kategorije kredita stanovništvu – ostalih nenamjenskih kredita. Ukupni krediti stanovništvu na kraju rujna 2007. dosegli su 109,7 mlrd. kuna, a njihova godišnja stopa rasta iznosila je 19,5% i bila je za 2,3 postotna boda manja nego na kraju 2006.

Slika 32. Krediti poslovnih banaka, godišnje stope promjene



Izvor: HNB

U 2007. došlo je i do promjene u valutnoj strukturi ukupnih kredita: od početka godine primjetan je trend povećavanja udjela "čistih" kunskih kredita u ukupnim kreditima te trend smanjivanja udjela kredita s valutnom klauzulom. Takva kretanja rezultat su poslovne politike banaka, koje su zbog povećanja dugoročnih kunskih izvora sredstava te zbog pojedinih mjera središnje banke snažno promovirale i po povoljnijim uvjetima odobravale upravo "čiste" kunske kredite.

Usporavanje rasta plasmana u 2007. godini odrazilo se i na smanjenje potreba banaka za inozemnim zaduživanjem te na povećanje potraživanja banaka prema inozemstvu. U prva se tri tromjesečja 2007. godine inozemna pasiva poslovnih banaka smanjila čak za 14,6 mlrd. kuna ili za 19,2%. S druge strane, inozemna se aktiva banaka, nakon pada u prvom tromjesečju od 3,7 mlrd. kuna, u iduća dva tromjesečja povećala čak za 6,5 mlrd. kuna. Smanjenje inozemne pasive i povećanje inozemne aktive dovelo je do poboljšanja devizne likvidnosti banaka. U prvih devet mjeseci 2007. neto inozemna aktiva banaka povećana je za rekordnih 17,4 mlrd. kuna ili 47,8% u odnosu na kraj 2006. godine.

Središnja se država i u 2007. godini nastavila financirati na domaćem tržištu, u čemu ju je podupirao HNB osiguravanjem dobre kunske likvidnosti. Ukupne obveze države prema bankama u prvom su polugodištu porasle za 1,3 mlrd. kuna, a u iduća tri mjeseca za dodatnih 3,4 mlrd. kuna. Najveći dio povećanja obveza države prema poslovnim bankama odnosio se na korištenje bankovnih kredita i na kratkoročno zaduživanje na osnovi izdanih trezorskih zapisa. Osim toga, država je dio potrebnih sredstava pribavila i izdavanjem obveznica na domaćem tržištu, u čijem su upisu sudjelovale i poslovne banke. Što se tiče depozita središnje države kod poslovnih banaka, u 2007. godini također je zabilježen rast (2,1 mlrd. kuna u prvoj polovini godine te dodatnih 0,2 mlrd. kuna u trećem tromjesečju). Na kraju rujna 2007. ukupni plasmani banaka središnjoj državi iznosili su 32,6 mlrd. kuna, a depoziti države kod banaka 13,3 mlrd. kuna.

8. Tržište novca

U prvom polugodištu 2007. godine nastavilo se razdoblje relativno niskih i stabilnih kamatnih stopa na novčanom tržištu, tijekom kojeg su one postupno porasle s razine od 2% do 4%. Međutim, na kraju prvog polugodišta i u trećem tromjesečju 2007. došlo je do neuobičajenog porasta njihove razine i kolebljivosti. Kako dostupni podaci upućuju na to da je likvidnost bankarskog sektora i dalje dobra, takvo se kretanje kamatnih stopa može velikim dijelom pripisati neuobičajenoj neravnoteži između ponude i potražnje pri kojoj manja skupina banaka stvara znatan dio potražnje za kunama, dok sudionici s viškom sredstava nisu voljni taj višak plasirati po cijenama uobičajenim dosad. Iznimno visoka potražnja za kunkskom likvidnosti u tom je razdoblju bila posljedica istodobnog djelovanja više činitelja: nastavka pojačane kunske kreditne aktivnosti poslovnih banaka, porasta kunske obvezne pričuve, pripreme ulagača za upis druge tranše desetogodišnje kunske državne obveznice početkom srpnja te visoke razine gotovog novca izvan banaka zbog početka turističke sezone. Središnja banka kreirala je primarni novac prvenstveno na redovitim obratnim repo aukcijama, na kojima su u drugom i trećem tromjesečju 2007. zabilježeni dosad najviši iznosi traženih i plasiranih sredstava. U srpnju su održane prve dvije ovogodišnje devizne aukcije, kojima je na tržište plasirana ukupno 1,0 mlrd. kuna, a središnja je banka odobrila i nekoliko lombardnih kredita. Potkraj srpnja i u kolovozu kamatne su se stope na novčanom tržištu smanjile, iako je njihova kolebljivost i dalje ostala izrazito visoka, dok su u rujnu zbog snažnog porasta potražnje za primarnim novcem pod utjecajem pripreme ulagača za javnu ponudu dionica T-HT-a ponovno porasle. Sve to pokazuje da je porast kolebljivosti kamatnih stopa najvjerojatnije posljedica i dalje plitkoga novčanog tržišta, koje se u kratkom roku teško prilagođava većim priljevima ili odljevima sredstava bez znatnijih promjena kamatnih stopa.

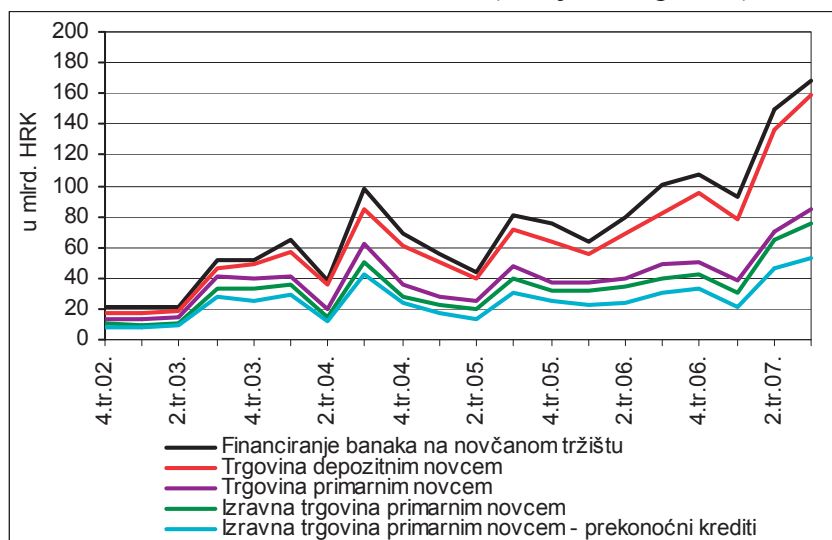
Vagana kamatna stopa na jednogodišnje trezorske zapise porasla je s 3,7% u prvom odnosno s 3,5% u drugom tromjesečju na 4,4% u trećem tromjesečju 2007. Tijekom prvog polugodišta stanje upisanih trezorskih zapisa svih dospijeća kretalo se oko razine od 13,0 mlrd. kuna, a do kraja trećeg tromjesečja smanjeno je na 11,9 mlrd. kuna. Smanjenje stanja upisanih trezorskih zapisa prije svega je posljedica manje potrebe države za kratkoročnim financiranjem zbog čega je tijekom prva tri tromjesečja 2007. na aukcijama trezorskih zapisa prihvaćeno tek nešto više od polovine pristiglih ponuda ulagača, ali i porasta prinosa na novčanom tržištu.

Početkom 2007. godine prekinut je višegodišnji trend smanjivanja aktivnih kamatnih stopa poslovnih banaka na kratkoročne kredite. Dok se vagana kamatna stopa na kratkoročne kredite trgovačkim društvima bez valutne klauzule u prvom polugodištu 2007. zadržavala oko prosječne razine s kraja 2006. godine, vagana kamatna stopa na kratkoročne kredite stanovništvu bez valutne klauzule blago je porasla. Kamatne stope na dugoročne kredite trgovačkim društvima s valutnom klauzulom, koje su se tijekom 2006. godine uglavnom povećavale, u prvom dijelu 2007. nisu se znatno promijenile. Dugotrajni trend smanjivanja kamatnih stopa na dugoročne kredite stanovništvu s valutnom klauzulom nastavio se i u prvom polugodištu 2007. godine, no u srpnju i kolovozu vagana kamatna stopa na te kredite osjetno je porasla. Pasivne kamatne stope poslovnih banaka u prvom polugodištu te srpnju i kolovozu 2007. pretežno su porasle, pri čemu je osobito bio naglašen porast vagane kamatne stope na oročene kunske depozite bez valutne klauzule. Opisana kretanja kamatnih stopa posljedica su rasta europskih kamatnih stopa koji se nastavio i u 2007. godini, kao i očekivanih prilagodba banaka mjerama HNB-a.

8.1. Kamatne stope na novčanom tržištu

Tijekom prvog polugodišta 2007. godine banke su svoju primarnu likvidnost financirale iz sekundarnih izvora na novčanom tržištu u prosječnom dnevnom iznosu od oko 2,0 mlrd. kuna (ukupno 242,5 mlrd. kuna u cijelom polugodištu), što je za 0,6 mlrd. kuna više nego u 2006. godini. U trećem tromjesečju 2007. prosječni dnevni promet na novčanom tržištu nastavio je rasti te je iznosio 2,6 mlrd. kuna. Najveći dio od ukupno 242,5 mlrd. kuna kredita koje su banke tijekom prvog polugodišta 2007. primile na novčanom tržištu kao i obično odnosio se na kredite u trgovini depozitnim novcem (214,0 mlrd. kuna), dok su kupnjom repo ugovora i prodajom vrijednosnih papira prikupljeni iznosi sredstava od 17,6 mlrd. kuna odnosno 10,9 mlrd. kuna. Takva struktura financiranja banaka na novčanom tržištu zadržana je i u trećem tromjesečju 2007. Od 214,0 mlrd. kuna kredita u trgovini depozitnim novcem 107,6 mlrd. kuna odnosilo se na kredite primljene od banaka, 57,7 mlrd. kuna na kredite primljene od drugih financijskih institucija, a 48,7 mlrd. kuna na kredite primljene od ostalih pravnih osoba. U trećem tromjesečju 2007. krediti primljeni od banaka iznosili su 85,2 mlrd. kuna, od drugih financijskih institucija 44,1 mlrd. kuna, a preko ostalih pravnih osoba bankama je odobreno 29,9 mlrd. kuna.

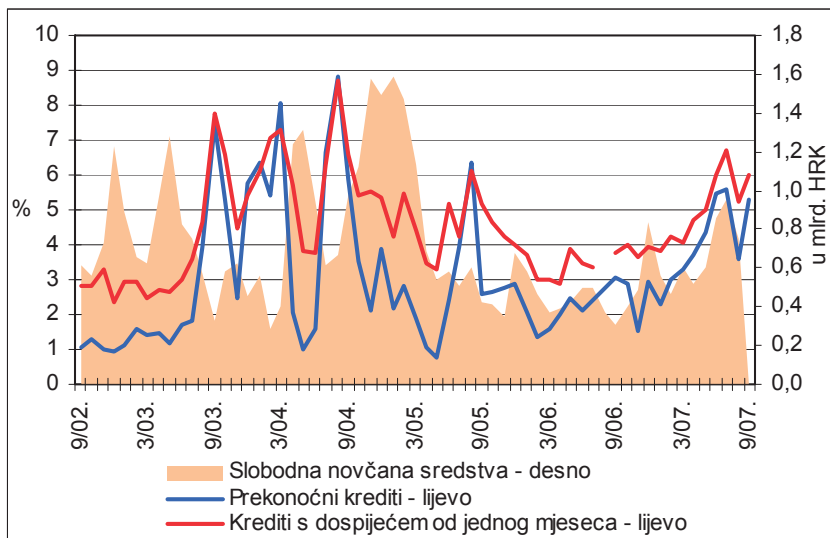
Slika 33. Promet na novčanom tržištu (tromjesečni podaci)



Izvor: HNB

Međubankovnom trgovinom primarnim novcem, kao što je uobičajeno, dominirala je izravna trgovina između banaka s 95,4 mlrd. kuna, dok su uz posredovanje TNZ-a banke ukupno trgovale s 12,2 mlrd. kuna, što znači da se i dalje smanjuje važnost tog tržišnog segmenta. Tijekom trećeg tromjesečja 2007. u izravnoj međubankovnoj trgovini depozitnim novcem ostvaren je promet od 75,3 mlrd. kuna, a uz posredovanje TNZ-a od 9,7 mlrd. kuna. Prekonocni krediti i dalje su najlikvidniji instrument u izravnoj međubankovnoj trgovini primarnim novcem, stoga se od ukupno 95,4 mlrd. kuna prometa u prvom polugodištu 2007. na njih odnosilo 68,2 mlrd. kuna. Prosječni dnevni promet tih kredita tijekom prvog polugodišta 2007. neprekidno se povećavao, pa je sa siječanjskih 287,6 mil. kuna narastao do lipanjskih 1,0 mlrd. kuna, a u rujnu je iznosio 895,5 mil. kuna.

Slika 34. Kamatne stope u izravnoj trgovini među bankama i slobodna novčana sredstva banaka

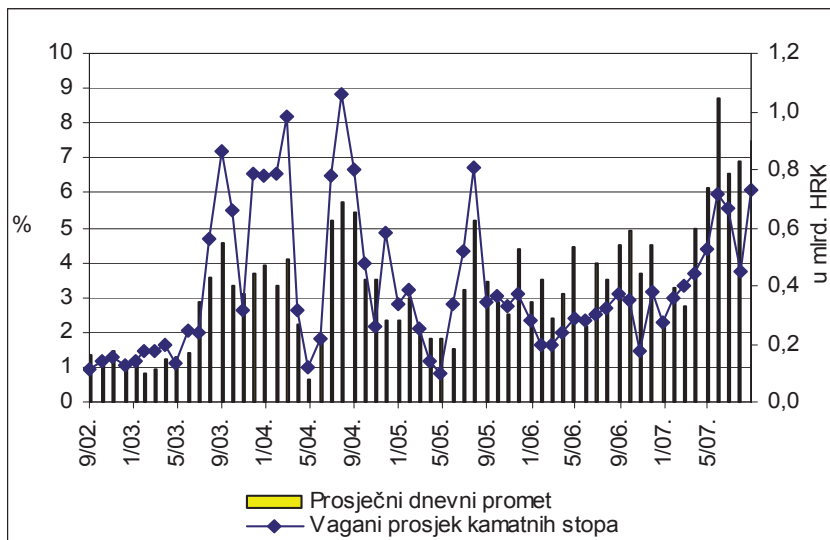


Izvor: HNB

Snažan porast financiranja banaka na novčanom tržištu u prva tri tromjesečja 2007. godine bio je popraćen porastom kamatnih stopa u međubankovnoj trgovini. Vagana kamatna stopa na prekonočne kredite u izravnoj međubankovnoj trgovini primarnim novcem kontinuirano je rasla od početka 2007. godine: s 2,27% u siječnju porasla je na 5,46% u lipnju te se, nakon privremenog smanjenja u kolovozu na 3,61%, u rujnu ponovno povećala na 5,28%.

Prosječni dnevni promet prekonočnih kredita uz posredovanje TNZ-a u prvom polugodištu 2007. pokazuje trend smanjivanja, sa 101,7 mil. kuna u siječnju na 82,5 mil. kuna u lipnju. Istodobno je vagana mjesečna kamatna stopa na te kredite porasla s 1,77% u siječnju na 5,08% u lipnju. Na njezino je kretanje najviše utjecalo znatno povećanje vaganih kamatnih stopa u izravnoj međubankovnoj trgovini depozitnim novcem, a znatno manje rezultat odnosa ponude i potražnje za manjim prekonočnim kreditima kakvima se najčešće trguje u ovom segmentu međubankovnog tržišta.

Slika 35. Izravna međubankovna trgovina preko noćnim kreditima (mjesečni prosjeci na osnovi dnevnih podataka)



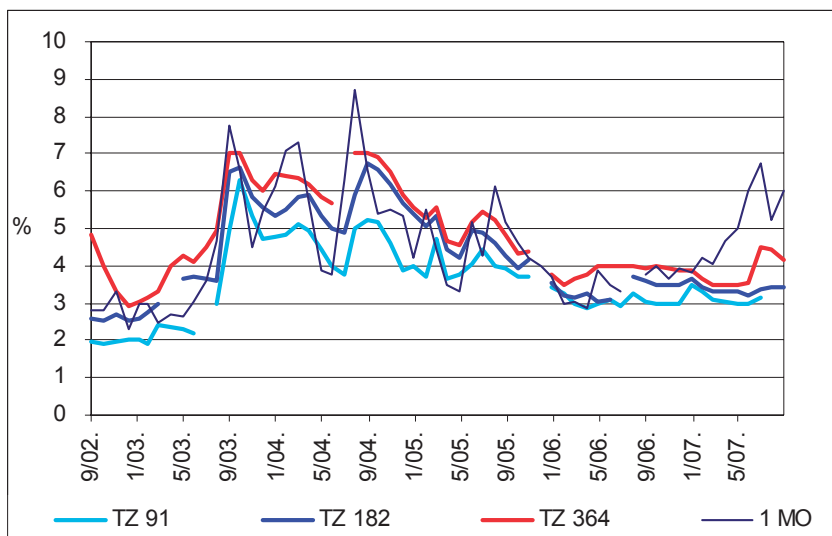
Izvor: HNB

8.2. Kamatne stope na tržištu kratkoročnih vrijednosnih papira

U prvom polugodištu 2007. godine kamatne stope na aukcijama trezorskih zapisa uglavnom su se smanjivale. Tako su vagane kamatne stope na aukcijama trezorskih zapisa s dospeljima od 182 i 364 dana u lipnju 2007. iznosile 3,20% odnosno 3,54%, a u prosincu, usporedbe radi, 3,50% i 3,90%. Vagana kamatna stopa na trezorske zapise s najkraćim dospeljem – od 91 dana u lipnju 2007. iznosila je 3,00%, isto koliko i na kraju 2006. godine. U trećem tromjesečju došlo je do porasta kamatnih stopa na aukcijama trezorskih zapisa, što je prije svega posljedica kretanja kamatnih stopa na novčanom tržištu, pri čemu je najizrazitiji bio porast kamatne stope na trezorske zapise s dospeljem od 364 dana.

Zbog takvih kretanja kamatnih stopa na aukcijama trezorskih zapisa u prva tri tromjesečja 2007. godine zadržale su se postojeće negativne razlike između kamatnih stopa na te zapise i kamatnih stopa u trgovini primarnim novcem. Razlika između vagane mjesečne kamatne stope postignute na aukciji trezorskih zapisa s dospeljem od 364 dana i vagane mjesečne kamatne stope na kredite s dospeljem od jednog mjeseca (u izravnoj međubankovnoj trgovini primarnim novcem) postupno se povećavala s 0,04 postotna boda u prosincu 2006. na 2,45 postotnih bodova u lipnju 2007.

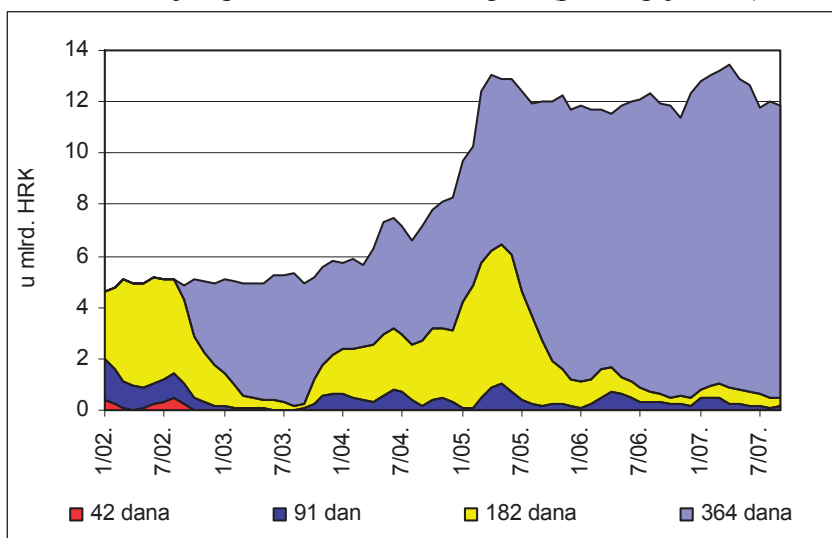
Slika 36. Kamatne stope na trezorske zapise MF-a i u izravnoj trgovini među bankama



Izvori: MF; HNB

U prvom je polugodištu 2007. MF održao trinaest, a u trećem tromjesečju deset aukcija trezorskih zapisa. Prosječan iznos pristiglih ponuda za upis trezorskih zapisa po aukciji u prvom je polugodištu bio 908,5 mil. kuna, a u trećem se tromjesečju smanjio na 602,9 mil. kuna. Na aukcijama je u prosjeku prihvaćeno 53% prispjelih ponuda. Stanje upisanih trezorskih zapisa MF-a tijekom prvog polugodišta blago se povećalo, pa je na kraju lipnja iznosilo 12,6 mlrd. kuna, dok se u trećem tromjesečju smanjilo, te je na kraju rujna iznosilo 11,9 mlrd. kuna. U strukturi ukupno upisanih trezorskih zapisa kudikamo najveći dio i dalje otpada na jednogodišnje zapise, koji su na kraju prvog polugodišta 2007. imali udio od 94,2%, što je ujedno smanjenje njihova udjela od dva postotna boda u odnosu na kraj 2006. godine. Slijedili su trezorski zapisi s dospijecem od 182 dana, čiji je udio iznosio 4,8%, dok je udio zapisa najkraćeg dospijeca iznosio 1%. Na kraju rujna udio trezorskih zapisa s dospijecem od 364 dana porastao je na 96,6%, dok su trezorski zapisi s dospijecima od 91 i 182 dana u ukupnoj strukturi sudjelovali s 1,1% odnosno 2,7%.

Slika 37. Stanje upisanih trezorskih zapisa (po dospijecima)

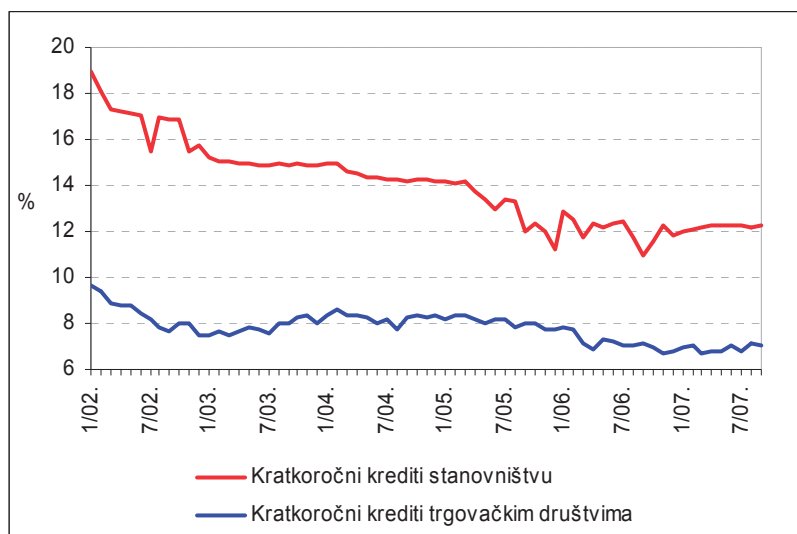


Izvori: MF; HNB

8.3. Kamatne stope poslovnih banaka

Tijekom prvog polugodišta 2007. kamatne stope poslovnih banaka na kratkoročne kredite trgovačkim društvima kretale su se oko prosječne razine s kraja 2006. godine. Tako je vagana kamatna stopa na kratkoročne kunske kredite trgovačkim društvima bez valutne klauzule u lipnju 2007. iznosila 7,03%, a u rujnu 7,04%. Vagana kamatna stopa na kratkoročne kredite stanovništvu bez valutne klauzule, koja se tijekom prethodne godine uglavnom smanjivala, u 2007. godini blago je porasla pa se s 11,84% u prosincu 2006. povećala u lipnju 2007. na 12,29%, a u rujnu je iznosila 12,27%. Njezin je porast velikim dijelom posljedica povećanja udjela uobičajeno najskupljih okvirnih kredita u ukupnim kratkoročnim kreditima stanovništvu bez valutne klauzule, s 84% u prosincu 2006. na 89% lipnju 2007.

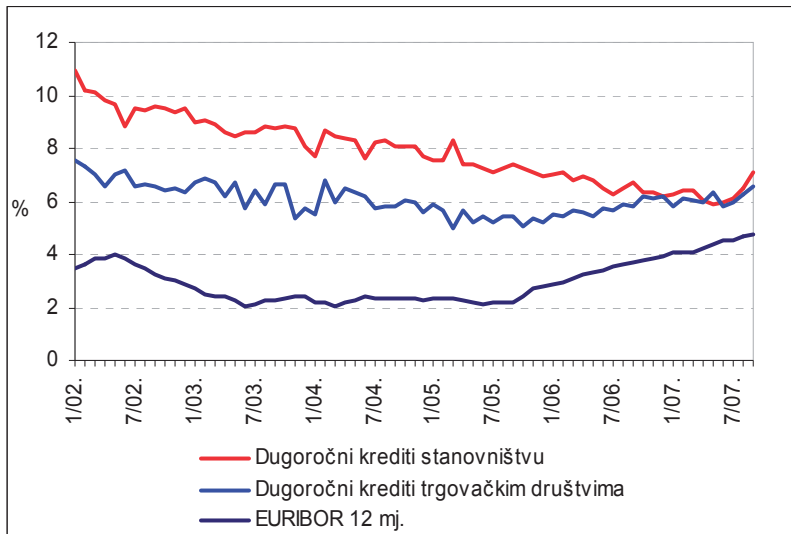
Slika 38. Prosječne aktivne kamatne stope^a poslovnih banaka na kratkoročne kredite bez valutne klauzule



^a Prosječna vagana kamatna stopa na novoodobrene kredite u izvještajnom razdoblju
Izvor: HNB

Vagana kamatna stopa na dugoročne kredite trgovačkim društvima s valutnom klauzulom, koja je tijekom cijele 2006. godine postupno rasla, tijekom prvog polugodišta 2007. nije se znatnije mijenjala, no potom je osjetno porasla. U lipnju 2007. ta je kamatna stopa iznosila 5,81%, a u rujnu 6,56%. Suprotno tome, kamatne stope na dugoročne kredite stanovništvu s valutnom klauzulom u prvom su polugodištu 2007. nastavile svoj višegodišnji trend smanjivanja, pa se vagana kamatna stopa na te kredite sa 6,22% u prosincu 2006. smanjila na 5,97% u lipnju 2007. U trećem je tromjesečju ta kamatna stopa počela rasti te je u rujnu dosegla 7,07%. Do takvog kretanja vagane kamatne stope na novoodobrene dugoročne kredite stanovništvu s valutnom klauzulom došlo je djelomično zbog porasta kamatnih stopa na gotovo sve vrste tih kredita, a djelomično zbog promjena njihove strukture: tijekom prvog polugodišta povećao se udio najjeftinijih stambenih kredita, s 48% na 51%, a smanjio se udio ostalih dugoročnih kredita, koji su među najskupljima, s 33% na 29%. Za razliku od toga, u rujnu 2007. udio se stambenih kredita smanjio na 34%, a udio ostalih dugoročnih kredita stanovništvu povećao se na 55%.

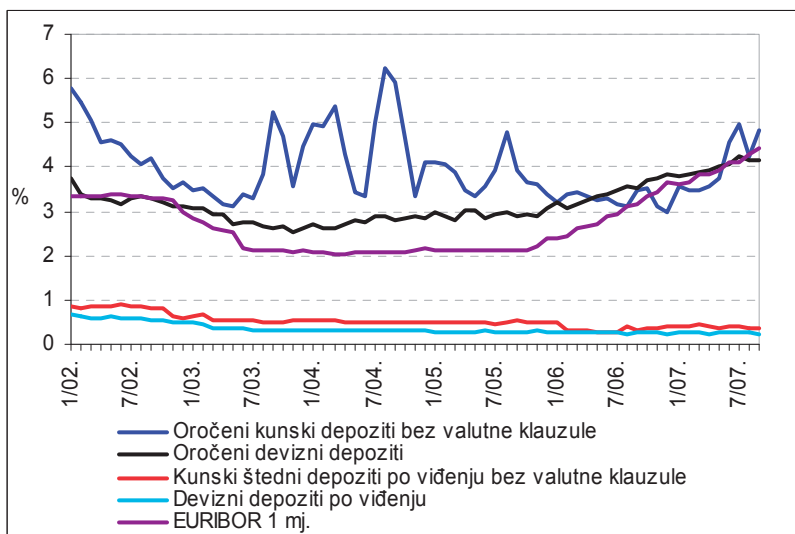
Slika 39. Prosječne aktivne kamatne stope^a poslovnih banaka na dugoročne kredite s valutnom klauzulom



^a Prosječna vagana kamatna stopa na novoodobrene kredite u izvještajnom razdoblju
Izvor: HNB

Vagana kamatna stopa na oročene kunske depozite bez valutne klauzule, koja je u prosincu 2006. iznosila 2,98%, do lipnja 2007. osjetno je porasla, na 4,55%, a u rujnu je iznosila 4,82%. Takav je porast kamatnih stopa na oročene kunske depozite bez valutne klauzule nastavak prilagodbe banaka mjerama HNB-a s kraja 2006. na osnovi kojih su ti depoziti postali najpovoljniji izvor sredstava banaka što se tiče regulatornih troškova. Vagana kamatna stopa na oročene devizne depozite također je nastavila rasti, te se s 3,82% u prosincu 2006. povećala na 4,05% u lipnju odnosno na 4,16% u rujnu 2007. Kamatne stope na depozite po viđenju nisu se bitno promijenile: vagana kamatna stopa na kunske štedne depozite po viđenju bez valutne klauzule u lipnju 2006. lagano je porasla, na 0,42%, a u rujnu se smanjila na 0,35%, dok se vagana kamatna stopa na devizne depozite po viđenju tijekom prvog polugodišta kretala oko prosječne vrijednosti od 0,25% s neznatnim odstupanjima.

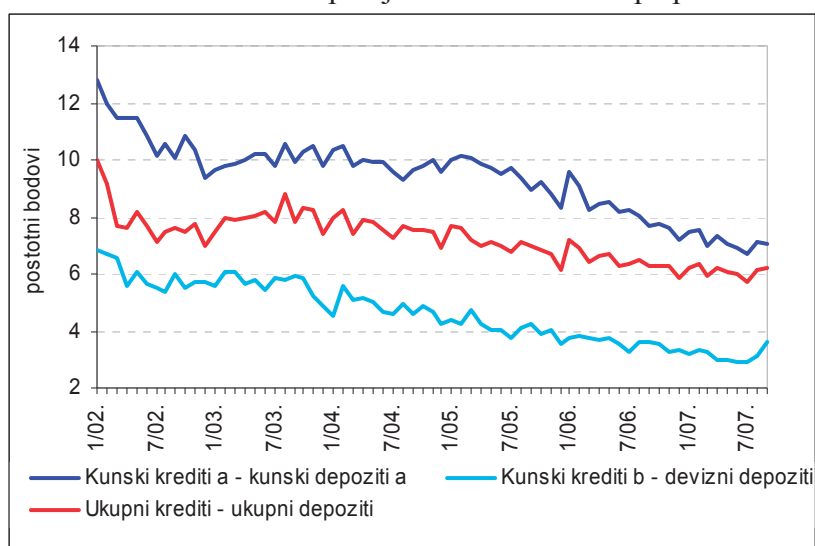
Slika 40. Prosječne pasivne kamatne stope^a poslovnih banaka



^a Prosječna vagana kamatna stopa na novozaprimljene depozite u izvještajnom razdoblju
Izvor: HNB

Razlike između aktivnih i pasivnih kamatnih stopa banaka u prvom polugodištu 2007. godine uglavnom su se smanjivale, dok su u kolovozu nešto porasle. Razlika između vagane kamatne stope na ukupne kredite i vagane kamatne stope na ukupne depozite blago je porasla, s 5,89 postotnih bodova u prosincu 2006. na 6,02 postotna boda u lipnju odnosno 6,21 postotnih bodova u rujnu 2007. Unatoč porastu ona se i dalje nalazi na svojim najnižim razinama zabilježenim od primjene nove metodologije izvještavanja o kamatnim stopama u siječnju 2002. Razlika između vagane kamatne stope na kunske kredite bez valutne klauzule i vagane kamatne stope na kunske depozite bez valutne klauzule smanjila se sa 7,16 postotnih bodova u prosincu 2006. na 6,88 postotnih bodova u lipnju 2007., a u rujnu je porasla na 7,03 postotna boda. Razlika između vagane kamatne stope na kunske kredite s valutnom klauzulom i vagane kamatne stope na devizne depozite spustila se s 3,36 postotnih bodova u prosincu 2006. na 2,90 postotnih bodova u lipnju 2007., nakon čega je slijedio porast na 3,58 postotnih bodova u rujnu.

Slika 41. Razlike između prosječnih kamatnih stopa poslovnih banaka na kredite i na depozite

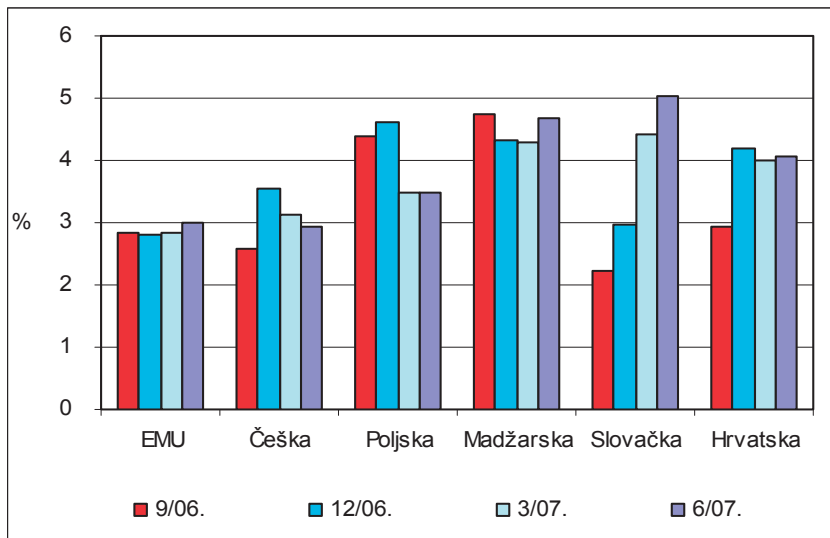


^aBez valutne klauzule; ^bS valutnom klauzulom

Izvor: HNB

Spomenuto smanjenje vagane nominalne kamatne stope na dugoročne kredite poduzećima s valutnom klauzulom, koji imaju najveći udio u ukupnim dugoročnim kreditima poduzećima, uz istodobno blago smanjenje stope inflacije, rezultiralo je smanjenjem realne kamatne stope na dugoročne kredite poduzećima na kraju prvog polugodišta 2007. u odnosu na kraj 2006. godine. Kako je rast stope inflacije u Češkoj i Poljskoj bio brži od rasta nominalnih kamatnih stopa na kredite poduzećima, u tim je zemljama došlo do smanjenja realnih kamatnih stopa, dok su u EMU, Slovačkoj i Mađarskoj realne kamatne stope na dugoročne kredite trgovačkim društvima porasle.

Slika 42. Realne kamatne stope na dugoročne kredite poduzećima u odabranim zemljama

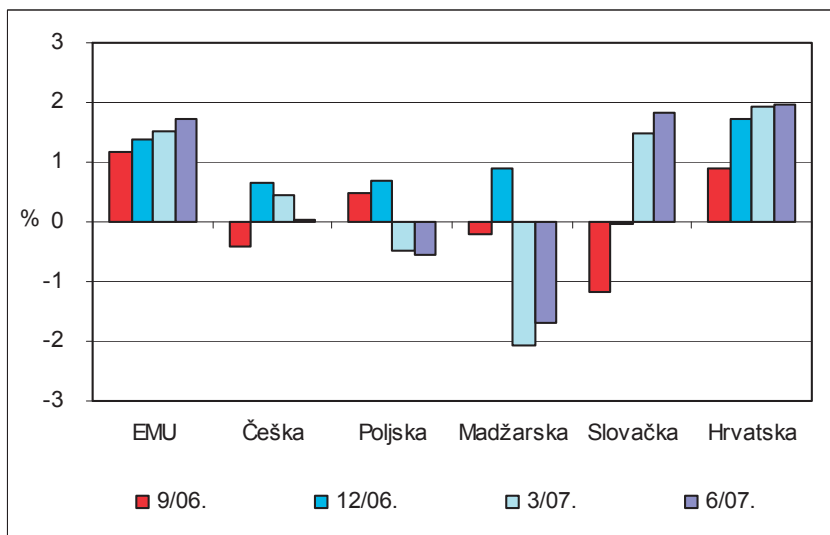


Napomena: Zbog različitoga statističkog obuhvata u pojedinim zemljama kamatne stope nisu izravno usporedive, ali može se analizirati njihov razvoj u vremenu.

Izvori: Bilteni središnjih banaka; HNB

Pod utjecajem istodobnog porasta nominalne kamatne stope na depozite stanovništva i smanjenja stope inflacije, u Hrvatskoj je u prvom polugodištu 2007. u odnosu na kraj 2006. porasla realna kamatna stopa na depozite stanovništva. Porast je u istom razdoblju zabilježen u EMU i u Slovačkoj, a u ostalim se promatranim zemljama smanjila realna kamatna stopa na depozite stanovništva, i to ponajviše pod utjecajem porasta stope inflacije.

Slika 43. Realne kamatne stope na kratkoročne depozite stanovništva u odabranim zemljama



Napomena: Zbog različitoga statističkog obuhvata u pojedinim zemljama kamatne stope nisu izravno usporedive, ali može se analizirati njihov razvoj u vremenu.

Izvori: Bilteni središnjih banaka; HNB

9. Tržište kapitala

Pozitivna kretanja na domaćem tržištu kapitala koja su obilježila 2006. godinu nastavila su se i u prvom polugodištu 2007., kada su zabilježeni dotad najveći polugodišnji promet dionica (10,1 mlrd. kuna), znatno povećanje broja transakcija te najviša vrijednost burzovnog indeksa CROBEX. Osobito važan događaj za hrvatsko tržište kapitala bio je konačni dovršetak procesa pripajanja Varaždinske burze Zagrebačkoj burzi u ožujku 2007., nakon čega je Zagrebačka burza postala središnje mjesto trgovanja vrijednosnim papirima u Republici Hrvatskoj. Osim tržišta vlasničkih vrijednosnih papira, dinamična kretanja obilježila su u prvih šest mjeseci 2007. i hrvatsko tržište dužničkih vrijednosnih papira, gdje je također ostvaren dotad najveći polugodišnji promet obveznica te nastavak zaduživanja države, gradova i trgovačkih društava na domaćem tržištu.

Intenzivan promet dionica i porast burzovnih indeksa zabilježeni su tijekom prvog polugodišta 2007. i na gotovo svim glavnim burzama zemalja Srednje i Istočne Europe. U skladu s kretanjem burzovnih indeksa kretala se i tržišna kapitalizacija dionica, pa je ona na kraju prvog polugodišta 2007. na svim promatranim burzama bila veća nego na kraju 2006. Prosječni dnevni promet dionica u lipnju 2007. također je bio veći u odnosu na prosinac 2006. na svim promatranim burzama osim na Bratislavskoj. Prema udjelu tržišne kapitalizacije dionica u BDP-u Zagrebačka se burza i nadalje nalazi ispred ostalih promatranih burza u regiji. U usporedbi s krajem 2006. tržišna se kapitalizacija obveznica u prvih šest mjeseci 2007. povećala na Zagrebačkoj i Bratislavskoj burzi, a na Ljubljanskoj i Budimpeštanskoj se smanjila. Unatoč sve većem broju izdanih domaćih dužničkih vrijednosnih papira, kretanje udjela tržišne kapitalizacije obveznica u BDP-u na Zagrebačkoj burzi još zaostaje za kretanjima tog pokazatelja na burzama usporedivih zemalja Srednje i Istočne Europe.

Tablica 2. Usporedba pokazatelja tržišta kapitala

Lipanj 2007.	Bratislava	Budimpešta	Ljubljana	Prag	Varšava	Zagreb
Prosječni dnevni promet, dionice (u mil. EUR)	0,0	205,7	8,0	115,6	576,1	13,5
Prosječni dnevni promet, obveznice (u mil. EUR)	9,8	2,7	0,4	94,6	5,2	14,8
Promet ^a /BDP ^c , godišnja razina (u %)	0,0	55,9	6,5	24,9	52,4	9,5
Promet ^b /BDP ^c , godišnja razina (u %)	5,3	0,7	0,3	20,4	0,5	10,4
Brzina prometa ^d	0,3	138,3	11,4	46,2	n.a.	7,9
Tržišna kapitalizacija ^a (u mil. EUR), kraj mjeseca	4.489	37.486	17.622	63.120	n.a.	42.908
Tržišna kapitalizacija ^b (u mil. EUR), kraj mjeseca	13.227	37.972	6.055	n.a.	n.a.	5.693
Tržišna kapitalizacija ^a /BDP ^c , kraj mjeseca (u %)	9,7	40,4	57,4	54,0	n.a.	119,2
Tržišna kapitalizacija ^b /BDP ^c , kraj mjeseca (u %)	28,6	41,0	19,7	n.a.	n.a.	15,8
Kretanje indeksa dionica od početka godine (u %)	-1,4	16,4	65,5	17,0	31,1	50,7
Kretanje indeksa dionica od početka mjeseca (u %)	3,8	8,3	12,3	1,4	4,0	-2,8

^a Dionice; ^b Obveznice; ^c Bruto domaći proizvod izračunat je kao zbroj ostvarenja u posljednja dva tromjesečja 2006. i prva dva tromjesečja 2007.;

^d Anualizirani mjesečni promet dionicama x 100 / tržišna kapitalizacija dionica

Izvori: Bloomberg; BSSE; BSE; PSE; LJSE; WSE i Zagrebačka burza

Smanjenje razlika između prinosa na hrvatske euroobveznice i onih na referentne njemačke obveznice u prvom polugodištu 2007. upućuje na poboljšanje rejtinga RH na međunarodnom tržištu kapitala. Međutim, u trećem su se tromjesečju te razlike opet znatno povećale zbog krize na tržištu američkih drugorazrednih hipotekarnih kredita te opasnosti od njezina širenja i prelijevanja na ostale dijelove svjetskoga gospodarstva.

9.1. Tržište vlasničkih vrijednosnih papira

Prvo polugodište 2007. godine obilježio je dotad najveći zabilježeni promet⁸ dionica, koji je iznosio 10,1 mlrd. kuna što je za 3,5 mlrd. kuna ili za 48,5% više nego u istom razdoblju 2006. godine. Iznimno snažnom rastu cijena vlasničkih vrijednosnih papira, osim očekivanog rasta imovine institucionalnih ulagača i priljeva rizičnoga kapitala iz inozemstva, umnogome je pridonio i porast zanimanja šire javnosti za izravna ulaganja u dionice na domaćem tržištu kapitala. Inicijalna javna ponuda dionica Magma d.d., koja je trajala od kraja lipnja do sredine srpnja 2007., te javna ponuda dionica T-HT-a, u rujnu 2007., na ulaganje u dionice potaknule su brojne male ulagače koji dotad nisu bili sudionici tržišta kapitala, a tome je zasigurno pridonio i velik uspjeh javne ponude dionica Ine. U prvom polugodištu 2007. najviše se trgovalo dionicama Ine, koje su u ukupnom prometu sudjelovale s 8,0%, a slijedile su ih dionice Adris Grupe d.d. (7,7%) i Ericssona Nikole Tesle d.d. (4,5%). Dionicama Ine najviše se trgovalo i u trećem tromjesečju 2007. godine (7,5%), a dionice Ingre d.d. s udjelom u ukupnom tromjesečnom prometu od 5,3% potisnule su dionice Adrisa d.d. na treće mjesto (4,8%).

Tablica 3. Emisija dionica inicijalnom javnom ponudom

Godina	Broj uspješnih emisija	Ukupna vrijednost emisija
1997.	17	839,4
1998.	6	247,1
1999.	3	29,0
2000.	1	20,0
2001.	1	13,0
2002.	1	11,8
2003.	1	1,2
2004.	2	11,0
2005.	4	231,0
2006.	0	0,0
I-VI. 2007.	1	3,6

Javne ponude evidentiraju se prema datumu rješenja HANFA-e.

Izvor: HANFA

Na kraju lipnja 2007. na svim tržištima Zagrebačke burze bilo je uvršteno ukupno 377 dionica, pa se ukupan broj uvrštenih dionica na domaćem tržištu kapitala u odnosu na kraj 2006. povećao za 12. Dionicama se trgovalo u sklopu triju tržišta: službenog tržišta, tržišta javnih dioničkih društava te usporednog tržišta. Na službenom je tržištu u prvom polugodištu kotiralo devet redovnih dionica: dionice Plive d.d., Podravke d.d., Istraturista d.d., Medike d.d., Ine, Viro tvornice šećera d.d., Varteksa d.d. te redovne i povlaštene dionice Croatia osiguranja d.d.

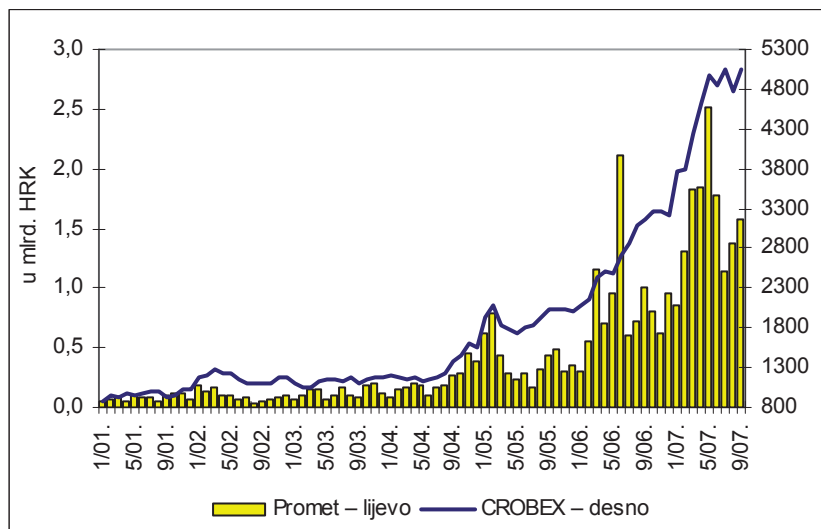
Zahvaljujući snažnom rastu cijena većine dionica, njihova se tržišna kapitalizacija na jedinstvenoj Zagrebačkoj burzi do kraja prvog polugodišta 2007. povećala za 60,0% u odnosu na kraj 2006. godine te je iznosila 313,4 mlrd. kuna odnosno 119,2% ostvarenog BDP-a⁹. Osim porasta cijena, na takav rast tržišne kapitalizacije dionica na Zagrebačkoj burzi utjecao

⁸ Za razdoblje od siječnja 2002. do veljače 2007. podaci o ukupnom prometu dionica dobiveni su kao zbroj pojedinačnih prometa dionica na Varaždinskoj i Zagrebačkoj burzi, a od ožujka 2007. i pripajanja Varaždinske burze Zagrebačkoj koriste se podaci s jedinstvene Zagrebačke burze.

⁹ Bruto domaći proizvod izračunat je kao zbroj ostvarenja u posljednja dva tromjesečja 2006. i u prva dva tromjesečja 2007. godine.

je i znatan porast likvidnosti pojedinih dionica¹⁰. Najveću tržišnu kapitalizaciju na kraju lipnja 2007. godine imale su dionice Zagrebačke banke d.d. (38,2 mlrd. kuna odnosno 12,4% ukupne tržišne kapitalizacije) te dionice Privredne banke Zagreb d.d. (37 mlrd. kuna odnosno 12,0% ukupne tržišne kapitalizacije). Do kraja trećeg tromjesečja 2007. godine tržišna kapitalizacija dionica povećala se na 316,5 mlrd. kuna (120,3% ostvarenog BDP-a).

Slika 44. Mjesečni promet dionica na Zagrebačkoj burzi i vrijednost indeksa CROBEX na kraju mjeseca



Izvor: Zagrebačka burza

Na kraju prvog polugodišta 2007. vrijednost indeksa Zagrebačke burze, CROBEX-a¹¹, iznosila je 4835 bodova te je bila za 50,7% veća nego na kraju 2006. i čak za 78,2% veća nego na kraju prvog polugodišta 2006. godine. Do kraja rujna 2007. vrijednost CROBEX-a dodatno se povećala te je iznosila 5037 bodova, što je u odnosu na kraj 2006. godine povećanje od 56,9%.

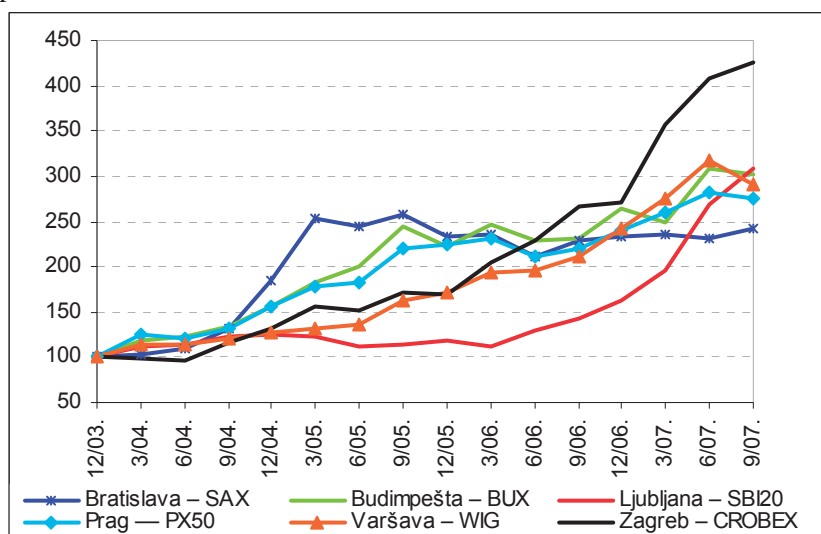
Nakon redovite revizije indeksa Zagrebačke burze u rujnu 2007. godine, sastav indeksa CROBEX činile su dionice sljedećih 30 dioničkih društava: AD Plastika, Adris Grupe, Arenaturista, Atlantske plovidbe, Badela 1862, Belišća, Croatia osiguranja, Dalekovoda, Ericssona Nikole Tesle, Hidroelektrike Niskogradnje, HUP-a Zagreb, Instituta građevinarstva Hrvatske, Ine, Ingre, Jadroplova, Končar elektroindustrije, Dom holdinga, Luke Rijeka, Magma, Privredne banke Zagreb, Podravke, Petrokemije, Riviere Poreč, Slatinske banke, Tehnike, Tankerske plovidbe, Uljanik Plovidbe, Viadukta, Viro tvornice šećera i Zagrebačke banke.

¹⁰ U izračun tržišne kapitalizacije na Zagrebačkoj burzi uključuje se puni iznos tržišne kapitalizacije za one dionice kojima se u prethodna tri mjeseca redovito trgovalo, dok se za dionice kojima se nije trgovalo u posljednjih mjesec dana odnosno tri mjeseca iznos tržišne kapitalizacije umanjuje za polovinu odnosno za tri četvrtine.

¹¹ Od 19. ožujka 2007. primjenjuje se nova metodologija izračuna CROBEX-a, u koji se od tada uključuje samo onaj iznos tržišne kapitalizacije koji je stvarno raspoloživ i dostupan za trgovanje, a do tada je CROBEX bio vagan na osnovi pune tržišne kapitalizacije. Osim toga, utvrđene su i nove procedure za ubrzani ulazak novih najlikvidnijih dionica na tržište. Zbog tih metodoloških promjena i zbog prestanka s radom Varaždinske burze indeks CROBEX na dan 19. ožujka 2007. činilo je ukupno trideset dionica – njih sedamnaest iz starog sastava CROBEX-a, sedam dionica koje su bile sastavni dio indeksa Varaždinske burze (VIN-a), pet dionica koje su u indeks ušle jer zadovoljavaju nove kriterije i jedna dionica prema kriterijima za ubrzani ulazak.

Porast burzovnih indeksa i intenzivno trgovanje dionicama u prvom su polugodištu 2007. ostvareni i na drugim tržištima zemalja Srednje i Istočne Europe. U odnosu na kraj prosinca 2006. najviše se povećao indeks Ljubljanske burze (65,5%), a slijedili su ga indeksi Zagrebačke (50,7%), Varšavske (31,1%), Praške (17,0%) i Budimpeštanske burze (16,4%). Jedini indeks koji je u promatranom razdoblju izgubio na vrijednosti bio je indeks Bratislavske burze (-1,4%). Treće tromjesečje 2007. obilježila su mješovita kretanja na promatranim tržištima kapitala. Tako su indeksi Ljubljanske i Zagrebačke burze nastavili rasti, povećao se i indeks Bratislavske burze, a smanjili su se indeksi Varšavske, Praške i Budimpeštanske burze.

Slika 45. Kretanje indeksa odabranih burza, na kraju razdoblja prosinac 2003. = 100



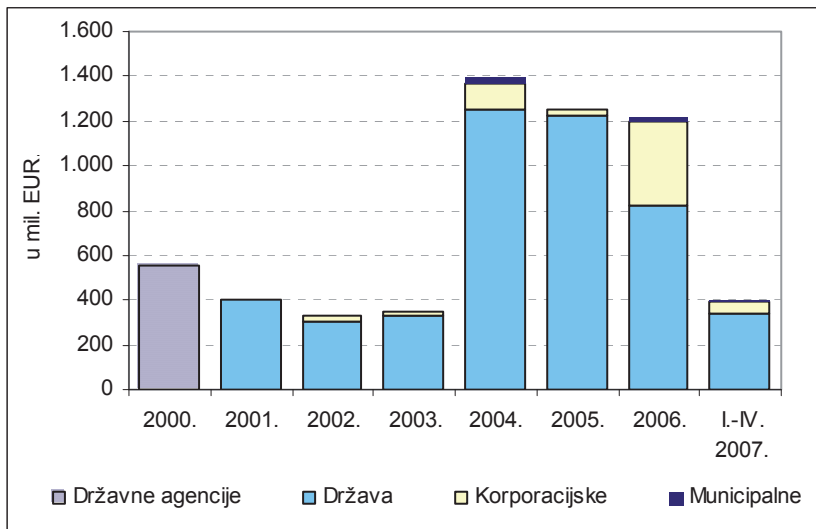
Izvor: Bloomberg; izvješća sa BSSE, BSE, PSE, LJSE, WSE i Zagrebačke burze

9.2. Tržište dužničkih vrijednosnih papira

U prvom polugodištu 2007. na domaćem tržištu dužničkih vrijednosnih papira izdane su jedna državna i dvije korporacijske obveznice te druga tranša jedne municipalne obveznice. Druga tranša nove desetogodišnje državne obveznice izdana je početkom trećeg tromjesečja 2007., a u istom je razdoblju izdana i jedna korporacijska obveznica.

U veljači 2007. MF je izdao novu kunsku desetogodišnju obveznicu nominalne vrijednosti 2,5 mlrd. kuna s prinosom do dospijeca na dan izdavanja od 4,91%. U istom je mjesecu izdana i sedmogodišnja kunska obveznica Optima telekoma d.o.o. nominalne vrijednosti 250 mil. kuna s prinosom do dospijeca na dan izdavanja od 9,22%, a u lipnju je izdana kunska desetogodišnja obveznica Jadrana – Galenskog laboratorija d.d. nominalne vrijednosti 125 mil. kuna s prinosom do dospijeca na dan izdavanja od 5,65%. Osim toga, u svibnju 2007. izdana je druga tranša desetogodišnje obveznice Grada Rijeke nominalne vrijednosti 8,2 mil. EUR, zbog čega se ukupna vrijednost toga izdanja udvostručila. Drugu tranšu nove državne desetogodišnje obveznice MF je izdao u srpnju 2007., a njezina se nominalna vrijednost zbog povoljnih kretanja proračunskih prihoda smanjila s planiranih 3,5 mlrd. kuna na 3,0 mlrd. kuna, pa se ukupna vrijednost toga izdanja povećala na 5,5 mlrd. kuna. U trećem tromjesečju 2007. izdana je i kunska korporacijska obveznica Jadranke d.d. nominalne vrijednosti 75 mil. kuna s prinosom do dospijeca na dan izdavanja od 6,52%.

Slika 46. Izdavanje obveznica na domaćem tržištu



Izvor: Zagrebačka burza

S obzirom na to da su tijekom prvog polugodišta 2007. dospjele dvije korporacijske obveznice (Podravke d.d. u veljači i Agrokora d.d. u travnju), na kraju lipnja 2007. na domaćem tržištu kapitala kotirala su 32 izdanja obveznica¹², među kojima je bilo jedanaest državnih obveznica, četiri obveznice jedinica lokalne samouprave, jedna obveznica državnih agencija (HBOR-a) te šesnaest korporacijskih obveznica, što je u odnosu na kraj 2006. bilo za po jednu državnu i korporacijsku obveznicu više. Tijekom trećeg tromjesečja 2007. dospjele su državna trogodišnja eurska obveznica i trogodišnja eurska obveznica Atlantic Grupe d.o.o., pa je posljednjeg dana rujna 2007. na domaćem tržištu kapitala kotirala ukupno 31 obveznica, što u odnosu na kraj lipnja 2007. znači jednu državnu obveznicu manje.

¹² U ovaj broj, kao ni u izračune tržišne kapitalizacije, nisu uključene obveznice Fonda za naknadu oduzete imovine.

Tablica 4. Izdanja obveznica na domaćem tržištu stanje na dan 30. rujna 2007.

Simbol	Izdavatelj	Datum izdavanja	Dospijeće	Valuta	Nominalna vrijednost izdanja	Nominalna kamatna stopa	Posljednja cijena*	Tekući prinos 30.9.2007.
RHMF-O-08CA	Republika Hrvatska	14.12.2001.	14.12.2008.	EUR	200.000.000	6,875%	102,25	6,724%
RHMF-O-125A	Republika Hrvatska	23.5.2002.	23.5.2012.	EUR	500.000.000	6,875%	108,60	6,331%
RHMF-O-085A	Republika Hrvatska	28.5.2003.	28.5.2008.	HRK	1.000.000.000	6,125%	101,10	6,058%
RHMF-O-142A	Republika Hrvatska	10.2.2004.	10.2.2014.	EUR	650.000.000	5,500%	102,01	5,392%
RHMF-O-19BA	Republika Hrvatska	29.11.2004.	29.11.2019.	EUR	200.000.000	5,375%	110,45	4,866%
RHMF-O-103A	Republika Hrvatska	8.3.2005.	8.3.2010.	HRK	3.000.000.000	6,750%	106,60	6,332%
RHMF-O-157A	Republika Hrvatska	14.7.2005.	14.7.2015.	EUR	350.000.000	4,250%	98,90	4,297%
RHMF-O-15CA	Republika Hrvatska	15.12.2005.	15.12.2015.	HRK	5.500.000.000	5,250%	100,10	5,245%
RHMF-O-137A	Republika Hrvatska	11.7.2006.	11.7.2013.	HRK	4.000.000.000	4,500%	96,35	4,670%
RHMF-O-172A	Republika Hrvatska	8.2.2007.	8.2.2017.	HRK	5.500.000.000	4,750%	96,25	4,935%
GDKC-O-116A	Grad Koprivnica	29.6.2004.	29.6.2011.	HRK	60.000.000	6,500%	101,30	6,417%
GDZD-O-119A	Grad Zadar	1.9.2004.	1.9.2011.	EUR	18.500.000	5,500%	102,55	5,363%
GDRI-O-167A	Grad Rijeka	18.7.2006.	18.7.2016.	EUR	16.383.008	4,125%	-	-
GDST-O-137A	Grad Split	24.7.2006.	24.7.2013.	EUR	8.000.000	4,563%	100,30	4,549%
HBOR-O-112A	Hrvatska banka za obnovu i razvitak	11.2.2004.	11.2.2011.	EUR	300.000.000	4,875%	-	-
BLSC-O-091A	Belišće d.d.	14.1.2005.	14.1.2009.	EUR	8.000.000	5,500%	101,60	5,413%
HYBA-O-086A	Hypo-Alpe-Adria Bank	6.6.2003.	6.6.2008.	HRK	150.000.000	6,500%	102,00	6,373%
BNAI-O-22CA	Bina Istra d.d.	15.12.2002.	15.12.2022.	EUR	210.000.000	8,000%	100,00	8,000%
PLVA-O-115A	Pliva d.d.	12.5.2004.	12.5.2011.	EUR	75.000.000	5,750%	99,50	5,779%
MDKA-O-087A	Medika d.d.	11.7.2005.	11.7.2008.	EUR	16.500.000	4,500%	99,10	4,541%
RBA-O-112A	Raiffeisen Bank Austria d.d.	10.2.2006.	10.2.2011.	HRK	600.000.000	4,125%	98,00	4,209%
PODR-O-115A	Podravka d.d.	17.5.2006.	17.5.2011.	HRK	375.000.000	5,125%	96,20	5,327%
NEXE-O-116A	Nexe grupa d.d.	14.6.2006.	14.6.2011.	HRK	750.000.000	5,500%	97,00	5,670%
MTEL-O-097A	Metronet telekomunikacije d.d.	28.7.2006.	28.7.2009.	HRK	120.000.000	8,500%	101,90	8,342%
HOTR-O-941A	Hospitalija trgovina d.o.o.	5.10.2006.	5.10.2009.	HRK	75.000.000	8,250%	101,20	8,152%
HEP-O-13BA	Hrvatska elektroprivreda d.d.	29.11.2006.	29.11.2013.	HRK	500.000.000	5,000%	94,00	5,319%
ATGR-O-11CA	Atlantic grupa d.d.	6.12.2006.	6.12.2011.	HRK	115.000.000	5,750%	98,35	5,846%
INGR-O-11CA	Ingra d.d.	6.12.2006.	6.12.2011.	HRK	200.000.000	6,125%	98,50	6,218%
OPTE-O-142A	Optima telekom d.o.o.	1.2.2007.	1.2.2014.	HRK	250.000.000	9,125%	102,20	8,929%
JDGL-O-126A	Jadran – Galenski laboratorij d.d.	11.6.2007.	11.6.2012.	HRK	125.000.000	5,650%	-	-
JDRA-O-129A	Jadranka d.d.	13.9.2007.	13.9.2012.	HRK	75.000.000	6,475%	-	-

* U redovitom prometu

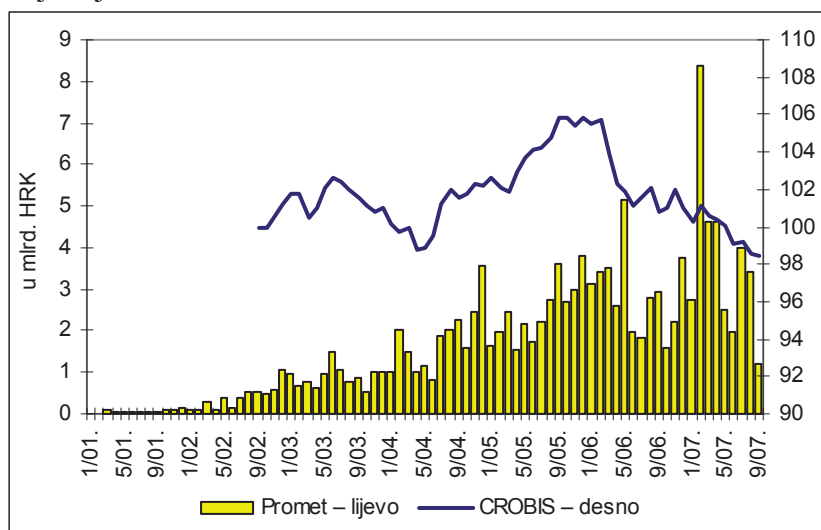
Izvor: Zagrebačka burza

Promet¹³ obveznica u prvom polugodištu 2007. godine iznosio je 24,8 mlrd. kuna što je za 5,0 mlrd. kuna ili 25,2% više nego u istom razdoblju 2006. godine. Osobito intenzivna trgovina obveznicama bila je u prvom tromjesečju 2007. zbog izdanja nove desetogodišnje državne obveznice te pojačane aktivnosti mirovinskih fondova. Nasuprot tome, u svibnju i lipnju intenzitet se trgovanja smanjio zbog iščekivanja nove tranše te državne obveznice. Njezino izdanje u srpnju pridonijelo je ponovnom intenziviranju prometa u trećem tromjesečju 2007. Najveći udio u prometu obveznica u prvom polugodištu 2007. imale su obveznice RH izdane u domaćoj valuti, a među njima najlikvidnija je bila obveznica Republike Hrvatske koja dospijeva 2015. godine i čiji je udio u ukupnom prometu obveznica bio 24% (5,9 mlrd. kuna). Slijedile su je državne obveznice s dospijećima 2013. (21% odnosno 5,2 mlrd. kuna) i 2010. godine (14% odnosno 3,4 mlrd. kuna). U trećem tromjesečju 2007. najviše se trgovalo novom desetogodišnjom državnom obveznicom s dospijećem 2017. godine kojom je ostvareno 46% ukupnoga tromjesečnog prometa (4,0 mlrd. kuna). Udio svih državnih obveznica u ukupnom polugodišnjem prometu obveznica iznosio je 97,6%, dok korporacijske obveznice i nadalje

¹³ Za razdoblje od siječnja 2004. do veljače 2007. podaci o ukupnom prometu obveznica dobiveni su kao zbroj pojedinačnih prometa obveznica na Varaždinskoj i Zagrebačkoj burzi, a od ožujka 2007. i pripajanja Varaždinske burze Zagrebačkoj koriste se podaci s jedinstvene Zagrebačke burze. Treba naglasiti da je promet obveznica na Varaždinskoj burzi bio zanemariv jer njezin udio u zbroju prometa obveznica na obje burze ni u jednoj od promatranih godina nije bio veći od 0,4%.

nisu bile osobito likvidne, pa je njihov promet u promatranom razdoblju činio samo 2,4% ukupnog prometa obveznica.

Slika 47. Mjesečni promet obveznica na Zagrebačkoj burzi i vrijednost indeksa CROBIS na kraju mjeseca



Izvor: Zagrebačka burza

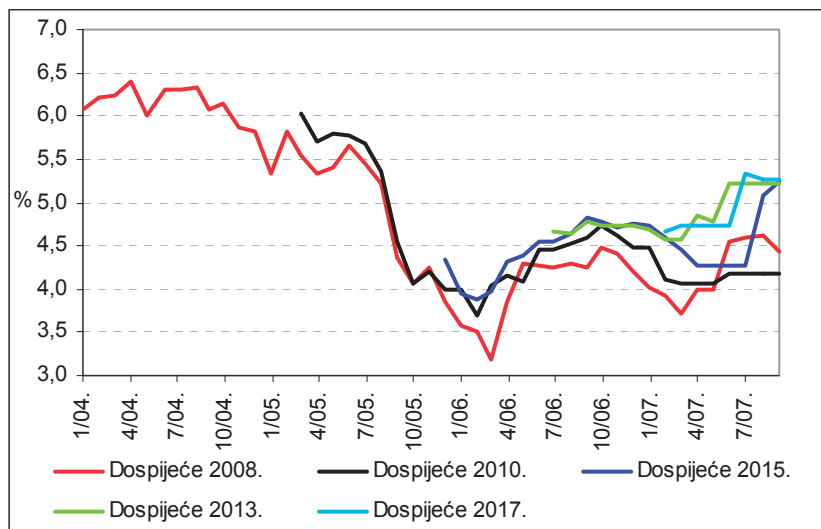
Tržišna kapitalizacija svih obveznica¹⁴ na domaćem tržištu na kraju prvog polugodišta 2007. iznosila je 41,6 mlrd. kuna (5,7 mlrd. EUR) odnosno 15,8% ostvarenog BDP-a¹⁵. Tržišna kapitalizacija državnih obveznica, obveznica lokalne samouprave te HBOR-a na kraju lipnja 2007. iznosila je 35,9 mlrd. kuna (4,9 mlrd. EUR) odnosno 13,7% ostvarenog BDP-a, dok je tržišna kapitalizacija korporacijskih obveznica iznosila 5,6 mlrd. kuna (0,8 mlrd. EUR) ili 2,1% ostvarenog BDP-a. Na kraju lipnja 2007. na Zagrebačkoj burzi kotiralo je i 26 izdanja komercijalnih zapisa od ukupno 16 izdavatelja, što je bio najveći broj komercijalnih zapisa uvrštenih na burzu dotad, a njihova ukupna nominalna vrijednost iznosila je neznatno manje od 1,0 mlrd. kuna. Jednak broj komercijalnih zapisa na Zagrebačkoj je burzi kotirao i na kraju rujna 2007.

Vrijednost obvezničkog indeksa Zagrebačke burze, CROBIS-a, kontinuirano se smanjivala tijekom cijeloga prvog polugodišta 2007., te je na njegovu kraju iznosila 99,1 bod. U sastav toga indeksa na kraju lipnja 2007. ušlo je deset obveznica Republike Hrvatske, i to po dvije s dospijećima 2008. i 2015. te po jedna s dospijećima 2010., 2012., 2013., 2014., 2017. i 2019. godine. Početkom rujna 2007. u redovitoj reviziji iz sastava indeksa CROBIS isključena je obveznica Republike Hrvatske s dospijećem 2008. godine, pa se broj obveznica koje čine sastav indeksa smanjio na devet. Do kraja rujna 2007. vrijednost CROBIS-a dodatno se smanjila te je iznosila 98,5 bodova. Zbog smanjenja cijena u redovitom prometu kunskih državnih obveznica, njihovi su prinosi do dospijeća u prvom polugodištu 2007. godine porasli u usporedbi s prinosima na kraju prethodne godine, a prinosi onih kunskih državnih obveznica koje imaju najduže rokove do dospijeća (2015. i 2017. godine) nastavili su rasti i u trećem tromjesečju.

¹⁴ Osim obveznica Fonda za naknadu oduzete imovine

¹⁵ Vidi bilješku 9.

Slika 48. Kretanje prinosa do dospelja državnih kunskih obveznica na domaćem tržištu



Izvor: Zagrebačka burza

U skladu sa strategijom zamjene inozemnog zaduživanja domaćim, Republika Hrvatska u prvih devet mjeseci 2007. nije izdavala nove obveznice na inozemnim tržištima. Tako je na kraju lipnja 2007. na inozemnim tržištima kotiralo ukupno osam izdanja hrvatskih obveznica, jednako kao i na kraju 2006., od čega su četiri bila nominirana u eurima, tri u jenima i jedno u američkim dolarima. Ukupna nominalna vrijednost tih osam izdanja hrvatskih obveznica na inozemnim tržištima na kraju lipnja 2007. iznosila je 25,0 mlrd. kuna (3,4 mlrd. EUR) i bila je neznatno manja nego na kraju prosinca 2006. godine (25,5 mlrd. kuna odnosno 3,5 mlrd. EUR). Kako je u srpnju 2007. dospjela sedmogodišnja samurajska obveznica nominalne vrijednosti 40 mlrd. JPY, odnosno oko 1,8 mlrd. kuna, na kraju rujna 2007. na inozemnim je tržištima kotiralo ukupno sedam izdanja hrvatskih obveznica ukupne nominalne vrijednosti 23,0 mlrd. kuna (3,2 mlrd. EUR).

Tablica 5. Izdanja hrvatskih euroobveznica stanje na dan 30. rujna 2007.

Obveznica	Datum izdavanja	Valuta	Iznos	Nominalna kamatna stopa	Prinos pri izdavanju	Razlika prinosa pri izdavanju	Razlika prinosa ^a 31.12. 2006.	Razlika prinosa ^a 3. 2007.	Razlika prinosa ^a 31. 6. 2007.	Razlika prinosa ^a 30. 9. 2007.
Londonski klub A, 2010.	31.7.1996.	USD	857.796.000	6-mjesečni LIBOR + 81,25 b.b.			86	92	100	
Euroobveznice, 2011.	14.3.2001.	EUR	750.000.000	6,75%	6,90%	215	40	40	25	77
Euroobveznice, 2009.	11.2.2002.	EUR	500.000.000	6,25%	6,45%	158	39	38	21	66
Euroobveznice, 2010.	14.2.2003.	EUR	500.000.000	4,625%	4,65%	102	39	40	20	65
Euroobveznice, 2014.	15.4.2004.	EUR	500.000.000	5,00%	5,11%	101	42	43	31	76
Samurajske obveznice, 2007.	11.7.2000.	JPY	40.000.000.000	3,00%	3,00%	135	46	62	n.a.	n.a.
Samurajske obveznice, 2008.	26.6.2002.	JPY	25.000.000.000	2,15%	2,15%	144	40	40	41	65
Samurajske obveznice, 2009.	26.6.2003.	JPY	25.000.000.000	1,23%	1,23%	99	46	44	47	63

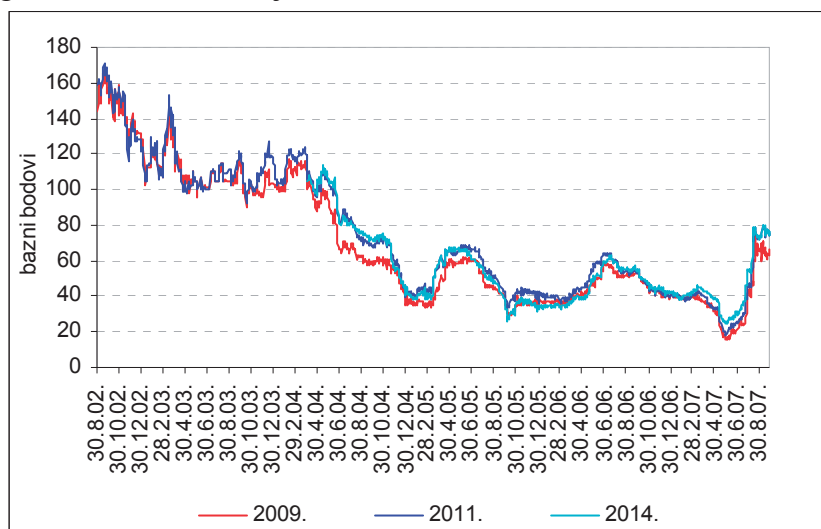
^a Prema usporedivoj obveznici

Izvor: Bloomberg

Prinosi hrvatskih euroobveznica i referentnih njemačkih obveznica tijekom prvog polugodišta 2007. bili su pod utjecajem očekivanja kretanja ključnih američkih i europskih kamatnih stopa. U prvom tromjesečju 2007. razlike između zahtijevanih prinosa na hrvatske euroobveznice i na referentne njemačke obveznice samo su se neznatno promijenile u odnosu na kraj 2006. godine jer su prinosi na domaće euroobveznice i prinosi na obveznice razvijenih zemalja rasli podjednako dinamikom. Međutim, u drugom je tromjesečju 2007. zbog povećanja referentne kamatne stope ESB-a potaknutog inflatornim pritiscima u državama članicama eurozone došlo do znatnijeg povećanja prinosa na referentne njemačke obveznice. Istodobno su se povećali i zahtijevani prinosi na domaće euroobveznice, ali nešto manje, pa se razlika između prinosa na domaće euroobveznice i prinosa na usporedive njemačke obveznice

smanjila. Stoga su se do kraja lipnja 2007. razlike između prinosa na hrvatske euroobveznice s rokovima dospijeća 2009., 2011. i 2014. i prinosa na usporedive njemačke obveznice smanjile na 21, 25 i 31 bazni bod, što je mnogo manje nego na kraju prosinca 2006. kada su te razlike iznosile 39, 40 i 42 bazna boda. Međutim, spomenuta kriza na svjetskim financijskim tržištima izazvana poteškoćama na američkom tržištu drugorazrednih hipotekarnih kredita i opasnost od njezina širenja na ostale dijelove gospodarstva potaknuli su svjetske ulagače na sigurnija ulaganja, što je u trećem tromjesečju 2007. rezultiralo snažnim rastom potražnje za državnim obveznicama visokorazvijenih zemalja i velikim padom zahtijevanih prinosa na te niskorizične obveznice. Takva su kretanja bila podržana i nagađanjima da ESB ipak neće povećati referentnu kamatnu stopu do kraja 2007., dok se od Feda očekivalo smanjenje referentne kamatne stope na rujanskom sastanku FOMC-a, što se i dogodilo. Nasuprot tome, prinosi na hrvatske euroobveznice u tom su se razdoblju zadržali na sličnim razinama kao u lipnju 2007. ili su se čak blago povećali, što je rezultiralo znatnim povećanjem razlike između njihovih prinosa i prinosa na usporedive njemačke obveznice, pa je ta razlika za spomenuta dospijeća na kraju rujna 2007. iznosila 66, 77 i 76 baznih bodova.

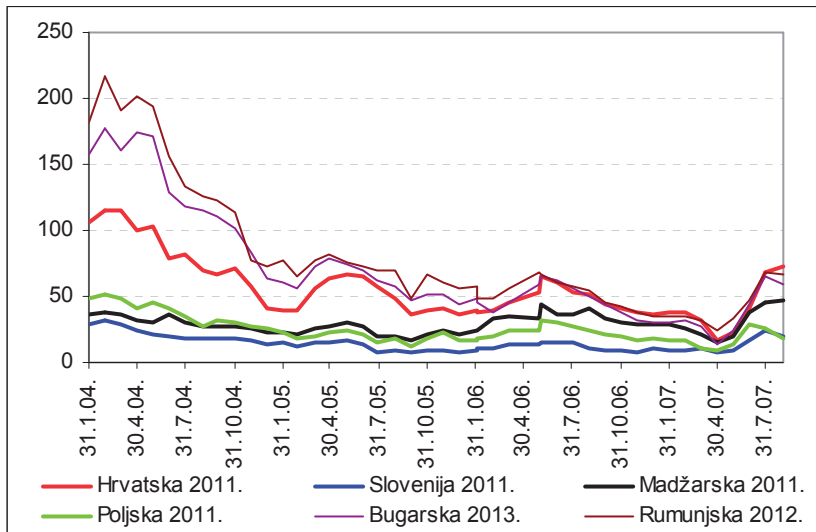
Slika 49. Razlika prinosa između hrvatskih euroobveznica s dospijećima 2009., 2011. i 2014. godine i referentnih njemačkih obveznica



Izvor: Bloomberg

Slično kretanju prinosa na hrvatske euroobveznice u prvom su se polugodištu 2007. kretali prinosi na euroobveznice novih članica EU. Tako se u prvom tromjesečju 2007. razlike između prinosa na euroobveznice novih članica EU i prinosa na referentne njemačke obveznice nisu znatnije promijenile, ali su se u drugom tromjesečju 2007. smanjile zbog sporijeg rasta prinosa na euroobveznice zemalja novih članica EU u odnosu na rast prinosa na referentne njemačke obveznice. No za razliku od prinosa na hrvatske euroobveznice, kod prinosa na euroobveznice ostalih promatranih zemalja, osim Bugarske, u trećem je tromjesečju 2007. zabilježen pad. Kako je taj pad bio manji od pada prinosa na usporedivu njemačku euroobveznicu, do kraja kolovoza 2007. razlika između njihovih prinosa malo se povećala, ali ipak znatno manje nego u slučaju usporedive hrvatske euroobveznice.

Slika 50. Usporedba razlike prinosa hrvatske euroobveznice i sličnih obveznica odabranih tranzicijskih zemalja nominiranih u eurima u odnosu na referentnu njemačku obveznicu



Izvor: Bloomberg

10. Međunarodne transakcije

U prvoj se polovini 2007. rast manjka tekućeg računa platne bilance znatno usporio u odnosu na isto razdoblje 2006. godine. Pozitivan utjecaj na to imao je nešto slabiji rast manjka u međunarodnoj razmjeni robe, što je rezultat sporijeg rasta robnog uvoza. Ublažavanju rasta manjka na tekućem računu u prvom polugodištu 2007. umnogome su pridonijeli pad negativnog salda na računu faktorskih dohodaka te rast neto prihoda ostvaren u međunarodnoj razmjeni usluga.

Na računu kapitalnih i financijskih transakcija u prvoj polovini 2007. zabilježen je manji ukupan neto priljev financijskih sredstava nego u prvom polugodištu 2006. godine. To je uglavnom posljedica smanjenog neto priljeva sredstava vezanih uz ostala ulaganja. Istodobno se neto priljev na osnovi inozemnih izravnih ulaganja povećao, što se najviše odnosilo na visoke iznose dokapitalizacija pojedinih banaka u stranom vlasništvu. Iako su domaći investicijski fondovi pojačano ulagali u inozemne vrijednosne papire, neto odljev sredstava na osnovi portfeljnih ulaganja bio je manji nego u prvoj polovini 2006., i to uglavnom stoga što je u prvih šest mjeseci 2007. godine državi na naplatu dospjelo manje obveza prema inozemstvu u usporedbi s istim razdobljem 2006. godine. Međunarodne su se pričuve tijekom prve polovine 2007. uvećale za 0,5 mlrd. EUR u odnosu na kraj 2006. godine.

U skladu s kretanjima na računu ostalih ulaganja, rast inozemnog duga u prvoj polovini 2007. usporio se u odnosu na isto razdoblje 2006., ponajviše zato što su banke, pod pritiskom mjera središnje banke, smanjivale svoje inozemne obveze. Međutim, u istom su razdoblju poduzeća nastavila snažno povećavati svoj dug i prema inozemnim bankama i prema povezanim poduzećima u inozemstvu. Iako se trend izravnog zaduživanja poduzeća u trećem tromjesečju dodatno intenzivirao, priljeve deviza od turizma u bankarski sustav banke su iskoristile za nastavak znatnog smanjenja svoje inozemne pasive, pa se zbog toga te zbog pada duga sektora država ukupan inozemni dug na kraju rujna blago smanjio u odnosu na kraj drugog tromjesečja 2007. godine.

10.1. Račun tekućih transakcija

Prema preliminarnim podacima u prvih je šest mjeseci 2007. godine na tekućem računu platne bilance ostvaren manjak u iznosu od 3,4 mlrd. EUR što je za 3,6% više nego u istom razdoblju 2006. (u prvom polugodištu 2006. manjak je rastao po stopi od 23,7%). Sporijem rastu manjka tekućeg računa pridonio je slabiji rast negativnog salda u međunarodnoj razmjeni robe (14,2% u odnosu na 11,7%), što je poglavito rezultat sporijega godišnjeg rasta robnog uvoza.

Usporavanje rasta robnoga uvoza (s 15,8% u prvom polugodištu 2006. na 10,4% u istom razdoblju ove godine) uglavnom proizlazi iz smanjenog rasta uvoza energenata. Naime, u prvom je polugodištu 2007. uvozna cijena nafte i naftnih derivata bila manja nego u prvih šest mjeseci 2006. godine. U istom su razdoblju vremenske prilike bile relativno povoljne, pa je i potrošnja, odnosno uvoz zemnoga i industrijskog plina, bila manja. Oslabljena kretanja spomenutih odsjeka Standardne međunarodne trgovinske klasifikacije (SMTK) uvelike su bila poništena pojačanim uvozom nekih drugih odsjeka, osobito željeza i čelika, industrijskih strojeva za opću upotrebu te cestovnih vozila, pa se godišnji rast ukupnoga robnog uvoza zadržao na relativno visokoj razini.

Tablica 6. Tekući račun platne bilance Republike Hrvatske, u milijunima EUR

	1. pol. 2006.	2006.	1. pol. 2007. ^a	Indeksi			
				1. pol. 06.	1. pol. 07. ^{a/}	1. tr. 07.	2. tr. 07. ^{a/}
				1. pol. 05.	1. pol. 06.	1. tr. 06.	2. tr. 06.
TEKUĆE TRANSAKCIJE	-3.255	-2.647	-3.372	123,7	103,6	103,4	103,9
1. Roba	-4.201	-8.344	-4.694	114,2	111,7	116,2	108,2
1.1. Prihodi (fob)	3.984	8.464	4.342	117,5	109,0	101,9	116,1
1.2. Rashodi (fob)	-8.185	-16.808	-9.035	115,8	110,4	108,8	111,8
2. Usluge	1.254	5.710	1.629	110,7	130,0	-	117,2
2.1. Prihodi	2.682	8.534	2.970	109,8	110,7	116,6	108,8
2.2. Rashodi	-1.429	-2.824	-1.341	108,9	93,9	93,9	93,8
3. Dohodak	-896	-1.119	-816	126,3	91,0	62,7	108,9
3.1. Prihodi	329	820	580	110,0	176,4	195,9	162,3
3.2. Rashodi	-1.225	-1.939	-1.396	121,5	113,9	100,6	122,7
4. Tekući transferi	588	1.106	508	94,4	86,3	84,1	88,5
4.1. Prihodi	843	1.638	748	101,5	88,7	88,5	88,9
4.2. Rashodi	-255	-532	-240	122,8	94,2	99,9	89,7

^a Preliminarni podaci

Izvor: HNB

Tijekom prvog polugodišta znatno je usporen i robni izvoz – sa 17,5% u prvih šest mjeseci 2006. stopa njegova rasta smanjila se na 9,0% u istom razdoblju tekuće godine. Slabiji je rast ukupnoga robnog izvoza uglavnom rezultat manjeg izvoza energenata (zemnoga i industrijskog plina te električne energije), potom kave, čaja, kakaa i začina te riba i prerađevina, a pridonio mu je i oslabljen rast izvoza ostale transportne opreme (većinom brodova) te nafte i naftnih derivata. Kod nekih drugih odsjeka SMTK, poput električnih strojeva, aparata i uređaja te odjeće, nasuprot tome, izvozni su rezultati bili vrlo dobri.

Positivan saldo na računu usluga povećao se u prvoj polovini 2007. gotovo za trećinu u odnosu na isto razdoblje 2006. godine. To se poboljšanje ponajprije može pripisati vrlo dobrim rezultatima u turizmu (prihodi od turizma rasli su dvostruko brže nego u prvih šest mjeseci 2006.). U prvih šest mjeseci 2007. tako su ostvareni prihodi od turizma u iznosu od 1,9 mlrd. EUR što je za 16,5% više nego u istom razdoblju 2006. godine. Visok rast prihoda od turizma rezultat je povećanja prosječne potrošnje po putniku i poboljšanja fizičkih pokazatelja (dolasci i noćenja stranih gostiju u komercijalnim smještajnim kapacitetima imali su godišnji rast od 12,8% odnosno 7,3%). Prirastu broja noćenja u prvoj polovini 2007. najviše su pridonijeli gosti iz Slovenije, Rusije, Austrije i Češke, i to uglavnom tijekom drugog tromjesečja.

U istom su razdoblju povećani i prihodi od pruženih usluga u prijevozu, dok su jedino prihodi od ostalih usluga (uglavnom ostalih poslovnih usluga) pruženih nerezidentima bili manji nego u prvoj polovini 2006. Osim toga, saldo usluga je poboljšán i zbog smanjenja rashoda za ostale usluge (najviše usluge trgovanja i ostale usluge povezane s trgovinom te razne poslovne usluge), dok su rashodi za usluge u turizmu koje su hrvatskim rezidentima pružene u inozemstvu te prijevozu porasli.

Povoljna kretanja na računu faktorskih dohodaka u prvoj polovini 2007. (negativan saldo smanjio se za 9% na godišnjoj razini) poglavito su određena kretanjima u prvom tromjesečju. Tada je, naime, zabilježen vrlo visok godišnji rast prihoda, i to ponajviše prihoda od naknada zaposlenima, prihoda koje središnja banka ostvaruje ulaganjem međunarodnih pričuva te prihoda od izravnih ulaganja u inozemstvo. Kako su u tom razdoblju rashodi ostali na razini iz prvog tromjesečja 2006., ostvareno je veliko poboljšanje salda na računu faktorskih dohodaka. Premda su i u drugom tromjesečju 2007. prihodi nastavili rasti relativno brzo, kretanja na računu faktorskih dohodaka upućuju na znatno povećanje rashoda, a posebno se u

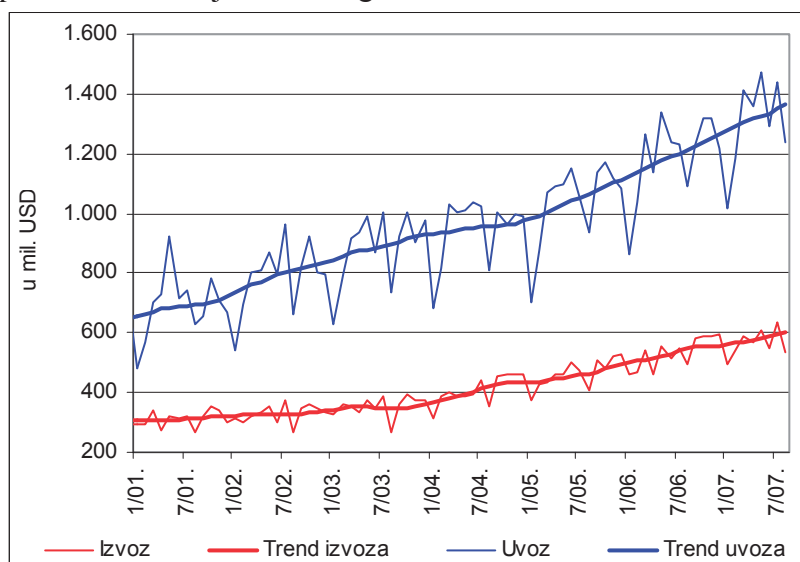
tom smislu izdvojio iznos dividenda isplaćenih stranim vlasnicima domaćih poduzeća. Iznos zadržane dobiti neznatno se smanjio.

Pozitivan saldo na računu tekućih transfera tijekom prva dva tromjesečja 2007. smanjio se za ukupno 13,7%, promatrano na godišnjoj razini, i to zbog nastavka pada prihoda. To se smanjenje odnosilo na prihode ostalih domaćih sektora vezane uz radničke doznake te mirovine. S iste su osnove ostali domaći sektori blago smanjili i svoje rashode. S druge strane, država je povećala svoje prihode (većinom na osnovi poreza naplaćenih od nerezidenata), a rashodi joj se nisu znatnije promijenili.

10.2. Robna razmjena

Prema podacima DZS-a ukupan se robni izvoz, izražen u američkim dolarima prema stalnom tečaju, u razdoblju od siječnja do kolovoza 2007. godine povećao za 12,3%, što je manje od rasta ostvarenog u istom razdoblju 2006. godine (16,7%). Slabiji rast izvoza posebno je bio zamjetljiv u prvom tromjesečju, kada se podosta smanjio izvoz brodova te nafte i naftnih derivata. U slučaju brodova slabi se izvozni rezultati mogu pripisati utjecaju baznoga razdoblja, a kod nafte i naftnih derivata manja vrijednost izvoza posljedica je znatno sporijeg rasta izvoznih cijena u tom razdoblju nego u prvom tromjesečju 2006. te smanjenja izvezene količine. U drugom se tromjesečju 2007. rast robnog izvoza poprilično oporavio, uglavnom zahvaljujući povećanom izvozu brodova. Istodobno se znatno povećala i vrijednost izvoza nafte i naftnih derivata, a vrlo dobri rezultati ostvareni su i u izvozu električnih strojeva, aparata i uređaja te medicinskih i farmaceutskih proizvoda. Slična su se kretanja robnog izvoza nastavila u srpnju i kolovozu, kada su dodatno ojačali izvoz brodova, izvoz žitarica i proizvoda te izvoz električnih strojeva, aparata i uređaja.

Slika 51. Robni izvoz (fob) i uvoz (cif) bez ostale transportne opreme te nafte i naftnih derivata po stalnome tečaju iz 2002. godine

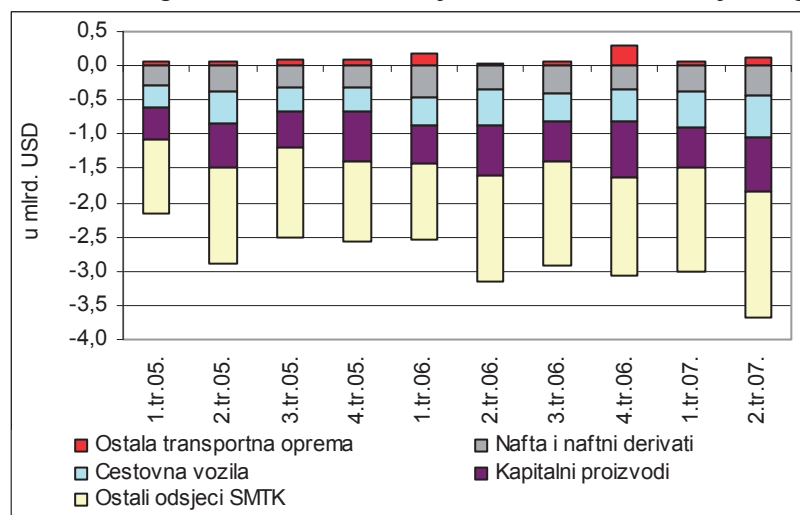


Izvori: DZS; HNB

U prvih osam mjeseci 2007. ukupan robni uvoz rastao je sporije nego u istom razdoblju godinu ranije (12,5%, izraženo prema stalnom tečaju, u odnosu na 17%). Promatraju li se pojedina tromjesečja, rast ukupnoga robnog uvoza bio je nešto sporiji u prvom nego u drugom

tromjesečju, uglavnom zbog slabijeg uvoza nafte i naftnih derivata. Uvoz spomenutog energenta dinamizirao se u drugom tromjesečju te je, zajedno s pojačanim uvozom željeza i čelika, industrijskih strojeva za opću upotrebu te cestovnih vozila, pridonio blagom ubrzanju rasta ukupnoga robnog uvoza. Uvoz robe nastavio je rasti relativno snažno u srpnju i kolovozu, i to uglavnom zbog pojačanog uvoza cestovnih vozila, ali i ostale transportne opreme te raznih gotovih proizvoda.

Slika 52. Doprinosi odabranih odsjeka SMTK saldu vanjskotrgovinske razmjene



Izvor: DZS

U geografskoj strukturi hrvatskoga robnog izvoza i nadalje su dominirale razvijene zemlje (70,5%), iako se njihov udio u prvih osam mjeseci 2007. smanjio u odnosu na isto razdoblje 2006. godine, i to ponajviše zbog smanjenja udjela starih članica EU. To se ponajviše odnosilo na kretanje izvoza u Italiju, u koju je isporučeno manje energenata (zemnoga i industrijskog plina te nafte i naftnih derivata). Nasuprot tome, rast izvoza u većinu novih članica EU zadržao se na relativno visokoj razini. Rast izvoza u zemlje u razvoju te njihov udio u ukupnom robnom izvozu u prvih su se osam mjeseci 2007. povećali, uglavnom zbog sve intenzivnijeg izvoza u zemlje regije, ponajprije u Bosnu i Hercegovinu, Srbiju te Crnu Goru (riječ je ponajviše o izvozu energenata i građevinskog materijala).

Tablica 7. Robni izvoz i uvoz RH prema ekonomskim grupacijama zemalja, udjeli u postocima

IZVOZ				Ekonomске grupacije	UVOZ			
2005.	2006.	I.-VIII.2006.	I.-VIII.2007.*		2005.	2006.	I.-VIII.2006.	I.-VIII.2007.*
69,3	71,7	72,6	70,5	Razvijene zemlje	73,8	72,6	72,6	72,8
62,0	63,2	65,1	59,7	EU 25	65,6	65,0	65,1	64,3
8,1	8,2	8,3	8,3	Slovenija	6,8	6,3	6,4	6,1
1,6	1,7	1,6	2,0	Madžarska	3,1	3,0	3,1	2,7
48,1	48,8	50,5	44,9	EU 15	50,6	50,1	49,9	50,2
7,2	6,0	6,4	6,2	Austrija	5,8	5,4	5,3	5,4
21,2	23,1	23,5	20,0	Italija	16,0	16,7	16,6	16,9
10,7	10,3	10,5	10,3	Njemačka	14,8	14,5	14,5	14,5
1,1	1,5	1,6	1,3	Efta	1,7	1,7	1,7	1,9
30,7	28,3	27,4	29,5	Zemlje u razvoju	26,2	27,4	27,4	27,2
14,3	12,6	12,3	14,4	Bosna i Hercegovina	2,4	2,8	2,7	3,0
4,5	5,4	5,3	6,3	Srbija, Crna Gora	0,9	1,1	1,0	1,2
1,3	1,2	1,1	1,1	Rusija	9,2	10,1	10,3	9,3
0,1	0,2	0,1	0,1	Kina	4,7	5,3	4,8	5,9

* Privremeni podaci

Izvor: DZS

U geografskoj strukturi ukupnoga hrvatskoga robnog uvoza u prvih osam mjeseci 2007. nisu zabilježene veće promjene u odnosu na isto razdoblje 2006. Tako se iz razvijenih zemalja nastavilo uvoziti najviše robe (72,8%), a većinu toga činio je uvoz iz starih članica EU, ponajviše iz Italije i Njemačke. Iz Italije se povećao uvoz brodova¹⁶, a iz Njemačke uvoz cestovnih vozila te željeza i čelika. Promatraju li se zemlje u razvoju, najviše je porastao uvoz iz Kine, koji uglavnom čine odjeća, telekomunikacijski aparati te električni strojevi, aparati i uređaji. Sve se više robe uvozi i iz susjednih zemalja, osobito iz Bosne i Hercegovine, Srbije te Crne Gore (proizvodi od metala, željezo i čelik), a zamjetljivo se povećao i uvoz iz Rusije (većinom energenti).

10.3. Račun kapitalnih i financijskih transakcija

Na računu kapitalnih i financijskih transakcija u prvom polovini 2007. godine ostvaren neto priljev sredstava u vrijednosti od 2,6 mlrd. EUR. Od toga je priljev s osnove inozemnih izravnih ulaganja u Hrvatsku iznosio 2,1 mlrd. EUR što je gotovo za 60% više nego u prvom polugodištu 2006. Najveći dio izravnih ulaganja činila su vlasnička ulaganja kojih je najviše bilo u bankarskom sektoru (dokapitalizacije banaka u stranom vlasništvu). Znatno je bio i iznos zadržane dobiti (najviše u djelatnostima vađenja nafte i zemnog plina te pošte i telekomunikacija), ali i iznos dužničkih ulaganja. U istom su razdoblju domaći sektori udvostručili svoja izravna ulaganja u inozemstvo, a uglavnom je bila riječ o rastu njihove zadržane dobiti. S osnove portfeljnih ulaganja ostvaren je neto odljev u iznosu od 0,4 mlrd. EUR, a s osnove ostalih ulaganja neto priljev od 1,4 mlrd. EUR. Međunarodne su se pričuve u prvom polovini 2007. povećale za 0,5 mlrd. EUR.

Tablica 8. Kapitalni i financijski račun platne bilance Republike Hrvatske, u milijunima EUR

	1. pol. 2006.	2006.	1. pol. 2007. ^a	Indeksi			
				1. pol. 06.	1. pol. 07. ^{a/}	1. tr. 07.	2. tr. 07. ^{a/}
				1. pol. 05.	1. pol. 06.	1. tr. 06.	2. tr. 06.
KAPITALNE I FINANCIJSKE TRANSAKCIJ	3.030	3.693	2.572	62,7	84,9	79,5	90,6
1. Kapitalne transakcije	-160	-134	15	-	-	-	247,5
2. Financijske transakcije, isklj. međ. pričuve	4.559	5.239	3.029	77,0	66,4	85,2	45,8
2.1. Izravna ulaganja	1.280	2.549	2.018	91,2	157,6	241,1	102,8
2.1.1. U inozemstvo	-64	-164	-132	36,2	205,4	406,7	99,1
2.1.2. U Hrvatsku	1.344	2.713	2.149	84,6	159,9	248,0	102,6
2.2. Portfeljna ulaganja	-521	-527	-371	-11,3	71,2	62,3	8,9
2.2.1. Sredstva	-88	-460	-639	2,6	727,6	365,4	6.296,9
2.2.2. Obveze	-433	-67	268	-16,5	-	14,7	374,3
2.3. Financijski derivati	0	0	0	-	-	-	-
2.4. Ostala ulaganja	3.800	3.217	1.382	46,3	36,4	47,8	14,6
2.4.1. Sredstva	1.146	-674	133	7,8	11,6	31,4	-
2.4.2. Obveze	2.655	3.891	1.250	79,5	47,1	59,7	32,0
3. Međunarodne pričuve	-1370	-1412	-472	148,2	34,5	120,2	-

^aPreliminarni podaci

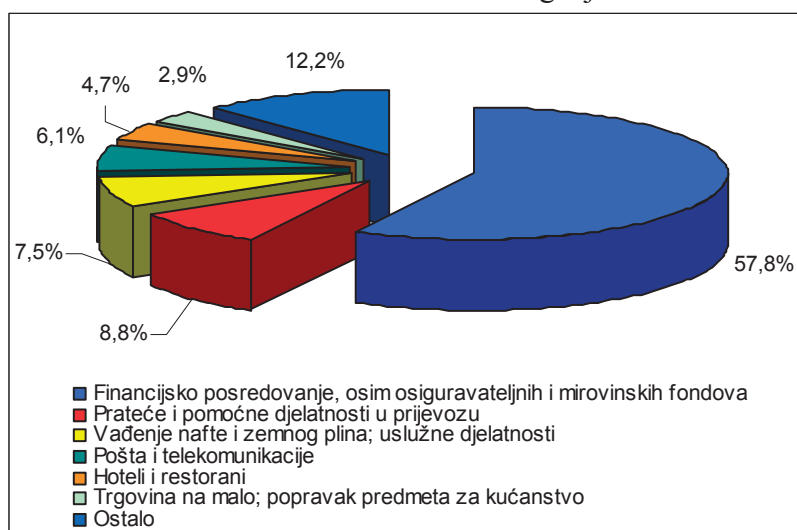
Izvor: HNB

Promatrano po pojedinim tromjesečjima iznos izravnih vlasničkih ulaganja u Hrvatsku bio je osobito velik u prvom tromjesečju 2007., kada je dokapitalizacija domaćih banaka u stranom vlasništvu iznosila 0,6 mlrd. EUR. Naime, sredstva prikupljena dokapitalizacijama olakšala su bankama da u uvjetima visokih troškova inozemnog zaduživanja (granična obvezna pričuva od 55%) nastave sa snažnom kreditnom aktivnošću, a dodatni poticaj procesu dokapitalizacije bila je i izmjena Odluke o adekvatnosti kapitala iz 2006. godine. Tijekom prvoga tromjesečja 2007. inozemnim ulagačima prodane su Kvarner banka d.d. te kartična kuća Dinars Club

¹⁶ Zbog relativno kratkog razdoblja koje se promatra i baznog učinka, teško je zaključiti koliko su rast uvoza i pad neto izvoza brodova u Italiju posljedica specifičnosti vezanih za bruto knjiženje u razmjeni brodova.

Adriatic d.d. U drugom je tromjesečju iznos izravnih ulaganja bio manji, a činili su ga uglavnom zadržane dobiti i vlasnička ulaganja u bankarskom sektoru.

Slika 53. Struktura izravnih vlasničkih ulaganja i zadržane dobiti u RH u 1. polugodištu 2007.



Izvor: HNB

U prvoj je polovini 2007. godine na računu portfeljnih ulaganja ostvaren za oko trećinu manji neto odljev financijskih sredstava nego u prvom polugodištu 2006., i to zbog promjena u obvezama. Domaći su sektori u prvom polugodištu 2006. svoje obveze smanjili za 0,4 mlrd. EUR, a u istom razdoblju 2007. godine te su obveze povećane za 0,3 mlrd. EUR. Razlika se posebice može uočiti kod sektora država, kojemu je u prvoj polovini 2007. na naplatu dospjela jedino redovita polugodišnja obveza prema Londonskom klubu, a usto je HBOR izdao novu obveznicu na inozemnom tržištu vrijednu 250 mil. EUR. S druge strane, neto odljev sredstava s osnove portfeljnih ulaganja tijekom prvoga i drugog tromjesečja 2007. pojačavala su vrlo intenzivna ulaganja domaćih investicijskih fondova u inozemne vrijednosne papire.

Na računu ostalih ulaganja (obuhvaćaju kredite, trgovinske kredite te gotovinu i depozite) u prvoj je polovini 2007. ostvaren neto priljev financijskih sredstava u iznosu od 1,4 mlrd. EUR što je mnogo manje nego u istom razdoblju 2006. godine (3,8 mlrd. EUR). Ta razlika proizlazi podjednako iz manjeg rasta obveza domaćih sektora i nekoliko puta manjeg pada njihove inozemne imovine. Tako su domaće banke svoje obveze s te osnove u prvoj polovini 2007. smanjile za 0,4 mlrd. EUR (u prvom polugodištu 2006. povećale su ih za 1,4 mlrd. EUR). Kako se istodobno intenziviralo neto zaduživanje poduzeća, ukupno je ostvaren rast obveza domaćih sektora. Nekoliko puta manji pad inozemne imovine (samo 0,1 mlrd. EUR povučenih sredstava u odnosu na 1,1 mlrd. EUR u prvoj polovini 2006.) uglavnom se odnosio na razliku u povlačenju gotovine i depozita banaka koje je bilo osobito naglašeno u prvom tromjesečju 2006.

Prema podacima platne bilance koji ne uključuju međuvalutne promjene međunarodne su se pričuve tijekom prve polovine 2007. povećale za 472 mil. EUR, a to je gotovo tri puta manje od rasta ostvarenog u prvoj polovini 2006. Tome je ponajviše pridonijelo smanjenje sredstava banaka izdvojenih kao granična obvezna pričuva do kojega je došlo zbog snažnog pada njihova inozemnog duga potaknutog djelovanjem mjera monetarne politike. Usto, zbog manje izraženih aprecijacijskih pritisaka na tečaj kune, iznos otkupa deviza putem deviznih intervencija središnje banke bio je manji. Prema podacima monetarne statistike koji uključuju

međualutne promjene međunarodne su pričuve na kraju lipnja 2007. iznosile 9,2 mlrd. EUR. Do kraja rujna pričuve su se smanjile za 0,4 mlrd. EUR u odnosu na kraj lipnja, i to zbog dodatno ubrzanog pada inozemne pasive banaka, odnosno manjih izdvajanja s osnove devizne obvezne pričuve, uključujući graničnu obveznu pričuvu. Međunarodne su pričuve i nadalje uglavnom uložene u dužničke vrijednosne papire te gotovinu i depozite kod inozemnih banaka, a manji dio pričuva čine ulaganja u obratne repo poslove.

10.4. Inozemni dug

Godišnji rast inozemnog duga bio je tijekom prve polovine 2007. nešto blaži nego u prethodnoj godini – usporio se s 13,4% na kraju 2006. na 11,2% na kraju lipnja 2007. To se usporavanje u cijelosti može zahvaliti padu inozemnog duga poslovnih banaka, iako je njega u priličnoj mjeri nadomjestilo pojačano izravno zaduživanje poduzeća u inozemstvu. Domaće banke potiču poduzeća da se izravno zadužuju u inozemstvu kako bi na taj način izbjegle troškove zbog mjera koje je HNB uveo da ograniči rast njihove inozemne zaduženosti. Iako se tijekom trećeg tromjesečja izravno zaduživanje poduzeća dodatno intenziviralo, ukupan se inozemni dug, zahvaljujući snažnom sezonskom padu duga banaka te smanjenju duga države, smanjio za 12 mil. EUR u odnosu na kraj drugog tromjesečja 2007. godine.

Tablica 9. Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima, na kraju razdoblja, u milijunima EUR i postocima

Sektor dužnika	2004.	2005.	2006.	IX.2007.	Struktura		Indeksi	
					2006.	IX.2007.	2006./05. X. 2007./2006.	2007./2006.
1. Država	7.257	7.047	6.664	6.526	22,8	21,2	94,6	97,9
2. Središnja banka (HNB)	2	3	3	2	0,0	0,0	97,2	76,4
3. Banke	7.732	8.979	10.223	8.453	35,0	27,4	113,9	82,7
4. Ostali domaći sektori	5.896	7.264	9.456	12.279	32,4	39,9	130,2	129,8
5. Izravna ulaganja	2.046	2.455	2.854	3.546	9,8	11,5	116,3	124,2
U čemu: hibridni i podređeni instrumenti	314	214	167	23	0,6	0,1	78,1	13,7
Ukupno (1+2+3+4+5)	22.933	25.748	29.200	30.806	100,0	100,0	113,4	105,5

Izvor: HNB

U prvoj polovini 2007. godine inozemni dug poduzeća (ostali domaći sektori, uključujući izravna ulaganja u poduzeća) rastao je po prosječnoj godišnjoj stopi od 31,7% (u istom razdoblju 2006. ta je stopa iznosila 22,9%). Poduzeća se tako sve intenzivnije zadužuju ne samo kod poslovnih banaka u inozemstvu (uključujući i banke koje su vlasnički povezane s domaćim bankama) nego i kod svojih vlasnički povezanih poduzeća. Najizrazitiji rast duga među pojedinim ostalim domaćim sektorima u tom je razdoblju zabilježen kod ostalih trgovačkih društava i nebankarskih financijskih institucija (osobito društava za lizing). Tijekom trećeg tromjesečja godišnji je rast inozemnog duga poduzeća ubrzan na 36,5%, a njegov udio premašio je polovinu ukupnoga inozemnog duga.

Godišnji rast inozemnog duga banaka (uključujući hibridne i podređene instrumente) u prvom je tromjesečju 2007. znatno usporen, a na kraju drugog tromjesečja 2007. domaće su poslovne banke svoje obveze prema inozemstvu smanjile ukupno za 0,4 mlrd. EUR u odnosu na kraj 2006. godine. Priljev deviza od turizma u bankarski sustav, ostvaren tijekom trećeg tromjesečja 2007., banke su iskoristile za smanjivanje svojih obveza prema inozemstvu za još 1,5 mlrd. EUR u odnosu na stanje na kraju lipnja. Zbog pada apsolutnog iznosa duga banaka njegov se udio u ukupnom inozemnom dugu na kraju rujna 2007. smanjio na 27,5% (na kraju 2006. iznosio je 35,6%).

Inozemni dug sektora država smanjio se tijekom prvih devet mjeseci 2007. godine za 0,1 mlrd. EUR. To je rezultat pada obveza s osnove obveznica izdanih u inozemstvu, ali i dugoročnih kredita. Među otplatama središnje države u promatranom se razdoblju mogu izdvojiti redovite otplate Londonskom klubu te samurajske obveznice vrijedne 40 mlrd. JPY (oko 250 mil. EUR), a među novim korištenjima izdanje obveznice HBOR-a u vrijednosti od 250 mil. EUR. Javni sektor, koji uz sektor država obuhvaća i javna te mješovita poduzeća, ostvario je rast inozemnog duga u prvih devet mjeseci 2007., i to stoga što su u tom razdoblju porasle obveze javnih poduzeća (osobito zbog izdanja obveznice Zagrebačkoga holdinga), ali i poduzeća u mješovitom vlasništvu. Nasuprot tome, smanjio se potencijalni dug države, tj. dug privatnog sektora za koji jamči javni sektor.

Tablica 10. Stvarni i potencijalni inozemni dug javnog sektora te dug privatnog sektora, na kraju razdoblja, u milijunima EUR i postocima

Sektor dužnika	2004.	2005.	2006.	IX. 2007.	Struktura		Indeksi	
					2006.	IX. 2007.	2006./2005.	X. 2007./2006.
1. Dug javnog sektora	8.580	8.500	8.252	8.737	28,3	28,4	97,1	105,9
2. Dug privatnog sektora za koji jamči javni sektor	334	291	204	147	0,7	0,5	70,2	72,3
3. Dug privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor	14.019	16.956	20.744	21.922	71,0	71,2	122,3	105,7
Ukupno (1+2+3)	22.933	25.748	29.200	30.806	100,0	100,0	113,4	105,5

Izvor: HNB

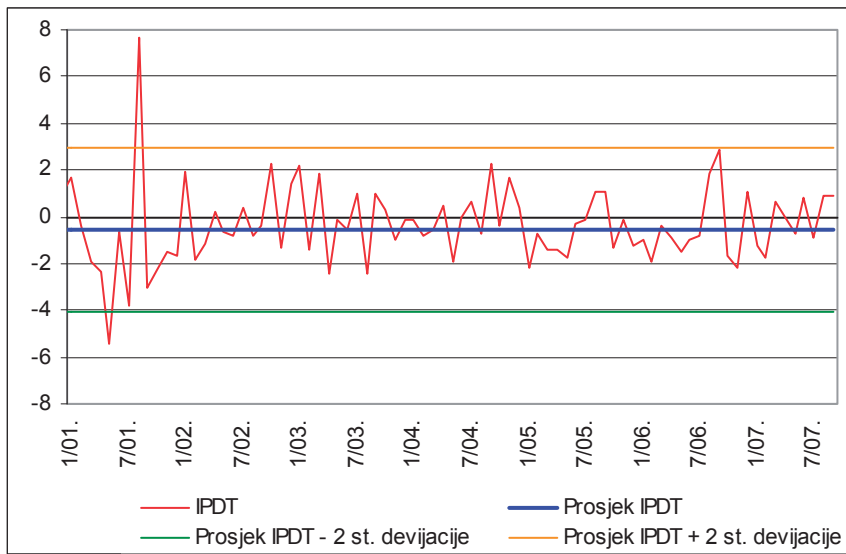
U valutnoj strukturi ukupnoga inozemnog duga i nadalje je najveći udio imao euro (75,0% na kraju rujna), a rastu njegova udjela tijekom prvih devet mjeseci 2007. najviše je pridonijelo pojačano zaduživanje poduzeća u toj valuti. U istom se razdoblju i udio kune povećao na 7,3%, dok su se udjeli ostalih važnijih valuta (američkog dolara, jena i švicarskog franka) blago smanjili. U ročnoj se strukturi inozemnog duga u prvih devet mjeseci 2007. smanjio udio kratkoročnog duga na 11,9%, što je ponajprije posljedica pada kratkoročnih obveza banaka.

10.5. Likvidnost u međunarodnim plaćanjima

U prvoj polovini 2007. godine kretanje indeksa pritiska na devizno tržište (IPDT)¹⁷ bilo je povoljno, i to ponajviše zbog rasta međunarodnih pričuva ostvarenog tijekom prvog tromjesečja. Suprotan učinak na kretanje indeksa tijekom prva tri mjeseca imala je blaga deprecijacija tečaja domaće valute. Unatoč padu međunarodnih pričuva tijekom drugog tromjesečja, ponajviše zbog manjih izdvajanja banaka s osnove devizne obvezne pričuve (uključujući graničnu obveznu pričuvenu) i izostanka deviznih intervencija HNB-a, kretanje IPDT-a ostalo je povoljno zahvaljujući istodobno zabilježenoj aprecijaciji kune prema euru. Slična kretanja toga indeksa nastavila su se i u trećem tromjesečju, a bila su praćena nastavkom pada međunarodnih pričuva i aprecijacijom kune prema euru.

¹⁷ IPDT se računa kao ponderirani prosjek mjesečne stope rasta tečaja kune prema euru (na kraju razdoblja) i mjesečne stope rasta bruto međunarodnih pričuva, izraženih u eurima, uz standardne devijacije kao pondere.

Slika 54. Indeks pritiska na devizno tržište



Izvor: HNB

11. Državne financije

11.1. Obilježja fiskalne politike u prvom polugodištu 2007. godine

Tijekom prvog polugodišta 2007. godine ostvarena su uglavnom pozitivna fiskalna kretanja. Kao rezultat snažnog rasta gospodarske aktivnosti zabilježen je visok godišnji rast prihoda koji je bio dvostruko brži od rasta rashoda, a istodobno se nastavila snažna investicijska aktivnost države odražavajući među ostalim nova ulaganja u cestovnu infrastrukturu. Takva su kretanja rezultirala znatnim smanjenjem manjka opće države, a posljedica toga bila je smanjena potreba za zaduživanjem. Pritom je svoje financijske potrebe država uglavnom namirila na domaćem financijskom tržištu nastojeći tako smanjiti svoju eksternu izloženost i pridonijeti stabilizaciji udjela inozemnog duga RH u bruto domaćem proizvodu (BDP). U ostatku godine očekuje se nastavak pozitivnih kretanja u području državnih financija te nešto brži rast rashoda i kapitalnih investicija, pa bi manjak na razini cijele godine trebao iznositi 2,6% BDP-a za 2007.

Početak godine obilježilo je stupanje na snagu izmijenjenog Zakona o financiranju lokalne i područne (regionalne) samouprave¹⁸. Primjenom starog Zakona prihodi od poreza na dobit koncentrirali su se u lokalnim jedincima u kojima poduzeća imaju sjedište, pa je zbog toga postojala neravnoteža u ostvarivanju prihoda i izvršavanju zakonskih funkcija pojedinih lokalnih jedinica. Izmjenama Zakona utvrđeno je da prihod od poreza na dobit u cijelosti pripada državnom proračunu, a da se dio poreza na dohodak koji pripada gradovima, općinama i županijama znatno povećava. Stupanj fiskalne decentralizacije ovim izmjenama, međutim, nije povećan jer nije došlo do prenošenja dodatnih funkcija na niže razine državne vlasti već samo do drugačije raspodjele sredstava između državnog proračuna i jedinica lokalne države.

U skladu sa Zakonom o provođenju Odluke Ustavnog suda RH od 12. svibnja 1998.¹⁹ i Zakonom o Umirovljeničkom fondu²⁰ u prvom je polugodištu 2007. nastavljeno s povratom duga umirovljenicima. Iako te financijske transakcije nisu uključene u proračun, one imaju znatne makroekonomske, ali i fiskalne implikacije s obzirom na to da će za tu svrhu država u 2007. morati osigurati 3,4 mlrd. kuna. Od toga se najveći dio odnosi na isplatu dviju posljednjih rata povrata duga umirovljenicima koji su se odlučili za tzv. brzi povrat uz 50%-tni diskont, a ostatak na isplatu prve rate duga umirovljenicima koji će primiti puni iznos duga u roku od šest godina te isplatu prvih dviju rata korisnicima obiteljskih i najviših mirovina kojima je također priznato pravo na povrat duga²¹. Sredstva potrebna za isplatu prve ovogodišnje rate, u lipnju, najvećim su dijelom pribavljena kreditom Hrvatske poštanske banke (HPB), dok su sredstva potrebna za financiranje druge rate, u prosincu, kao i za otplatu kredita HPB-a, osigurana prodajom dionica T-HT-a putem javne ponude.

¹⁸ NN, br. 132/2006.

¹⁹ NN, br. 105/2004.

²⁰ NN, br. 93/2005.

²¹ NN, br. 19/2007.

11.2. Prihodi konsolidirane opće države

Prema podacima Ministarstva financija prihodi konsolidirane opće države u prvih su šest mjeseci 2007. godine iznosili 59,9 mlrd. kuna što je čak za 13,1% više nego u istom razdoblju prošle godine. Najveći doprinos tom rastu dali su prihodi od poreza na dodanu vrijednost (PDV), prihodi od socijalnih doprinosa te prihodi od poreza na dobit, a visok rast ostvarili su još prihodi od poreza na dohodak te prihodi od administrativnih taksa.

Porezni prihodi, kojima je u prvih šest mjeseci prikupljeno 35,6 mlrd. kuna, na godišnjoj su razini uvećani za 12,7% što je neznatno više od rasta ostvarenog u istom razdoblju 2006. godine. S udjelom nešto većim od 50% u strukturi poreznih prihoda dominantni su bili prihodi od PDV-a. Njihovu je znatnom godišnjem rastu od 11,2% u promatranom razdoblju djelomično pridonio snažan rast prometa od trgovine na malo, a posebice nastavak rasta uvoza po visokoj stopi, s obzirom na to da se gotovo tri četvrtine tih prihoda odnose na PDV naplaćen pri uvozu. Prihodi prikupljeni naplatom trošarina, koje su drugi najvažniji izvor poreznih prihoda, u razdoblju od siječnja do lipnja također su nastavili rasti po relativno visokoj stopi (7,5%), promatrano na godišnjoj razini. Najveći udio u strukturi ukupnih prihoda od trošarina imali su prihodi od trošarina na naftne derivate (radi usporedivosti s podacima za prethodna razdoblja uključuju naknadu za financiranje građenja i održavanja javnih cesta), koji su zbog toga najviše pridonijeli rastu ukupnih prihoda od trošarina. Pritom je njihov godišnji rast bio nešto sporiji od rasta ukupnih prihoda od trošarina, a u ostatku godine može se očekivati dodatno usporavanje rasta tih prihoda s obzirom na to da je od svibnja na snazi uredba Vlade RH kojom su trošarine na sve vrste bezolovnih benzina smanjene za 25 lipa po litri²². Osim prihoda od trošarina na naftne derivate svojim su se doprinosom rastu ukupnih prihoda od trošarina izdvojili još prihodi od trošarina na duhanske prerađevine, a kao rezultat visokoga godišnjeg rasta vrijednosti uvoza cestovnih vozila snažno su porasli i prihodi od trošarina na osobne automobile.

Osim prihoda od PDV-a i prihoda od trošarina svojim su se doprinosom ukupnom rastu prihoda u promatranom razdoblju istaknuli i prihodi od poreza na dobit. Kao i tijekom prethodnih dviju godina u razdoblju od siječnja do lipnja 2007. ti su prihodi ostvarili iznimno visok godišnji rast (25,2%). Kako porezni obveznici plaćaju predujam poreza na dobit na osnovi porezne prijave za prethodno porezno razdoblje, tako je visok rast ove vrste prihoda djelomično odraz dobrog poslovanja hrvatskih poduzeća u 2006. godini. Tijesno povezani s pozitivnim kretanjima na tržištu rada, koje karakterizira rast ukupnog broja zaposlenih i rast prosječne mjesečne bruto plaće, u promatranom su razdoblju porasli i prihodi od poreza na dohodak (13,4%) te prihodi od socijalnih doprinosa (10,5%)²³.

Ostali prihodi, koji među ostalim uključuju prihode od imovine (kamate i dividende), prihode od administrativnih taksa te prihode od prodaje robe i usluga, u razdoblju od siječnja do lipnja ostvarili su znatan godišnji rast (22,6%), potaknut ponajviše dobrim ostvarenjima prihoda od dividenda, administrativnih taksa te zakupnina. Visok rast ostalih prihoda očekuje se i u ostatku godine s obzirom na to da je u rujnu isplaćena izvanredna dividenda T-HT-a u iznosu od 2,41 mlrd. kuna, od čega je državi pripalo 42%.

²² Uredba o visini posebnog poreza na naftne derivate, NN, br. 44/2007.

²³ Uključuju doprinos za zdravstveno osiguranje, doprinos za mirovinsko osiguranje, doprinos za zapošljavanje i poseban doprinos za zdravstveno osiguranje za prava u slučaju ozljede na radu i profesionalne bolesti.

11.3. Rashodi konsolidirane opće države

Rashodi konsolidirane opće države u prvih šest mjeseci 2007. godine iznosili su 55,3 mlrd. kuna, što u usporedbi s prvim polugodištem 2006. godine čini povećanje od 6,7%. Povećanju ukupnih rashoda najviše je pridonijelo kretanje rashoda za naknade zaposlenima, rashoda za socijalne naknade te rashoda za korištenje dobara i usluga, dok su se u istom razdoblju blago smanjili rashodi za kamate i subvencije.

Rashodi za socijalne naknade, koji u strukturi ukupnih rashoda opće države imaju najveći udio, u prvom su polugodištu 2007. nastavili rasti po umjerenj stopi (5,3%), promatrano na godišnjoj razini. Pritom se nešto više od dvije trećine ukupnog iznosa odnosilo na socijalne naknade iz osiguranja koje, među ostalim, uključuju najveći dio mirovina i rashode za zdravstvo (bolnička zdravstvena zaštita, primarna zdravstvena zaštita i lijekovi na recept). Godišnji rast ove vrste rashoda (5,6%) djelomice je rezultat godišnjeg rasta prosječne isplaćene mirovine u prvom polugodištu 2007. godine, blagog rasta broja korisnika mirovina u istom razdoblju te snažnog povećanja rashoda za zdravstvo, u čemu su prednjačili rashodi za bolničku zdravstvenu zaštitu. Preostali dio ukupnih socijalnih naknada odnosio se na naknade za socijalnu pomoć, koje uključuju doplatu za djecu, invalidske mirovine, trajna prava hrvatskih branitelja te dodatak uz mirovinu.

Rashodi za naknade zaposlenima, koji uključuju plaće i nadnice državnih službenika i namještenika te socijalne doprinose koje je platila država, u prvom su polugodištu 2007. znatno brže rasli u odnosu na isto razdoblje lani (9,4% u usporedbi sa 6,5%). To je ubrzanje posljedica snažnijeg rasta broja zaposlenih u jedinicama opće države te rasta prosječne mjesečne bruto plaće zaposlenih u javnom sektoru koji je djelomice rezultat povećanja osnovice za izračun plaća u javnim službama od 6% u odnosu na osnovicu iz 2006. godine.

Rashodi za korištenje dobara i usluga (uključuju rashode za telekomunikacijske, poštanske, prijevozne, intelektualne i osobne usluge te troškove materijala i energije) treći su po veličini udjela u strukturi ukupnih rashoda. U prvom polugodištu ove godine ti su rashodi nastavili rasti po relativno visokoj stopi (11,5%), a to se djelomice odrazilo na snažniji doprinos državne potrošnje rastu BDP-a u promatranom razdoblju.

Za razliku od rashoda za socijalne naknade, rashoda za naknade zaposlenima te rashoda za korištenje dobara i usluga, kod rashoda za subvencije i kamate ostvareno je smanjenje na godišnjoj razini. Tako su se rashodi za subvencije nakon visokog rasta u prvom polugodištu 2006. u promatranom razdoblju blago smanjili (1,5%). Pritom je zabilježena stagnacija subvencija danih trgovačkim društvima u javnom sektoru, u čijoj se strukturi najveći dio odnosio na subvencije dane Hrvatskim željeznicama. S druge strane, blago su smanjene subvencije dane trgovačkim društvima izvan javnog sektora koje obuhvaćaju subvencije dane poljoprivrednicima, obrtnicima te malim i srednjim poduzetnicima. Neznatno su smanjeni i rashodi za kamate (-2,7%), i to zbog manjeg iznosa plaćenih kamata na inozemne obveze, a razlog tome bilo je smanjenje inozemnog duga opće države.

11.4. Operativni saldo i transakcije u nefinancijskoj imovini te financijskoj imovini i obvezama

Neto operativni saldo ili razlika između ostvarenih prihoda i rashoda na razini konsolidirane opće države za prvo polugodište 2007. godine iznosio je pozitivnih 4,6 mlrd. kuna što je četiri puta više od stanja salda u prvih šest mjeseci 2006. godine. U istom razdoblju država je nastavila intenzivno investirati, pa je njezina nefinancijska imovina, koja prema metodologiji GFS 2001 među ostalim uključuje zgrade, ceste, autoceste, mostove i zemljišta, povećana za 3,9 mlrd. kuna. Pritom je nabava nefinancijske imovine iznosila 4,5 mlrd. kuna i uvelike je bila odraz nastavka relativno snažne državne aktivnosti u izgradnji cestovne infrastrukture. Istodobno je znatno uvećana prodaja nefinancijske imovine, i to ponajviše kao rezultat povećanja prodaje strateških zaliha, dok je prodaja dugotrajne imovine ostala na prošlogodišnjoj razini.

Tablica 11. Operativni saldo i transakcije u nefinancijskoj te financijskoj imovini i obvezama, prema metodologiji GFS 2001, u milijunima kuna

	Konsolidirana opća država		
	I.-VI. 2006.	I.-VI. 2007.	I.-VI. 2007./I.-VI. 2006.
1. Promjena neto vrijednosti (neto operativni saldo)	1.131,2	4.617,3	408
1.1. Prihodi	52.963	59.914	113
1.2. Rashodi	51.831	55.297	107
2. Promjena neto nefinancijske imovine	3.788,0	3.878,4	102
2.1. Nabava nefinancijske imovine	4.266	4.504	106
2.2. Prodaja nefinancijske imovine	479	626	131
3. Neto posuđivanje (+) / zaduživanje (-) (1-2)	-2.656,8	738,9	-
3. Financiranje (5-4) Transakcije u financijskoj imovini i obvezama	2.656,8	-738,9	-
4. Promjena financijske imovine	-459,4	1.386,2	-
4.1. Domaće	-462	1.378	-
4.2. Inozemne	3	8	300
5. Promjena obveza	2.197,4	647,3	29
5.1. Domaćih	5.246	1.088	21
5.2. Inozemnih	-3.049	-441	14

Napomena: Na gotovinskom načelu

Izvor: MF

Prema podacima MF-a financijska imovina konsolidirane opće države u promatranom se razdoblju znatno povećala (1,4 mlrd. kuna). To je gotovo u potpunosti rezultat povećanja domaće financijske imovine, dok se inozemna financijska imovina nije znatnije promijenila. Neto povećanje domaće financijske imovine proizlazi iz iznimno velikog povećanja novca i depozita. Naime, kako je u okviru državnog proračuna i izvanproračunskih korisnika u promatranom razdoblju ostvaren određeni višak, ta su sredstva položena na račune kod poslovnih banaka te će se utrošiti u ostatku godine, kada se planira nešto brži rast rashoda kao i intenziviranje javnih investicija.

U prvih šest mjeseci 2007. godine obveze konsolidirane opće države uvećane su za 0,6 mlrd. kuna te su bile odraz rasta domaćih obveza i istodobnog smanjenja inozemnih obveza. Kretanja obveza bila su ponajprije pod utjecajem novoga domaćeg i inozemnog zaduživanja HAC-a, čiji pozitivan neto operativni saldo nije bio dostatan za financiranje novih investicija. Na razini državnog proračuna zabilježeno je smanjenje obveza što je rezultat otplata zajmova primljenih iz inozemstva, dok su domaće obveze u promatranom razdoblju nastavile rasti.

11.5. Saldo konsolidirane opće države na gotovinskom i modificiranom obračunskom načelu

Manjak konsolidirane opće države bez kapitalnih prihoda (na gotovinskom načelu, prema metodologiji GFS 1986) u prvih je šest mjeseci 2007. godine iznosio 0,3 mlrd. kuna. Najveći je manjak ostvaren na razini izvanproračunskih korisnika (1 mlrd. kuna), slijedile su jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (0,1 mlrd. kuna), dok je na razini državnog proračuna ostvaren višak (0,7 mlrd. kuna). U usporedbi s istim razdobljem 2006. godine zabilježeno je znatno smanjenje manjka, pri čemu je najveća fiskalna prilagodba ostvarena na razini državnog proračuna. Tako je, nakon manjka od 2,3 mlrd. kuna u prvih šest mjeseci 2006. godine, u istom razdoblju ove godine ostvaren višak od 0,7 mlrd. kuna, ponajviše zahvaljujući bržem rastu prihoda od rasta rashoda. Manjak izvanproračunskih korisnika smanjen je za 0,4 mlrd. kuna i u potpunosti je rezultat smanjenja manjka HC-a. S druge strane, zbog snažnoga rasta rashoda za kamate i rashoda za korištenje dobara i usluga u razdoblju od siječnja do lipnja 2007. manjak HAC-a na godišnjoj je razini uvećan gotovo za 16%. Na razini lokalne države manjak je blago porastao.

Tablica 12. Saldo konsolidirane opće države, na gotovinskom načelu, u milijunima kuna

	Ostvarenje u razdoblju I. – VI. 2007.				
	Državni proračun	Izvanproračunski korisnici	Konsolidirana središnja država	Jedinice lokalne i područne samouprave	Konsolidirana opća država
Prihodi^a	51.563	3.688	53.686	6.967	59.914
Ukupni rashodi i neto posudbe	50.838	4.658	53.930	7.056	60.248
Rashodi ^a	49.702	2.543	50.680	5.355	55.297
Nabava nefinancijske imovine ^a	763	2.058	2.821	1.683	4.504
Neto pozajmljivanje – zajmovi ^a	266	37	304	8	312
Izdaci za dionice i ostale udjele ^a	107	20	127	7	134
Izdaci za vrijednosne papire osim dionica ^a	0	0	0	0	0
Izdaci za ostala potraživanja ^a	0	0	0	1	1
Manjak/višak prema GFS 1986	725	-970	-245	-89	-334

^a GFS 2001

Izvor: MF

Kako bi se dobila potpunija slika o stanju javnih financija, manjak proračuna konsolidirane opće države definira se i na modificiranom obračunskom načelu, pri čemu se gotovinski podaci korigiraju za podatke o rashodima prema obračunskom načelu, odnosno na osnovi ugovorenih obveza HAC-a i HC-a te za promjene stanja dospjelih neplaćenih obveza (engl. *arrears*) središnje i lokalne države. Prema preliminarnim podacima MF-a manjak konsolidirane opće države izražen prema modificiranom obračunskom načelu u prvom polugodištu 2007. godine iznosio je 1,9 mlrd. kuna. Tako definiran manjak u odnosu na isto razdoblje 2006. godine gotovo je prepolovljen, no pritom je ipak došlo do ubrzavanja akumuliranja neplaćenih dospjelih obveza (0,6 mlrd. kuna).

11.6. Državni dug

Prema podacima HNB-a dug opće države, bez duga HBOR-a, na kraju lipnja ove godine iznosio je 104,4 mlrd. kuna, pri čemu je kontinuirano rastao udio unutarnjeg duga, s smanjivao se udio inozemnog duga. U usporedbi s krajem 2006. godine dug je bio veći za 1,8

mlrd. kuna što je znatno više od manjka konsolidirane opće države ostvarenog u istom razdoblju kao i od povećanja obveza opće države zabilježenog u statistici MF-a. U prilog sporijem rastu duga išlo je i jačanje tečaja kune prema glavnim svjetskim valutama. Naime, tečaj kune je u prvih šest mjeseci 2007. godine aprecirao prema euru, američkom dolaru i jenu, valutama u kojima je denominiran najveći dio duga opće države, pa se stanje duga izraženo u kunama statistički gledano smanjilo. S druge strane, povrat duga umirovljenicima pridonio je bržem rastu duga u odnosu na manjak opće države. Naime, MF povrat duga umirovljenicima ne tretira kao proračunski rashod, pa tako ni kratkoročni kredit HPB-a kojim je financirana isplata prve ovogodišnje rate povrata duga umirovljenicima nije zabilježen u proračunu. S druge strane, s obzirom na to da je HPB iskazao taj kredit kao potraživanje prema državi, u monetarnoj statistici HNB-a on je uključen u dug opće države.

Unutarnji dug opće države iznosio je na kraju lipnja 2007. godine 63,9 mlrd. kuna ili 2,8 mlrd. kuna više od stanja duga zabilježenog na kraju 2006. godine. Najveći dio povećanja duga odnosio se na rast duga s osnove izdanih obveznica, a manji dio na rast duga s osnove primljenih kredita i trezorskih zapisa. U veljači je tako na domaćem tržištu kapitala zabilježeno izdanje desetogodišnje kunske obveznice nominalne vrijednosti 2,5 mlrd. kuna. Ostatak povećanja unutarnjeg duga opće države u promatranom se razdoblju odnosio na izdane trezorske zapise MF-a (0,3 mlrd. kuna) te kredite primljene od domaćih banaka (0,2 mlrd. kuna). U skladu sa strategijom upravljanja javnim dugom spomenuta kretanja odražavaju namjeru države da u strukturi ukupnog duga poveća udio dugoročnog duga te udio duga nominiranog u domaćoj valuti.

Inozemni dug opće države na kraju lipnja 2007. iznosio je 40,6 mlrd. kuna ili 1 mlrd. kuna manje nego na kraju 2006. godine. Pritom je na razini zaduživanja RH inozemni dug smanjen za 1,4 mlrd. kuna što je djelomice rezultat plaćanja oko 30 mil. EUR obveza s osnove obveznica serije A izdanih za otplatu duga Londonskom klubu te kamata s osnove drugih izdanja inozemnih obveznica. Također su smanjene obveze na osnovi kredita primljenih iz inozemstva, među ostalim i zbog otplate redovitih obveza Pariškom klubu. Istodobno se inozemni dug republičkih fondova u odnosu na kraj 2006. godine povećao za 0,3 mlrd. kuna što je gotovo u potpunosti rezultat novog zaduživanja HAC-a.

Potencijalni dug države na osnovi izdanih državnih jamstava u prvih je šest mjeseci ove godine uvećan za 0,8 mlrd. kuna što je mnogo više od neznatnog povećanja ostvarenog u istom razdoblju 2006. Gotovo cjelokupno povećanje odnosi se na jamstva izdana za domaće financijske obveze, čiji su dužnici uglavnom domaća brodogradilišta. Pribroji li se dugu opće države iznos tuzemnih i inozemnih jamstava te dug HBOR-a, ukupan dug opće države na kraju prvog polugodišta iznosi 128,5 mlrd. kuna.

Dug HBOR-a, koji u statistici MF-a nije uključen u konsolidiranu opću državu, iznosio je na kraju lipnja 9,1 mlrd. kuna što je za 1,4 mlrd. kuna više nego na kraju 2006. godine. Cjelokupno povećanje duga odnosi se na inozemni dug s obzirom na to da je unutarnji dug HBOR-a u promatranom razdoblju blago smanjen. Inozemni se dug HBOR-a povećao zbog novog izdanja inozemnih obveznica vrijednog 250 mil. EUR.

Tablica 13. Dug Republike Hrvatske, na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	Stanje				Promjena	
	XII. 2005.	VI. 2006.	XII. 2006.	VI. 2007.	I.-VI. 2006.	I.-VI. 2007.
A. Dug opće države (1+2)	101.426,8	102.705,4	102.684,1	104.439,1	1.278,6	1.755,0
1. Unutarnji dug opće države	56.046,5	61.153,7	61.077,4	63.869,4	5.107,2	2.792,1
1.1. Unutarnji dug Republike Hrvatske	50.559,5	55.440,1	54.216,7	56.616,2	4.880,6	2.399,5
1.2. Unutarnji dug republičkih fondova	3.935,0	4.296,4	5.168,2	5.540,7	361,4	372,4
1.3. Unutarnji dug lokalne države	1.551,9	1.417,2	1.692,4	1.712,6	-134,7	20,2
2. Inozemni dug opće države	45.380,3	41.551,7	41.606,8	40.569,6	-3.828,6	-1.037,1
2.1. Inozemni dug Republike Hrvatske	36.414,5	32.638,7	32.540,9	31.165,8	-3.775,8	-1.375,1
2.2. Inozemni dug republičkih fondova	8.749,8	8.756,5	8.913,4	9.231,6	6,7	318,2
2.3. Inozemni dug lokalne države	216,0	156,5	152,5	172,3	-59,5	19,8
B. Dug HBOR-a (1+2)	7.139,4	7.012,1	7.686,4	9.126,2	-127,3	1.439,8
1. Unutarnji dug HBOR-a	534,2	659,4	347,5	280,6	125,2	-67,0
2. Inozemni dug HBOR-a	6.605,1	6.352,7	7.338,9	8.845,7	-252,5	1.506,7
Dodatak:						
C. Ukupno izdana jamstva Republike Hrvatske	12.455,1	12.635,5	14.098,3	14.911,5	180,4	813,1
1. Domaća	5.268,5	6.226,3	7.252,3	8.050,9	957,8	798,6
2. Inozemna	7.186,7	6.409,2	6.846,0	6.860,6	-777,4	14,6

Izvor: HNB

11.7. Kretanja u srpnju i kolovozu 2007. godine

Podaci o državnim financijama na razini konsolidirane opće države raspoloživi su na tromjesečnoj razini, pa se ostvarenja u srpnju i kolovozu 2007. godine analiziraju na razini konsolidirane središnje države. Podaci MF-a pokazuju da je visok rast prihoda ostvaren u prvom polugodištu 2007. nastavljen i početkom trećeg tromjesečja. Tako su prihodi konsolidirane središnje države u srpnju i kolovozu kumulativno iznosili 20,1 mlrd. kuna što je za 13,2% više nego u istom razdoblju 2006. godine. U kolovozu je na snagu stupio Zakon o izmjeni Zakona o porezu na dodanu vrijednost²⁴ prema kojemu se stopa od 10%, osim na turističke usluge, primjenjuje na novine i časopise koji izlaze dnevno i periodično. Ta izmjena, međutim, nije utjecala na prihode u promatranom razdoblju jer se u skladu sa zakonom PDV plaća do kraja tekućeg mjeseca za prethodni mjesec, pa će prvi učinci tih zakonskih izmjena biti vidljivi tek u podacima za rujnu²⁵. Promatrano kumulativno u prvih osam mjeseci ove godine na razini konsolidirane središnje države ukupno je prikupljeno 73,8 mlrd. kuna odnosno za 13,5% više nego u istom razdoblju 2006. godine.

Rashodi konsolidirane središnje države u srpnju i kolovozu iznosili su 18,3 mlrd. kuna što je znatno više (15,6%) nego u istom razdoblju 2006. godine. U odnosu na početak godine snažno se ubrzao rast rashoda, a tome je najviše pridonio snažan rast socijalnih naknada, rashoda za korištenje dobara i usluga te rashoda za naknade zaposlenima. Promatrano kumulativno rashodi konsolidirane središnje države u razdoblju od siječnja do srpnja ove godine iznosili su 69 mlrd. kuna te su u odnosu na isto razdoblje 2006. uvećani za 8,8%. Osim navedenog iznosa rashoda, država je znatna sredstva utrošila i za nabavu nefinancijske imovine (4,8 mlrd. kuna u prvih osam mjeseci 2007. godine).

Dinamika prihoda i rashoda kao i nastavak intenzivnih javnih investicija u prvih osam mjeseci 2007. godine rezultirali su manjkom konsolidirane središnje države (na gotovinskom načelu i prema metodologiji GFS 1986) od 0,5 mlrd. kuna što je za 2,5 mlrd. kuna manje nego u istom

²⁴ NN, br. 76/2007.

²⁵ MF procjenjuje da će zbog ovih zakonskih izmjena prihodi od PDV-a na godišnjoj razini biti manji približno za 0,3 mlrd. kuna.

razdoblju 2006. godine. Manjak je financiran zaduživanjem na domaćem tržištu, a dio tako osiguranih sredstava iskorišten je i za vraćanje dospjelih inozemnih obveza.

Dug središnje države, bez duga HBOR-a, iznosio je na kraju kolovoza 102,9 mlrd. kuna što je za 0,3 mlrd. kuna više nego na kraju prvog polugodišta te za 2 mlrd. kuna više nego na kraju 2006. godine. Unutarnji dug središnje države tijekom srpnja i kolovoza na mjesečnoj je razini povećan za 1,7 mlrd. kuna, i to kao odraz novog zaduživanja na osnovi kredita primljenog od domaćih banaka i smanjenja obveza po izdanim trezorskim zapisima. U srpnju je tako država sa sindikatom domaćih banaka sklopila ugovor o kratkoročnom deviznom kreditu u iznosu od 244,5 mil. EUR, koji je onda utrošila na financiranje otplate dospjelih samurajskih obveznica. Refinanciranje inozemnih obveza domaćima podržala je središnja banka privremeno izmijenivši Odluku o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima. Tim je izmjenama svakoj banci omogućila da iznos kojim je sudjelovala u spomenutom kreditu uključi u svoja minimalno potrebna devizna potraživanja. S druge strane, obveze na osnovi izdanih obveznica u srpnju i kolovozu ostale su gotovo nepromijenjene, iako je u srpnju država izdala desetogodišnju kunsku obveznicu vrijednu 3 mlrd. kuna. Sredstva prikupljena tim izdanjem iskorištena su za otplatu 400 mil. EUR dospjelih trogodišnjih euroobveznica izdanih na domaćem tržištu. Inozemni se dug središnje države tijekom srpnja i kolovoza smanjio za 1,4 mlrd. kuna jer su nova korištenja bila manja od dospjelih obveza.

12. Pokazatelji poslovanja bankarskih institucija

Podaci o poslovanju banaka i stambenih štedionica za prvih šest mjeseci 2007. godine, prikazani u nastavku, zasnivaju se na nekonsolidiranim nerevidiranim financijskim izvješćima koja su banke i stambene štedionice dostavile Hrvatskoj narodnoj banci.

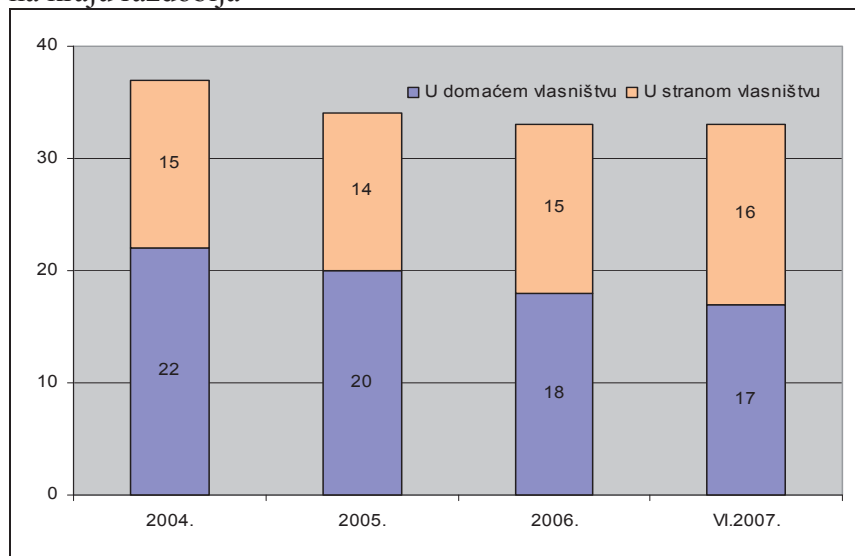
Na kraju prve polovine 2007. godine bankarski sektor Republike Hrvatske činile su 33 poslovne banke i 5 stambenih štedionica. Ukupna aktiva bankarskog sektora iznosila je 331,4 mlrd. kuna, od čega je aktiva poslovnih banaka činila 98,1%, a aktiva stambenih štedionica 1,9%.

12.1. Banke

12.1.1. Struktura banaka u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj na kraju prve polovine 2007. godine, jednako kao i na kraju 2006. godine, poslovale su 33 banke, od kojih je bilo 6 velikih banaka, 4 su bile srednje banke, a 23 male banke.

Slika 55. Broj banaka na kraju razdoblja



Izvor: HNB

Na kraju izvještajnog razdoblja udio aktive velikih banaka u ukupnoj aktivnosti svih banaka iznosio je 79,8% što je u odnosu na stanje na kraju prethodne godine manje za 0,4 postotna boda. Istodobno, udio aktive srednjih banaka (Tablica 14.) povećao se za jednaki postotak. Na te promjene udjela utjecao je brži rast aktive srednjih banaka, koja se u odnosu na stanje na kraju 2006. godine povećala za 10,1%, od rasta aktive velikih banaka, koja se u istom razdoblju povećala za 6,2%. Unatoč stopi rasta aktive malih banaka od 7,5%, koja je bila viša od stope rasta aktive svih banaka (koja je iznosila 6,8%), udio aktive malih banaka u ukupnoj aktivnosti svih banaka ostao je nepromijenjen u odnosu na stanje na kraju 2006. godine.

Tablica 14. Grupe banaka usporedivih značajki i udio njihove aktive u aktivi svih banaka na kraju razdoblja

	XII. 2004.		XII. 2005.		XII. 2006.		VI. 2007.	
	Broj banaka	Udio	Broj banaka	Udio	Broj banaka	Udio	Broj banaka	Udio
Velike banke	6	81,7	6	81,9	6	80,2	6	79,8
Srednje banke	4	9,9	4	10,4	4	12,0	4	12,4
Male banke	27	8,4	24	7,7	23	7,8	23	7,8
Ukupno	37	100,0	34	100,0	33	100,0	33	100,0

Izvor: HNB

Broj banaka u većinskom domaćem vlasništvu smanjio se s 18, koliko je iznosio na kraju 2006., na 17 na kraju prve polovine 2007. godine (Tablica 15.). Spomenuta promjena rezultat je preuzimanja jedne male banke od strane inozemne financijske institucije²⁶. Broj banaka u domaćem državnom vlasništvu ostao je nepromijenjen.

U većinskom stranom vlasništvu bile su sve velike banke, tri srednje i sedam malih banaka. Unatoč povećanju broja banaka u većinskom stranom vlasništvu te stopi rasta aktive tih banaka od 6,8%, udio je njihove aktive u ukupnoj aktivi banaka smanjen. Na takvu je promjenu utjecalo povećanje udjela aktive banaka u domaćem vlasništvu, koje je posljedica stope rasta aktive banaka u državnom vlasništvu od 14,7% i neznatnog smanjenja aktive banaka u privatnom vlasništvu.

Tablica 15. Vlasnička struktura banaka i udio njihove aktive u aktivi svih banaka na kraju razdoblja

	XII. 2004.		XII. 2005.		XII. 2006.		VI. 2007.	
	Broj banaka	Udio	Broj banaka	Udio	Broj banaka	Udio	Broj banaka	Udio
Domaće vlasništvo	22	8,7	20	8,7	18	8,9	17	9,2
Domaće privatno vlasništvo	20	5,6	18	5,3	16	4,9	15	4,7
Domaće državno vlasništvo	2	3,1	2	3,4	2	4,0	2	4,5
Strano vlasništvo	15	91,3	14	91,3	15	91,1	16	90,8
Ukupno	37	100,0	34	100,0	33	100,0	33	100,0

Izvor: HNB

Kao i na kraju 2006. godine, u bankarskom je sektoru na kraju prvog polugodišta 2007. djelovalo osam grupa banaka, o čijem su poslovanju Hrvatsku narodnu banku izvijestile nadređene banke, u skladu s Odlukom o konsolidiranim financijskim izvješćima grupe banaka²⁷.

12.1.2. Teritorijalna raširenost poslovne mreže banaka i koncentracija u bankarskom sektoru

Na kraju prvog polugodišta 2007. godine banke su imale 1151 poslovnu jedinicu. U odnosu na kraj prethodne godine broj poslovnih jedinica povećao se za 33. Tijekom promatranog razdoblja broj bankomata povećan je za 125, pa su na kraju lipnja 2007. godine banke u svom vlasništvu imale 2258 bankomata, a njihovi su se klijenti koristili i s 508 bankomata u vlasništvu druge tvrtke²⁸.

²⁶ Većinski vlasnik Banke Kovanica d.d. postala je Cassa di Risparmio della Republica San Marino s.p.a.

²⁷ Sastave pojedinih grupa banaka vidi u Prilogu II. Grupe banaka, na dan 30. lipnja 2007.

²⁸ Privredna banka Zagreb d.d. je tijekom 2006. godine izvršila prijenos vlasništva nad bankomatima kartičnoj kući PBZ Card d.o.o.

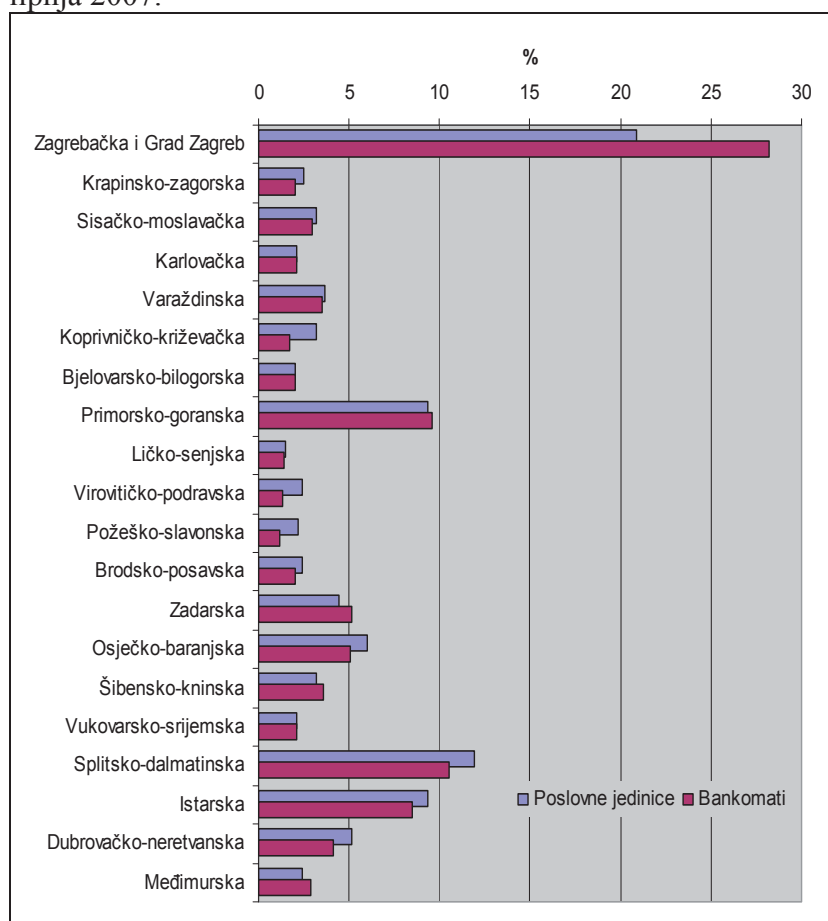
Tablica 16. Teritorijalna raširenost poslovnih jedinica i bankomata banaka na kraju razdoblja

Županija	XII. 2004.		XII. 2005.		XII. 2006.		VI.2007.	
	Poslovne jedinice	Bankomati	Poslovne jedinice	Bankomati	Poslovne jedinice	Bankomati	Poslovne jedinice	Bankomati
Zagrebačka i Grad Zagreb	201	552	224	656	229	740	240	780
Krapinsko-zagorska	24	32	25	36	28	50	29	57
Sisačko-moslavačka	29	47	35	59	35	80	37	81
Karlovačka	27	42	25	50	24	61	24	59
Varaždinska	38	67	40	82	40	93	42	98
Koprivničko-križevačka	31	35	51	40	36	44	37	47
Bjelovarsko-bilogorska	27	45	26	53	23	52	23	56
Primorsko-goranska	114	199	111	224	106	260	108	265
Ličko-senjska	14	24	14	33	15	38	17	39
Virovitičko-podravska	26	19	25	25	27	36	28	36
Požeško-slavonska	24	22	25	24	25	32	25	32
Brodsko-posavska	23	31	28	38	27	49	28	55
Zadarska	44	92	45	114	46	137	51	142
Osječko-baranjska	56	87	72	110	68	125	69	141
Šibensko-kninska	33	65	32	80	40	92	37	99
Vukovarsko-srijemska	22	38	23	51	24	57	24	59
Splitsko-dalmatinska	121	214	124	251	131	279	137	291
Istarska	103	170	107	218	109	234	108	236
Dubrovačko-neretvanska	54	74	55	97	58	110	59	114
Međimurska	26	58	27	66	27	72	28	79
Ukupno	1.037	1.913	1.114	2.307	1.118	2.641	1.151	2.766

Izvor: HNB

Koncentracija poslovnih jedinica banaka bila je u samo dvjema županijama veća od 10%. Najveća koncentracija poslovnih jedinica banaka bila je u Zagrebačkoj županiji i Gradu Zagrebu gdje je na kraju prve polovine 2007. godine 27 banaka imalo 240 poslovnih jedinica što je činilo 20,9% ukupnog broja poslovnih jedinica. Prema intenzitetu koncentracije slijedila je Splitsko-dalmatinska županija (11,9% ukupnog broja poslovnih jedinica). Na području Ličko-senjske županije i nadalje posluje najmanje banaka (njih 4) i najmanje poslovnih jedinica (njih 17).

Slika 56. Koncentracija poslovnih jedinica i bankomata banaka po županijama, na dan 30. lipnja 2007.

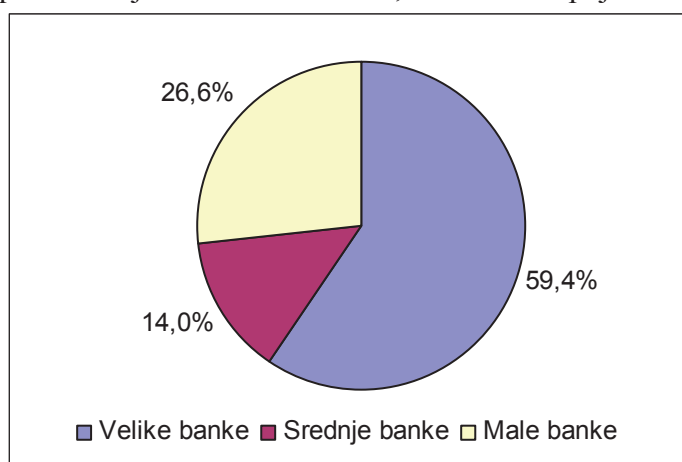


Izvor: HNB

U Zagrebačkoj je županiji i Gradu Zagrebu na kraju promatranog razdoblja koncentracija bankomata bila najveća. Na tom je području bilo instalirano 780 bankomata što je 28,2% od ukupnog broja bankomata. U odnosu na kraj prethodne godine broj bankomata na spomenutom je području povećan za 40. Požeško-slavonska županija još je područje s najmanjim brojem instaliranih bankomata (njih 32). Jednako kao na kraju prethodne godine, šest malih banaka ni tijekom prvog polugodišta ove godine nije imalo bankomate u ponudi svojih usluga.

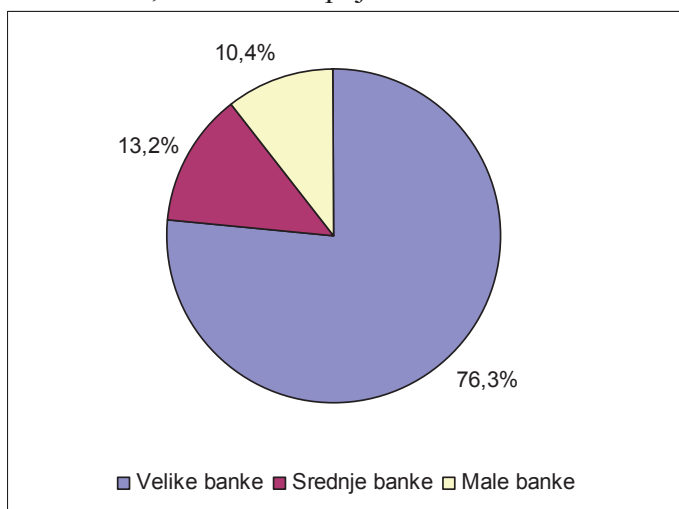
Velike su banke povećale broj poslovnih jedinica u prvoj polovini ove godine za 15 te su imale 684 poslovne jedinice, koje su činile 59,4% ukupnog broja poslovnih jedinica. Broj bankomata velikih banaka također je bio najveći (njih 2111) i ti su bankomati činili 76,3% ukupnog broja bankomata (Slika 57. i Slika 58.). Srednje su banke povećale broj poslovnih jedinica za 12, a male banke za 2, te su imale 161 odnosno 306 poslovnih jedinica. Broj bankomata srednjih banaka bio je veći za 15, a malih banaka za 6.

Slika 57. Udio poslovnih jedinica grupa banaka usporedivih značajki u ukupnom broju poslovnih jedinica svih banaka, na dan 30. lipnja 2007.



Izvor: HNB

Slika 58. Udio bankomata grupa banaka usporedivih značajki u ukupnom broju bankomata svih banaka, na dan 30. lipnja 2007.



Izvor: HNB

Za potrebe analize koncentracija udjela aktive, kredita i depozita u bankarskom sektoru prate se podaci o visini aktive za prvih deset najvećih banaka, a one su na kraju prve polovine 2007. godine pripadale grupi velikih odnosno grupi srednjih banaka. Pri analizi koncentracija banke su podijeljene u tri grupe: prvu čine dvije najveće banke, drugu čini pet najvećih banaka, a treću deset najvećih banaka. Koncentracija je analizirana kao omjer iznosa aktive, kredita odnosno depozita pojedine grupe banaka usporedivih značajki i ukupnog iznosa iste bilančne stavke svih banaka zajedno.

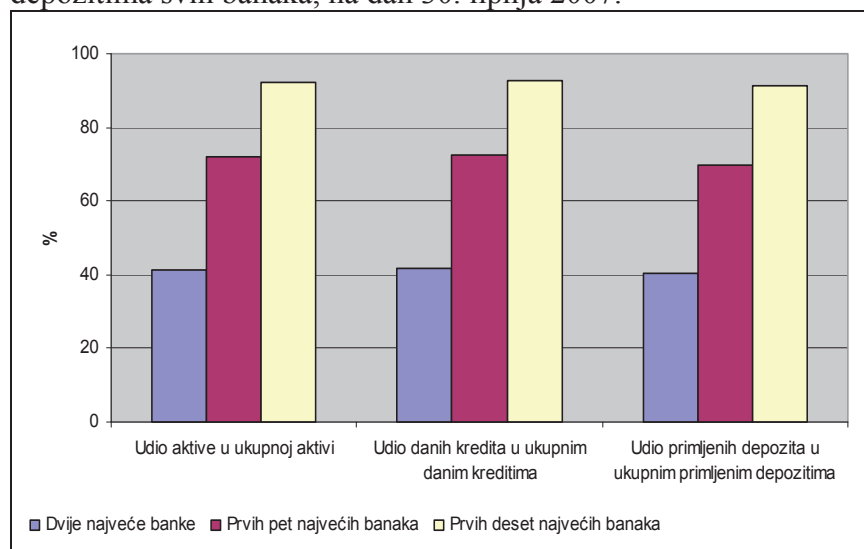
Na kraju prve polovine 2007. godine dvjema najvećim bankama pripadalo je 41,2% ukupne aktive, 41,8% ukupnih neto kredita i 40,6% ukupnih depozita banaka (Slika 59.). U odnosu na stanje na kraju 2006. godine smanjeni su udjeli prvih dviju banaka, i to zbog njihova sporijeg rasta od rasta ostvarenog kod ostalih grupa banaka usporedivih značajki i svih banaka zajedno. Najveće smanjenje zabilježeno je kod udjela depozita prvih dviju banaka u ukupnim depozitima svih banaka (za 1,8 postotnih bodova) jer su njihovi depoziti u odnosu na stanje

na kraju 2006. godine povećani za samo 3,4%, dok su istodobno ukupni depoziti svih banaka bili veći za 7,9%.

Također, kao rezultat manjih stopa, u odnosu na stanje na kraju 2006. godine, rasta aktive, kredita i depozita prvih pet banaka (prema visini aktive) od stopa rasta tih stavki svih banaka, udjeli svih triju promatranih stavki tih pet banaka smanjeni su u ukupnom iznosu istih stavki svih banaka. Na kraju prve polovine 2007. godine spomenutim je bankama pripadalo 71,9% ukupne aktive, 72,4% ukupnih neto kredita i 69,5% ukupnih depozita banaka.

Rast aktive, neto kredita i depozita deset najvećih banaka po stopama nešto većim od stopa rasta svih banaka zajedno utjecao je na neznatne promjene njihova udjela u promatranim stavkama svih banaka. Tako je na kraju prvog polugodišta 2007. godine udio aktive prvih deset banaka u ukupnoj aktivi bio 92,2%, udio njihovih neto kredita u ukupnim neto kreditima 92,5%, a depozita u ukupnim depozitima 91,3%. Značajan utjecaj na zadržavanje udjela aktive, neto kredita i depozita prvih deset banaka na razinama ostvarenim na kraju 2006. godine imale su stope rasta tih stavki srednjih banaka, koje su nadomjestile sporiji rast tih stopa kod prvih dviju odnosno prvih pet najvećih banaka.

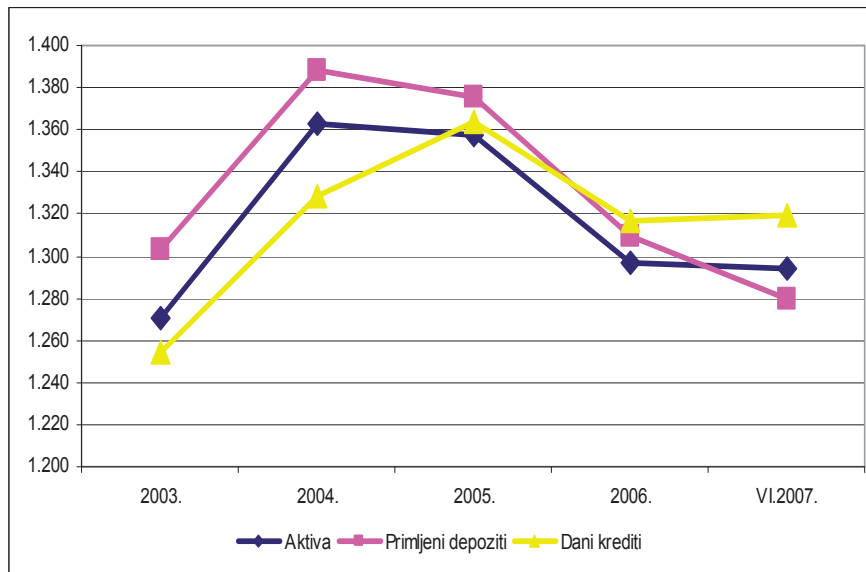
Slika 59. Udjeli aktive, kredita i depozita najvećih banaka u ukupnoj aktivi, kreditima i depozitima svih banaka, na dan 30. lipnja 2007.



Izvor: HNB

Na kraju prve polovine 2007. godine Herfindahlov indeks koncentracije aktive iznosio je 1294, koncentracije depozita 1280, a koncentracije kredita 1319 (Slika 60.). Pokazatelji koncentracije aktive i depozita mjereni Herfindahlovim indeksom manji su u odnosu na stanje na kraju 2006. godine, a pokazatelj koncentracije kredita neznatno je povećan. Uzrok opadanja indeksa za aktivu i depozite uglavnom je već spomenuto smanjenje koncentracije najvećih banaka u bankarskom sektoru, koje zbog visine svoje aktive odnosno depozita imaju najveći utjecaj na taj indeks.

Slika 60. Herfindahlov indeks, sve banke



Izvor: HNB

12.1.3. Bilanca banaka i izvanbilančne stavke

Ukupna aktiva banaka na kraju prve polovine 2007. godine iznosila je 325,2 mlrd. kuna, a u usporedbi sa stanjem na kraju 2006. godine povećala se za 20,6 mlrd. kuna, tj. za 6,8%. U promatranom je razdoblju aktiva četiriju banaka smanjena, a smanjenje se kretalo u rasponu od 0,4% do 6,5%.

Tablica 17. Struktura aktive banaka na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	XII. 2004.		XII. 2005.		Promjena	XII. 2006.		Promjena	VI.2007.		Promjena
	Iznos	Udio	Iznos	Udio		Iznos	Udio		Iznos	Udio	
1. Gotovina i depoziti kod HNB-a	34.891,3	15,2	42.900,8	16,5	23,0	49.615,2	16,3	15,7	52.553,3	16,2	5,9
1.1. Gotovina	3.062,1	1,3	3.347,1	1,3	9,3	3.931,0	1,3	17,4	4.506,8	1,4	14,6
1.2. Depoziti kod HNB-a	31.829,2	13,9	39.553,7	15,2	24,3	45.684,2	15,0	15,5	48.046,5	14,8	5,2
2. Depoziti kod bankarskih institucija	33.351,2	14,5	23.155,9	8,9	-30,6	26.005,6	8,5	12,3	24.948,0	7,7	-4,1
3. Trezorski zapisi MF-a i blagajnički zapisi HNB-a	3.580,6	1,6	7.007,2	2,7	95,7	8.077,2	2,7	15,3	8.699,0	2,7	7,7
4. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti koji se drže radi trgovanja	6.566,1	2,9	8.285,5	3,2	26,2	7.730,4	2,5	-6,7	7.533,6	2,3	-2,5
5. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti raspoloživi za prodaju	9.918,6	4,3	11.820,8	4,5	19,2	12.678,2	4,2	7,3	11.896,8	3,7	-6,2
6. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti koji se drže do dospijeća	6.557,3	2,9	5.106,0	2,0	-22,1	3.311,9	1,1	-35,1	3.512,4	1,1	6,1
6.1. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti kupljeni prilikom emisije izravno od izdavatelja*	994,3	0,4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti kojima se aktivno ne trguje, a koji se vrednuju prema fer vrijednosti kroz RDG	-	-	1.101,4	0,4	-	460,1	0,2	-	417,5	0,1	-9,3
8. Derivatna financijska imovina	152,0	0,1	147,3	0,1	-3,1	280,9	0,1	90,7	398,3	0,1	41,8
9. Krediti financijskim institucijama	3.289,5	1,4	3.867,3	1,5	17,6	4.035,4	1,3	4,3	5.276,8	1,6	30,8
10. Krediti ostalim komitentima	121.912,6	53,2	148.089,7	56,9	21,5	183.743,9	60,3	24,1	201.033,9	61,8	9,4
11. Ulaganja u podružnice i pridružena društva	1.687,5	0,7	1.601,8	0,6	-5,1	1.675,5	0,6	4,6	1.692,2	0,5	1,0
12. Preuzeta imovina	358,1	0,2	356,3	0,1	-0,5	445,6	0,1	25,1	389,2	0,1	-12,7
13. Materijalna imovina (minus amortizacija)	3.786,9	1,7	4.198,8	1,6	10,9	4.434,1	1,5	5,6	4.407,6	1,4	-0,6
14. Kamate, naknade i ostala imovina	4.255,4	1,9	4.901,6	1,9	15,2	4.788,2	1,6	-2,3	5.256,7	1,6	9,8
15. Manje: Posebne rezerve za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	1.996,1	0,9	2.263,1	0,9	13,4	2.672,7	0,9	18,1	2.815,6	0,9	5,3
UKUPNO IMOVINA	229.305,2	100,0	260.277,2	100,0	13,5	304.609,4	100,0	17,0	325.199,7	100,0	6,8

* Revidirani MRS 39 nema ovu kategoriju financijske imovine. Pozicija je dana u pregledu zbog zatečenog stanja na dan 31. prosinca 2004.

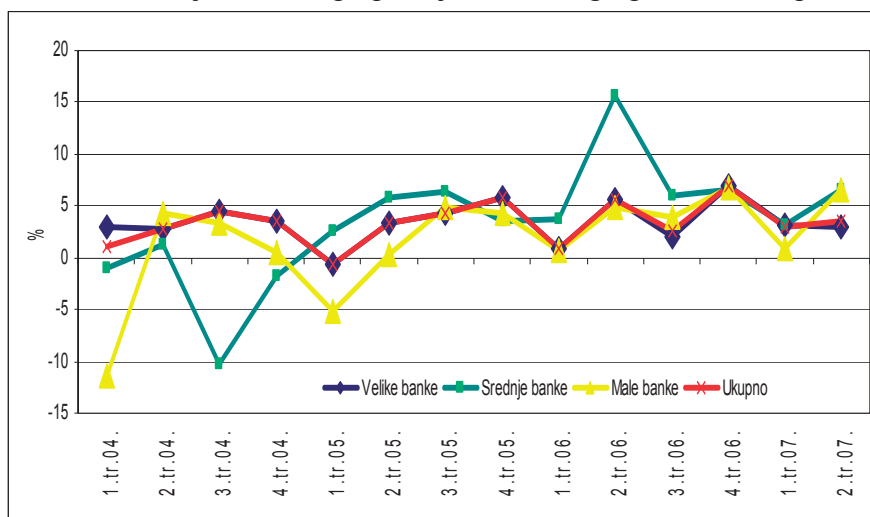
Izvor: HNB

Najveći relativni utjecaj na polugodišnju stopu promjene aktive banaka imale su srednje banke, čija se aktiva povećala za 10,1%. Aktiva malih banaka povećala se za 7,5%, a stopa

promjene aktive velikih banaka iznosila je 6,2% i bila je niža od stope rasta ukupne aktive svih banaka.

Tijekom promatranog polugodišnjeg razdoblja stopa rasta aktive srednjih banaka bila je osobito izražena u drugom tromjesečju kad je bila veća od stope rasta ostalih grupa banaka i od stope rasta svih banaka zajedno (Slika 61.).

Slika 61. Tromjesečne stope promjene aktive grupa banaka usporedivih značajki

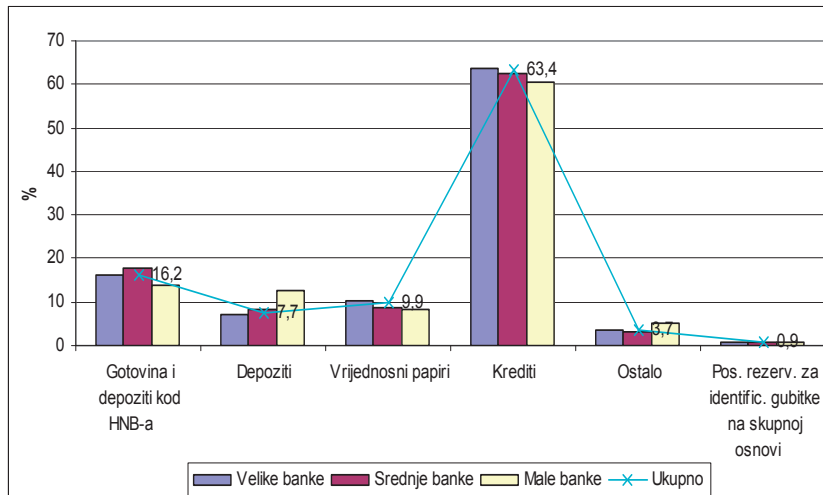


Izvor: HNB

Prvu polovinu 2007. godine obilježile su promjene u valutnoj strukturi bilance banaka, koje su se očitovale u jačanju kunskog dijela imovine i obveza banaka te smanjenju udjela stavki indeksiranih uz stranu valutu i deviznih stavki. Promatra li se valutna struktura imovine banaka, može se uočiti da je na kraju prve polovine 2007. godine udio kunskog dijela aktive u ukupnoj aktivi banaka činio 39,5%, a da je na kraju 2006. taj udio bio manji i iznosio je 35,0%. Takva je promjena posljedica bržeg rasta kunskog dijela aktive od rasta ukupne aktive u promatranom razdoblju. Naime, ukupna aktiva banaka povećala se za 20,6 mlrd. kuna, tj. za 6,8%, a kunski dio aktive povećao se za 21,8 mlrd. kuna, tj. za 20,4%. Udio imovine indeksirane uz stranu valutu smanjen je u promatranom razdoblju s 39,4% na 36,7%, a udio imovine nominirane u stranim valutama smanjen je s 25,5% na 23,8%.

Ukupne obveze i kapital banaka u kunama povećali su se u usporedbi sa stanjem na kraju 2006. godine za 28,9 mlrd. kuna (23,8%) što je više nego što se povećala ukupna pasiva banaka. Obveze i kapital banaka indeksirani uz stranu valutu i nominirani u stranim valutama na kraju prve polovine 2007. godine bili su za 8,3 mlrd. kuna, ili za 4,6%, manji nego na kraju 2006. U valutnoj strukturi ukupnih obveza i kapitala u odnosu na kraj prethodne godine povećan je udio kunskih stavki s 39,9% na 46,3%. Udio stavki indeksiranih uz stranu valutu u promatranom je razdoblju smanjen s 10,8% na 6,9%, a udio stavki nominiranih u stranim valutama smanjen je s 49,2% na 46,8%. Spomenute promjene u pasivi banaka bile su prije svega posljedica smanjenja obveza s osnove primljenih kredita, a zatim valutnog restrukturiranja primljenih depozita.

Slika 62. Struktura aktive grupa banaka usporedivih značajki, na dan 30. lipnja 2007.



Izvor: HNB

Najveći dio povećanja aktive tijekom prve polovine 2007. godine odnosio se na povećanje ukupnog iznosa odobrenih kredita, koji su u odnosu na stanje na kraju 2006. godine bili veći za 18,5 mlrd. kuna, tj. za 9,9%, te su dosegli iznos od 206,3 mlrd. kuna. Takva je promjena utjecala na povećanje njihova udjela u ukupnoj aktivi sa 61,6% na kraju 2006. godine na 63,4% na kraju lipnja 2007. Više od povećanja ukupnog iznosa kredita povećan je iznos kredita odobrenih u kunama, koji je u odnosu na stanje na kraju 2006. bio veći za 18,9 mlrd. kuna, tj. za 35,6%.

Najveću stopu rasta odobrenih kredita ostvarile su srednje banke povećavši iznos tih kredita u odnosu na kraj 2006. godine za 14,7%. Time je ujedno povećan udio kredita u aktivi srednjih banaka sa 60,1% na kraju 2006. godine na 62,6% na kraju prve polovine 2007. Najveći udio kredita u aktivi i nadalje su imale velike banke (63,8%) unatoč najnižoj stopi povećanja kredita, koja je u promatranom polugodišnjem razdoblju iznosila 9,1%. Male su banke povećale iznos odobrenih kredita za 10,6%, te su i nadalje imale najmanji udio kredita u aktivi (60,7%).

Gotovina i depoziti banaka izdvojeni kod HNB-a u odnosu na stanje na kraju 2006. godine povećali su se za 2,4 mlrd. kuna, tj. za 5,9%. Povećanje depozita kod HNB-a u usporedbi sa stanjem na kraju 2006. godine najvećim je dijelom rezultat povećanja iznosa izdvojenih depozita na osnovi granične obvezne pričuve za 27,0%.

Banke su neznatno smanjile ukupna ulaganja u vrijednosne papire u odnosu na stanje na kraju 2006. godine (za 0,6%), te su vrijednosni papiri na kraju lipnja 2007. iznosili 32,1 mlrd. kuna. Smanjenje ukupnih ulaganja u vrijednosne papire uglavnom je posljedica smanjenja ulaganja u portfelj vrijednosnih papira koji su raspoloživi za prodaju, a koji je na kraju izvještajnog razdoblja bio u odnosu na stanje na kraju 2006. godine manji za 6,2%. Promatraju li se vrijednosni papiri po instrumentima, uočljivo je da je na kraju prve polovine 2007. godine najviše sredstava banaka bilo uloženo u obveznice i druge dugoročne dužničke instrumente, i to u ukupnom iznosu od 17,2 mlrd. kuna, što je činilo 53,6% ukupnih ulaganja banaka u vrijednosne papire. Visinom udjela slijedila su ulaganja banaka u trezorske zapise MF-a, na koje je otpadalo 27,1% vrijednosnih papira.

Depoziti banaka plasirani drugim bankarskim institucijama bili su za 4,1% manji nego na kraju 2006. Smanjenje plasiranih depozita posljedica je smanjenja depozita oročenih u stranim bankama, koji su bili za 9,4% manji nego na kraju 2006. godine.

Tablica 18. Struktura pasive banaka na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	XII. 2004.		XII. 2005.			XII. 2006.			VI.2007.		
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
1. Krediti od financijskih institucija	8.462,0	3,7	13.844,2	5,3	63,6	15.102,5	5,0	9,1	20.160,5	6,2	33,5
1.1. Kratkoročni krediti	3.592,1	1,6	7.346,5	2,8	104,5	7.286,7	2,4	-0,8	11.790,9	3,6	61,8
1.2. Dugoročni krediti	4.869,9	2,1	6.497,7	2,5	33,4	7.815,8	2,6	20,3	8.369,6	2,6	7,1
2. Depoziti	155.277,9	67,7	171.742,0	66,0	10,6	202.949,0	66,6	18,2	219.015,8	67,3	7,9
2.1. Depoziti na žiroračunima i tekućim računima	25.561,2	11,1	29.175,2	11,2	14,1	37.696,5	12,4	29,2	39.108,3	12,0	3,7
2.2. Štedni depoziti	25.223,3	11,0	26.124,5	10,0	3,6	26.601,4	8,7	1,8	26.284,9	8,1	-1,2
2.3. Oročeni depoziti	104.493,4	45,6	116.442,2	44,7	11,4	138.651,0	45,5	19,1	153.622,7	47,2	10,8
3. Ostali krediti	31.368,3	13,7	36.191,2	13,9	15,4	39.762,9	13,1	9,9	31.634,7	9,7	-20,4
3.1. Kratkoročni krediti	5.265,3	2,3	8.213,9	3,2	56,0	10.028,1	3,3	22,1	6.323,0	1,9	-36,9
3.2. Dugoročni krediti	26.103,0	11,4	27.977,3	10,7	7,2	29.734,8	9,8	6,3	25.311,7	7,8	-14,9
4. Derivatne financijske obveze i ostale financijske obveze kojima se trguje	238,8	0,1	223,7	0,1	-6,3	221,6	0,1	-0,9	375,7	0,1	69,5
5. Izdani dužnički vrijednosni papiri	3.535,1	1,5	3.396,9	1,3	-3,9	3.583,4	1,2	5,5	3.565,2	1,1	-0,5
5.1. Kratkoročni izdani dužnički vrijednosni papiri	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5.2. Dugoročni izdani dužnički vrijednosni papiri	3.535,1	1,5	3.396,9	1,3	-3,9	3.583,4	1,2	5,5	3.565,2	1,1	-0,5
6. Izdani podređeni instrumenti	818,3	0,4	770,7	0,3	-5,8	758,1	0,2	-1,6	768,6	0,2	1,4
7. Izdani hibridni instrumenti	1.642,8	0,7	886,6	0,3	-46,0	552,4	0,2	-37,7	752,7	0,2	36,3
8. Kamate, naknade i ostale obveze	8.280,3	3,6	9.778,3	3,8	18,1	10.413,5	3,4	6,5	11.666,9	3,6	12,0
UKUPNO OBVEZE	209.623,4	91,4	236.833,6	91,0	13,0	273.343,4	89,7	15,4	287.940,1	88,5	5,3
UKUPNO KAPITAL	19.681,8	8,6	23.443,6	9,0	19,1	31.266,0	10,3	33,4	37.259,6	11,5	19,2
UKUPNO OBVEZE I KAPITAL	229.305,2	100,0	260.277,2	100,0	13,5	304.609,4	100,0	17,0	325.199,7	100,0	6,8

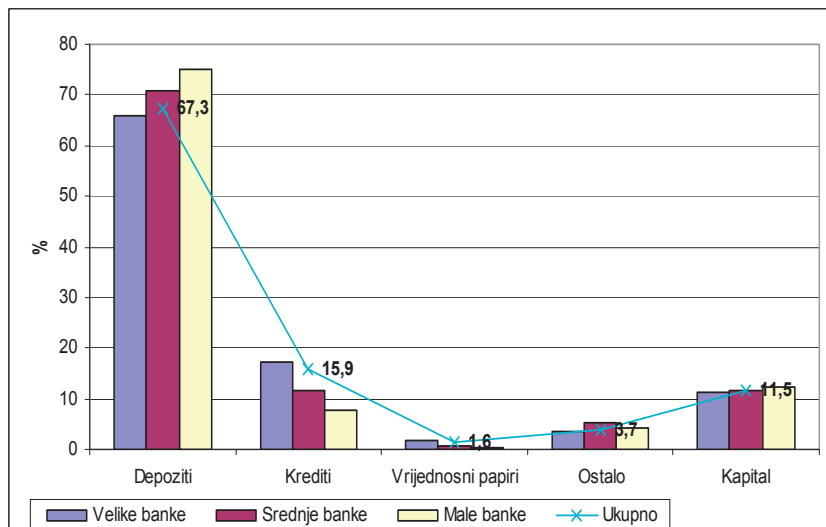
Izvor: HNB

Primljeni depoziti banaka iznosili su 219,0 mlrd. kuna i u odnosu na stanje na kraju 2006. godine bili su veći za 7,9%. Zbog stope rasta veće od stope rasta ukupne pasive udio depozita u ukupnoj pasivi banaka povećao se za 0,7 postotnih bodova. Povećanje ukupnih depozita rezultat je rasta kunskih depozita za 16,9 mlrd. kuna, tj. za 23,6%, što se najvećim dijelom odnosilo na rast kunskih oročenih depozita. Istodobno su banke iskazale da je iznos primljenih depozita s valutnom klauzulom bio za 6,4 mlrd. kuna, tj. za 28,7%, manji od iznosa tih depozita na kraju 2006. godine, što se također gotovo u cijelosti odnosilo na oročene depozite. Najveća stopa rasta primljenih depozita (od 9,4%) zabilježena je kod srednjih banaka, a velike i male banke ostvarile su stope povećanja manje od prosječne stope svih banaka (7,8% odnosno 6,6%). Depoziti su i nadalje bili najviše zastupljeni u strukturi pasive malih banaka (75,0%), u srednjim bankama njihov je udio iznosio 71,0%, a u velikima je bankama bio najmanji i iznosio je 66,0% njihove pasive.

Primljeni krediti banaka bili su u odnosu na stanje na kraju 2006. godine manji za 3,1 mlrd. kuna, tj. za 5,6%. Obveze prema domaćim financijskim institucijama povećale su se za 5,0 mlrd. kuna, tj. za 33,5%, a obveze prema stranim financijskim institucijama bile su manje za 8,1 mlrd. kuna ili za 20,5%. Iako se više od polovine smanjenja iznosa primljenih kredita od stranih financijskih institucija odnosilo na smanjenje obveza prema većinskim stranim vlasnicima banaka, udio kredita primljenih od većinskih stranih vlasnika i nadalje je činio više od trećine ukupnih kredita (36,3%). Najznačajniji kreditor domaćih banaka još je sektor nerezidenata, na koji otpada 60,6% ukupnih kredita. Čak 87,1% ukupnih primljenih kredita svih banaka na kraju prve polovine 2007. odnosilo se na velike banke.

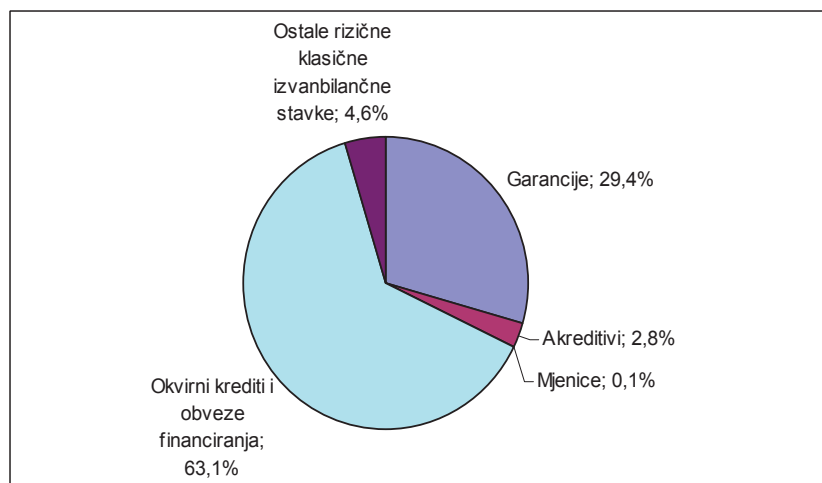
Ukupni iznos izdanih dužničkih vrijednosnih papira banaka neznatno se smanjio u odnosu na stanje na kraju 2006. godine. Hibridni instrumenti bili su veći za 36,3% u odnosu na stanje na kraju 2006., a iznos izdanih podređenih instrumenata minimalno je povećan.

Slika 63. Struktura pasive grupa banaka usporedivih značajki, na dan 30. lipnja 2007.



Izvor: HNB

Slika 64. Struktura rizičnih klasičnih izvanbilančnih stavki banaka, na dan 30. lipnja 2007.



Izvor: HNB

Rizične klasične izvanbilančne stavke banaka na kraju prve polovine 2007. godine iznosile su 64,8 mlrd. kuna. U odnosu na stanje na kraju 2006. godine te su stavke povećane za 3,6 mlrd. kuna odnosno za 5,9%. Gotovo cjelokupno njihovo povećanje posljedica je rasta garancija za 8,3% i rasta okvirnih kredita i obveza financiranja za 7,0%. Takva je promjena utjecala na podjednako povećanje udjela spomenutih stavki u ukupnom iznosu rizične izvanbilančne aktive banaka, i to za 0,7 postotnih bodova, pa se na okvirne kredite i obveze financiranja odnosilo 63,1% ukupnih rizičnih klasičnih izvanbilančnih stavki, a na garancije 29,4% (Slika 64.).

Ukupna ugovorena vrijednost derivatnih financijskih instrumenata na kraju prve polovine 2007. godine u odnosu na stanje na kraju 2006. bila je veća za 45,8%, te je iznosila 108,7 mlrd. kuna. Povećanje ukupne ugovorene vrijednosti derivatnih financijskih instrumenata prije svega je posljedica povećanja iznosa ugovorenih instrumenata s nerezidentima za 48,9%. Promatraju li se instrumenti, uočljivo je da je najviše povećan iznos deviznih zamjena (engl. *swaps*) (za 51,7%), a zatim ostalih terminskih poslova (engl. *forwards*) (za 49,7%), za razliku od vrijednosti ostalih instrumenata koja je smanjena. U strukturi ukupne ugovorene

vrijednosti derivatnih financijskih instrumenata nisu zabilježene znatnije promjene, te su s udjelom od 54,7% ostali terminski poslovi (*forwards*) bili najviše zastupljeni.

Velikim je bankama na kraju prve polovine 2007. godine pripadalo 86,7% klasičnih izvanbilančnih stavki svih banaka, srednjim bankama 8,4%, a preostalih 4,9% pripadalo je malim bankama. U ukupnoj ugovorenoj vrijednosti derivatnih financijskih instrumenata velike su banke imale još veći udio, te je njima pripadalo 94,1% ukupne ugovorene vrijednosti. Na srednje se banke odnosilo 5,3% ukupne ugovorene vrijednosti derivatnih financijskih instrumenata, a na male banke preostalih 0,6%.

12.1.4. Kapital banaka

Tijekom prve polovine 2007. godine banke su povećale ukupni kapital za 6,0 mlrd. kuna, tj. za 19,2%, te je nakon provedenih dokapitalizacija i pribrajanja dobiti ostvarene u tekućoj godini ukupni kapital dosegao iznos od 37,3 mlrd. kuna (Tablica 19.). Takva promjena utjecala je na povećanje udjela kapitala u pasivi banaka s 10,3% na kraju 2006. godine na 11,5 na kraju lipnja 2007. Najveću stopu povećanja ukupnoga kapitala – 32,1% – ostvarile su srednje banke, velike su banke kapital povećale za 18,8%, a male banke za 7,2%.

Do kraja lipnja 2007. banke su rasporedile najveći dio dobiti s kraja prethodne godine, od čega su najviše (2,0 mlrd. kuna) usmjerile u povećanje rezervi te zadržanu dobit (0,5 mlrd. kuna), a 0,7 mlrd. kuna su u obliku dividenda isplatile dioničarima. Do kraja lipnja 2007. banke nisu rasporedile preostale 0,2 mlrd. kuna dobiti ostvarene u 2006. godini.

Dionički kapital banaka bio je u odnosu na stanje na kraju 2006. godine veći za 4,7 mlrd. kuna, tj. za 28,2%, a tijekom prve polovine 2007. godine dokapitalizaciju je provelo 5 banaka. Najveći dio ukupnog povećanja dioničkoga kapitala odnosio se na velike banke, koje su, u usporedbi sa stanjem na kraju 2006. godine, svoj dionički kapital povećale za 3,5 mlrd. kuna, tj. za 30,2%. Znatno povećanje dioničkoga kapitala (za 38,4%) ostvarile su i srednje banke dokapitalizacijom u visini od 1,0 mlrd. kuna. Male su banke dionički kapital povećale za 0,1 mlrd. kuna ili za 5,2%.

Povećanje dioničkoga kapitala utjecalo je na promjenu strukture bilančnoga kapitala banaka, te je udio dioničkoga kapitala na kraju lipnja 2007. godine iznosio 57,1% i bio je za 4,0 postotna boda veći nego na kraju 2006. Najveća promjena u strukturi ukupnoga bilančnoga kapitala zabilježena je kod velikih banaka, kod kojih je značajan iznos dokapitalizacije utjecao na povećanje udjela dioničkoga kapitala za 4,5 postotnih bodova odnosno na 51,9% njihova kapitala. Unatoč spomenutim promjenama udio dioničkoga kapitala u strukturi njihova ukupnoga bilančnoga kapitala još je najmanji. Udio dioničkoga kapitala srednjih i malih banaka bio je znatno veći, te je iznosio 79,3% odnosno 73,0% ukupnoga bilančnoga kapitala banaka, a u odnosu na kraj 2006. povećao se u srednjim bankama te smanjio u malim bankama.

U ukupnome bilančnom kapitalu banaka najveći udio na kraju 2006. godine imao je bilančni kapital velikih banaka, koji je činio 79,1% ukupnoga bilančnoga kapitala. Slijedio je bilančni kapital srednjih banaka s 12,5% te bilančni kapital malih banaka s 8,5%.

Tablica 19. Struktura bilančnoga kapitala banaka na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	XII. 2004.		XII. 2005.			XII. 2006.			VI. 2007.		
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
1. Dionički kapital	10.113,1	51,4	11.523,3	49,2	13,9	16.584,2	53,0	43,9	21.263,8	57,1	28,2
2. Dobit/gubitak tekuće godine	3.036,8	15,4	3.247,8	13,9	6,9	3.400,5	10,9	4,7	2.050,4	5,5	-39,7
3. Zadržana dobit/gubitak	1.899,0	9,6	2.499,9	10,7	31,6	3.716,8	11,9	48,7	4.221,2	11,3	13,6
4. Zakonske rezerve	718,1	3,6	798,4	3,4	11,2	882,4	2,8	10,5	1.053,6	2,8	19,4
5. Ukupno statutarne i ostale kapitalne rezerve	3.915,5	19,9	5.374,0	22,9	37,3	6.684,9	21,4	24,4	8.499,0	22,8	27,1
5.1. Statutarne i ostale kapitalne rezerve	3.918,2	19,9	5.350,4	22,8	36,6	6.662,0	21,3	24,5	8.493,6	22,8	27,5
5.2. Nerealizirani dobitak/gubitak s osnovne vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju	-2,8	0,0	23,7	0,1	0,0	14,6	0,0	-38,2	-5,9	0,0	0,0
5.3. Rezerve proizašle iz transakcija zaštite	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,3	0,0	0,0	11,3	0,0	35,9
6. Dobit/gubitak prethodne godine	-0,7	0,0	0,2	0,0	0,0	-2,7	0,0	0,0	171,6	0,5	0,0
UKUPNO KAPITAL	19.681,8	100,0	23.443,6	100,0	19,1	31.266,0	100,0	33,4	37.259,6	100,0	19,2

Izvor: HNB

Ukupni jamstveni kapital svih banaka na kraju prve polovine 2007. godine iznosio je 36,9 mlrd. kuna i u usporedbi sa stanjem na kraju 2006. povećao se za 14,6% (Tablica 20.). Najveću stopu povećanja jamstvenoga kapitala u odnosu na stanje na kraju 2006. godine ostvarile su srednje banke (32,9%), jamstveni kapital velikih banaka povećao se za 13,0%, a male su banke svoj jamstveni kapital povećale za 5,4%. Na kraju prve polovine 2007. godine velike su banke u ukupnome jamstvenom kapitalu banaka sudjelovale sa 78,3%, srednje s 13,3%, a male banke s 8,4%.

Tablica 20. Kretanje jamstvenoga kapitala banaka na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	XII. 2004.		XII. 2005.			XII. 2006.			VI. 2007.		
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
Velike banke	15.870,3	75,2	19.160,5	77,8	20,7	25.577,9	79,4	33,5	28.894,0	78,3	13,0
Srednje banke	2.569,7	12,2	2.888,8	11,7	12,4	3.693,6	11,5	27,9	4.908,4	13,3	32,9
Male banke	2.675,9	12,7	2.580,7	10,5	-3,6	2.951,4	9,2	14,4	3.112,0	8,4	5,4
Ukupno	21.115,9	100,0	24.630,0	100,0	16,6	32.222,8	100,0	30,8	36.914,4	100,0	14,6

Izvor: HNB

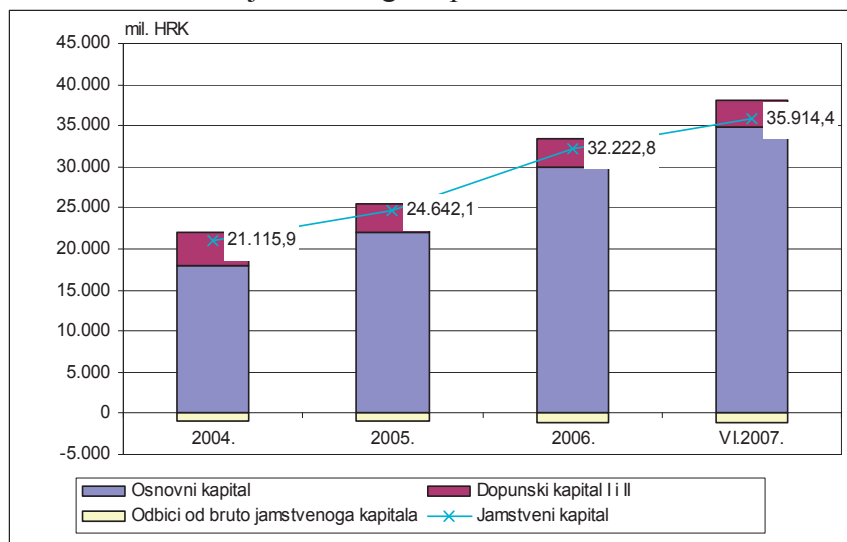
Povećanje jamstvenoga kapitala banaka posljedica je povećanja osnovnoga kapitala, najvećim dijelom zbog provedenih dokapitalizacija. Osnovni kapital poslije umanjnja za odbitke povećao se u odnosu na stanje na kraju 2006. godine za 4,9 mlrd. kuna, tj. za 16,6%. U strukturi bruto jamstvenoga kapitala takva se promjena odrazila na povećanje udjela osnovnoga kapitala umanjenog za odbitke za 2,0 postotna boda te je taj udio iznosio 91,5%.

Dopunski kapital I koji se uključuje u jamstveni kapital smanjio se u odnosu na kraj 2006. godine za 7,8%, zbog čega se smanjio i njegov udio u bruto jamstvenom kapitalu za 2 postotna boda te je na kraju prve polovine 2007. godine iznosio 8,5%. Unatoč znatnijem povećanju hibridnih instrumenata od 36,7%, na smanjenje dopunskoga kapitala I utjecalo je povećanje odbitnih stavki od bruto dopunskoga kapitala I za 76,6%, nastalo kao rezultat isključivanja dijela formiranih rezervi za identificirane gubitke na skupnoj osnovi iz jamstvenoga kapitala. U skladu s propisanom razinom uključivanja posebnih rezervi u jamstveni kapital na dan 30. lipnja 2007.²⁹ banke su u jamstveni kapital mogle uključiti rezerve u visini do 0,75% zbroja ukupne kreditnim rizikom ponderirane aktive, izvanbilančnih stavki i ostalih izvanbilančnih rizičnih stavki. Na kraju prve polovine 2007. godine banke su formirale rezerve za identificirane gubitke na skupnoj osnovi u visini od 3,2 mlrd. kuna, a u jamstveni kapital uključile su 1,8 mlrd. kuna.

²⁹ Odluka o izmjenama i dopunama Upute za jedinstvenu primjenu Odluke o adekvatnosti kapitala banaka (NN, br. 41/2006.).

Trend smanjivanja iznosa dopunškoga kapitala II koji se uključuje u jamstveni kapital nastavljen je i tijekom prve polovine 2007. godine, a u odnosu na kraj 2006. taj se iznos smanjio za 74,2%, te se njegov ionako zanemariv udio u strukturi bruto jamstvenoga kapitala dodatno smanjio i bio je manji od 0,01%.

Slika 65. Struktura jamstvenoga kapitala banaka



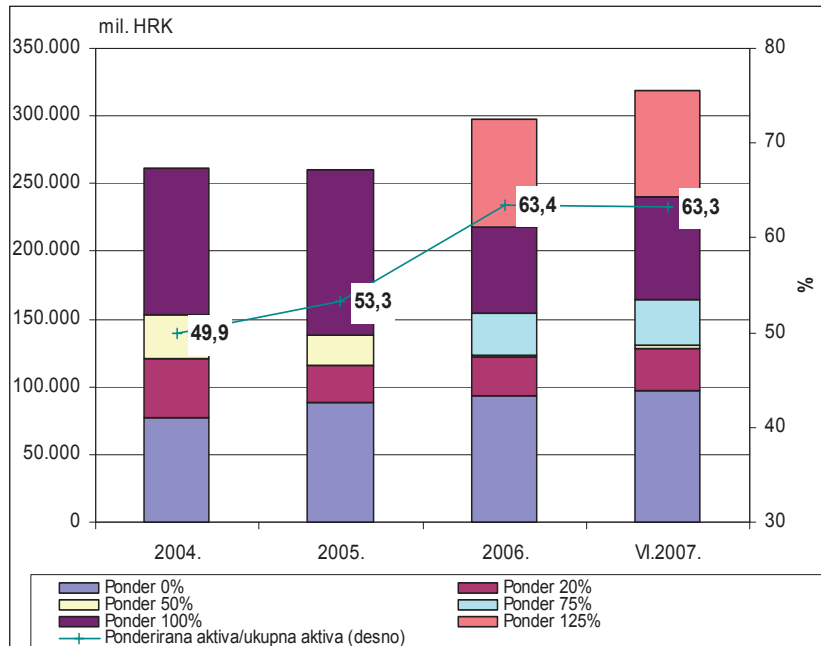
Izvor: HNB

Neto vrijednost aktive banaka koja se ponderira stupnjevima rizika povećana je u odnosu na stanje na kraju 2006. godine za 20,0 mlrd. kuna, tj. za 6,7%, a ponderirani iznos aktive bio je veći za 12,7 mlrd. kuna, tj. za 6,6%. Najveći dio porasta neto vrijednosti aktive odnosio se na onaj dio aktive koji se ponderira ponderom rizika 100% te koji je u odnosu na stanje na kraju prethodne godine bio veći za 13,1 mlrd. kuna, tj. za 20,7%.

Neto vrijednost aktive koja se ponderira ponderom rizika 0% porasla je u izvještajnom razdoblju za 3,9 mlrd. kuna (4,2%), prije svega zbog povećanja izdvojenih depozita banaka s osnove obvezne pričuve kod HNB-a. Na povećanje aktive koja se ponderira ponderom rizika 20% od 2,5 mlrd. kuna, tj. za 8,7%, najviše je utjecao porast potraživanja od domaćih financijskih institucija. Aktiva koja se ponderira ponderom 50% povećala se za 0,6 mlrd. kuna, tj. za 44,1%, a aktiva koja se ponderira ponderom 75% bila je veća za 2,0 mlrd. kuna, tj. za 6,6%.

Promjene u valutnoj strukturi aktive banaka odrazile su se na smanjenje aktive koja se ponderira ponderom rizika 125%, a koja je u odnosu na stanje na kraju 2006. godine bila manja za 2,2 mlrd. kuna odnosno za 2,8%. Budući da taj dio neto vrijednosti aktive obuhvaća neadekvatno osigurana potraživanja banaka od dužnika koji nemaju usklađenu deviznu poziciju, može se zaključiti da je spomenuto smanjenje te istodobno povećanje dijela aktive koji se ponderira ponderom rizika 100% uvelike bilo rezultat valutnog restrukturiranja kreditnog portfelja banaka.

Slika 66. Struktura aktive banaka koja se ponderira stupnjevima rizika

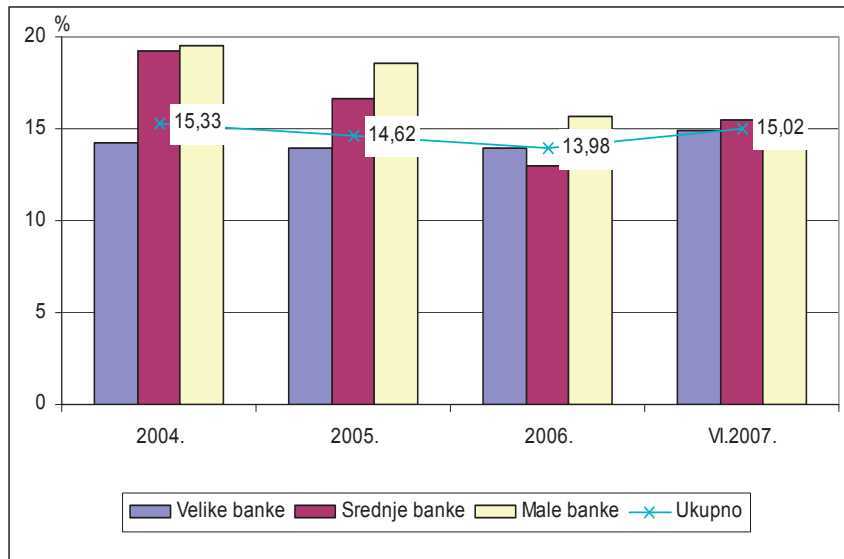


Izvor: HNB

U odnosu na stanje na kraju 2006. godine, na kraju prvog polugodišta ove godine zabilježene su manje promjene u strukturi ponderirane aktive, i to ponajviše kod udjela aktive koja se ponderira ponderom rizika 100% i 125% (Slika 66.). Naime, već spomenute nominalne promjene neto vrijednosti aktive utjecale su na smanjenje udjela aktive ponderiranog ponderom rizika 125% s prošlogodišnjih 26,8% na 24,4%, dok je istodobno udio aktive ponderiran ponderom rizika 100% povećan s 21,2% na 24,0%. Na kraju prve polovine 2007. godine najveći dio aktive, 30,6%, otpadao je na nerizičnu aktivu (ponder 0%). Ponderom 20% bilo je ponderirano 9,9% aktive, ponderom 50% 0,6% aktive, a ponderom 75% 10,5% aktive. Nominalno smanjenje najrizičnijeg dijela aktive (ponder 125%) utjecalo je na smanjenje omjera ponderirane i ukupne aktive na 63,3% u odnosu na stanje na kraju 2006. godine.

Pod utjecajem provedenih dokapitalizacija te povećanja jamstvenoga kapitala stopa adekvatnosti kapitala banaka povećala se s 13,98%, koliko je iznosila na kraju 2006. godine, na 15,02% na kraju prve polovine 2007. (Slika 67.). Najznačajnije povećanje stope adekvatnosti kapitala u odnosu na kraj 2006. ostvarile su srednje banke, s 12,96% na 15,50%, a ta je grupa banaka usporedivih značajki ujedno ostvarila najveću stopu adekvatnosti kapitala na kraju lipnja 2007. Utjecaj dokapitalizacije velikih banaka očitovao se u povećanju stope adekvatnosti kapitala te grupe banaka s 13,97% na 14,89%. Sporiji rast jamstvenoga kapitala od povećanja izloženosti rizicima utjecao je na smanjenje stope adekvatnosti kapitala malih banaka s 15,66% na 15,49%.

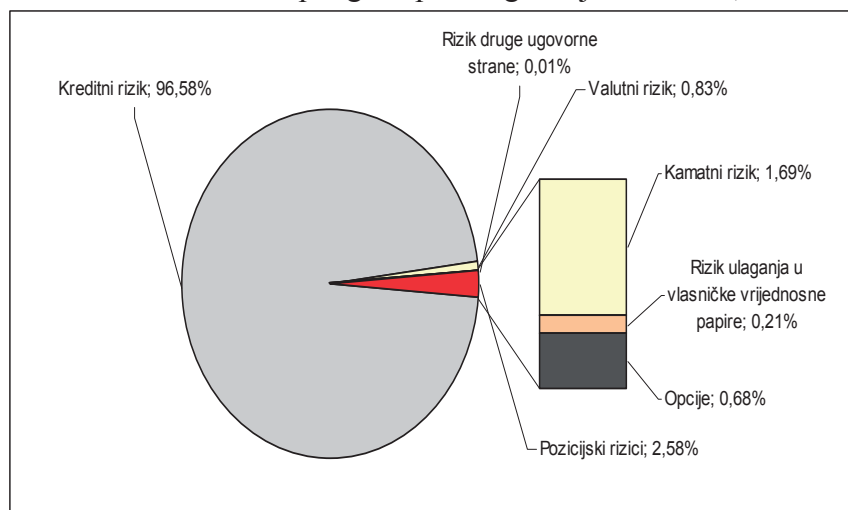
Slika 67. Adekvatnost kapitala banaka



Izvor: HNB

Ukupni kapitalni zahtjev na kraju prve polovine 2007. godine iznosio je 24,6 mlrd. kuna i bio je za 6,7% veći nego na kraju 2006. Udio kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik u ukupnome kapitalnom zahtjevu, u odnosu na stanje na kraju 2006. godine, minimalno je smanjen, te je iznosio 96,6% (Slika 68.). Prema udjelu u ukupnome kapitalnom zahtjevu slijedili su pozicijski rizici (2,6%), a najznačajniji među njima bio je kapitalni zahtjev za kamatni rizik. Kapitalni zahtjev za valutni rizik imao je udio od 0,8%, a kapitalni zahtjev za rizik druge ugovorne strane samo 0,01% ukupnoga kapitalnog zahtjeva. Ukupni kapitalni zahtjev se u usporedbi sa stanjem na kraju 2006. godine najviše povećao u srednjim bankama (za 11,1%), a u malim i velikim bankama rastao je po stopi jednakoj odnosno manjoj od prosječne (za 6,7% odnosno 6,0%). Udio kapitalnog zahtjeva pojedinih grupa banaka usporedivih značajki u ukupnome kapitalnom zahtjevu nije se znatnije promijenio u odnosu na stanje na kraju prethodne godine, te je i nadalje najveći dio ukupnoga kapitalnog zahtjeva banaka pripadao velikim bankama (78,8%), srednjim je bankama pripadalo 12,9%, a malim bankama 8,2% ukupnoga kapitalnog zahtjeva.

Slika 68. Struktura ukupnoga kapitalnog zahtjeva banaka, na dan 30. lipnja 2007.



Izvor: HNB

12.1.5. Račun dobiti i gubitka banaka

U prvom polugodištu 2007. godine banke su ostvarile dobit prije oporezivanja u iznosu od 2.485,7 mil. kuna što je čak za 20,3% više negoli u istom razdoblju prošle godine (Tablica 21.). Trideset i jedna banka ostvarila je ukupnu dobit prije oporezivanja u iznosu od 2.505,6 mil. kuna, a dvije su male banke, udio čijih je aktiva (zajedno) u aktivi svih banaka 0,3%, iskazale gubitke od ukupno 19,9 mil. kuna.

U odnosu na prvu polovinu 2006. godine dobit prije oporezivanja velikih banaka povećala se za 26,6%, a dobit se srednjih i malih banaka smanjila (za 19,0% odnosno 1,2%), i to kao rezultat povećanih troškova rezerviranja.

Tablica 21. Račun dobiti i gubitka banaka u milijunima kuna

	Velike banke		Srednje banke		Male banke		Ukupno	
	I.-VI. 2006.	I.-VI. 2007.	I.-VI. 2006.	I.-VI. 2007.	I.-VI. 2006.	I.-VI. 2007.	I.-VI. 2006.	I.-VI. 2007.
1. Neto kamatni prihod	2.859,1	3.165,3	475,5	523,4	405,7	426,0	3.740,3	4.114,7
1.1. Ukupno kamatni prihodi	5.568,0	6.694,1	789,6	1.037,0	709,6	795,7	7.067,3	8.526,8
1.2. Ukupno kamatni troškovi	2.708,8	3.528,8	314,2	513,5	304,0	369,8	3.327,0	4.412,1
2. Neto prihod od provizija i naknada	827,6	1.042,5	118,7	142,9	90,8	103,7	1.037,1	1.289,0
2.1. Ukupno prihodi od provizija i naknada	1.164,0	1.384,4	390,0	398,6	144,8	155,1	1.698,8	1.938,1
2.2. Ukupno troškovi provizija i naknada	336,5	341,9	271,3	255,8	54,0	51,4	661,7	649,1
3. Neto ostali nekamatni prihod	271,0	600,8	18,7	34,5	49,8	82,1	339,5	717,5
3.1. Ostali nekamatni prihodi	531,6	815,5	68,3	91,2	92,4	133,2	692,2	1.039,8
3.2. Ostali nekamatni troškovi	260,6	214,7	49,6	56,6	42,6	51,0	352,7	322,3
4. Neto nekamatni prihod	1.098,6	1.643,3	137,4	177,4	140,6	185,8	1.376,6	2.006,5
5. Opći administrativni troškovi i amortizacija	2.043,9	2.307,0	403,2	448,6	366,2	417,6	2.813,3	3.173,2
6. Neto prihod iz poslovanja prije rezerviranja za gubitke	1.913,8	2.501,6	209,7	252,2	180,0	194,2	2.303,6	2.948,0
7. Ukupno troškovi rezerviranja za gubitke	196,9	327,8	21,9	100,1	18,3	34,4	237,1	462,3
7.1. Troškovi vrijednosnoga usklađivanja i rezerviranja za identificirane gubitke	10,6	208,5	-42,0	67,9	1,8	21,6	-29,5	298,0
7.2. Troškovi rezerviranja za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	186,2	119,3	63,9	32,2	16,4	12,8	266,6	164,4
8. Dobit/gubitak prije oporezivanja	1.717,0	2.173,8	187,8	152,1	161,7	159,8	2.066,5	2.485,7
9. Porez na dobit	328,1	388,3	20,4	21,2	21,7	25,8	370,2	435,2
10. Dobit/gubitak tekuće godine	1.388,9	1.785,5	167,4	130,9	140,0	134,0	1.696,3	2.050,4

Izvor: HNB

Od tri sastavnice neto prihoda banaka (neto kamatni prihod, neto prihod od provizija i naknada i neto ostali nekamatni prihod) najveći je nominalni i relativni porast zabilježen kod stavke "Neto ostali nekamatni prihodi". Taj je prihod porastao za 378,0 mil. kuna (111,3%), i

to pod utjecajem povećanja prihoda (50,2%) i smanjenja troškova (-8,6%) s te osnove. Za rast ostaloga nekamatnog prihoda ponajviše je zaslužna dobit ostvarena od aktivnosti trgovanja (povećanje od 155,6%), a najveći dio ove dobiti odnosio se na dobit od trgovanja derivatima (73,2%). U strukturi ukupnih prihoda banaka udio ostalih nekamatnih prihoda povećao se sa 7,3% na 9,0%.

Udio kamatnih prihoda u ukupnim prihodima banaka nastavio se smanjivati, te je na kraju prvog polugodišta 2007. godine iznosio 74,1% (Tablica 22.). Kamatni troškovi i nadalje rastu brže od kamatnih prihoda (32,6% naprama 20,7%), ali je unatoč tome neto kamatni prihod porastao za solidnih 10,0%. Veći kamatni troškovi od onih u istom razdoblju prethodne godine rezultat su rasta kamatnih troškova koji se odnose na depozite, i to kamatnih troškova koji se odnose na depozite stanovništva (ponajviše oročene depozite) te na depozite primljene od stranih osoba (ponajviše od stranih financijskih institucija). Kamatni troškovi oročenih depozita stanovništva veći su za 22,7%, a kamatni troškovi depozita stranih financijskih institucija za 71,0%. Kamatni prihodi od odobrenih kredita porasli su za 20,0%, te su u ukupnim prihodima banaka činili 62,1%. Povećanje kamatnih prihoda ostvareno je zahvaljujući rastu prihoda od kredita odobrenih trgovačkim društvima (za 563,8 mil. kuna, tj. 27,3%) te rastu prihoda od kredita odobrenih stanovništvu (529,9 mil. kuna, tj. 15,6%). Od kredita stanovništvu najviše su porasli prihodi od ostalih kredita (za 327,8 mil. kuna, tj. 18,19%), a slijede prihodi od stambenih kredita s porastom od 192,0 mil. kuna (22,0%). Osim kamatnih prihoda od odobrenih kredita, i kamatni prihodi od položenih depozita znatno su uvećani (za 244,3 mil. kuna, tj. za 64,6%), i to zbog porasta kamatnih prihoda od depozita kod stranih financijskih institucija (za 78,4%). Kamatni prihodi od dužničkih vrijednosnih papira porasli su za 9,4%, od kojih polovina potječe od dužničkih vrijednosnih papira Republike Hrvatske i ostalih državnih jedinica.

Neto prihod od provizija i naknada porastao je u promatranom razdoblju za 24,3% i to zbog povećanja prihoda (14,1%), ali i zbog smanjenja troškova s te osnove (-1,9%). Unatoč porastu, udio prihoda od provizija i naknada u ukupnim prihodima banaka smanjen je s 18,0% na 16,8%. Do porasta prihoda od provizija i naknada došlo je zbog porasta prihoda od naknada za ostale bankovne usluge za 201,5 mil. kuna, tj. za 25,1%. Udio prihoda od naknada za ostale bankovne usluge u ukupnim prihodima banaka tako je povećan na 8,7%, te prvi put nadmašuje udio prihoda od naknada za usluge platnog prometa (8,1%). Prihodi od naknada za usluge platnog prometa također su povećani, i to za 37,5 mil. kuna (4,2%).

Tablica 22. Struktura prihoda banaka u postocima

	Velike banke		Srednje banke		Male banke		Ukupno	
	I.-VI. 2006.	I.-VI. 2007.	I.-VI. 2006.	I.-VI. 2007.	I.-VI. 2006.	I.-VI. 2007.	I.-VI. 2006.	I.-VI. 2007.
1. KAMATNI PRIHODI	76,7	75,3	63,3	67,9	75,0	73,4	74,7	74,1
1.1. Kamatni prihodi na osnovi odobrenih kredita	64,7	63,0	52,0	56,7	64,5	62,3	63,0	62,1
1.2. Kamatni prihodi na osnovi depozita	3,9	5,2	4,4	5,9	4,2	6,1	4,0	5,4
1.3. Kamatni prihodi na osnovi dužničkih vrijednosnih papira	7,1	6,6	6,9	5,2	6,2	4,9	7,0	6,3
1.4. Kamatni prihodi na osnovi ugovora o kamatnim swapovima	0,4	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,1
1.5. Neto tečajne razlike na osnovi kamatnih prihoda	-0,2	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,0	-0,2	0,0
1.6. Kamatni prihodi iz prethodnih godina	0,7	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,6	0,2
2. PRIHODI OD PROVIZIJA I NAKNADA	16,0	15,6	31,3	26,1	15,3	14,3	18,0	16,8
2.1. Prihodi od naknada za usluge platnog prometa	7,3	6,5	23,6	18,4	7,7	6,7	9,5	8,1
2.2. Prihodi od naknada za ostale bankovne usluge	8,8	9,0	7,7	7,7	7,6	7,6	8,5	8,7
2.3. Neto tečajne razlike po tražbinama na osnovi naknada	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. OSTALI NEKAMATNI PRIHODI	7,3	9,2	5,5	6,0	9,8	12,3	7,3	9,0
UKUPNI PRIHODI	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Izvor: HNB

Opći administrativni troškovi i amortizacija povećali su se u odnosu na isto razdoblje lani za 359,9 mil. kuna (12,8%), ali je njihov udio u ukupnim troškovima banaka smanjen na 35,2% (Tablica 23.). Najviše su povećani troškovi zaposlenika (174,4 mil. kuna, tj. 12,1%), a zatim i ostali administrativni troškovi (144,7 mil. kuna, tj. 14,7%). Troškovi zaposlenika činili su više od polovine (51,0%) ukupnih općih administrativnih troškova i amortizacije.

U odnosu na prvo polugodište 2006. godine troškovi rezerviranja za gubitke znatno su povećani (za 225,3 mil. kuna, tj. 95,0%). Troškovi rezerviranja za identificirane gubitke na skupnoj osnovi manji su za 102,2 mil. kuna, te je do porasta ukupnih troškova rezerviranja došlo zbog povećanja troškova vrijednosnog usklađivanja i rezerviranja za identificirane gubitke u iznosu od 327,5 mil. kuna.

Tablica 23. Struktura rashoda banaka u postocima

	Velike banke		Srednje banke		Male banke		Ukupno	
	I.-VI. 2006.	I.-VI. 2007.	I.-VI. 2006.	I.-VI. 2007.	I.-VI. 2006.	I.-VI. 2007.	I.-VI. 2006.	I.-VI. 2007.
1. KAMATNI TROŠKOVI	48,8	52,5	29,6	37,4	38,7	40,0	45,0	48,9
1.1. Kamatni troškovi na osnovi primljenih kredita	12,5	13,0	4,5	4,9	3,2	3,5	10,4	10,8
1.2. Kamatni troškovi na osnovi depozita	31,5	35,4	23,1	30,5	33,3	34,2	30,5	34,5
1.3. Kamatni troškovi na osnovi dužničkih vrijednosnih papira	1,9	1,6	0,3	0,3	0,4	0,5	1,5	1,3
1.4. Kamatni troškovi na osnovi ugovora o kamatnim swapovima	0,9	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	0,6
1.5. Premije za osiguranje štednih uloga	1,9	1,7	1,7	1,5	2,0	1,8	1,9	1,7
1.6. Neto tečajne razlike na osnovi kamatnih troškova	-0,4	-0,1	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,3	-0,1
1.7. Kamatni troškovi iz prethodnih godina	0,4	0,0	0,3	0,3	0,1	0,1	0,3	0,1
2. TROŠKOVI PROVIZIJA I NAKNADA	6,1	5,1	25,6	18,6	6,9	5,6	9,0	7,2
2.1. Troškovi naknada i provizija za bankovne usluge rezidenata	5,1	4,2	24,9	17,9	6,6	5,4	8,1	6,4
2.2. Troškovi naknada i provizija za bankovne usluge nerezidenata	1,0	0,9	0,6	0,7	0,2	0,2	0,9	0,8
2.3. Neto tečajne razlike po obvezama na osnovi naknada	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. OSTALI NEKAMATNI TROŠKOVI	4,7	3,2	4,7	4,1	5,4	5,5	4,8	3,6
4. OPĆI ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI I AMORTIZACIJA	36,8	34,3	38,0	32,6	46,7	45,2	38,1	35,2
5. TROŠKOVI REZERVIRANJA ZA GUBITKE	3,5	4,9	2,1	7,3	2,3	3,7	3,2	5,1
5.1. Troškovi vrijednosnog usklađivanja i rezerviranja za identificirane gubitke	0,2	3,1	-4,0	4,9	0,2	2,3	-0,4	3,3
5.2. Troškovi rezerviranja za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	3,4	1,8	6,0	2,3	2,1	1,4	3,6	1,8
UKUPNI TROŠKOVI	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Izvor: HNB

U odnosu na isto razdoblje 2006. godine, manji iznos dobiti prije oporezivanja na kraju prvog polugodišta 2007. iskazalo je 16 banaka, a među njima i tri banke iz grupe velikih banaka.

Zahvaljujući rastu dobiti triju najvećih banaka (koje su realizirale 69,8% ukupne dobiti svih banaka), jedino su velike banke zabilježile povećanje dobiti.

Za povećanje dobiti prije oporezivanja velikih banaka ponajviše je zaslužan rast neto ostaloga nekamatnog prihoda (121,7%), ali i rast neto kamatnog prihoda i neto prihoda od provizija i naknada, koji su kod velikih banaka rasli po stopama većim od prosječnih stopa za sve banke. Kamatni prihodi čine 75,3% ukupnih prihoda velikih banaka, a kamatni troškovi 52,5% ukupnih troškova tih banaka, što su najveće vrijednosti među svim grupama banaka usporedivih značajki.

Na računu dobiti i gubitka srednjih banaka najviše je porastao neto kamatni prihod (10,1%, relativno), ali je udio kamatnih prihoda (67,9%) u ukupnim prihodima kod te grupe bio i nadalje najmanji od svih grupa banaka usporedivih značajki. Udio prihoda od provizija i naknada srednjih banaka bio je znatno veći od prosječnoga za sve banke (26,1% naprama 16,8%), a udio njihovih ostalih nekamatnih prihoda bio je malen (iznosio je 6,0%). Srednje banke imale su najmanji udio kamatnih troškova u ukupnim troškovima (37,4%), ali i visoke troškove naknada i provizija (18,6% svojih ukupnih troškova).

Dvije male banke iskazale su gubitak za prvih šest mjeseci 2007. godine, ali je unatoč tome ukupni poslovni rezultat malih banaka pozitivan. Rast neto ostaloga nekamatnog prihoda od 64,9% bio je najznačajniji generator dobiti malih banaka. Udio ostalih nekamatnih prihoda u ukupnim prihodima kod malih je banaka veći od prosječnog udjela kod svih banaka zajedno (12,3% naprama 9,0%), a udjeli kamatnih prihoda i prihoda od provizija i naknada manji su od prosječnih. Fiksni troškovi najviše opterećuju male banke – opći administrativni troškovi i amortizacija čine čak 45,2% ukupnih troškova. Povećanje troškova rezerviranja dovelo je i kod malih i kod srednjih banaka do manje iskazane dobiti u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. No, dok je kod srednjih banaka neto prihod od poslovanja prije rezerviranja za gubitke povećan za 20,3%, kod malih banaka porastao je samo za 7,9%, i to kao posljedica niske stope rasta neto kamatnog prihoda te grupe banaka usporedivih značajki (5,0%).

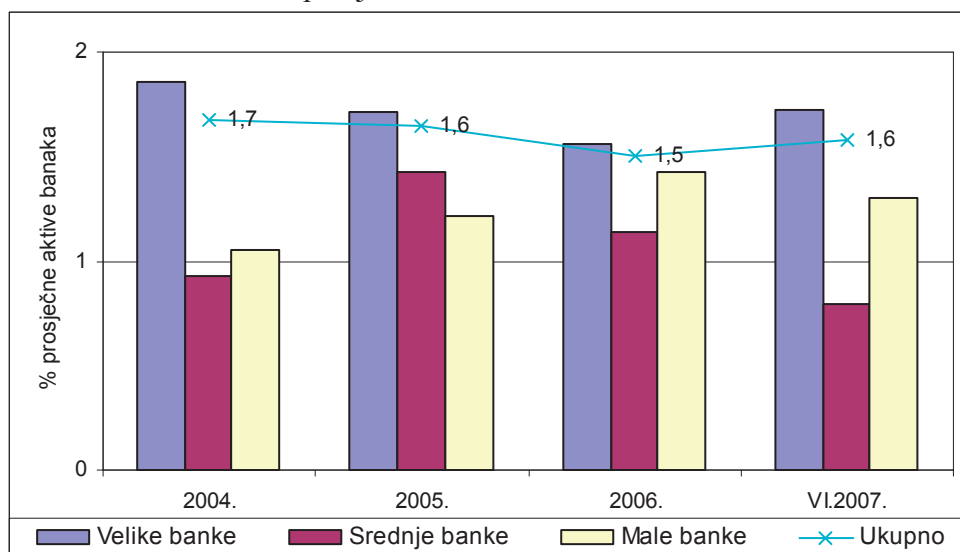
12.1.6. Pokazatelji profitabilnosti banaka

Profitabilnost prosječne aktive svih banaka na kraju prvog polugodišta 2007. godine iznosila je 1,6% (Slika 69.), a u odnosu na stanje na kraju prvog polugodišta 2006. godine povećana je za 0,1 postotni bod. Značajno povećanje dobiti u prvih šest mjeseci ove godine uz istodobno usporavanje stope rasta imovine banaka rezultiralo je povećanjem pokazatelja profitabilnosti aktive. Takva su kretanja ponajprije uzrokovana promjenama u grupi velikih banaka – ova je grupa jedina povećala dobit u odnosu na onu iskazanu u istom razdoblju prošle godine, a stopa rasta njezine aktive bila je niža od prosječne. Stoga je profitabilnost aktive velikih banaka povećana s 1,6%, koliko je iznosila na kraju lipnja 2006. godine, na 1,7% na kraju lipnja 2007. godine, što je najveća vrijednost ovog pokazatelja među svim grupama banaka.

Budući da su i srednje i male banke ostvarile u prvom polugodištu 2007. godine manju dobiti od one zabilježene u istom razdoblju prethodne godine te da je njihova imovina rasla po stopi većoj od prosječne, pokazatelji profitabilnosti aktive su kod ovih grupa banaka smanjeni. Srednje banke iskazale su značajno smanjenje dobiti što je, zajedno s najvišim stopama rasta aktive među svim grupama banaka usporedivih značajki, dovelo do znatnog smanjenja pokazatelja profitabilnosti aktive: s 1,3%, koliko je iznosio na kraju lipnja 2006. godine, na

0,8% na kraju lipnja 2007. godine. Slična, premda ne u tolikoj mjeri izražena, kretanja (smanjenje dobiti i natprosječni rast aktive) dovela su do smanjenja profitabilnosti aktive malih banaka za 0,3 postotna boda, na 1,3%.

Slika 69. Profitabilnost prosječne aktive banaka

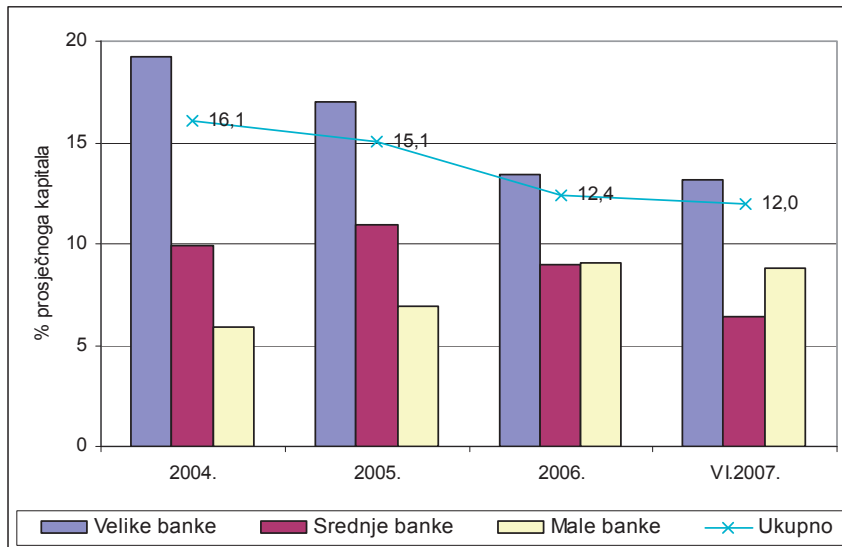


Izvor: HNB

Stopa profitabilnosti prosječnoga bilančnoga kapitala iznosila je 12,0% (Slika 70.) i u usporedbi sa stanjem na kraju lipnja 2006. godine bila je manja za 1,7 postotnih bodova. Razlog značajnog smanjenja profitabilnosti kapitala banaka jest povećanje bilančnoga kapitala velikog broja banaka (točnije povećanje dioničkoga kapitala banaka novom emisijom dionica ili, u manjoj mjeri, konverzijom podređenih i hibridnih instrumenata u dionice), do kojeg je došlo pod utjecajem bonitetnih i monetarnih mjera HNB-a. Stoga ni ostvareno povećanje dobiti nije moglo amortizirati rast kapitala i zaustaviti silaznu putanju pokazatelja profitabilnosti kapitala.

Stopa profitabilnosti kapitala kod svih je grupa banaka usporedivih značajki smanjena. Kod srednjih i malih banaka pokazatelj je znatno smanjen i niži je od 10%. Najizraženije smanjenje (za 4,6 postotnih bodova) i najnižu vrijednost pokazatelja (6,4%) ostvarile su srednje banke. Smanjenje pokazatelja posljedica je povećanja bilančnoga kapitala, ali i znatnog smanjenja dobiti. Profitabilnost kapitala malih banaka smanjena je za 2,1 postotni bod, na 8,8%, također pod dvojakim utjecajem: smanjenja dobiti i povećanja bilančnoga kapitala. Kod velikih banaka smanjenje (za 1,3 postotna boda) profitabilnosti kapitala (na 13,2%) bilo je najmanje izraženo jer je povećanje kapitala, koje je dovelo do smanjenja pokazatelja, pratilo istodobno povećanje dobiti.

Slika 70. Profitabilnost prosječnoga kapitala banaka

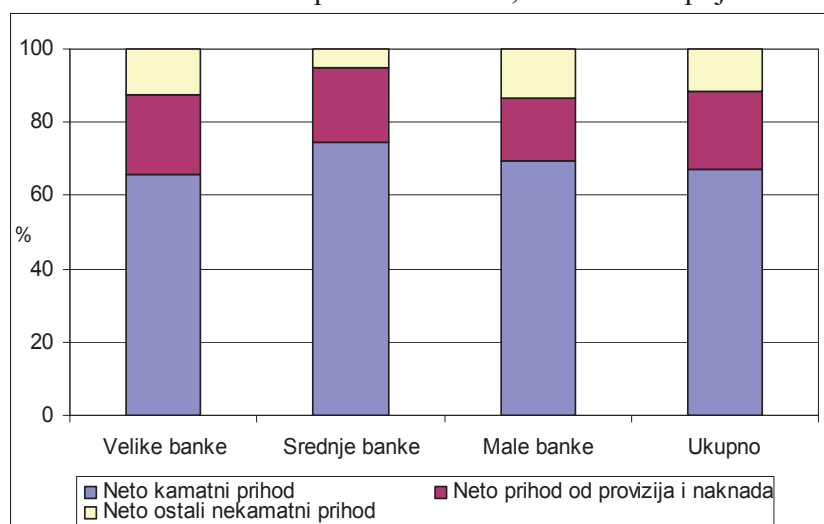


Izvor: HNB

U strukturi neto prihoda banaka u promatranom jednogodišnjem razdoblju najizraženija promjena zabilježena je kod udjela neto kamatnog prihoda. Udio ovoga glavnog izvora prihoda banke smanjen je za 5,1 postotni bod, te je na kraju lipnja 2007. godine činio 67,2% neto prihoda banaka (Slika 71.). Istodobno je udio neto ostaloga nekamatnog prihoda povećan sa 6,6% na 11,7%, a udio neto prihoda od provizija i naknada blago je povećan i iznosio je 21,1%.

Struktura prihoda velikih banaka gotovo se u cijelosti preslikava na strukturu prihoda svih banaka. Udio neto kamatnog prihoda u strukturi ukupnih prihoda smanjen je kod svih grupa banaka usporedivih značajki, a najviše kod velikih banaka. Posljedica toga je najmanji udio njihova neto kamatnog prihoda u ukupnim prihodima (65,8%) među svim grupama banaka. Struktura prihoda malih banaka nalik je onoj na razini sustava, a jedino udio neto prihoda od provizija i naknada znatnije odstupa od prosjeka (iznosio je 16,9%). Struktura prihoda srednjih banaka očitije se razlikuje od one na razini svih banaka i preostalih dviju grupa banaka – udio neto kamatnih prihoda kod ove je grupe najveći (74,7%), a udio neto ostalih nekamatnih prihoda uvjerljivo najmanji (4,9%).

Slika 71. Struktura neto prihoda banaka, na dan 30. lipnja 2007.



Izvor: HNB

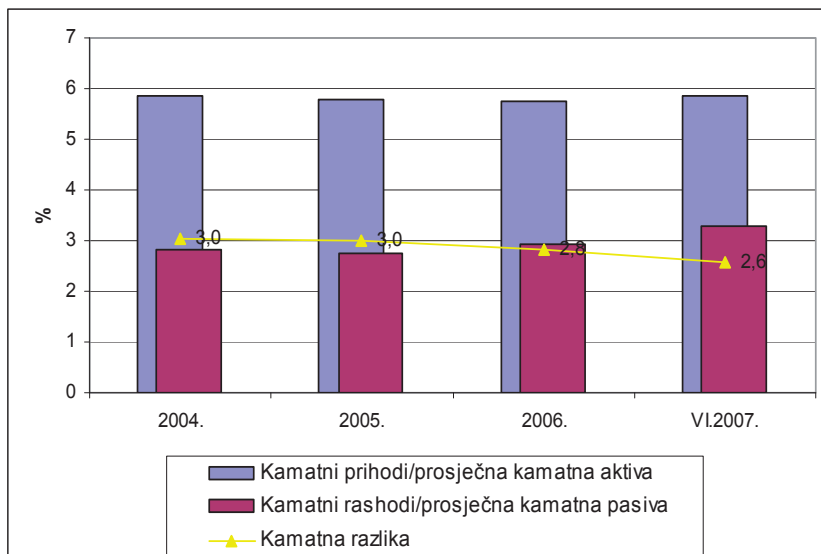
U odnosu na kraj lipnja 2006. godine, prosječni kamatni prihod tek je blago povećan (za 0,2 postotna boda), ali nakon višegodišnjeg razdoblja pada prosječnoga kamatnog prihoda po jedinici aktive, kod ovog je pokazatelja prvi put zabilježen rast te je on na kraju lipnja 2007. godine iznosio 5,9%. Prosječni kamatni prihod najviše su povećale velike banke, ali i nadalje je ovaj pokazatelj u velikim bankama najniži (5,7%). Jedino je kod malih banaka prosječni kamatni prihod smanjen (za 0,5 postotnih bodova), ali i nadalje ima najveću vrijednost među svim grupama banaka usporedivih značajki (7,0%).

Nakon blagog porasta tijekom 2006. godine prosječni trošak kamatne pasive u prvoj se polovini 2007. godine nastavio povećavati, ali još brže nego u prethodnom razdoblju, te je na kraju lipnja 2007. godine iznosio 3,3%. Prosječni se kamatni trošak povećao kod svih grupa banaka, najveći je na kraju lipnja 2007. godine bio kod malih banaka (3,6%), a slijedile su velike (3,3%) te srednje banke (3,2%).

Povećanje prosječnoga kamatnog troška bilo je znatnije od povećanja prosječnoga kamatnog prihoda te se kamatna razlika³⁰ nastavila kretati opadajućim trendom – na kraju prvog polugodišta 2007. godine kamatna razlika iznosila je 2,6% (Slika 72.).

³⁰ Kamatna razlika izračunata je kao razlika između kamatnih prihoda po prosječnoj kamatnoj aktivi i kamatnih troškova po prosječnoj kamatnoj pasivi.

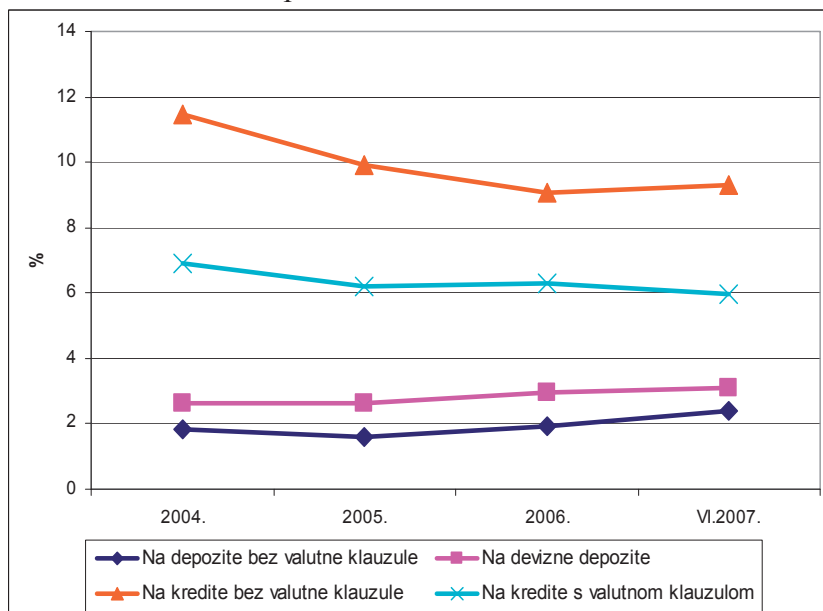
Slika 72. Prihod od kamatne aktive i trošak kamatne pasive



Izvor: HNB

Kamate na kunske depozite bez valutne klauzule povećane su u promatranom jednogodišnjem razdoblju prosječno za 0,7 postotnih bodova, te su na kraju lipnja 2007. godine u prosjeku iznosile 2,4%. Rast kamatnih stopa na devizne depozite bio je slabijeg intenziteta (prosječno je iznosio 0,4 postotna boda), pa je dosegnuta razina od 3,1%. Istodobno, kamatne su stope na kredite smanjene, i to na kunske kredite bez valutne klauzule, u prosjeku, s 9,9% na 9,3%, a na kunske kredite s valutnom klauzulom sa 6,2% na 6,0%.

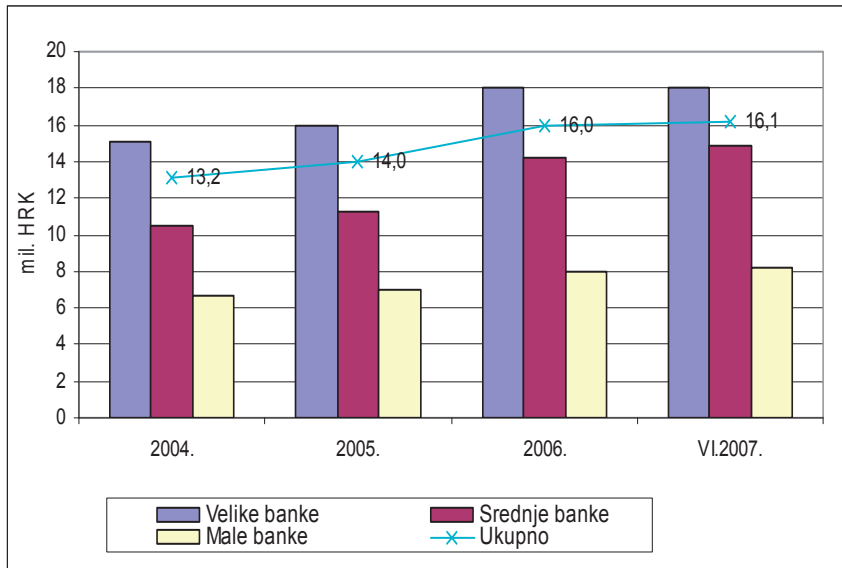
Slika 73. Kamatne stope banaka



Izvor: HNB

Broj zaposlenika u bankama povećan je u promatranom jednogodišnjem razdoblju za 1207, tj. 6,4%. Najviše novih zaposlenika imaju velike banke (806 ili 5,9%), ali je najznačajnija promjena zabilježena u grupi srednjih banaka gdje je broj zaposlenika povećan za 9,4% (233 osobe). U malim bankama broj zaposlenika veći je za 168 ili 5,7%.

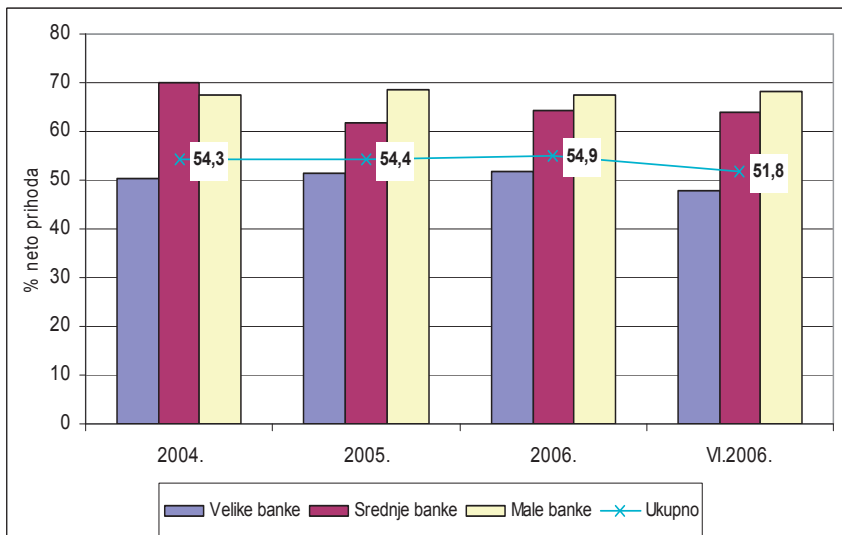
Slika 74. Aktiva banaka po zaposlenom



Izvor: HNB

Nastavljen je rastući trend iznosa aktive po zaposlenom, koji je na kraju prvog polugodišta 2007. godine iznosio 16,1 mil. kuna (Slika 74.). Efikasnost srednjih banaka je, unatoč znatnom porastu broja zaposlenika, najviše poboljšana – iznos aktive po zaposlenom povećan je s 13,1 mil. na 14,9 mil. kuna. Najefikasnije su i nadalje velike banke (18,1 mil. kuna po zaposlenom), a kod malih je banaka aktiva po zaposlenom iznosila 8,2 mil. kuna.

Slika 75. Operativni troškovi banaka



Izvor: HNB

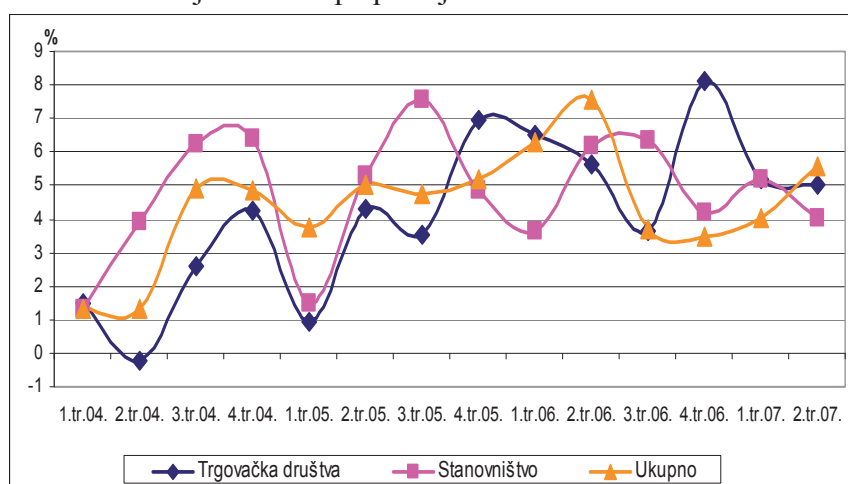
Omjer operativnih troškova i neto prihoda svih banaka (engl. *cost to income ratio*) znatno je smanjen, i to s 55,0% na kraju prve polovine 2006. na 51,8% na kraju lipnja 2007. godine (Slika 75.). Smanjenje omjera odnosno poboljšanje troškovne efikasnosti zabilježeno je kod velikih i srednjih banaka, a kod malih je banaka ovaj omjer povećan. Operativni troškovi ponajviše opterećuju prihode malih banaka (68,3%), zatim srednjih (64,0%) te velikih banaka (48,0%).

12.1.7. Izloženost banaka kreditnom riziku

U prvoj polovini 2007. godine ukupni plasmani i potencijalne obveze banaka povećali su se za 23,8 mlrd. kuna (6,8%), te su na dan 30. lipnja 2007. iznosili 373,4 mlrd. kuna (Tablica 24.). Na plasmane se odnosilo 82,6%, a na potencijalne obveze 17,4% ukupnih plasmana i potencijalnih obveza. Najznačajnija stavka ukupnih plasmana i potencijalnih obveza banaka, bruto krediti, povećana je za 18,7 mlrd. kuna (9,6%), na 212,2 mlrd. kuna, te je činila 56,8% ukupnih plasmana i potencijalnih obveza. Udjeli depozita i imovine raspoložive za prodaju malo su smanjeni, te su iznosili 19,5% odnosno 4,1%. Udjeli ostalih stavki ostali su podjednaki kao i na kraju prethodne godine, pa su tako dužnički vrijednosni papiri i ostala imovina koja se drži do dospijea činili 1,1%, potraživanja s osnove prihoda 0,6%, a ostala potraživanja 0,5% ukupnih plasmana i potencijalnih obveza banaka.

Nakon usporavanja rasta u posljednja dva tromjesečja 2006. godine ukupni bruto krediti nastavili su u prva dva tromjesečja ove godine dinamično rasti. Krediti trgovačkim društvima rasli su brže od kredita stanovništvu. Potonji su krediti povećani za 8,9 mlrd. kuna (9,4%), a krediti trgovačkim društvima za 7,8 mlrd. kuna, te je njihova polugodišnja stopa rasta (9,9%) bila veća nego li stopa rasta kredita stanovništvu.

Slika 76. Tromjesečne stope promjene bruto kredita za odabrane sektore



Izvor: HNB

Na kraju lipnja 2007. godine potpuno nadoknadivi plasmani (skupina A) činili su 96,7% ukupnih plasmana i potencijalnih obveza. U usporedbi sa stanjem na kraju prethodne godine plasmani iz skupine A veći su za 6,7%, a njihov je udio smanjen za 0,1 postotni bod. Istodobno je udio djelomično nadoknadivih plasmana (skupina B) povećan za 0,2 postotna boda, i to zbog porasta tih plasmana za 13,0%. Nenadoknadivi plasmani (skupina C) rasli su po stopi nižoj od prosječne, te je njihov udio smanjen (za 0,1 postotni bod). Nakon tih promjena udio loših plasmana i potencijalnih obveza³¹ u ukupnim plasmanima i potencijalnim obvezama povećan je s 3,2% na 3,3%.

Porast loših plasmana i potencijalnih obveza svih banaka pod utjecajem je porasta loših plasmana i potencijalnih obveza velikih banaka od 19,3%. Gotovo cjelokupan iznos povećanja loših plasmana i potencijalnih obveza velikih banaka (94,1%) odnosi se na jednu banku iz grupe velikih banaka. U grupi srednjih banaka loši su plasmani blago povećani (za

³¹ Loši plasmani i potencijalne obveze su plasmani i potencijalne obveze raspoređeni u rizične skupine B i C.

0,6%), a u grupi malih banaka njihov je iznos smanjen (za 0,5%). Unatoč povećanju loših plasmana, kod velikih je banaka omjer loših i ukupnih plasmana (2,9%) i nadalje bio najbolji, u srednjim bankama omjer je iznosio 3,9%, a u malima 6,4%.

Tablica 24. Klasifikacija plasmana i potencijalnih obveza banaka po rizičnim skupinama u milijunima kuna i postocima

Plasmani	XII. 2004.		XII. 2005.		XII. 2006.		VI. 2007.	
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Iznos	Udio
1. Potpuno nadoknadivi plasmani (skupina A)	231.225,3	95,4	267.835,4	96,0	338.327,5	96,8	361.062,2	96,7
2. Djelomično nadoknadivi plasmani (skupina B)	6.722,6	2,8	6.801,6	2,4	7.129,1	2,0	8.052,6	2,2
3. Nenadoknadivi plasmani (skupina C)	4.386,2	1,8	4.238,5	1,5	4.173,1	1,2	4.271,9	1,1
Ukupno	242.334,1	100,0	278.875,5	100,0	349.629,8	100,0	373.386,8	100,0

Izvor: HNB

Pokrivenost plasmana i potencijalnih obveza ispravicima vrijednosti i rezervacijama ostala je na istoj razini kao i na kraju 2006. godine te je na kraju lipnja 2007. iznosila 2,6% (Tablica 25.). Od ukupnog povećanja ispravaka vrijednosti i rezervacija u iznosu od 281,0 mil. kuna (tj. za 3,0%) 116,8 mil. kuna odnosilo se na ispravke vrijednosti plasmana i rezervacije za potencijalne obveze, a 164,2 mil. kuna na povećanje rezervacija za identificirane gubitke na skupnoj osnovi. Rast plasmana skupine A od 6,7%, tj. rast osnovice za izdvajanje, utjecao je na porast rezervi za identificirane gubitke na skupnoj osnovi za 5,4%. S druge strane, porast plasmana koji pripadaju skupinama B i C od 9,0% korespondira s rastom ispravaka vrijednosti plasmana i rezervacija za potencijalne obveze od 1,9%, zbog čega je pokrivenost loših plasmana smanjena s 54,8%, koliko je iznosila na kraju 2006. godine, na 51,2% na kraju lipnja 2007. godine.

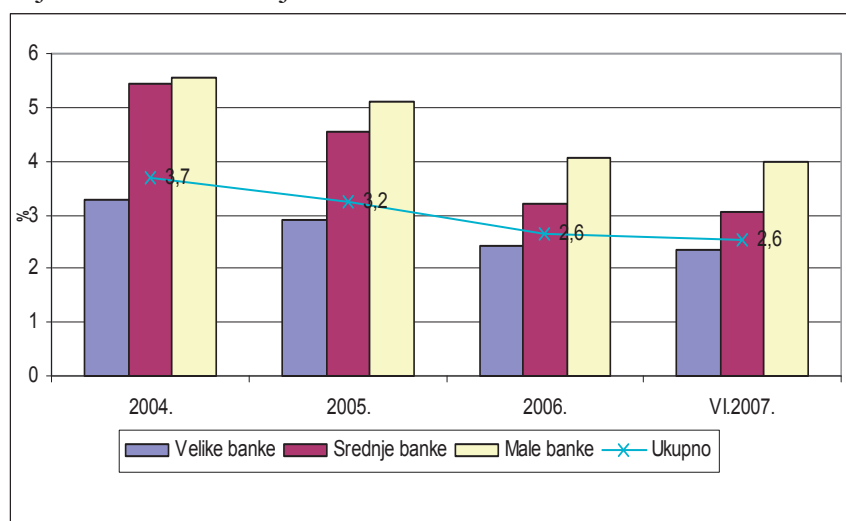
Tablica 25. Omjer ukupnih ispravaka vrijednosti i rezervacija prema ukupnim plasmanima i potencijalnim obvezama banaka na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

Plasmani	XII. 2004.	XII. 2005.	XII. 2006.	VI. 2007.
1. Ukupni ispravci vrijednosti plasmana i rezervacije za potencijalne obveze	8.909,9	9.002,3	9.246,9	9.528,0
1.1. Ispravci vrijednosti plasmana i rezervacije za potencijalne obveze	6.672,5	6.427,8	6.195,9	6.312,8
1.2. Rezervacije za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	2.237,3	2.574,5	3.051,0	3.215,2
2. Ukupni plasmani i potencijalne obveze	242.334,1	278.875,5	349.629,8	373.386,8
3. Relativni omjer: ukupni ispravci vrijednosti i rezervacije/ukupni plasmani i potencijalne obveze	3,7%	3,2%	2,6%	2,6%

Izvor: HNB

Najmanji udio ispravaka vrijednosti i rezervacija u ukupnim plasmanima i potencijalnim obvezama imale su velike banke (2,4%), slijedile su srednje banke (3,1%), a kod malih je banka taj udio bio najveći (4,0%).

Slika 77. Pokrivenost ukupnih plasmana i potencijalnih obveza ukupnim ispravicima vrijednosti i rezervacijama



Izvor: HNB

U prvoj polovini 2007. godine odobreni neto krediti povećani su za 18,5 mlrd. kuna odnosno za 9,9% (Tablica 26.). Najveću polugodišnju stopu rasta neto kredita ostvarile su srednje banke (14,7%), slijedile su male banke (10,6%), a stopa rasta neto kredita velikih banaka (9,1%) bila je manja od prosječne stope.

Najviše su povećani neto krediti dani stanovništvu, koji su u odnosu na stanje na kraju 2006. godine bili veći za 8,7 mlrd. kuna (9,4%). Budući da je rast ostvaren po stopi nižoj od prosječne, udio je kredita stanovništvu u ukupnim danim neto kreditima smanjen, te je na kraju prvog polugodišta 2007. godine iznosio 49,2%. Istodobno, neto krediti trgovačkim društvima porasli su za 7,8 mlrd. kuna, ili za 10,5%, čime je njihov udio povećan na 40,2% ukupnih danih neto kredita.

Najveća polugodišnja stopa rasta zabilježena je kod kredita financijskim institucijama (30,8%), pa je njihov udio u sektorskoj distribuciji povećan s 2,1% na 2,6%. Krediti nerezidentima povećali su se za 19,2%, ali je njihov udio i nadalje ostao malen (0,6%). Manji udio u sektorskoj distribuciji imali su jedino krediti odobreni neprofitnim institucijama (0,3%). Unatoč porastu od 3,4%, udio kredita državnim jedinicama malo je smanjen, te je iznosio 7,3%.

Neto vrijednosti svih vrsta kredita odobrenih stanovništvu u promatranom su polugodišnjem razdoblju porasle. Najviše su povećani stambeni krediti stanovništvu, i to za 4,1 mlrd. kuna odnosno za 11,3%. Slijede ostali krediti stanovništvu (gotovinski krediti, okvirni krediti po tekućim računima i drugi) s porastom od 4,0 mlrd. kuna, tj. za 10,0%. Rast stambenih i ostalih kredita stanovništvu činio je 93,8% ukupnog porasta neto kredita stanovništvu. Slijedili su krediti po kreditnim karticama s porastom od 9,8%, zatim hipotekarni krediti (rast od 5,2%), a krediti za kupnju automobila povećani su za samo 0,4%.

Srednje banke, koje su u promatranom razdoblju ostvarile najveću stopu rasta neto kredita među svim grupama banaka usporedivih značajki, usmjerile su većinu (66,9%) svojih novoodobrenih sredstava u ostale kredite stanovništvu. Ostali krediti stanovništvu povećani su kod te grupe banaka za 20,9% i činili su 51,1% njihova ukupnog portfelja kredita stanovništvu. Jedino su male banke veći dio (74,5%) svojih danih kredita usmjerile u ostale

kredite, pa je udio te vrste kredita u strukturi neto kredita stanovništvu koje su odobrile bio najveći (85,0%). Velike su banke najveći dio svojih plasmana (55,0%) usmjerile u stambeno financiranje, a zatim u ostale kredite (38,9%). Ipak, valja istaknuti da je udio stambenih kredita kod ove grupe banaka povećan (na 43,3%), a da je udio ostalih kredita smanjen (na 39,6%), a smanjeni su i udjeli hipotekarnih kredita i kredita za kupnju automobila. Istodobno, udio kredita po kreditnim karticama u grupi velikih banaka natprosječno je povećan (na 4,9%), i to zbog rasta ove vrste kredita za 9,5%.

Tablica 26. Sektorska struktura neto kredita banaka na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	Velike banke		Srednje banke		Male banke		Ukupno	
	XII. 2006.	VI. 2007.	XII. 2006.	VI. 2007.	XII. 2006.	VI. 2007.	XII. 2006.	VI. 2007.
1. Državne jedinice	13.638,2	13.415,3	813,2	1.575,6	66,1	26,8	14.517,4	15.017,7
2. Financijske institucije	3.130,3	4.156,0	481,9	517,2	423,2	603,5	4.035,4	5.276,8
3. Državna trgovačka društva	7.352,1	7.819,8	480,0	444,1	108,6	132,6	7.940,6	8.396,5
4. Ostala trgovačka društva	50.870,8	56.689,9	9.210,6	10.001,6	7.051,8	7.833,0	67.133,2	74.524,5
5. Neprofitne institucije	438,6	476,1	27,6	25,0	39,1	35,2	505,3	536,3
6. Stanovništvo	75.446,1	81.961,8	10.989,1	12.664,6	6.247,3	6.782,2	92.682,5	101.408,6
7. Nerezidenti	943,1	1.109,7	21,2	36,5	0,6	4,2	964,9	1.150,3
Ukupno	151.819,2	165.628,6	22.023,6	25.264,6	13.936,5	15.417,5	187.779,3	206.310,7

Izvor: HNB

Na kraju prvog polugodišta 2007. godine 43,3% neto plasmana banaka bilo je djelomično ili u cijelosti osigurano kvalitetnim instrumentima osiguranja naplate, pri čemu se kvalitetnim instrumentima osiguranja smatraju zalog ili prijenos vlasništva nad stambenom i poslovnom nekretninom, depoziti, određena jamstva ili vrijednosni papiri i svi ostali instrumenti koje je banka svojim internim aktima odredila kao kvalitetne instrumente osiguranja³². Pokrivenost osiguranih plasmana instrumentima osiguranja iznosila je 86,3%, što znači da 37,3% od ukupnog iznosa plasmana ima osiguranu naplatu putem kvalitetnih instrumenata osiguranja.

Najveći dio potraživanja banaka osiguranih kvalitetnim instrumentima odnosio se na osiguranje stambenom nekretninom, na koje je otpadalo 35,1% osiguranog dijela potraživanja. Prema visini udjela slijedilo je osiguranje poslovnom nekretninom (25,1%). Ostalim kvalitetnim instrumentima osiguranja bilo je pokriveno 21,2% osiguranog iznosa potraživanja, jamstvima i vrijednosnim papirima 12,9% te depozitima 5,3%. Najveći udio osiguranih plasmana u ukupnim neto plasmanima imale su velike banke (46,4%), slijedile su male banke (35,0%), a najmanji su udio imale srednje banke (28,3%).

12.1.7.1. Izloženost banaka valutno induciranom kreditnom riziku

Valutno induciranom kreditnom riziku na kraju prve polovine 2007. godine bilo je izloženo 206,7 mlrd. kuna, tj. 56,3% neto plasmana i potencijalnih obveza banaka. Unatoč rastu ukupnih neto plasmana i potencijalnih obveza za 6,9% u odnosu na stanje na kraju 2006. godine, iznos plasmana izloženih valutno induciranom kreditnom riziku smanjio se za 7,0 mlrd. kuna, tj. za 3,3%. Spomenuto smanjenje bilo je posljedica promjena u valutnoj strukturi imovine banaka te rasta kunkskog dijela imovine, u odnosu na kraj prethodne godine, većeg od rasta ukupne imovine.

Udio plasmana izloženih valutno induciranom kreditnom riziku u neto plasmanima i potencijalnim obvezama smanjio se kod svih grupa banaka. Najmanji omjer i nadalje su imale

³² Odluka o nadzornim izvješćima banaka (NN, br. 115/2003., 29/2006., 46/2006. i 74/2006.)

male banke (44,7%), u srednjim je bankama taj udio iznosio 46,1%, a u velikim bankama 58,8%.

Na kraju prve polovine 2007. godine banke su iznos od 156,5 mlrd. kuna, tj. 75,7% neto plasmana i potencijalnih obveza, procijenile nezaštićenim od utjecaja valutno induciranoga kreditnog rizika. Preostali dio od 50,2 mlrd. kuna, ili 24,3% neto plasmana i potencijalnih obveza, bio je zaštićen od utjecaja valutno induciranoga kreditnog rizika. Najveći udio zaštićenih stavki u plasmanima izloženim valutno induciranom kreditnom riziku imale su male banke (28,7%), a najmanji srednje banke (19,0%). Udio zaštićenih stavki velikih banaka bio je nešto veći od prosječnoga (24,6%).

Najmanje zaštićena vrsta plasmana banaka na kraju prve polovine 2007. godine bile su potencijalne obveze, koje su banke procijenile nezaštićenima u visini od 92,8% iznosa izloženog utjecaju valutno induciranoga kreditnog rizika. Visinom nezaštićenog udjela slijede krediti, kod kojih je omjer zaštićenoga i nezaštićenog dijela iznosio 10,5% naprama 89,5%.

Osim sektora neprofitnih institucija, čiji je udio u ukupnim neto plasmanima i potencijalnim obvezama bio gotovo zanemariv (0,21%), visinom udjela nezaštićenih stavki u neto plasmanima i potencijalnim obvezama izloženim valutno induciranome kreditnom riziku ističe se sektor stanovništva, kod kojeg je taj udio iznosio 94,9%. Najmanje zaštićenim plasmanima stanovništvu banke su procijenile stambene kredite (2,0%), a najviše zaštićenim kreditima za kupnju automobila (14,3%). Najveći udio zaštićenih stavki u neto plasmanima izloženim valutno induciranom kreditnom riziku i nadalje imaju sektor nerezidenata (77,0%) i sektor financijskih institucija (74,6%).

12.1.8. Izloženost banaka riziku likvidnosti

Izvori financiranja banaka (primljeni depoziti, primljeni krediti, izdani dužnički vrijednosni papiri te izdani podređeni i hibridni instrumenti) u prvoj su polovini 2007. godine porasli za 13,2 mlrd. kuna odnosno za 5,0%. Rast spomenutih izvora rezultat je povećanja primljenih depozita od 16,1 mlrd. kuna, te izdanih podređenih i hibridnih instrumenata od 0,2 mlrd. kuna, iako su primljeni krediti i izdani dugoročni vrijednosni papiri smanjeni za ukupno 3,1 mlrd. kuna. Ukupni izvori financiranja najviše su porasli u srednjim bankama (za 7,3%), u malim bankama povećanje je iznosilo 6,7%, a u velikim bankama 4,5%.

Tablica 27. Struktura izvora financiranja banaka na kraju razdoblja, u postocima

	Velike banke		Srednje banke		Male banke		Ukupno	
	XII. 2006.	VI.2007.	XII. 2006.	VI.2007.	XII. 2006.	VI.2007.	XII. 2006.	VI.2007.
Depoziti	75,1	77,5	83,5	85,1	90,0	89,9	77,3	79,4
Kredit	22,7	20,4	16,1	13,9	9,4	9,5	20,9	18,8
Dužnički vrijednosni papiri	1,7	1,6	0,0	0,0	0,0	0,0	1,4	1,3
Izdani podređeni i hibridni instrumenti	0,5	0,5	0,4	1,0	0,6	0,6	0,5	0,6
Ukupni izvori financiranja	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Depoziti i krediti većinskoga stranog vlasnika	18,2	17,7	22,0	19,1	0,0	0,0	17,3	16,5

Izvor: HNB

Kao i na kraju 2006. godine, depoziti su bili najvažniji izvor financiranja poslovanja svih grupa banaka usporedivih značajki (Tablica 27.). Najveći udio depozita u ukupnim izvorima financiranja imale su male banke (89,9%), a najmanji velike banke (77,5%). Unatoč smanjenju za 2,3 postotna boda, udio kredita u ukupnim izvorima financiranja bio je najveći u izvorima financiranja velikih banaka (20,4%). Podjednako se (za 2,2 postotna boda) smanjio udio kredita u izvorima financiranja srednjih banaka, te je iznosio 13,9%. Udio kredita u strukturi izvora financiranja malih banaka minimalno se povećao, te je iznosio 9,5%.

Depoziti i krediti primljeni od većinskoga stranog vlasnika u odnosu na stanje na kraju 2006. godine povećali su se za 0,2%, te su na kraju lipnja 2007. iznosili 45,6 mlrd. kuna. Zbog neznatne promjene tih izvora, manje od stope povećanja ukupnih izvora, smanjen je njihov udio u ukupnim izvorima financiranja banaka, s prošlogodišnjih 17,3% na 16,5% na kraju prve polovine 2007. Najveći dio ukupnih depozita i kredita primljenih od većinskoga stranog vlasnika koristile su velike banke (85,9%), koje su ove izvore povećale za 1,5%. Srednje su se banke koristile za 7,0% manjim sredstvima većinskoga stranog vlasnika nego na kraju prošle godine, a male se banke nisu koristile takvim izvorima.

Promatrajući strukturu izvora financiranja banaka po institucionalnim sektorima, uočljivo je da je stanovništvo i nadalje bilo najvažniji izvor financiranja banaka³³ jer su depoziti toga sektora činili 42,3% ukupnih primljenih depozita i kredita banaka. Prema visini udjela slijedili su nerezidenti (25,1%), prema kojima su banke s osnove depozita imale obveze u visini od 36,6 mlrd. kuna, a s osnove primljenih kredita u visini od 31,4 mlrd. kuna. Trgovačka su društva u ukupnim depozitima i kreditima imala udio od 16,3%, a financijske institucije udio od 13,4%. U ukupnim depozitima i kreditima banaka državne su jedinice sudjelovale s udjelom od 2,0%, a neprofitne institucije s najmanjim udjelom (0,9%).

Tablica 28. Sektorska struktura primljenih kredita banaka na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	XII. 2004.		XII. 2005.			XII. 2006.			VI.2007.		
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
Kredit od državnih jedinica	679,2	1,7	528,0	1,1	-22,3	272,9	0,5	-48,3	232,3	0,4	-14,9
Kredit od financijskih institucija	8.462,0	21,2	13.843,8	27,7	63,6	15.102,5	27,5	9,1	20.160,5	38,9	33,5
Kredit od trgovačkih društava	40,3	0,1	40,8	0,1	1,2	0,0	0,0	-99,9	23,6	0,0	52.855,1
Kredit od stranih financijskih institucija	30.081,9	75,5	35.143,1	70,2	16,8	39.129,4	71,3	11,3	31.071,6	60,0	-20,6
Kredit od ostalih nerezidenata	566,8	1,4	479,3	1,0	-15,4	360,5	0,7	-24,8	307,3	0,6	-14,8
UKUPNO PRIMLJENI KREDITI	39.830,3	100,0	50.035,0	100,0	25,6	54.865,4	100,0	9,7	51.795,2	100,0	-5,6
Kredit od većinskoga stranog vlasnika	12.131,2	30,5	17.705,0	35,4	45,9	22.925,5	41,8	29,5	18.807,2	36,3	-18,0

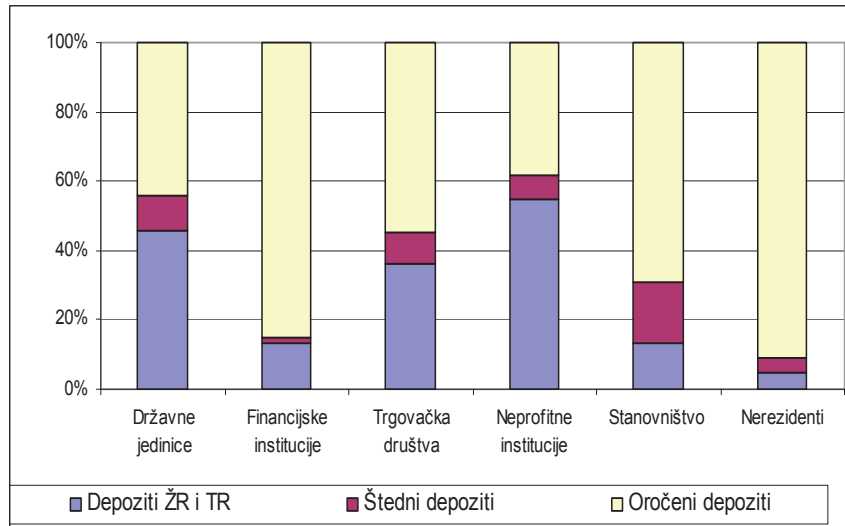
Izvor: HNB

Povećanje depozita u prvoj polovini 2007. godine u odnosu na stanje na kraju 2006. za 7,9% u podjednakoj je mjeri bilo posljedica rasta depozita financijskih institucija, nerezidenata i

³³ Izdani dužnički vrijednosni papiri (koji u ukupnoj strukturi izvora financiranja sudjeluju s 1,3%) nisu za potrebe analize razvrstani po sektorima.

stanovništva. Depoziti financijskih institucija ostvarili su najveće nominalno i relativno povećanje (za 4,7 mlrd. kuna ili za 41,3%). Depoziti nerezidenata su bili veći za 4,6 mlrd. kuna, tj. za 14,2%, a depoziti stanovništva su bili veći za 4,2 mlrd. kuna, tj. za 3,8%. Preostalih 2,6 mlrd. kuna povećanja ukupnih depozita odnosilo se na povećanje depozita trgovačkih društava za 1,7 mlrd. kuna (3,9%), povećanje depozita državnih jedinica za 0,8 mlrd. kuna (20,1%) te povećanje depozita neprofitnih institucija za 0,1 mlrd. kuna (5,7%).

Slika 78. Sektorska struktura primljenih depozita banaka, na dan 30. lipnja 2007.



Izvor: HNB

Na kraju prve polovine 2007. godine nastavljen je trend smanjivanja udjela depozita stanovništva u ukupnim depozitima, te je on pao na najnižu razinu u posljednjih pet godina. Spomenuti je udio u odnosu na udio na kraju 2006. godine bio manji za 2,1 postotni bod i iznosio je 52,3%, što je ujedno bila najznačajnija ostvarena promjena u strukturi depozita prema institucionalnim sektorima. Povećanjem depozita financijskih institucija povećao se i njihov udio u ukupnim depozitima, s 5,6% na kraju 2006. na 7,4% na kraju prve polovine 2007. godine. Udjeli depozita ostalih sektora u ukupnim depozitima nisu se znatnije izmijenili.

Promatranjem strukture depozita s obzirom na dospijeće uočava se trend opadanja udjela štednih depozita u ukupnim depozitima s 13,1% na kraju 2006. godine na 12,0% na kraju prve polovine 2007. Udio oročenih depozita povećan je za 1,8 postotnih bodova, te je činio 70,1% ukupnih depozita, a udio depozita na žiroračunima i tekućim računima smanjen je za 0,7 postotnih bodova i činio je 17,9% ukupnih depozita.

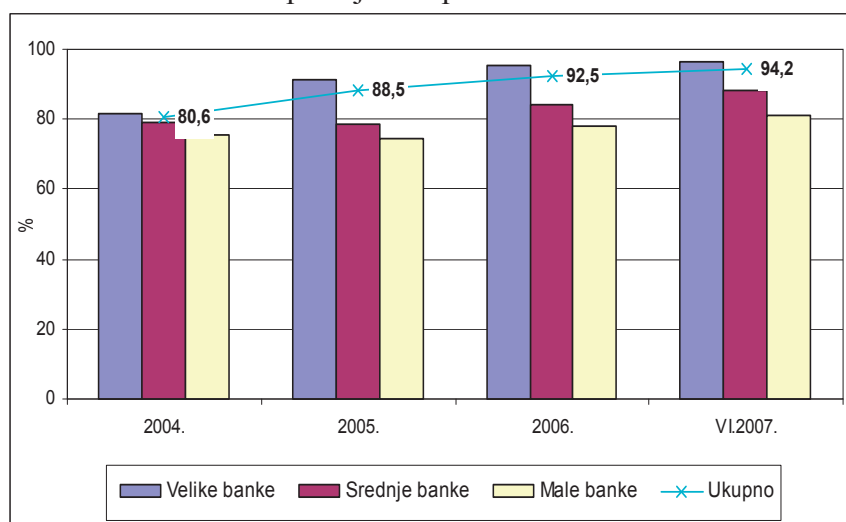
Oročeni depoziti porasli su u odnosu na stanje na kraju 2006. godine za 15,0 mlrd. kuna odnosno za 10,8%. Porastu su najviše pridonijeli veći depoziti sektora nerezidenata i financijskih institucija, koji su navedene depozite povećali za 4,8 mlrd. kuna, odnosno za 4,4 mlrd. kuna. Oročeni depoziti trgovačkih društava bili su veći za 2,8 mlrd. kuna (13,2%), a depoziti stanovništva za 2,0 mlrd. kuna (2,6%). Depoziti na žiroračunima i tekućim računima porasli su u usporedbi sa stanjem na kraju 2006. godine za 1,4 mlrd. kuna, tj. za 3,7%, a štedni su depoziti bili manji za 0,3 mlrd. kuna, tj. za 1,2%.

U odnosu na kraj 2006. godine znatnije je izmijenjena valutna struktura depozita zbog smanjenja udjela depozita s valutnom klauzulom i povećanja udjela depozita u kunama. Spomenuta je promjena zabilježena kod oročenih depozita, te su oročeni depoziti s valutnom

klauzulom bili manji za 6,3 mlrd. kuna, tj. za 28,7%, a kunski su depoziti bili veći za 15,4 mlrd. kuna, tj. za 46,8%. Promjena valutne strukture oročenih depozita odrazila se na valutnu strukturu ukupnih depozita, pa su ukupni depoziti s valutnom klauzulom smanjeni za 28,7%, depoziti u kunama povećani su za 23,6%, a depoziti u stranim valutama povećani su za 5,0%. Zbog navedenih je promjena smanjen udio depozita s valutnom klauzulom u ukupnim depozitima s 10,9% na kraju 2006. na 7,2% na kraju lipnja 2007. te je tijekom istog razdoblja povećan udio depozita u kunama s 35,4% na 40,6%, dok se udio depozita u stranim valutama nije znatnije izmijenio i iznosio je 52,2%.

Trend povećanja omjera danih kredita i primljenih depozita nastavljen je i u prvoj polovini 2007. godine kad je taj omjer iznosio 94,2% (Slika 79.). Navedeni omjer bio je najveći kod grupe velikih banaka (96,7%) i najmanji kod grupe malih banaka (80,9%), a najviše se povećao kod grupe srednjih banaka (za 4,1 postotni bod) te je iznosio 88,2%. Povećanje omjera danih kredita i primljenih depozita bilo je posljedica bržeg rasta kredita (9,9%) od rasta depozita (7,9%).

Slika 79. Dani krediti/primljeni depoziti banaka

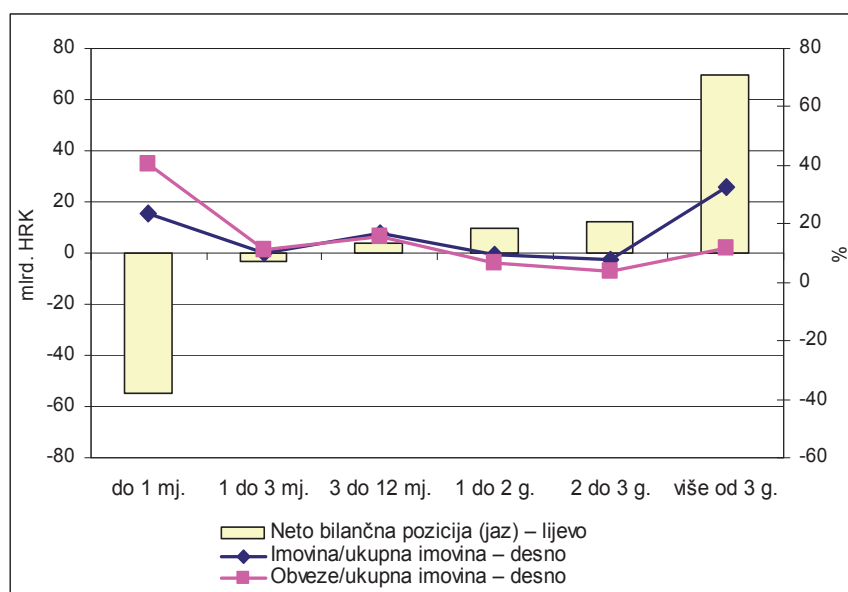


Izvor: HNB

Omjer kratkoročne imovine i kratkoročnih obveza s rokom preostalim do dospelja do godine dana iznosio je na kraju prve polovine 2007. godine 75,2%. Zbog podjednakoga relativnog rasta kratkoročne imovine i kratkoročnih obveza za 6,6%, odnosno za 6,8%, navedeni se omjer nije znatnije izmijenio u odnosu na 2006. godinu kad je iznosio 75,4%.

Odnos bilančne imovine i obveza banaka promatranih prema kategorijama preostalog roka do dospelja pokazuje karakterističan manjak imovine u odnosu na obveze (tzv. neto bilančna pozicija ili jaz) za razdoblja do tri mjeseca (Slika 80.). Jaz je bio najveći u kategoriji preostalog roka do dospelja do jednog mjeseca te je iznosio 54,9 mlrd. kuna, a u kategoriji preostalog roka do dospelja od jedan do tri mjeseca iznosio je 3,2 mlrd. kuna. Budući da je u kategoriji s preostalim rokom do dospelja od tri do dvanaest mjeseci ostvarena pozitivna neto bilančna pozicija (3,7 mlrd. kuna), ukupni kumulativni negativni jaz kratkoročnog razdoblja (do godinu dana) iznosio je 54,4 mlrd. kuna. U odnosu na stanje na kraju 2006. godine ukupni kumulativni negativni jaz kratkoročnog razdoblja povećan je za 7,5%, u prvom redu zbog povećanja ukupnih obveza s preostalim rokom do dospelja do jednog mjeseca za 11,7%.

Slika 80. Imovina i obveze banaka prema preostalom roku do dospeljeća, na dan 30. lipnja 2007.

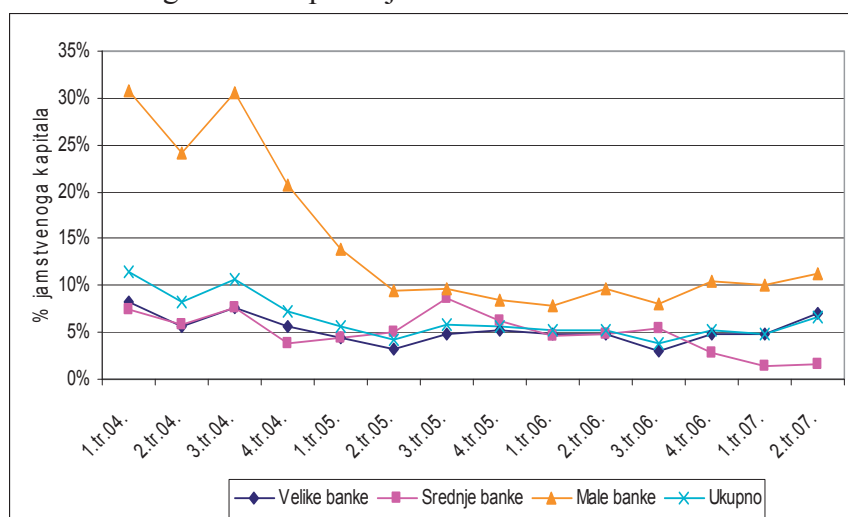


Izvor: HNB

12.1.9. Valutna usklađenost imovine i obveza banaka

Omjer prosječne duge devizne pozicije i jamstvenoga kapitala svih banaka na kraju prve polovine 2007. godine iznosio je 6,7%. Taj se omjer povećao u odnosu na kraj 2006. kad je iznosio 5,2% (Slika 81.). Najveću prosječnu tromjesečnu dugu deviznu poziciju izraženu kao postotak jamstvenoga kapitala na kraju prve polovine 2007. godine imale su male banke (11,3%), velike su banke ostvarile omjer od 7,0%, a srednje banke od 1,5%.

Slika 81. Duga devizna pozicija banaka

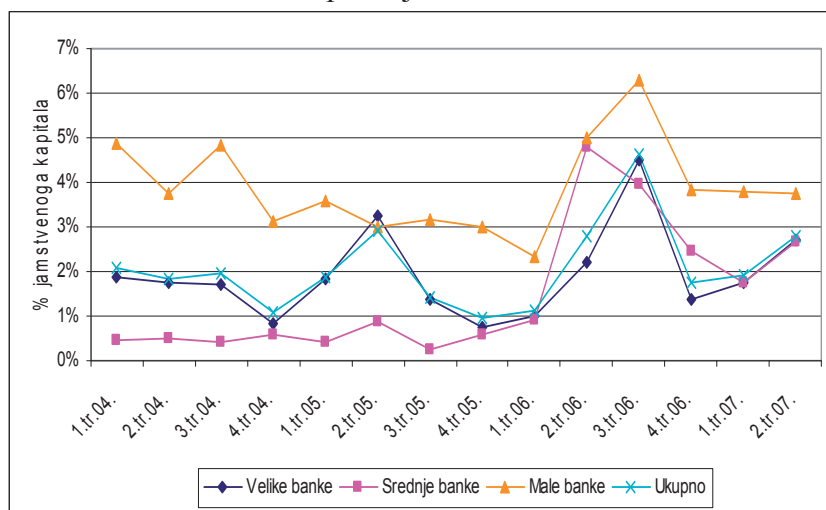


Izvor: HNB

Omjer prosječne kratke devizne pozicije i jamstvenoga kapitala svih banaka iznosio je na kraju prve polovine 2007. godine 3,8%. U odnosu na stanje na kraju 2006. godine spomenuti se omjer povećao za jedan postotni bod. Promatrano po grupama banaka usporedivih značajki uočljivo je da je povećanje bilo najveće kod velikih banaka, kod kojih se u promatranom

razdoblju omjer prosječne kratke devizne pozicije i jamstvenoga kapitala povećao s 1,4% na 2,7%. Kod srednjih banaka zabilježen je rast navedenog omjera s 2,4% na 2,7%, a kod malih banaka je zadržan na 3,8%.

Slika 82. Kratka devizna pozicija banaka



Izvor: HNB

Promjene u valutnoj strukturi bilance banaka nisu se jače odrazile na valutnu strukturu stavki imovine i obveza nominiranih u stranim valutama ili indeksiranih uz stranu valutu. Udio eura bio je dominantan i na kraju prve polovine 2007. godine kad se na tu valutu odnosilo 84,7% imovine banaka nominirane u stranim valutama ili indeksirane uz stranu valutu. U usporedbi sa stanjem na kraju 2006. godine spomenuti je udio smanjen za 1,5 postotnih bodova zbog smanjenja stavki imovine indeksiranih uz euro za 2,5%. Prema veličini udjela u valutnoj strukturi imovine slijedio je švicarski franak, čiji je udio nakon povećanja za 2,3 postotna boda u promatranom razdoblju, iznosio na kraju lipnja 2007. godine 16,9%, također zbog povećanja stavki imovine indeksiranih uz tu valutu, i to za 14,7%. U valutnoj strukturi obveza i kapitala banaka udio eura iznosio je 82,8%, a švicarskog franka 9,4%. Poslije smanjenja stavki obveza i kapitala indeksiranih uz švicarski franak u odnosu na stanje na kraju 2006. godine za 11,7%, udio te valute na kraju prvog polugodišta 2007. godine bio je za 0,8 postotnih bodova manji. Istodobno je smanjen i iznos stavki indeksiranih uz euro (za 3,7%), ali je udio eura u valutnoj strukturi obveza i kapitala povećan za 0,7 postotnih bodova.

12.2. Stambene štedionice

Broj stambenih štedionica nije se tijekom izvještajnog razdoblja mijenjao, pa je tako sredinom 2007. godine u Republici Hrvatskoj i nadalje poslovalo 5 stambenih štedionica. Ukupna je aktiva stambenih štedionica smanjena, a i udio njihove aktive u ukupnoj imovini bankarskog sektora, i to s 2,0%, koliko je iznosio na kraju 2006. godine, na 1,9% na kraju prvog polugodišta 2007. godine.

Četiri stambene štedionice bile su u većinskom, izravnom ili neizravnom, vlasništvu stranih dioničara, te je njihova imovina činila 99,4% ukupne imovine stambenih štedionica. Preostalih 0,6% ukupne imovine stambenih štedionica odnosilo se na jednu štedionicu u većinskome domaćemu državnom vlasništvu.

12.2.1. Bilanca stambenih štedionica

Na kraju prve polovine 2007. godine trend kretanja visine ukupne imovine stambenih štedionica koji je govorio o trajnom smanjenju njezina rasta, prvi je put rezultirao smanjenjem ukupne aktive stambenih štedionica, i to od 211,3 mil. kuna, tj. za 3,3% u odnosu na stanje na kraju 2006. godine. To je posljedica smanjenja imovine dviju najvećih stambenih štedionica, ukupno za 341,0 mil. kuna, te je rast imovine ostalih triju stambenih štedionica od 129,7 mil. kuna ukupan pad imovine stambenih štedionica mogao samo donekle ublažiti (Tablica 29.).

Navedeno smanjenje gotovo je u cijelosti rezultat smanjenja ključne i izrazito najveće sastavnice izvora sredstava stambenih štedionica, oročenih depozita (koji čine više od 90% izvora sredstava), i to za 4,3%. Također se smanjio kapital, sa znatno manjim utjecajem na visinu pasive.

Iako je najveća stavka imovine, krediti ostalim komitentima, porasla za 599,8 mil. kuna, tj. 35,0%, čime se povećao udio tih kredita u ukupnoj imovini na više od jedne trećine (sa 26,9% na 37,5%), smanjenje gotovo svih ostalih stavki aktive bilo je veće od navedenog porasta. Najveći utjecaj na smanjenje imovine imao je pad ulaganja u vrijednosne papire i druge financijske instrumente kojima se aktivno ne trguje, a koji se vrednuju prema fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka, koji je iznosio 564,2 mil. kuna (smanjenje od 44,8%). Također su znatno smanjena ulaganja u trezorske zapise Ministarstva financija i blagajničke zapise Hrvatske narodne banke te u vrijednosne papire i druge financijske instrumente koji se drže radi trgovanja (za 88,2 mil. odnosno 82,4 mil. kuna) kao i u depozite kod bankarskih institucija i kredite financijskim institucijama (za 55,3 mil. odnosno 37,4 mil. kuna).

Tako je došlo do promjene strukture imovine te se, uz navedenu promjenu veličine udjela stavke kredita ostalim komitentima, najviše promijenio udio portfelja vrijednosnih papira i drugih financijskih instrumenata kojima se aktivno ne trguje, a koji se vrednuju prema fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka, koji se smanjio s 19,8% na 11,3%.

Tablica 29. Struktura aktive stambenih štedionica na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	XII. 2004.		XII. 2005.			XII. 2006.			VI. 2007.		
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
1. Gotovina i depoziti kod HNB-a	0,01	0,00	0,02	0,00	42,86	0,01	0,00	-75,00	0,03	0,00	440,00
1.1. Gotovina	0,01	0,00	0,02	0,00	42,86	0,01	0,00	-75,00	0,03	0,00	440,00
1.2. Depoziti kod HNB-a	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2. Depoziti kod bankarskih institucija	332,36	6,21	720,52	11,74	116,79	111,51	1,75	-84,52	56,26	0,91	-49,55
3. Trezorski zapisi MF-a i blagajnički zapisi HNB-a	780,79	14,59	781,98	12,74	0,15	347,66	5,46	-55,54	265,26	4,31	-23,70
4. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti koji se drže radi trgovanja	250,18	4,68	390,64	6,36	56,14	284,39	4,46	-27,20	196,23	3,19	-31,00
5. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti raspoloživi za prodaju	2.147,96	40,14	706,82	11,51	-67,09	1.058,33	16,61	49,73	1.056,33	17,15	-0,19
6. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti koji se drže do dospijeća	548,19	10,24	869,63	14,17	58,64	1.303,26	20,45	49,86	1.292,32	20,98	-0,84
6.1. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti kupljeni prilikom emisije izravno od izdavatelja*	74,96	1,40	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti kojima se aktivno ne trguje, a koji se vrednuju prema fer vrijednosti kroz RDG	-	-	1.382,46	22,52	-	1.260,63	19,79	-8,81	696,45	11,31	-44,75
8. Derivatna financijska imovina	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5,40	0,08	100,00	9,30	0,15	72,20
9. Krediti financijskim institucijama	468,95	8,76	263,70	4,30	-43,77	69,87	1,10	-73,50	32,50	0,53	-53,49
10. Krediti ostalim komitentima	372,94	6,97	727,58	11,85	95,09	1.713,04	26,89	135,44	2.312,79	37,54	35,01
11. Ulaganja u podružnice i pridružena društva	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
12. Preuzeta imovina	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
13. Materijalna imovina (minus amortizacija)	8,72	0,16	8,17	0,13	-6,35	7,00	0,11	-14,36	7,98	0,13	14,09
14. Kamate, naknade i ostala imovina	389,35	7,28	323,77	5,27	-16,84	250,78	3,94	-22,54	280,81	4,56	11,98
15. Manje: Posebne rezerve za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	23,13	0,43	36,93	0,60	59,69	40,45	0,63	9,52	46,18	0,75	14,17
UKUPNO IMOVINA	5.351,29	100,00	6.138,35	100,00	14,71	6.371,41	100,00	3,80	6.160,07	100,00	-3,32

* Revidirani MRS 39 nema ovu kategoriju financijske imovine. Pozicija je dana u pregledu zbog zatečenog stanja na dan 31. prosinca 2004.

Izvor: HNB

Obveze stambenih štedionica su na kraju prve polovine 2007. godine bile za 3,4% manje nego na kraju 2006. godine. To je posljedica već spomenutog smanjenja oročenih depozita, čiji je udio u obvezama bio 90,2%. Navedeni depoziti bili su manji za 248,2 mil. kuna. S obzirom na to da je smanjenje kapitala bilo manje od smanjenja depozita, tj. iznosilo je 1,2%, ukupne obveze i kapital u cjelini na kraju prvog polugodišta 2007. godine bile su 3,3% manje nego na kraju prethodne godine (Tablica 30.).

Tablica 30. Struktura pasive stambenih štedionica na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	XII. 2004.		XII. 2005.			XII. 2006.			VI. 2007.		
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
1. Krediti od financijskih institucija	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1. Kratkoročni krediti	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2. Dugoročni krediti	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2. Depoziti	4.728,25	88,36	5.514,72	89,84	16,63	5.803,62	91,09	5,24	5.555,42	90,18	-4,28
2.1. Depoziti na žiroračunima i tekućim računima	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.2. Štedni depoziti	0,09	0,00	0,03	0,00	-71,59	0,03	0,00	32,00	0,01	0,00	-66,67
2.3. Oročeni depoziti	4.728,16	88,36	5.514,69	89,84	16,64	5.803,59	91,09	5,24	5.555,41	90,18	-4,28
3. Ostali krediti	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.1. Kratkoročni krediti	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.2. Dugoročni krediti	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4. Derivatne financijske obveze i ostale financijske obveze kojima se trguje	4,87	0,09	4,13	0,07	-15,17	0,00	0,00	-100,00	0,00	0,00	0,00
5. Izdani dužnički vrijednosni papiri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5.1. Kratkoročni izdani dužnički vrijednosni papiri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5.2. Dugoročni izdani dužnički vrijednosni papiri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6. Izdani podređeni instrumenti	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7. Izdani hibridni instrumenti	10,74	0,20	10,33	0,17	-3,85	61,70	0,97	497,51	76,32	1,24	23,70
8. Kamate, naknade i ostale obveze	452,63	8,46	388,97	6,34	-14,06	312,51	4,90	-19,66	337,04	5,47	7,85
UKUPNO OBVEZE	5.196,48	97,11	5.918,14	96,41	13,89	6.177,83	96,96	4,39	5.968,78	96,89	-3,38
UKUPNO KAPITAL	154,81	2,89	220,21	3,59	42,25	193,58	3,04	-12,09	191,29	3,11	-1,18
UKUPNO OBVEZE I KAPITAL	5.351,29	100,00	6.138,35	100,00	14,71	6.371,41	100,00	3,80	6.160,07	100,00	-3,32

Izvor: HNB

Ukupni bilančni kapital stambenih štedionica nastavio se tijekom izvještajnog razdoblja smanjivati, pa je u odnosu na stanje na kraju 2006. godine na kraju drugog tromjesečja 2007. godine bio manji za još 1,2% (smanjenje na kraju prošle u odnosu na 2005. godinu iznosilo je 12,1%). Smanjenje je iznosilo 30,0 mil. kuna i rezultat je smanjenja kapitala kod jedne štedionice u visini od 45,0 mil. kuna (do smanjenja je došlo zbog pokrića gubitaka iz prijašnjih godina). Jedna stambena štedionica povećala je temeljni kapital za 15,0 mil. kuna, a

tri preostale stambene štedionice nisu zabilježile promjene u bilančnom kapitalu (Tablica 31.).

Tablica 31. Struktura bilančnoga kapitala stambenih štedionica na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	XII. 2004.		XII. 2005.			XII. 2006.			VI. 2007.		
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
1. Dionički kapital	203,36	131,36	203,36	92,35	0,00	287,48	148,51	41,37	257,49	134,61	-10,43
2. Dobit/gubitak tekuće godine	11,40	7,37	52,28	23,74	358,47	-54,50	-28,15	0,00	-21,68	-11,33	-60,22
3. Zadržana dobit/gubitak	-63,44	-40,98	-53,64	-24,36	-15,44	-37,12	-19,18	-30,79	-15,93	-8,33	-57,09
4. Zakonske rezerve	3,48	2,25	1,94	0,88	-44,21	2,32	1,20	19,62	2,51	1,31	8,09
5. Ukupno statutarne i ostale kapitalne rezerve	0,00	0,00	29,88	13,57	0,00	-13,12	-6,78	0,00	-31,10	-16,26	137,04
5.1. Statutarne i ostale kapitalne rezerve	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5.2. Nerealizirani dobitak/gubitak s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju	0,00	0,00	29,88	13,57	0,00	-13,12	-6,78	0,00	-31,10	-16,26	137,04
5.3. Rezerve proizašle iz transakcija zaštite	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6. Dobit/gubitak prethodne godine	0,00	0,00	-13,61	-6,18	0,00	8,52	4,40	0,00	0,00	0,00	0,00
UKUPNO KAPITAL	154,81	100,00	220,21	100,00	42,25	193,58	100,00	-12,09	191,29	100,00	-1,18

Izvor: HNB

Stopa adekvatnosti kapitala stambenih štedionica nastavlja se smanjivati te je na kraju lipnja 2007. godine iznosila 18,26%. Adekvatnost kapitala je i nadalje nerealno velika jer na nju uvelike utječu dvije štedionice (sudjeluju u ukupnome jamstvenom kapitalu s 22,1%) koje su kasnije od ostalih započele s radom, a kod kojih je udio kredita u aktivi znatno manji te je na taj način i ponderirana aktiva tih stambenih štedionica razmjerno mala. Smanjenje stope adekvatnosti uzrokovano je nešto bržim rastom ukupne kreditnim rizikom ponderirane bilančne aktive i rizičnih izvanbilančnih stavki, tj. kapitalnim zahtjevom za kreditni rizik (za 4,5%) kao i ostalih kapitalnih zahtjeva u odnosu na rast jamstvenoga kapitala koji je iznosio 2,6%.

12.2.2. Račun dobiti i gubitka stambenih štedionica

Stambene su štedionice na kraju prvog polugodišta 2007. godine ponovo zabilježile gubitak kao i na kraju prve polovine i na kraju 2006. godine. Ostvareni se gubitak smanjio i iznosio je 21,4 mil. kuna (odnosno 21,7 mil. kuna poslije oporezivanja) što je poboljšanje odnosno smanjenje gubitka u odnosu na stanje na kraju lipnja 2006. godine od 51,4 mil. kuna. Gubitak su zabilježile tri stambene štedionice (22,1 mil. kuna), tako da je ostvarena dobit preostale dvije štedionice u visini od 0,7 mil. kuna samo neznatno poboljšala ukupni rezultat svih stambenih štedionica.

Ukupni neto prihod štedionica u promatranom je razdoblju iznosio 47,9 mil. kuna. Pri tome je znatno porastao (34,4%) neto kamatni prihod, njegova najveća sastavnica, neto prihod od provizija i naknada je ostao gotovo isti (porast manji od 1%), a gubitak kod stavke neto ostali nekamatni prihod uvelike se smanjio, i to za 48,9 mil. kuna. Tako se i uz porast općih administrativnih troškova i amortizacije od 16,5% i još viši porast ukupnih troškova rezerviranja za gubitke (31,1%), gubitak stambenih štedionica smanjio za 70,6% odnosno za navedenih 51,4 mil. kuna.

U porastu neto kamatnog prihoda izrazito je najveći bio doprinos porasta kamatnih prihoda od odobrenih kredita od 91,7% (pri čemu su prihodi od stambenih kredita porasli čak za 98,1%) te su dosegli 52,7 mil. kuna, a kamatni su se prihodi od dužničkih vrijednosnih papira nešto smanjili, za 4,3% (89,2 mil. kuna). Ukupni kamatni prihodi tako su porasli za 13,8%, a navedenom porastu neto kamatnog prihoda od 34,4% pridonio je i otprilike upola manji (6,1%) porast ukupnih kamatnih troškova.

Smanjenje negativnog salda neto ostaloga nekamatnog prihoda za 64,0%, na 28,0 mil. kuna, većinom je posljedica smanjenja gubitka od imovine kojom se aktivno ne trguje, a koja se vrednuje prema fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka za 43,1 mil. kuna te gubitka od aktivnosti trgovanja (prije svega vrijednosnim papirima) za 23,9 mil. kuna. Tako je ostvaren pozitivan ukupni neto nekamatni prihod, kao i ukupni neto prihod, za razliku od istog razdoblja u 2006. godini.

Tablica 32. Račun dobiti i gubitka stambenih štedionica u milijunima kuna

	I.-VI. 2006.	I.-VI. 2007.
1. Neto kamatni prihod	34,33	46,15
1.1. Ukupno kamatni prihodi	125,74	143,11
1.2. Ukupno kamatni troškovi	91,41	96,96
2. Neto prihod od provizija i naknada	29,55	29,77
2.1. Ukupno prihodi od provizija i naknada	33,94	34,07
2.2. Ukupno troškovi provizija i naknada	4,39	4,30
3. Neto ostali nekamatni prihod	-64,65	-15,76
3.1. Ostali nekamatni prihodi	13,25	12,27
3.2. Ostali nekamatni troškovi	-77,89	-28,03
4. Neto nekamatni prihod	-48,34	1,74
5. Opći administrativni troškovi i amortizacija	53,76	62,65
6. Neto prihod iz poslovanja prije rezerviranja za gubitke	-67,77	-14,76
7. Ukupno troškovi rezerviranja za gubitke	5,06	6,64
7.1. Troškovi vrijednosnoga usklađivanja i rezerviranja za identificirane gubitke	0,86	0,67
7.2. Troškovi rezerviranja za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	4,20	5,97
8. Dobit/gubitak prije oporezivanja	-72,83	-21,40
9. Porez na dobit	0,05	0,28
10. Dobit/gubitak tekuće godine	-72,89	-21,68

Izvor: HNB

12.2.3. Izloženost stambenih štedionica kreditnom riziku

Na kraju prvog polugodišta 2007. godine ukupni plasmani i potencijalne obveze stambenih štedionica povećali su se za još pola mlrd. kuna (515 mil. kuna odnosno 11,3%). Trendovi kretanja visine udjela pojedinih skupina plasmana (potpuno i djelomično nadoknadivih te nenadoknadivih plasmana) ostali su identični onima iz posljednje tri godine (Tablica 33.).

Skupina potpuno nadoknadivih plasmana zadržala je i nadalje gotovo stopostotan udio, ali u smanjenju, s 99,84% na 99,81%. Druge dvije skupine plasmana i potencijalnih obveza porastom su od 35,7% (skupina B) i 40,4% (skupina C) dosegnule ukupno 9,7 mil. kuna, što je još uvijek manje od 0,2% ukupnih plasmana i potencijalnih obveza. Time su nastavile povećavati svoje udjele u ukupnim plasmanima što govori o vrlo blagom, ali trajnom pogoršanju kvalitete plasmana.

Navedene promjene rezultat su promjene strukture aktive stambenih štedionica, ponajprije povećanja kredita ostalim komitentima (stanovništvu), o čemu je bilo govora u odjeljku 12.2.1.

Tablica 33. Klasifikacija plasmana i potencijalnih obveza stambenih štedionica po rizičnim skupinama na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

Plasmani	XII. 2004.		XII. 2005.		XII. 2006.		VI. 2007.	
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Iznos	Udio
1. Potpuno nadoknadivi plasmani (skupina A)	2.648,84	99,97	3.493,99	99,93	4.540,66	99,84	5.053,09	99,81
2. Djelomično nadoknadivi plasmani (skupina B)	0,68	0,03	2,11	0,06	5,67	0,12	7,69	0,15
3. Nenadoknadivi plasmani (skupina C)	0,05	0,00	0,36	0,01	1,44	0,03	2,02	0,04
Ukupno	2.649,57	100,00	3.496,46	100,00	4.547,77	100,00	5.062,80	100,00

Izvor: HNB

Ukupni ispravci vrijednosti plasmana i rezervacije za potencijalne obveze rasli su ponešto brže od plasmana i potencijalnih obveza (14,4% naprama 11,3%), te se tako omjer ispravaka vrijednosti i rezervacija prema ukupnim plasmanima i potencijalnim obvezama ponovo povećao na nešto više od 1%. I nadalje, više od devet desetina (92,1%) činile su rezervacije za identificirane gubitke na skupnoj osnovi, s obzirom na izrazito prevladavajući udio potpuno nadoknadivih plasmana u ukupnim plasmanima i potencijalnim obvezama (Tablica 34.).

Tablica 34. Omjer ukupnih ispravaka vrijednosti i rezervacija prema ukupnim plasmanima i potencijalnim obvezama stambenih štedionica na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	XII. 2004.	XII. 2005.	XII. 2006.	VI. 2007.
1. Ukupni ispravci vrijednosti plasmana i rezervacije za potencijalne obveze	23,48	38,36	44,79	51,25
1.1. Ispravci vrijednosti plasmana i rezervacije za potencijalne obveze	0,22	0,89	3,56	4,06
1.2. Rezervacije za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	23,26	37,47	41,23	47,20
2. Ukupni plasmani i potencijalne obveze	2.649,57	3.496,46	4.547,77	5.062,80
3. Relativni omjer: ukupni ispravci vrijednosti i rezervacije/ukupni plasmani i potencijalne obveze	0,89%	1,10%	0,98%	1,01%

Izvor: HNB

Metodološka objašnjenja pokazatelja poslovanja bankarskih institucija

Slika 55. Broj banaka

S obzirom na vlasničku strukturu banke u Republici Hrvatskoj podijeljene su na banke u domaćem i banke u stranom vlasništvu. Banka se uvrštava među banke u domaćem vlasništvu ako je u većinskom vlasništvu domaćih fizičkih i pravnih osoba, a među banke u stranom vlasništvu ako je u većinskom vlasništvu stranih fizičkih i pravnih osoba. Ukupan broj banaka dobije se kao zbroj broja banaka u domaćem i broja banaka u stranom vlasništvu.

Izvor podataka o broju banaka je statistika HNB-a.

Tablica 14. Grupe banaka usporedivih značajki i udio njihove aktive u aktivi svih banaka

U skladu s odabranim kriterijem – relativnim udjelom aktive pojedinačne banke u ukupnoj aktivi banaka – u tablici su prikazane grupe banaka usporedivih značajki.

Izvori podataka o veličini (iznosu) aktive jesu izvješća banaka na obrascu BS1-2 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Tablica 15. Vlasnička struktura banaka i udio njihove aktive u aktivi svih banaka

S obzirom na vlasničku strukturu banke u Republici Hrvatskoj podijeljene su na banke u domaćem i banke u stranom vlasništvu. Banke u domaćem vlasništvu dijele se na banke u domaćem privatnom i domaćem državnom vlasništvu. Banka se uvrštava među banke u domaćem privatnom vlasništvu ako je u većinskom vlasništvu domaćih fizičkih i pravnih osoba, a među banke u domaćem državnom vlasništvu ako je u većinskom vlasništvu državnih jedinica. Banka se uvrštava među banke u stranom vlasništvu ako je u većinskom vlasništvu stranih fizičkih i pravnih osoba. Za svaku vrstu vlasništva izračunat je udio aktive takvih banaka u ukupnoj aktivi banaka. Ukupan broj banaka dobije se kao zbroj broja banaka u domaćem, tj. domaćem privatnom i domaćem državnom vlasništvu, te broja banaka u stranom vlasništvu.

Izvori podataka o broju banaka jesu statistika HNB-a i izvješća banaka na obrascu BS1-2 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Tablica 16. Teritorijalna raširenost poslovnih jedinica i bankomata banaka

Ukupan broj poslovnih jedinica kao i ukupan broj instaliranih bankomata svih banaka u Republici Hrvatskoj razvrstan je po županijama. Podaci za Grad Zagreb uvršteni su među podatke za Zagrebačku županiju.

Izvori podataka o ukupnom broju poslovnih jedinica i instaliranih bankomata banaka jesu izvješća banaka propisana Odlukom o obvezi dostavljanja Izvješća o podacima platnog prometa, NN, br. 189/2004.

Slika 56. Koncentracija poslovnih jedinica i bankomata banaka po županijama

Vodoravnim je stupcima prikazan relativan udio broja poslovnih jedinica i bankomata banaka po županijama na kraju izvještajnog razdoblja.

Izvori podataka o ukupnom broju poslovnih jedinica jesu izvješća banaka propisana Odlukom o obvezi dostavljanja Izvješća o podacima platnog prometa, NN, br. 189/2004.

Slika 57. Udio poslovnih jedinica grupa banaka usporedivih značajki u ukupnom broju poslovnih jedinica svih banaka

Broj poslovnih jedinica pojedine grupe banaka usporedivih značajki dobiven je tako da su zbrojene poslovne jedinice svih banaka koje se ubrajaju u tu grupu. Za svaku grupu banaka prikazan je relativni udio poslovnih jedinica u ukupnom broju poslovnih jedinica svih banaka. Izvori podataka o ukupnom broju poslovnih jedinica jesu izvješća banaka propisana Odlukom o obvezi dostavljanja Izvješća o podacima platnog prometa, NN, br. 189/2004.

Slika 58. Udio bankomata grupa banaka usporedivih značajki u ukupnom broju bankomata svih banaka

Broj bankomata pojedine grupe banaka usporedivih značajki dobiven je tako da su zbrojeni bankomati svih banaka koje se ubrajaju u tu grupu. Za svaku grupu banaka prikazan je relativni udio bankomata u ukupnom broju bankomata svih banaka.

Izvori podataka o ukupnom broju bankomata jesu izvješća banaka propisana Odlukom o obvezi dostavljanja Izvješća o podacima platnog prometa, NN, br. 189/2004.

Slika 59. Udjeli aktive, kredita i depozita najvećih banaka u ukupnoj aktivi, kreditima i depozitima svih banaka

Kriterij odabira dviju najvećih banaka, prvih pet najvećih banaka i prvih deset najvećih banaka u sustavu jest veličina njihove aktive. Udio aktive odabranih grupa banaka u ukupnoj aktivi računa se kao omjer zbroja njihove aktive i ukupne aktive svih banaka, a izražava se u postocima. Na jednak su način izračunati udjeli depozita odnosno kredita tih banaka u ukupnim depozitima odnosno kreditima svih banaka.

Izvori podataka o veličini (iznosu) aktive, kredita i depozita jesu izvješća banaka na obrascu BS1-2 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Slika 60. Herfindahlov indeks, sve banke

Herfindahlov indeks koncentracije aktive za svaku banku računa se prema sljedećoj formuli:

$$\left(\frac{\text{aktiva banke}}{\text{ukupna aktiva svih banaka}} \times 100 \right)^2$$

Herfindahlov indeks koncentracije aktive prikazuje monopol kada iznosi 10.000, odnosno savršenu konkurenciju kada iznosi 0.

Na isti su način izračunati indeksi koncentracije danih kredita i primljenih depozita. Izvori podataka o veličini (iznosu) aktive jesu izvješća banaka na obrascu BS1-2 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Tablica 17. Struktura aktive banaka

Na osnovi podataka iz Bilance stanja banaka te izvedenoga istovrsnoga agregiranog izvješća na razini svih banaka na kraju promatranog razdoblja izračunat je udio svake bilančne stavke aktive u ukupnoj aktivi svih banaka. Promjena stanja je postotna promjena u usporedbi sa stanjem na kraju prethodnog razdoblja. Izvori podataka o strukturi aktive banaka jesu izvješća banaka na obrascu BS1-2 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Slika 61. Tromjesečne stope promjene aktive grupa banaka usporedivih značajki

Stope promjene aktive grupa banaka izračunate su tako što je aktiva pojedine grupe banaka usporedivih značajki odnosno banaka ukupno na kraju izvještajnog razdoblja stavljena u odnos s aktivom pojedine grupe banaka odnosno banaka ukupno na kraju prethodnog tromjesečja. Izvori podataka o tromjesečnim stopama promjene aktive jesu izvješća banaka na obrascu BS1-2 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Slika 62. Struktura aktive grupa banaka usporedivih značajki

Udio pojedinih stavki aktive u ukupnoj aktivi izračunat je njihovim stavljanjem u odnos s ukupnim iznosom aktive grupa banaka usporedivih značajki i svih banaka zajedno, na kraju izvještajnog razdoblja. Pozicije aktive banaka razvrstane su u šest stavki: gotovina i depoziti kod HNB-a, depoziti (kod bankarskih institucija), vrijednosni papiri (uključujući trezorske zapise), krediti (financijskim institucijama i ostalim komitentima), ostalo (derivatna financijska imovina, ulaganja u podružnice, pridružena društva i zajedničke pothvate, preuzeta imovina, materijalna imovina minus amortizacija te kamate, naknade i ostala imovina) te posebne rezerve na identificirane gubitke na skupnoj osnovi.

Izvori podataka o strukturi aktive grupa banaka jesu izvješća banaka na obrascu BS1-2 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Tablica 18. Struktura pasive banaka

Primijenjeno je isto načelo kao i kod Tablice 1.4., tj. na osnovi podataka iz Bilance stanja banaka i izvedenoga istovrsnoga agregiranog izvješća na razini svih banaka na kraju promatranog razdoblja izračunat je udio svake bilančne stavke pasive u ukupnoj pasivi svih banaka. Promjena stanja je postotna promjena u usporedbi sa stanjem na kraju prethodnog razdoblja.

Izvor podataka o strukturi pasive banaka jesu izvješća banaka na obrascu BS1-2 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Slika 63. Struktura pasive grupa banaka usporedivih značajki

Udio pojedinih stavki pasive u ukupnoj pasivi izračunat je njihovim stavljanjem u odnos s ukupnim iznosom pasive grupa banaka usporedivih značajki i svih banaka zajedno, na kraju izvještajnog razdoblja. Pozicije pasive banaka razvrstane su u šest stavki: depoziti (depoziti na žiroračunima i tekućim računima, štedni depoziti i oročeni depoziti), krediti (kredit od financijskih institucija i ostali krediti), vrijednosni papiri (izdani dužnički vrijednosni papiri, izdani podređeni instrumenti i izdani hibridni instrumenti), ostalo (derivatne financijske obveze i ostale financijske obveze kojima se trguje te kamate, naknade i ostale obveze) te kapital.

Izvori podataka o strukturi pasive grupa banaka jesu izvješća banaka na obrascu BS1-2 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Slika 64. Struktura rizičnih klasičnih izvanbilančnih stavki banaka

Udio pojedinačne rizične klasične izvanbilančne stavke banke izračunat je njezinim stavljanjem u odnos s ukupnim rizičnim klasičnim izvanbilančnim stavkama banaka, na kraju izvještajnog razdoblja.

Izvori podataka o strukturi rizičnih klasičnih izvanbilančnih stavki jesu izvješća banaka na obrascu BS/IBS1-3 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Tablica 19. Struktura bilančnoga kapitala banaka

Kapital, kao jedna od stavki na strani pasive agregirane bilance svih banaka prikazane u Tablici 1.5., detaljnije je razrađen te je izračunat udio svake od navedenih stavki u ukupnom kapitalu svih banaka stavljanjem u odnos svake stavke s ukupnim kapitalom banaka. Promjena stanja postotna je promjena u usporedbi sa stanjem na kraju prethodnog razdoblja.

Izvori podataka o strukturi bilančnoga kapitala jesu izvješća banaka na obrascu BS1-2 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Tablica 20. Kretanje jamstvenoga kapitala banaka

Izračun jamstvenoga kapitala definiran je Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka (NN, br. 17/2003., 120/2003., 149/2005. i 130/2006.) i odgovarajućom uputom za njezino provođenje (Uputa za jedinstvenu primjenu Odluke o adekvatnosti kapitala banaka, NN, br. 195/2003., 39/2004., 41/2006. i 130/2006.).

Izvori podataka o kretanju jamstvenoga kapitala jesu izvješća banaka na obrascu JK2 (Uputa za jedinstvenu primjenu Odluke o adekvatnosti kapitala banaka, NN, br. 195/2003., 39/2004., 41/2006. i 130/2006.).

Slika 65. Struktura jamstvenoga kapitala banaka

Stupci prikazuju sastavne dijelove jamstvenoga kapitala na kraju izvještajnog razdoblja. Osnovni kapital je iznos osnovnoga kapitala nakon umanjenja za odbitke, dopunski kapital I i dopunski kapital II dio su dopunskoga kapitala I i dopunskoga kapitala II koji se uključuju u

jamstveni kapital. Odbici od bruto jamstvenoga kapitala čine iznos ukupnih odbitaka od bruto jamstvenoga kapitala.

Izvori podataka o strukturi jamstvenoga kapitala jesu izvješća banaka na obrascu JK2 (Uputa za jedinstvenu primjenu Odluke o adekvatnosti kapitala banaka, NN, br. 195/2003., 39/2004., 41/2006. i 130/2006.).

Slika 66. Struktura aktive banaka koja se ponderira stupnjevima rizika

Stupci prikazuju neto vrijednost aktive koja se ponderira stupnjevima rizika na kraju izvještajnog razdoblja. Omjerom je prikazan odnos ukupne ponderirane aktive i ukupne aktive na kraju izvještajnog razdoblja.

Izvor podataka o strukturi aktive banaka koja se ponderira stupnjevima rizika jesu izvješća banaka na obrascu PBA1 (Uputa za jedinstvenu primjenu Odluke o adekvatnosti kapitala banaka, NN, br. 195/2003., 39/2004., 41/2006. i 130/2006.) i obrascu BS1-2 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Slika 67. Adekvatnost kapitala banaka

Stopa adekvatnosti kapitala je odnos jamstvenoga kapitala i kreditnim rizikom ponderirane aktive, uvećane za ukupnu izloženost devizne pozicije valutnom riziku, za kapitalni zahtjev za pozicijske rizike (pomnožen s 10), za kapitalni zahtjev za rizik namire i rizik druge ugovorne strane (pomnožen s 10) i za kapitalni zahtjev za prekoračenje dopuštene izloženosti (pomnožen s 10). Stopa adekvatnosti kapitala izračunata je za pojedine grupe banaka i banke ukupno.

Izvor podataka o adekvatnosti kapitala jesu izvješća banaka na obrascu SAK (Uputa za jedinstvenu primjenu Odluke o adekvatnosti kapitala banaka, NN, br. 195/2003., 39/2004., 41/2006. i 130/2006.).

Slika 68. Struktura ukupnoga kapitalnog zahtjeva banaka

Ukupni kapitalni zahtjev banaka čini zbroj kapitalnih zahtjeva za kreditni rizik, valutni rizik, kamatni rizik, rizik ulaganja u vlasničke vrijednosne papire, robni rizik, rizik pozicije u opcijama, rizik namire, rizik druge ugovorne strane i rizik prekoračenja dopuštenih izloženosti. Pozicijski rizici nastaju s osnove kamatnog rizika i rizika ulaganja u vlasničke vrijednosne papire, a dijele se na specifični i opći rizik.

Izvori podataka o strukturi ukupnoga kapitalnog zahtjeva jesu izvješća banaka na obrascu PKZ (Uputa za jedinstvenu primjenu Odluke o adekvatnosti kapitala banaka, NN, br. 195/2003., 39/2004., 41/2006. i 130/2006.).

Tablica 21. Račun dobiti i gubitka banaka

Na osnovi podataka iz Računa dobiti i gubitka banaka kumulativno je, za promatrana razdoblja, iskazana svaka stavka iz izvješća na razini svih banaka, kao i po pojedinim grupama banaka usporedivih značajki. Ukupan iznos za svaku stavku izračunat je tako da su zbrojeni iznosi istovrsnih stavki iz izvješća banaka, i to na razini svih banaka i na razini pojedine grupe banaka usporedivih značajki.

Izvori podataka o računu dobiti i gubitka jesu izvješća banaka na obrascu RDG1-1 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Tablica 22. Struktura prihoda banaka

Udio pojedine stavke prihoda u ukupnim prihodima za pojedinu grupu banaka usporedivih značajki izračunat je tako da je zbroj iznosa istovrsnih stavki iz Računa dobiti i gubitka banaka koje pripadaju istoj grupi banaka usporedivih značajki stavljen u odnos s ukupno ostvarenim prihodima te grupe. Isto je načelo primijenjeno i pri izračunu na razini svih banaka, gdje su zbrojeni iznosi istovrsnih stavki iz izvješća svih banaka te je zbroj stavljen u odnos s ukupnim prihodima ostvarenima u promatranom razdoblju na razini svih banaka. Izvori podataka o strukturi prihoda banaka jesu izvješća banaka na obrascu RDG1-1 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Tablica 23. Struktura rashoda banaka

Primijenjeno je isto načelo kao i kod Tablice 1.9., tj. udio pojedinih stavki troškova iz Računa dobiti i gubitka pojedinih grupa banaka usporedivih značajki u ukupnim rashodima na razini grupe izračunat je tako da je zbroj konkretnih stavki iz izvješća svake banke iz pripadajuće grupe banaka usporedivih značajki stavljen u odnos s ukupnim rashodima ostvarenima na razini grupe. Isto načelo vrijedi za izračun na razini svih banaka, gdje se zbrajaju konkretni iznosi svake pojedine stavke troškova iz izvješća svih banaka, te se dobiveni zbroj stavlja u odnos s ukupnim rashodima ostvarenima u promatranom razdoblju na razini svih banaka. Izvori podataka o strukturi rashoda jesu izvješća banaka na obrascu RDG1-1 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Slika 69. Profitabilnost prosječne aktive banaka

Pokazatelj profitabilnosti prosječne aktive za svaku grupu banaka usporedivih značajki izračunat je kao omjer dobiti prije oporezivanja i prosječne aktive tih grupa banaka. Prosječna aktiva grupa banaka usporedivih značajki izračunata je kao aritmetička sredina iznosa aktive na kraju izvještajnog razdoblja i iznosa aktive na kraju prošle godine.

Izvori podataka o profitabilnosti prosječne aktive jesu izvješća banaka na obrascu BS1-2 i RDG1-1 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Slika 70. Profitabilnost prosječnoga kapitala banaka

Pokazatelj profitabilnosti prosječnoga kapitala za svaku grupu banaka usporedivih značajki izračunat je kao omjer dobiti poslije oporezivanja i prosječnoga kapitala tih grupa banaka. Prosječni kapital grupa banaka usporedivih značajki izračunat je kao aritmetička sredina iznosa kapitala na kraju izvještajnog razdoblja i iznosa kapitala na kraju prošle godine.

Izvori podataka o profitabilnosti prosječnoga kapitala jesu izvješća banaka na obrascu BS1-2 i RDG1-1 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Slika 71. Struktura neto prihoda banaka

Stupci prikazuju udio neto kamatnog prihoda, neto prihoda od provizija i naknada te neto ostalih nekamatnih prihoda u ukupnom neto prihodu pojedine grupe banaka usporedivih značajki i svih banaka zajedno na kraju izvještajnog razdoblja.

Izvori podataka o strukturi neto prihoda jesu izvješća banaka na obrascu RDG1-1 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Slika 72. Prihod od kamatne aktive i trošak kamatne pasive

Prihodi od kamatne aktive čine odnos ukupnih kamatnih prihoda i prosječne kamatne aktive. Trošak kamatne pasive čini odnos ukupnih kamatnih troškova i prosječne kamatne pasive. Kamatna razlika (*spread*) je razlika između kamatnih prihoda u prosječnoj kamatnoj aktivni i kamatnih troškova u prosječnoj kamatnoj pasivi.

Kamatna aktiva uključuje depozite kod HNB-a (osim ostalih depozita kod HNB-a u stranoj valuti), depozite kod bankarskih institucija, dužničke vrijednosne papire (osim dužničkih vrijednosnih papira koji se drže radi trgovanja), kredite financijskim institucijama i kredite ostalim komitentima. Prosječna kamatna aktiva izračunata je kao aritmetička sredina iznosa kamatne aktive na kraju izvještajnog razdoblja i iznosa kamatne aktive na kraju prošle godine. Kamatna pasiva uključuje primljene kredite, primljene depozite, izdane dužničke vrijednosne papire, izdane podređene te izdane hibridne instrumente. Prosječna kamatna pasiva izračunata je kao aritmetička sredina iznosa kamatne pasive na kraju izvještajnog razdoblja i iznosa kamatne pasive na kraju prošle godine.

Izvor podataka o prihodima od kamatne aktive i troškovima kamatne pasive jesu izvješća banaka na obrascu BS1-2 i RDG1-1 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Slika 73. Kamatne stope banaka

Osnovica za izračunavanje ponderiranih prosjeka jesu iznosi kredita koji su uz određenu kamatnu stopu odobreni u izvještajnom mjesecu, uz iznimku kamatnih stopa na okvirne kredite po žiroračunima i tekućim računima, za koje su ponderirani prosjeci izračunavani na temelju stanja tih kredita na kraju izvještajnog mjeseca.

Kunski depoziti bez valutne klauzule (depoziti po viđenju, štedni i oročeni depoziti) kao i devizni depoziti iskazuju se kao vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa. Osnovica za izračunavanje vaganih prosjeka jesu stanja depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Iznimka su kunski štedni i oročeni depoziti za koje se vagani prosjeci (od srpnja 1995.) izračunavaju na osnovi iznosa depozita koji su primljeni tijekom izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite sve su komponente ponderirane na osnovi stanja konkretnih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Izvor podataka o kamatnim stopama banaka je statistika HNB-a.

Slika 74. Aktiva banaka po zaposlenom

Za svaku grupu banaka usporedivih značajki zbroje se iznosi aktive svih banaka iz pojedine grupe te se navedeni iznos stavi u odnos s ukupnim brojem zaposlenih u bankama koje ulaze u pojedinu grupu. Jednaki se postupak primjenjuje pri izračunu toga pokazatelja za sve banke. Izvori podataka o aktivi banaka po zaposlenom jesu izvješća banaka na obrascu BS1-2 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.) i izvješća banaka na obrascu PD3 (Odluka o nadzornim izvješćima banaka, NN, br. 115/2003., 29/2006., 46/2006. i 74/2006.).

Slika 75. Operativni troškovi banaka

Operativne troškove grupa banaka usporedivih značajki odnosno svih banaka zajedno određuje odnos između općih i administrativnih troškova te neto kamatnih prihoda i neto nekamatnih prihoda grupa banaka odnosno svih banaka zajedno na kraju izvještajnog razdoblja.

Izvori podataka o operativnim troškovima jesu izvješća banaka na obrascu RDG1-1 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Slika 76. Tromjesečne stope promjene bruto kredita za odabrane sektore

Stope promjene bruto kredita banaka za odabrane sektore (trgovačka društva i stanovništvo) izračunate su stavljanjem u odnos iznosa bruto kredita odobrenih pojedinom sektoru s kraja izvještajnog razdoblja s iznosom bruto kredita odobrenih istom sektoru na kraju prethodnog tromjesečja.

Izvori podataka o tromjesečnim stopama promjene bruto kredita jesu izvješća banaka na obrascu RS1 (Odluka o nadzornim izvješćima banaka, NN, br. 115/2003., 29/2006., 46/2006. i 74/2006.).

Tablica 24. Klasifikacija plasmana i potencijalnih obveza banaka po rizičnim skupinama

Iznosi plasmana i potencijalnih obveza raspoređeni su po rizičnim skupinama. Za svaku rizičnu skupinu izračunat je udio plasmana i potencijalnih obveza u ukupnim plasmanima koji se raspoređuju prema stupnjevima rizika.

Izvori podataka o klasifikaciji plasmana i potencijalnih obveza jesu izvješća banaka na obrascu RS1 (Odluka o nadzornim izvješćima banaka, NN, br. 115/2003., 29/2006., 46/2006. i 74/2006.).

Tablica 25. Omjer ukupnih ispravaka vrijednosti i rezervacija prema ukupnim plasmanima i potencijalnim obvezama banaka

Omjer ukupnih ispravaka vrijednosti i rezervacija te ukupnih plasmana i potencijalnih obveza koji se raspoređuju u rizične skupine računa se tako da se zbroje ispravci vrijednosti plasmana, rezervacije za potencijalne obveze i rezervacije za identificirane gubitke na skupnoj osnovi te se tako dobivena suma podijeli s iznosom ukupnih plasmana i potencijalnih obveza.

Izvori podataka o navedenom omjeru jesu izvješća banaka na obrascima PIV1 i RS1 (Odluka o nadzornim izvješćima banaka, NN, br. 115/2003., 29/2006., 46/2006. i 74/2006.).

Slika 77. Pokrivenost ukupnih plasmana i potencijalnih obveza ukupnim ispravcima vrijednosti i rezervacijama

Omjer ukupnih ispravaka vrijednosti i rezervacija prema ukupnim plasmanima i potencijalnim obvezama koji se raspoređuju u rizične skupine pojedine grupe banaka usporedivih značajki računa se tako da se zbroje ispravci vrijednosti i rezervacije za potencijalne obveze svih banaka koje ulaze u pojedinu grupu banaka te se nakon toga dobivena suma podijeli s iznosom ukupnih plasmana i potencijalnih obveza iste grupe.

Izvori podataka o navedenoj pokrivenosti jesu izvješća banaka na obrascu RS1 (Odluka o nadzornim izvješćima banaka, NN, br. 115/2003., 29/2006., 46/2006. i 74/2006.).

Tablica 26. Sektorska struktura neto kredita banaka

Za svaku grupu banaka usporedivih značajki, kao i za sve banke zajedno, prikazana je neto kreditna izloženost prema pojedinom institucionalnom sektoru.

Izvori podataka o sektorskoj strukturi neto kredita jesu izvješća banaka na obrascu BS/KRED1-7 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Tablica 27. Struktura izvora financiranja banaka

Za svaku grupu banaka usporedivih značajki, kao i za sve banke zajedno, prikazana je struktura izvora financiranja. Udio pojedine vrste izvora financiranja izračunat je tako da je stavljen u odnos s ukupnim izvorima financiranja. Posebno je iskazan udio depozita i primljenih kredita većinskoga stranog vlasnika, koji je izračunat na isti način kao i udio ostalih vrsta izvora u ukupnim izvorima financiranja.

Izvor podataka o strukturi izvora financiranja jesu izvješća banaka na obrascima BS1-2, BS/DEP1-8 i BS/OK1-9 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Tablica 28. Sektorska struktura primljenih kredita banaka

Iznos primljenih kredita od institucionalnih sektora kao i njihov udio u ukupnim primljenim kreditima prikazani su za sve banke. Udio primljenih kredita pojedinog sektora u ukupnim kreditima izračunat je stavljanjem u odnos iznosa primljenih kredita pojedinog sektora s iznosom ukupnih primljenih kredita. Posebno su iskazani iznos i udio kredita od većinskoga stranog vlasnika u ukupnim primljenim kreditima.

Izvori podataka o sektorskoj strukturi primljenih kredita jesu izvješća banaka na obrascima BS/OK1-9 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Slika 78. Sektorska struktura primljenih depozita banaka

Ukupni depoziti pojedinoga institucionalnog sektora uključuju depozite žiroračuna i tekućih računa, štedne depozite i oročene depozite. Za svaku vrstu depozita pojedinoga institucionalnog sektora izračunat je udio u ukupnim depozitima tog sektora na kraju izvještajnog razdoblja.

Izvori podataka o sektorskoj strukturi primljenih depozita jesu izvješća banaka na obrascima BS/DEP1-8 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Slika 79. Dani krediti/primljeni depoziti banaka

Ukupni dani neto krediti pojedinih grupa banaka usporedivih značajki i banaka ukupno stavljaju se u odnos s ukupnim primljenim depozitima na kraju izvještajnog razdoblja.

Izvori podataka o danim kreditima odnosno primljenim depozitima jesu izvješća banaka na obrascima BS1-2 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Slika 80. Imovina i obveze banaka prema preostalom roku do dospijea

Usklađenost strukture imovine i obveza iskazuje se prema preostalom roku do dospijea na neto načelu. Struktura imovine prema preostalom roku do dospijea izračunava se stavljanjem u odnos dijela imovine raspoređene u svaki preostali rok do dospijea s ukupnom imovinom na kraju izvještajnog razdoblja. Na isti se način izračunava odnos obveza raspoređenih u svaki preostali rok do dospijea i ukupne imovine. Neto bilančna pozicija (jaz) prikazuje neusklađenost ročne strukture i čini razliku između imovine i obveza raspoređenih u pojedini preostali rok do dospijea.

Izvori podataka o imovini i obvezama prema preostalom roku do dospijea jesu izvješća banaka na obrascima BS/ROC1-14 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Slika 81. Duga devizna pozicija banaka

Omjer duge devizne pozicije (kad su devizna potraživanja veća od deviznih obveza) i jamstvenoga kapitala za svaku grupu banaka usporedivih značajki računa se tako da se najprije zbroje tromjesečne prosječne duge devizne pozicije banaka koje ulaze u pojedinu grupu banaka usporedivih značajki te se nakon toga, na jednaki način, zbroje iznosi jamstvenoga kapitala. Tako dobivene sume međusobno se podijele.

Izvori podataka o dugoj deviznoj poziciji jesu izvješća banaka na obrascu JK2 (Uputa za jedinstvenu primjenu Odluke o adekvatnosti kapitala banaka, NN, br. 195/2003., 39/2004., 41/2006. i 130/2006.) i VR-2 (Odluka o ograničavanju izloženosti banaka valutnom riziku, NN, br. 17/2003. i 39/2006.).

Slika 82. Kratka devizna pozicija banaka

Omjer kratke devizne pozicije (kad su devizna potraživanja manja od deviznih obveza) i jamstvenoga kapitala za svaku grupu banaka usporedivih značajki računa se tako da se najprije zbroje tromjesečne prosječne kratke devizne pozicije banaka koje ulaze u pojedinu grupu banaka usporedivih značajki, te se nakon toga, na jednak način, zbroje iznosi jamstvenoga kapitala. Tako dobivene sume međusobno se podijele.

Izvori podataka o kratkoj deviznoj poziciji banaka jesu izvješća banaka na obrascu JK2 (Uputa za jedinstvenu primjenu Odluke o adekvatnosti kapitala banaka, NN, br. 195/2003., 39/2004., 41/2006. i 130/2006.) i VR-2 (Odluka o ograničavanju izloženosti banaka valutnom riziku, NN, br. 17/2003. i 39/2006.).

Tablica 29. Struktura aktive stambenih štedionica

Na osnovi podataka iz Bilance stanja stambenih štedionica te izvedenoga istovrsnoga agregiranog izvješća na razini svih stambenih štedionica na kraju promatranog razdoblja, izračunat je udio svake bilančne stavke aktive u ukupnoj aktivni stambenih štedionica. Promjena stanja je postotna promjena u usporedbi sa stanjem na kraju prethodnog razdoblja. Izvori podataka o strukturi aktive jesu izvješća stambenih štedionica na obrascu BS1-2 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Tablica 30. Struktura pasive stambenih štedionica

Primijenjeno je isto načelo kao i kod Tablice 1.16., tj. na osnovi podataka iz Bilance stanja stambenih štedionica i izvedenoga istovrsnoga agregiranog izvješća na razini svih stambenih štedionica na kraju promatranog razdoblja, izračunat je udio svake bilančne stavke pasive u ukupnoj pasivi stambenih štedionica. Promjena stanja je postotna promjena u usporedbi sa stanjem na kraju prethodnog razdoblja.

Izvori podataka o strukturi pasive jesu izvješća stambenih štedionica na obrascu BS1-2 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Tablica 31. Struktura bilančnoga kapitala stambenih štedionica

Kapital, kao jedna od stavki na strani pasive agregirane bilance svih stambenih štedionica, prikazane u Tablici 1.17., detaljnije je razrađen te je za promatrana razdoblja izračunat udio svake od navedenih stavki u ukupnom kapitalu svih stambenih štedionica stavljanjem u odnos svake stavke s ukupnim kapitalom stambenih štedionica. Promjena stanja postotna je promjena u usporedbi sa stanjem na kraju prethodnog razdoblja.

Izvori podataka o strukturi bilančnoga kapitala jesu izvješća stambenih štedionica na obrascu BS1-2 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Tablica 32. Račun dobiti i gubitka stambenih štedionica

Na osnovi podataka iz Računa dobiti i gubitka stambenih štedionica kumulativno je, za promatrana razdoblja, iskazana svaka stavka iz izvješća na razini svih stambenih štedionica.

Izvori podataka o računu dobiti i gubitka jesu izvješća stambenih štedionica na obrascu RDG1-1 (Odluka o statističkom izvješću banke, NN, br. 166/2003., 53/2004., 129/2004. i 60/2006.).

Tablica 33. Klasifikacija plasmana i potencijalnih obveza stambenih štedionica po rizičnim skupinama

Iznosi plasmana i potencijalnih obveza stambenih štedionica raspoređeni su po rizičnim skupinama. Za svaku rizičnu skupinu izračunat je udio u ukupnim plasmanima koji se raspoređuju.

Izvori podataka o klasifikaciji plasmana i potencijalnih obveza jesu izvješća stambenih štedionica na obrascu RS1 (Odluka o nadzornim izvješćima banaka, NN, br. 115/2003., 29/2006., 46/2006. i 74/2006.).

Tablica 34. Omjer ukupnih ispravaka vrijednosti i rezervacija prema ukupnim plasmanima i potencijalnim obvezama stambenih štedionica

Omjer ukupnih ispravaka vrijednosti i rezervacija te ukupnih plasmana i potencijalnih obveza stambenih štedionica koji se raspoređuju u rizične skupine računa se tako da se zbroje ispravci vrijednosti plasmana, rezervacije za potencijalne obveze i rezervacije za identificirane gubitke na skupnoj osnovi te se tako dobivena suma podijeli s iznosom ukupnih plasmana i potencijalnih obveza stambenih štedionica.

Izvori podataka o navedenom omjeru jesu izvješća stambenih štedionica na obrascima PIV1 i RS1 (Odluka o nadzornim izvješćima banaka, NN, br. 115/2003., 29/2006., 46/2006. i 74/2006.).

Prilog I. Popis bankarskih institucija po grupama usporedivih značajki, na kraju razdoblja

Red. br. BI na dan 30. VI. 2007.	Naziv bankarske institucije i sjedište	Oznaka usporedive grupe			
		XII. 2004.	XII. 2005.	XII. 2006.	VI. 2007.
1.	Banco Popolare Croatia d.d., Zagreb*	M	M	M	M
2.	Banka Brod d.d., Slavonski Brod	M	M	M	M
3.	Banka Kovanica d.d., Varaždin	M	M	M	M
4.	Banka Splitsko-dalmatinska d.d., Split	M	M	M	M
5.	Centar banka d.d., Zagreb	M	M	M	M
6.	Credo banka d.d., Split	M	M	M	M
7.	Croatia banka d.d., Zagreb	M	M	M	M
	Dresdner Bank Croatia d.d., Zagreb ¹⁾	M	–	–	–
8.	Erste & Steiermärkische Bank d.d., Rijeka	V	V	V	V
9.	Hrvatska poštanska banka d.d., Zagreb	S	S	S	S
10.	Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., Zagreb	V	V	V	V
11.	Imex banka d.d., Split	M	M	M	M
12.	Istarska kreditna banka Umag d.d., Umag	M	M	M	M
13.	Jadranska banka d.d., Šibenik	M	M	M	M
14.	Karlovačka banka d.d., Karlovac	M	M	M	M
15.	Kreditna banka Zagreb d.d., Zagreb	M	M	M	M
	Križevačka banka d.d., Križevci ²⁾	M	–	–	–
16.	Kvarner banka d.d., Rijeka	M	M	M	M
17.	Međimurska banka d.d., Čakovec	M	M	M	M
18.	Nava banka d.d., Zagreb	M	M	M	M
19.	OTP banka Hrvatska d.d., Zadar	S	S	S	S
20.	Partner banka d.d., Zagreb	M	M	M	M
21.	Podravska banka d.d., Koprivnica	M	M	M	M
	Požeška banka d.d., Požega ³⁾	M	M	–	–
22.	Primorska banka d.d., Rijeka	M	M	M	M
	Privredna banka – Laguna banka d.d., Poreč ⁴⁾	M	–	–	–
23.	Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb	V	V	V	V
24.	Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb	V	V	V	V
25.	Samoborska banka d.d., Samobor	M	M	M	M
26.	Slatinska banka d.d., Slatina	M	M	M	M
27.	Slavonska banka d.d., Osijek	S	S	S	S
28.	Société Générale-Splitska banka d.d., Split	V	V	V	V
29.	Štedbanka d.d., Zagreb	M	M	M	M
30.	Vaba d.d. banka Varaždin, Varaždin	M	M	M	M
31.	Veneto banka d.d., Zagreb**	M	M	M	M
32.	Volksbank d.d., Zagreb	S	S	S	S
33.	Zagrebačka banka d.d., Zagreb	V	V	V	V
1.	HPB stambena štedionica d.d., Zagreb	–	–	SŠ	SŠ
2.	PBZ stambena štedionica d.d., Zagreb	–	–	SŠ	SŠ
3.	Prva stambena štedionica d.d., Zagreb	–	–	SŠ	SŠ
4.	Raiffeisen stambena štedionica d.d., Zagreb	–	–	SŠ	SŠ
5.	Wüstenrot stambena štedionica d.d., Zagreb	–	–	SŠ	SŠ

¹⁾ Dresdner Bank Croatia d.d., Zagreb pripojena je Zagrebačkoj banci d.d., Zagreb.

²⁾ Križevačka banka d.d., Križevci samostalno je pokrenula postupak likvidacije.

³⁾ Požeška banka d.d., Požega pripojena je Podravskoj banci d.d., Koprivnica.

⁴⁾ Privredna banka – Laguna banka d.d., Poreč pripojena je Privrednoj banci Zagreb d.d., Zagreb.

* Banka Sonic d.d., Zagreb 23. travnja 2007. promijenila je ime u Banco Popolare Croatia d.d.

** Gospodarsko-kreditna banka d.d., Zagreb 6. travnja 2007. promijenila je ime u Veneto banka d.d.

Prilog II. Grupe banaka, na dan 30. lipnja 2007.

	Grupa banaka	Nadređena institucija	Članice grupe
1.	ERSTE&STEIERMÄRKISCHE BANK	Erste&Steiermärkische bank d.d., Rijeka	Kvarner banka d.d. Rijeka MBU d.o.o. Zagreb Erste nekretnine d.o.o. Zagreb Erste DMD d.o.o. za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondom Zagreb Erste d.o.o. za upravljanje obveznim mirovinskim fondom Zagreb Erste Sparkassen osiguranje d.d. za životno osiguranje Zagreb S Immorent leasing Zeta d.o.o. za poslovanje nekretninama Zagreb Erste factoring d.o.o. Zagreb
2.	HRVATSKA POŠTANSKA BANKA	Hrvatska poštanska banka d.d.	HPB stambena štedionica d.d., Zagreb
3.	HYPO ALPE-ADRIA-BANK	Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., Zagreb	Hypo Alpe-Adria-Invest d.d., Zagreb Hypo Alpe-Adria-Vrijednosnice d.o.o., Zagreb Hypo Alpe-Adria-Nekretnine d.o.o., Zagreb Alpe Adria Centar d.o.o., Zagreb Magus d.o.o., Zagreb Projekt nekretnine d.o.o., Zagreb
4.	OTP BANKA HRVATSKA	OTP banka Hrvatska d.d.	OTP Invest d.o.o., Zagreb OTP Nekretnine d.o.o., Zadar
5.	PRIVREDNA BANKA ZAGREB	Privredna banka Zagreb d.d., Zagreb	PBZ Card d.o.o., Zagreb Međimurska banka d.d., Čakovec PBZ Leasing d.o.o., Zagreb PBZ Invest d.o.o., Zagreb PBZ Croatia osiguranje d.d., Zagreb Invest Holding Karlovac d.o.o., Karlovac PBZ Nekretnine d.o.o., Zagreb PBZ stambena štedionica d.d., Zagreb Cards d.o.o., Skoplje Centurion d.o.o., Ljubljana Centurion d.o.o., Sarajevo
6.	RAIFFEISENBANK AUSTRIA	Raiffeisenbank Austria d.d., Zagreb	Raiffeisen leasing d.o.o., Zagreb, Raiffeisen mirovinsko društvo za upravljanje obveznim mirovinskim fondom d.o.o., Zagreb Raiffeisen mirovinsko društvo za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondom d.o.o., Zagreb Raiffeisen poslovni prostori d.o.o., Zagreb Raiffeisen upravljanje nekretninama d.o.o., Zagreb Raiffeisen consulting d.o.o., Zagreb Raiffeisen Invest d.o.o., Zagreb Raiffeisen stambena štedionica d.d., Zagreb
7.	SLATINSKA BANKA	Slatinska banka d.d.	Turbina d.o.o., Slatina
8.	ZAGREBAČKA BANKA	Zagrebačka banka d.d., Zagreb	UniCredit Zagrebačka banka d.d, Mostar Prva stambena štedionica d.d., Zagreb ZB Invest d.o.o., Zagreb Pominvest d.d., Split Zagreb nekretnine d.o.o., Zagreb Allianz ZB društvo za upravljanje dobrovoljnim mirovinskim fondovima d.o.o., Zagreb Allianz ZB mirovinsko društvo za upravljanje obveznim mirovinskim fondom d.o.o., Zagreb

**FINANCIJSKA IZVJEŠĆA HRVATSKE NARODNE BANKE
na dan 30. lipnja 2007.**

Račun dobiti i gubitka Hrvatske narodne banke
za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2007., u tisućama kuna

	Bilješka	Za razdoblje 1.1. – 30.6.2007.	Za razdoblje 1.1. – 30.6.2006.
Kamatni i srodni prihodi	2	1.187.842	749.302
Kamatni i srodni rashodi	3	(282.231)	(179.417)
Neto kamatni prihod		905.611	569.885
Prihodi od naknada i provizija		3.201	2.895
Troškovi naknada i provizija		(1.545)	(1.276)
Neto prihod od naknada i provizija		1.656	1.619
Neto rezultat trgovanja vrijednosnim papirima	4	163.448	(21.087)
Neto negativne tečajne razlike	5	(469.892)	(1.119.976)
Ostali prihodi	6	3.247	3.108
Prihod/(rashod) od poslovanja		604.070	(566.451)
Troškovi poslovanja	7	(146.610)	(132.217)
(Povećanje)/smanjenje rezervacija	8	(1.054)	4.295
Višak/(manjak) prihoda nad rashodima		456.406	(694.373)

Bilanca Hrvatske narodne banke
na dan 30. lipnja 2007., u tisućama kuna

	Bilješka	Na dan 30. lipnja 2007.	Na dan 30. lipnja 2006.
Imovina			
Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka	9	27.338	9.928
Depoziti kod drugih banaka	10	35.709.099	35.261.608
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	11	31.169.792	28.139.634
Kredit	12	5.655.788	2.141.196
Sredstva kod Međunarodnoga monetarnog fonda	13	3.007.746	3.132.931
Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire	14	54.664	55.819
Obračunate kamate i ostala imovina	15	200.026	172.358
Materijalna i nematerijalna imovina	16	403.295	378.232
UKUPNO IMOVINA		<u>76.227.748</u>	<u>69.291.706</u>
Obveze			
Novčanice i kovani novac u optjecaju	17	19.076.430	16.688.767
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	18	48.097.400	44.792.643
Obveze prema državi i državnim institucijama	19	311.553	265.739
Obveze prema Međunarodnome monetarnom fondu	20	3.000.527	3.126.100
Obračunate kamate i ostale obveze	21	101.121	92.223
Ukupno obveze		<u>70.587.031</u>	<u>64.965.472</u>
Kapital			
Temeljni kapital	22	2.500.000	2.500.000
Pričuve	22	2.684.311	2.520.607
Višak/(manjak) prihoda nad rashodima u razdoblju	22	456.406	(694.373)
Ukupno kapital		<u>5.640.717</u>	<u>4.326.234</u>
UKUPNO KAPITAL I OBVEZE		<u>76.227.748</u>	<u>69.291.706</u>

**Izvešće o promjenama u kapitalu Hrvatske narodne banke
za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2007.**

	Temeljni kapital	Opće pričuve	Revalorizacijske pričuve	Nerealizirana dobit / gubitak	Višak/manjak prihoda nad rashodima u razdoblju	Ukupno kapital
Stanje 1. siječnja 2006.	2.500.000	2.268.895	246.975	6.459	-	5.022.329
Tečajne razlike po financijskoj imovini raspoloživoj za prodaju				(1.722)		(1.722)
Manjak prihoda u odnosu na rashode u razdoblju					(694.373)	(694.373)
Stanje 30. lipnja 2006.	2.500.000	2.268.895	246.975	4.737	(694.373)	4.326.234
Stanje 1. siječnja 2007.	2.500.000	2.439.410	241.873	3.990	-	5.185.273
Tečajne razlike po financijskoj imovini raspoloživoj za prodaju				(962)		(962)
Višak prihoda nad rashodima u razdoblju					456.406	456.406
Stanje 30. lipnja 2007.	2.500.000	2.439.410	241.873	3.028	456.406	5.640.717

u tisućama kuna

**Izvešće o novčanom toku Hrvatske narodne banke
za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2007., u tisućama kuna**

	Za razdoblje 1.1. – 30.6.2007.	Za razdoblje 1.1. – 30.6.2006.
Novčani tok od poslovnih aktivnosti		
Primljene kamate	1.144.709	734.467
Plaćene kamate	(289.145)	(184.664)
Primljene provizije	3.156	2.903
Plaćene provizije	(1.813)	(1.284)
Ostali primici	11.152	7.272
Plaćeni troškovi	(134.608)	(111.931)
	733.451	446.763
Promjene u poslovnim sredstvima i obvezama		
Povećanje depozita kod drugih banaka	(2.846.059)	(7.758.241)
(Povećanje)/smanjenje kredita	(1.758.661)	2.060.039
Kupnja vrijednosnih papira namijenjenih trgovanju	(447.975)	(2.295.749)
Smanjenje/(povećanje) ostalih sredstava	406.953	(24.050)
Povećanje ostalih obveza	231	840
Smanjenje obveza prema MMF-u	(18)	(735)
Povećanje novca u optjecaju	1.769.228	2.314.646
Povećanje obveza prema bankama i drugim financijskim institucijama	2.476.298	5.556.719
Smanjenje obveza prema državi	(344.558)	(26.468)
	(744.561)	(172.999)
Neto novac od poslovnih aktivnosti (I)	(11.110)	273.764
Novčani tok od ulagačkih aktivnosti		
Kupnja nekretnina i opreme	(21.222)	(21.213)
Neto novac od ulagačkih aktivnosti (II)	(21.222)	(21.213)
Novčani tok od financijskih aktivnosti		
Neto emisija blagajničkih zapisa HNB-a	167.410	0
Plaćanje Republici Hrvatskoj	(104.772)	(209.367)
Neto novac od financijskih aktivnosti (III)	62.638	(209.367)
Učinak promjene tečaja (negativne tečajne razlike) (IV)	(10.593)	(42.747)
Neto povećanje novca (I + II + III + IV)	19.713	437
Novac na početku godine	13.552	14.977
Novac na kraju razdoblja (bilješka br. 24)	33.265	15.414

Bilješke koje slijede sastavni su dio ovih financijskih izvješća.

Bilješke uz financijska izvješća Hrvatske narodne banke

Bilješka br. 1 – Temelji za izradu financijskih izvješća

Financijska izvješća Hrvatske narodne banke na dan 30. lipnja 2007. izrađena su u skladu sa Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci ("Narodne novine", br. 36/2001. i 135/2006.) i Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja.

Također, financijska izvješća Hrvatske narodne banke na dan 30. lipnja 2007. izrađena su prema istim računovodstvenim politikama, načelima bilanciranja i metodama vrednovanja sredstava, obveza, kapitala i pričuva, prihoda, rashoda i financijskog rezultata koje su se primjenjivale u izradi financijskih izvješća Hrvatske narodne banke za 2006. godinu.

Bilješka br. 2 – Kamatni i srodni prihodi u tisućama kuna

	1.1. – 30.6.2007.	1.1. – 30.6.2006.
Depoziti	850.803	500.648
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	286.694	231.208
Međunarodni monetarni fond	35	26
Kreditni domaćim bankama	44.518	17.224
Ostalo	5.792	196
	<u>1.187.842</u>	<u>749.302</u>

Kamatni prihodi od ulaganja međunarodnih pričuva Republike Hrvatske u depozite kod stranih središnjih banaka i banaka visokoga kreditnog rejtinga te ulaganja u dužničke vrijednosne papire najvažniji su dio prihoda Hrvatske narodne banke.

Bilješka br. 3 – Kamatni i srodni rashodi
u tisućama kuna

	1.1. – 30.6.2007.	1.1. – 30.6.2006.
Obvezna pričuva u kunama	78.457	65.134
Obvezna pričuva u stranoj valuti	85.814	56.298
Međunarodni monetarni fond	-	713
Repo transakcije	117.442	55.883
Ostalo	518	1.389
	<u>282.231</u>	<u>179.417</u>

Bilješka br. 4 – Neto rezultat trgovanja vrijednosnim papirima

u tisućama kuna

	1.1. – 30.6.2007.	1.1. – 30.6.2006.
Neto rezultat kupoprodaje i promjena fer vrijednosti vrijednosnih papira namijenjenih trgovanju	<u>163.448</u>	<u>(21.087)</u>
	<u>163.448</u>	<u>(21.087)</u>

Bilješka br. 5 – Neto negativne tečajne razlike

u tisućama kuna

	1.1. – 30.6.2007.	1.1. – 30.6.2006.
Neto negativne tečajne razlike	<u>(469.892)</u>	<u>(1.119.976)</u>

Budući da međunarodne pričuve Republike Hrvatske čine više od 90% bilance Hrvatske narodne banke, neminovno je da promjene valutnih tečajeva imaju ključno djelovanje i na Bilancu i na Račun dobiti i gubitka. U skladu sa Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci i Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja tečajne razlike evidentiraju se u prihodima i rashodima Hrvatske narodne banke.

Bilješka br. 6 – Ostali prihodi

u tisućama kuna

	1.1. – 30.6.2007.	1.1. – 30.6.2006.
Prihodi od prodaje numizmatičkih zbirki	1.483	466
Ostali prihodi	<u>1.764</u>	<u>2.642</u>
	<u>3.247</u>	<u>3.108</u>

Bilješka br. 7 – Troškovi poslovanja
u tisućama kuna

	1.1. – 30.6.2007.	1.1. – 30.6.2006.
Troškovi za zaposlenike (bilješka br. 7.1)	76.327	70.077
Materijalni i administrativni troškovi i usluge	37.816	31.723
Troškovi izrade novčanica i kovanog novca kuna	18.957	18.290
Troškovi amortizacije	13.510	12.127
	<u>146.610</u>	<u>132.217</u>

Bilješka br. 7.1 – Troškovi za zaposlenike
u tisućama kuna

	1.1. – 30.6.2007.	1.1. – 30.6.2006.
Neto plaće	33.205	30.751
Doprinosi iz plaća i na plaće	19.636	17.878
Porezi i prirezi	10.086	8.800
Ostali troškovi za zaposlenike	13.400	12.648
	<u>76.327</u>	<u>70.077</u>

Prosječan broj zaposlenih na dan 30. lipnja 2007. bio je 588,83 (30. lipnja 2006.: 571,67).

Bilješka br. 8 – Povećanje/smanjenje rezervacija
u tisućama kuna

	1.1. – 30.6.2007.	1.1. – 30.6.2006.
a) Kamate		
Novi ispravci vrijednosti	5.712	-
b) Rezervacije za rizike i troškove		
Ukinute rezervacije	(4.658)	(4.295)
	<u>1.054</u>	<u>(4.295)</u>

**Bilješka br. 9 – Gotovina i sredstva na tekućim računima
kod drugih banaka**

u tisućama kuna

	30.6.2007.	30.6.2006.
Novac u blagajni HNB-a	4.394	4.824
Sredstva na tekućim računima kod stranih banaka	22.944	5.104
	<u>27.338</u>	<u>9.928</u>

Bilješka br. 10 – Depoziti kod drugih banaka

u tisućama kuna

	30.6.2007.	30.6.2006.
Depoziti kod stranih središnjih banaka	324.816	346.839
Depoziti kod stranih poslovnih banaka	35.369.992	34.900.862
Depoziti kod domaćih poslovnih banaka	14.291	13.907
	<u>35.709.099</u>	<u>35.261.608</u>

Hrvatska narodna banka upravlja međunarodnim pričuvama Republike Hrvatske ulažući ih u oblike imovine propisane Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci, a pritom se ponajviše rukovodi načelima likvidnosti i sigurnosti ulaganja. Najveći dio međunarodnih pričuva čine depoziti na računima Hrvatske narodne banke kod stranih banaka visokoga kreditnog rejtinga, a iza toga slijede dužnički vrijednosni papiri koji su plativi u konvertibilnoj valuti dužnika (bilješka br. 11).

Bilješka br. 11 – Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju
u tisućama kuna

	30.6.2007.	30.6.2006.
Vrijednosni papiri nominirani u EUR	25.323.493	23.031.721
Vrijednosni papiri nominirani u USD	<u>5.846.299</u>	<u>5.107.913</u>
	<u>31.169.792</u>	<u>28.139.634</u>

Nominalna vrijednost navedenih vrijednosnih papira na dan 30. lipnja 2007. iznosila je 31.116.188 tisuća kuna (30. lipnja 2006.: 27.969.230 tisuća kuna).

Bilješka br. 12 – Krediti

a) Krediti prema namjeni
u tisućama kuna

	30.6.2007.	30.6.2006.
Kreditni domaćim bankama		
– lombardni krediti	372.600	-
– repo krediti	5.283.065	2.141.065
– interventni krediti	63.228	63.228
– krediti za likvidnost	-	9.342
Ostali krediti	<u>804</u>	<u>812</u>
Bruto iznos kredita	<u>5.719.697</u>	<u>2.214.447</u>
Ispravci za umanjenje vrijednosti kredita	<u>(63.909)</u>	<u>(73.251)</u>
	<u>5.655.788</u>	<u>2.141.196</u>

b) Promjene u ispravcima za umanjenje vrijednosti
u tisućama kuna

	30.6.2007.	30.6.2006.
Stanje 1. siječnja	63.909	73.251
Novi ispravci vrijednosti/naplaćeni iznosi	<u>-</u>	<u>-</u>
Stanje 30. lipnja	<u>63.909</u>	<u>73.251</u>

Bilješka br. 13 – Sredstva kod Međunarodnoga monetarnog fonda
u tisućama kuna

	30.6.2007.	30.6.2006.
Članska kvota	3.001.817	3.127.444
Sredstva u posebnim pravima vučenja (SDR) i depoziti	<u>5.929</u>	<u>5.487</u>
	<u>3.007.746</u>	<u>3.132.931</u>

Bilješka br. 14 – Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire

u tisućama kuna

	30.6.2007.	30.6.2006.
Članski ulozi u ostalim međunarodnim institucijama	40.943	42.652
Ulaganja u domaća trgovačka društva	<u>13.721</u>	<u>13.167</u>
	<u>54.664</u>	<u>55.819</u>

Članski ulozi u ostalim međunarodnim institucijama odnose se na dionice Banke za međunarodne namire u Baselu i dionice SWIFT-a (međunarodnoga međubankovnoga telekomunikacijskog servisa). Ulaganja u domaća trgovačka društva čini udio Hrvatske narodne banke u kapitalu Hrvatskoga novčarskog zavoda.

Bilješka br. 15 – Obračunate kamate i ostala imovina

u tisućama kuna

	30.6.2007.	30.6.2006.
Obračunate kamate	107.407	75.102
Plaćeni troškovi budućeg razdoblja	87.413	74.899
Numizmatika	9.485	10.046
Zlato i drugi plemeniti metali	3.367	2.727
Ostala imovina	75.954	87.472
	<u>283.626</u>	<u>250.246</u>
Ispravak vrijednosti	<u>(83.600)</u>	<u>(77.888)</u>
	<u>200.026</u>	<u>172.358</u>

u tisućama kuna

	30.6.2007.	30.6.2006.
Promjene u ispravicima vrijednosti		
Stanje 1. siječnja	(77.888)	(77.888)
Novi ispravci vrijednosti	<u>(5.712)</u>	<u>-</u>
Stanje 30. lipnja	<u>(83.600)</u>	<u>(77.888)</u>

U okviru plaćenih troškova budućeg razdoblja najveći udio imaju unaprijed plaćeni troškovi izrade novčanica i kovanog novca kuna, koji iznose 84.239 tisuća kuna (30. lipnja 2006.: 73.145 tisuća kuna).

Bilješka br. 16 – Materijalna i nematerijalna imovina

Stanje materijalne i nematerijalne imovine Hrvatske narodne banke na dan 30. lipnja 2007. iznosi 403.295 tisuća kuna (30. lipnja 2006.: 378.232 tisuće kuna). U prvom polugodištu izvršen je privremeni obračun amortizacije materijalne i nematerijalne imovine u ukupnom iznosu od 13.510 tisuća kuna.

Dugotrajna materijalna imovina Hrvatske narodne banke nije opterećena ni hipotekarnim ni fiducijarnim teretom.

Bilješka br. 17 – Novčanice i kovani novac u optjecaju
u tisućama kuna

	30.6.2007.	30.6.2006.
Gotov novac u optjecaju	<u>19.076.430</u>	<u>16.688.767</u>

Bilješka br. 18 – Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama

u tisućama kuna

	30.6.2007.	30.6.2006.
Obvezna pričuva u kunama	21.433.710	18.595.802
Obvezna pričuva u stranoj valuti	18.704.406	19.804.811
Ostali primljeni depoziti domaćih banaka	7.771.199	6.363.239
Primljeni depoziti stranih banaka i drugih financijskih institucija	16.970	24.568
Sredstva izdvojena po nalogu suda	3.705	4.223
Obvezni blagajnički zapisi HNB-a u kunama	167.410	-
	<u>48.097.400</u>	<u>44.792.643</u>

Najveći dio obveza Hrvatske narodne banke prema poslovnim bankama čine sredstva obvezne pričuve banaka izdvojena na račune kod Hrvatske narodne banke.

Bilješka br. 19 – Obveze prema državi i državnim institucijama

u tisućama kuna

	30.6.2007.	30.6.2006.
Kunski depoziti	285.714	261.251
Devizni depoziti	25.839	4.488
	<u>311.553</u>	<u>265.739</u>

Bilješka br. 20 – Obveze prema Međunarodnome monetarnom fondu

u tisućama kuna

	30.6.2007.	30.6.2006.
Mjenice nominirane u kunama	2.993.005	3.118.262
Ostali računi Međunarodnoga monetarnog fonda	7.522	7.838
	<u>3.000.527</u>	<u>3.126.100</u>

Kunske mjenice odnose se na članstvo Republike Hrvatske u Međunarodnome monetarnom fondu.

Bilješka br. 21 – Obračunate kamate i ostale obveze

u tisućama kuna

	30.6.2007.	30.6.2006.
Obračunate kamate	19.852	15.405
Obveze prema zaposlenicima	5.538	5.156
Porezi i doprinosi	5.046	4.560
Obveze prema Ministarstvu financija	5.451	5.801
Obveze prema dobavljačima	2.382	989
Ostale obveze	62.852	60.312
	<u>101.121</u>	<u>92.223</u>

Bilješka br. 22 – Kapital i pričuve

Kapital Hrvatske narodne banke sastoji se od temeljnoga kapitala i pričuva. Temeljni kapital u iznosu od 2.500.000 tisuća kuna drži isključivo Republika Hrvatska, nije prenosiv i ne može biti predmetom zaduživanja.

U prvom polugodištu 2007. godine iskazan je višak prihoda nad rashodima u iznosu od 456.406 tisuća kuna. Višak prihoda nad rashodima na kraju poslovne godine raspoređuje se u skladu s člankom 53. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci ("Narodne novine", br. 36/2001. i 135/2006.).

Bilješka br. 23 – Sustav trezorskih zaliha

u tisućama kuna

	30.6.2007.	30.6.2006.
Novčanice i kovani novac koji nisu u optjecaju	87.205.279	87.293.931
Zalihe državnih biljega i obrazaca mjenica	81.106	74.472
	<u>87.286.385</u>	<u>87.368.403</u>

Bilješka br. 24 – Novac

u tisućama kuna

	30.6.2007.	30.6.2006.
Gotovina	4.394	4.824
Sredstva na tekućim računima kod stranih banaka	22.943	5.103
Sredstva u posebnim pravima vučenja (SDR) i depoziti kod MMF-a	5.928	5.487
	<u>33.265</u>	<u>15.414</u>